

1.

Kan worden aangegeven waaruit, binnen de begroting van het ministerie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (Kamerstuk 29200, nr. 1) de budgetflexibiliteit bestaat?

De budgetflexibiliteit is de beleidsmatig en juridisch nog niet ingevulde ruimte per begrotingsartikel. De budgetflexibiliteit 2004 geeft aan in welke mate er in 2004 nog financiële ruimte is binnen het kasbudget op de begrotingsartikelen om verplichtingen voor nieuw beleid aan te kunnen gaan die in 2004 tot betaling leiden. Op de OCW begroting is in 2004 een budgetflexibiliteit van totaal ruim € 7 miljoen beschikbaar.

2.

Wat is het te verwachten resultaat van deze begroting op de omvang van scholen in Nederland?

In de begroting 2004 zijn geen nieuwe voornemens opgenomen die beogen een effect te hebben op de omvang van de scholen in het primair onderwijs.

In de afgelopen jaren was er een stijging in de gemiddelde schoolgrootte te zien. Gegeven de geraamde toenemende leerlingaantallen, kan worden verwacht dat deze beperkte stijging zich ook de komende jaren voortzet.

Voorts wijs ik er in dit verband op, dat van de enveloppemiddelen die zijn bestemd voor vernieuwingsvermogen primair onderwijs, een deel wordt ingezet voor specifieke maatregelen voor kleine scholen.

3.

Wordt met cofinanciering (in het algemeen) bedoeld dat de helft van de kosten door de overheid wordt betaald? Kan daar waar dat niet het geval is, worden aangegeven hoeveel cofinanciering dan wel bedoeld is?

Onder co-financiering wordt niet per definitie verstaan dat 50% door een tweede of derde partij wordt gefinancierd. Met co-financiering wordt bedoeld dat er in ieder geval sprake is van medefinanciering door een tweede of derde partij. Over de hoogte van de medefinanciering worden separaat afspraken gemaakt.

4.

Waarom zijn niet veel meer beleidsartikelen voorzien van een kwantitatieve doelstelling?

In deze begroting zijn weer verdere stappen gezet om conform de uitgangspunten van VBTB doelstellingen te operationaliseren en waar mogelijk te kwantificeren. Er zijn evenwel grenzen aan de mogelijkheden om op zinvolle wijze doelstellingen te kwantificeren. Waar deze kwantificering nu nog achterwege is gebleven, maar in de toekomst nog wel zal geschieden, is dit aangegeven in de laatste paragraaf van de beleidsartikelen, de VBTB-paragraaf. Relevant hierbij is de voorziene introductie van een set sleutelindicatoren, die beoogt een bijdrage te leveren aan een open dialoog over de hoofdlijnen van het beleid. In de leeswijzer bij de begroting is deze ontwikkeling nader beschreven.

5.

In hoeverre is er in de huidige begroting voor het hoger onderwijs rekening gehouden met te implementeren maatregelen van het ontwerp Hoger Onderzoeksplan (HOOP)?

Het ontwerp HOOP wordt op 1 januari 2004 aan de Tweede Kamer aangeboden. Derhalve is in de begroting 2004 nog geen rekening gehouden met beleidsmaatregelen die in dit ontwerp HOOP zullen worden beschreven.

6.

Kan worden aangegeven hoeveel beleidsambtenaren het ministerie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen in de jaren 2002 en 2003 kende? Zo neen, wat is de oorzaak hiervan? Wanneer kan hier duidelijkheid over worden gegeven? Op welke manier gaat het ministerie voldoen aan de efficiencytaakstelling, indien het aantal beleidsambtenaren niet kan worden aangegeven?

De efficiencytaakstelling betreft een reductie in financiële zin voor verschillende posten en kan dus niet uitsluitend gerelateerd worden aan personele reductie. Er zijn duidelijke afspraken gemaakt voor alle bedrijfsonderdelen over de bijdrage die zij zullen leveren aan de taakstelling. Het is niet zinvol om per directie aan te geven hoeveel zal worden gekrompen omdat dit niets zegt over het soort taken waarop wordt bezuinigd. Een beleidsdirectie bijvoorbeeld verricht zowel beleidstaken als ook ondersteunende of uitvoerende taken. Het is dan ook transparanter om te kijken naar de verschillende bedrijfsprocessen.

Uit de onderstaande invulling blijkt dat het bestuursdepartement een hogere aanslag procentueel gezien krijgt dan de uitvoeringsdiensten. Deze verdeling laat in hoofdlijnen zien dat voor een selectieve aanpak is gekozen en niet voor een loonsomevenredige aanpak.

Reductie in fte's

Proces	Huidige bezetting	Bezetting per 2006	Afname als percentage	
Bestuursdepartement		1480	1190	20
Uitvoeringsdiensten		1835	1550	15
Totaal		3315	2740	17

In geld betekent deze taakstelling het volgende:

Reductie in geld (bedragen x € 1 miljoen)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Hoofdlijnenakkoord (11%)	8,2	13,2	18,2	20,0	20,0	20,0
Strategisch Akkoord (5%)		1,7	3,4	5,2	8,6	8,6
Flankerend Beleid	9,5	7,7	6,5	0,4	0,4	0,4
Totaal	17,7	22,6	28,1	25,6	29,0	29,0

Bovenstaande reeksen betreffen de budgettaire gevolgen van de taakstellingen op het departement inclusief de gevolgen van sociaal flankerend beleid die eveneens uit de uitgaven van het departement gedekt moeten worden en derhalve een additionele herschikking betekenen.

7.

Kan de regering per jaar (van 2004 tot en met 2007) het verschil aangeven tussen de destijds voorgestelde Van Rijn-middelen en de werkelijkheid die zich aftekent op basis van de voorliggende begroting?

In het voorjaar van 2001 heeft het kabinet naar aanleiding van het rapport van de werkgroep Van Rijn extra middelen vrijgemaakt voor de sector onderwijs (primair onderwijs, voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs en volwasseneneducatie). Het ging om een bedrag van € 195 miljoen in 2001 dat opliep tot € 447 structureel vanaf 2003. Deze middelen zijn ingezet voor maatregelen die de

arbeidsmarktpositie van de sector onderwijs versterken. Enerzijds zijn de carrièrelijnen van leraren teruggebracht tot een lengte van 18 jaar. Anderzijds hebben de scholen extra middelen gekregen voor functiedifferentiatie, het aanstellen van onderwijs-assistenten, het invoeren van betaald ouderschapsverlof, het betalen van leraren in opleiding (lio's), de problematiek van herintreders, en schoolontwikkelingen in het voortgezet onderwijs. Hiertoe zijn de schoolbudgetten opgehoogd met € 267 miljoen.

Deze maatregelen zijn ingevoerd in 2001-2002 en hebben een structurele doorwerking. De Van Rijn-middelen blijven structureel beschikbaar voor de sector onderwijs en worden niet beïnvloed door maatregelen uit het Hoofdlijnenakkoord of het Strategisch Akkoord.

8.

Hoe ontwikkelt de reële rijksbijdrage per student zich in de verschillende onderwijssectoren over de periode 2003-2007?

In onderstaande tabel zijn de kosten per onderwijsdeelnemer weergegeven voor alle onderwijssectoren van OCenW van 1998 tot en met 2008.

De rijksbijdrage betreft alleen de uitgaven aan de onderwijsinstellingen bedoeld voor het onderwijs voor alle ingeschreven studenten en zijn dus exclusief studiefinanciering.

Rijksbijdrage per onderwijsdeelnemer (x € 1000)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
po	3,4	3,4	3,8	4,0	4,3	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4
vo	4,6	4,9	5,5	5,7	5,8	5,8	5,8	5,9	5,9	6,0	6,0
bve (mbo)	5,9	6,2	6,0	6,2	6,3	6,2	6,1	6,1	6,0	6,0	6,0
hbo	5,0	5,0	4,8	5,1	5,3	5,3	5,2	5,2	5,2	5,1	5,1
wo	4,8	4,7	5,2	5,2	5,2	5,0	4,8	4,8	4,7	4,7	4,6
Totaal					5,0	5,1	5,0	5,0	5,0	5,1	5,1

Prijspeil 2003 (totaal is gewogen gemiddelde van de sectoren).

De rijksbijdragen per onderwijsdeelnemer over de sectoren zijn niet zonder meer vergelijkbaar. In het po zijn kosten voor boeken en leermiddelen opgenomen in de rijksbijdrage en bij de andere sectoren is dat niet het geval. In het po en vo worden de kosten voor huisvesting niet vergoed uit de rijksbijdrage, maar door gemeenten. Voor vo en bve zijn de les gelden opgenomen in de rijksbijdrage. Cursusgeld (bve) en collegegeld (ho) worden geïnd door de instellingen en zijn derhalve niet opgenomen in de rijksbijdrage. Deze cursus- en collegegeld vertonen een stijgende lijn.

9.

Kan er een geactualiseerd overzicht worden verstrekt van de prijsontwikkeling per student dat aansluit op het gezamenlijk memorandum van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en de HBO-raad d.d. 17 september 2001? (kamerstuk 28000 VIII, nr. 5)

De ontwikkeling van de prijs per student (prijspeil 1996) treft u aan in onderstaande tabel.

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Memorandum (eerste reeks)	4,5	4,4	4,3	4,2	4,0	4,2
Geactualiseerd overzicht	4,5	4,4	4,3	4,2	4,0	4,2

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Memorandum (eerste reeks)	4,2	4,1	4,1	4,1	-	-	-
Geactualiseerd overzicht	4,3	4,1	4,1	4,1	4,0	4,0	4,0

Het gezamenlijke memorandum had betrekking op de periode 1996-2005. Het overzicht is geactualiseerd tot en met het extrapolatiejaar 2008.

10.

Volgens de stichting Vangnet HBO (zie hun persbericht d.d. 19 september 2003) kampen de hogescholen, evenals de universiteiten (zie rapport Commissie Koopmans, Kamerstuk 25644, nr.18) met een vermogenstekort. Op welke manier denkt de regering de instellingen in staat te stellen om de problemen op te vangen die als gevolg van deze vermogenstekorten ontstaan?

Op grond van artikel 2.17 WHW dient het College van Bestuur de middelen van de hogeschool op zodanige wijze te beheren dat een behoorlijke exploitatie en het voortbestaan van de instelling is verzekerd. De hogescholen zijn door de lumpsumfinanciering maximaal in staat een eigen beleid te voeren. Ook staat het de hogescholen volledig vrij aanvullende financiering te verkrijgen van externe financiers.

De financiële situatie van het totale hbo-veld over de verslagjaren 1998 en 2002 kan als voldoende tot goed worden gekwalificeerd. Uit de analyse van de jaarrekeningen 2002 van de hogescholen blijkt dat de solvabiliteitspositie ultimo 2002 is toegenomen tot 32%, hetgeen als goed kan worden gekwalificeerd. De solvabiliteit van een hogeschool betreft een financieel kengetal en is een maatstaf die aangeeft of de instelling op langere termijn in staat zal zijn haar schulden te voldoen; het Vangnet hanteert voor dit kengetal een norm van 20%. Overigens kan worden gesteld dat tussen 1998 en 2002 sprake is van een flinke verbetering in de financiële positie van de hogescholen.

11.

Wat is de stand van zaken inzake het overleg tussen de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport inzake dyslexie. Is, naar de mening van de regering al voldaan aan de voorwaarden voor de financiering die de staatssecretaris voor Volksgezondheid, Welzijn en sport stelde?

OCW en VWS hebben gezamenlijk vastgesteld dat het geheel van signalering en vroegtijdige onderkenning, diagnostiek en behandeling van lees- en spellingsproblemen de scheidslijnen tussen onderwijs en zorg overschrijdt en dat derhalve een geïntegreerd beleid noodzakelijk is. Het onderwijs is verantwoordelijk voor de onderkenning en remediëring van lees- en spellingsproblemen, terwijl gespecialiseerde diagnostiek en behandeling van dyslexie een taak zijn van de gezondheidszorg. Het resultaat van het door OCW op het terrein van dyslexie ingezette beleid is een verdergaande verbetering van de kwaliteit van het onderwijs aan leerlingen met dyslexie. Dit betekent dat problemen door de scholen tijdig worden gesignaleerd en geremedieerd met behulp van de beschikbare instrumenten en hulpmiddelen.

12.

Is de regering van mening dat dyslexie op scholen nog dit begrotingsjaar moet worden aangepakt? Zo ja, op welke wijze? Op welke resultaten kan de regering, in het kader van 'van beleidsbegroting tot beleidsverantwoording' (VBTB) worden afgerekend?

Veel samenwerkingsverbanden en scholen zijn bezig met de implementatie van het protocol leesproblemen en dyslexie. In 2003 is het Expertisecentrum Nederlands bezig met de volgende werkzaamheden:

- ⋮ Het verder ontwikkelen en verspreiden van een protocol Leesproblemen en Dyslexie voor de bovenbouw van het basisonderwijs;
- ⋮ Het ontwikkelen van een brochure over leesproblemen en dyslexie bij meertalige leerlingen;
- ⋮ Het introduceren en uitbreiden van de multimediale leeromgeving bij de protocollen Leesproblemen en Dyslexie voor het onderwijsveld, schoolbegeleiders, opleiders en studenten;
- ⋮ Het uitvoeren van kleinschalig onderzoek gericht op effecten van het protocol Leesproblemen en Dyslexie in de onderbouw.

Bij de ontwikkeling van de instrumenten wordt uitgegaan van een systematische aanpak die moet leiden tot kwaliteitsontwikkeling op drie niveaus van handelen: het handelen in de groep, het handelen op schoolniveau en het handelen op boven- en buitenschool niveau. De nadruk ligt op de eerste twee niveaus met als doel zoveel mogelijk leesproblemen binnen de school te verhelpen. Daarnaast zal in de producten worden beschreven wat op basis van wetenschappelijke literatuur de meest effectieve aanpak is voor kinderen met dyslexie en wat de rol van het samenwerkingsverband en externe leesdeskundigen en/of leesklinieken daarin is.

Binnen WSNS+ wordt er tevens gewerkt aan 1 zorgroute voor zorgleerlingen. Dat is "een route die bruikbaar is in het basisonderwijs en die er op is gericht dat "risicokinderen" in het traject van zorg en onderwijs op een zo vroeg mogelijk tijdstip worden gesignaleerd, de ontwikkeling van hen wordt gestimuleerd en zij (en hun leerkrachten of begeleiders) daarbij gericht worden ondersteund". Leerlingen met leesproblemen en dyslexie vallen ook binnen deze zorgroute.

13.

Kan er een gericht plan van aanpak voor dyslexie worden gegeven op basis van het advies van het College van Zorgverzekeringen (VWS0300620)? Kan de regering aangeven op welke termijn welke middelen beschikbaar komen?

Over de inzet vanuit de zorgsector zijn onlangs door de Tweede Kamer diverse vragen gesteld aan de staatssecretaris van VWS. Deze zal de Kamer binnenkort antwoorden.

14.

Hoe staat het met de uitvoering van de motie Rijkstra (Kamerstuk 28600 VIII, nr. 64) ten aanzien van lichamelijke opvoeding in het middelbaar beroepsonderwijs (mbo)? Hoe verlopen de contacten met de BVE-raad hierover?

De Tweede Kamer is in een eerder stadium gemeld dat betrokken partijen het belang van bewegen onderschrijven. Daarom is op dit moment onder regie van de Bve Raad in het kader van het door OCW gefinancierde project "aantrekkelijk bewegen" een groep docenten lichamelijke opvoeding bezig te bestuderen hoe het bewegingsonderwijs het best in de op competenties gebaseerde kwalificatiestructuur kan worden opgenomen. Daarmee is gegarandeerd dat er voldoende aandacht komt voor het bewegingsonderwijs. Immers, de uitkomsten hiervan kunnen binnen de kenniscentra beroepsonderwijs en bedrijfsleven worden gebruikt bij het bepalen van de inhoud van de opleidingen.

In overleg met de Bve Raad is inmiddels afgesproken dat de projectgroep de resultaten van het project "aantrekkelijk bewegen" zal laten zien op een conferentie in januari 2004.

Overigens, zoals eerder aangegeven, zal de uitkomst hiervan geen verplicht vak tot gevolg hebben, omdat een vakkenstructuur niet past in de bestuurlijke verhoudingen tussen de rijksoverheid en de bve-instellingen en in de wijze van werken binnen de kwalificatiestructuur in het mbo. De inhoud van de kwalificatiestructuur secundair beroepsonderwijs wordt bepaald door de sociale partners en onderwijsvertegenwoordigers gezamenlijk en de staatssecretaris stelt deze vast.

15.

Hoe staat het met de vorderingen om via een post-hbo opleiding een bevoegdheid te verkrijgen voor lichamelijke opvoeding in het primair onderwijs?

Op basis van het raamleerplan "vakbekwame leraar bewegingsonderwijs via Pabo" is een programma ontwikkeld: "leergang vakbekwaamheid bewegingsonderwijs via Pabo". Op een viertal pabo's wordt met ingang van september 2003 het postinitiële opleidingstraject aangeboden.

16.

Welke maatregelen worden getroffen voor het tegengaan van pesten en discriminatie van homoseksuele en joodse leerlingen en leraren op scholen? (pag. 3)

Een dezer dagen ontvangt de Tweede Kamer een brief over veiligheid in het onderwijs waarin deze materie uitgebreid aan de orde komt. Ik verwijs u naar deze brief.

17.

Welke concrete maatregelen worden getroffen om ouders meer te betrekken en verantwoordelijk te maken voor de opvoeding van hun kinderen?

Over het algemeen is er, zeker in het primair onderwijs, sprake van een ruime mate van betrokkenheid van ouders bij de school. Scholen investeren daar ook actief in. Vanuit OCW wordt de betrokkenheid van ouders op verschillende manieren gestimuleerd, onder andere door informatievoorziening aan ouders (kwaliteitskaarten, schoolgids) en het vergroten van de betrokkenheid van allochtone ouders bij de voor- en vroegschoolse educatie. Tevens ben ik in overleg met de landelijke ouderorganisaties over de opzet en inrichting van een landelijk adviescentrum voor ouders.

Het contact tussen ouders en school kan echter beter. Ook wat betreft de opvoeding van de kinderen, waarvoor ouders primair verantwoordelijk zijn. Ik denk dat oudercontracten daarbij een goed instrument kunnen zijn. Ik wil scholen echter niet dwingend gaan opleggen op welke wijze zij ouders meer moeten betrekken en verantwoordelijk maken voor de opvoeding van hun kinderen. Scholen moeten daarin eigen keuzes kunnen maken.

Wel wil ik hierover een brede discussie aanzwengelen, waarbij ik scholen, leraren, ouders, deskundigen en andere instellingen die een rol hebben in de (ondersteuning van de) opvoeding van kinderen zal betrekken. Ook zal ik in het kader van de meerjarenbeleidsplannen voor primair en voortgezet onderwijs, waarin uitgebreid met het onderwijsveld gesproken wordt, aan de orde stellen hoe de pedagogische rol van de school zich verhoudt tot die van ouders en andere instellingen en hoe

de samenwerking verbeterd kan worden. Op basis daarvan kunnen afspraken met het onderwijsveld gemaakt worden.

18.

Wat is de reactie van de regering op het bericht in het Parool d.d. 15 mei 2003, waarin wordt vermeld dat jongens en meisjes op de As Siddieqschool te Amsterdam apart les krijgen?

In het kader van de grondwettelijke vrijheid van onderwijs kan het voorkomen dat een school ervoor kiest jongens en meisjes in aparte rijen of in aparte klassen te zetten. Dit is toegestaan zolang jongens en meisjes maar op dezelfde wijze les en dezelfde leerstof krijgen. De onderwijsinspectie ziet daar op toe.

19.

Wat is het standpunt van de regering over berichten in de media dat op scholen veel computers worden geroofd en dat er veel wordt ingebroken (Parool, d.d. 15 mei 2003)? Zijn er hier algemene cijfers over beschikbaar? Wat vindt u van het bericht in de Telegraaf d.d. 21 juli 2003, dat veel scholen niet meer te verzekeren zijn? Zou dit probleem centraal gecoördineerd moeten worden?

De beveiliging van de school valt onder de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur en de bestrijding van dit type criminaliteit is een taak van de politie en in bredere zin van de lokale overheid. Ik ken geen scholen, die nu onverzekerbaar zijn. Mijn streven is om zoveel mogelijk de verantwoordelijkheid bij de schoolbesturen zelf te leggen. Een centralistische aanpak past niet in dit verband. Over inbraken op scholen en diefstal van computers zijn geen algemene cijfers beschikbaar.

20.

Kan worden aangegeven welk ministerie waarvoor verantwoordelijk is, inzake de tussenschoolse opvang? Wat is de ambitie en concrete doelstelling van de regering inzake tussenschoolse opvang?

De tussenschoolse opvang is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van het ministerie van OCW en het ministerie van SZW. In de Wet op het Primair Onderwijs artikel 45 van OCW staat dat het bevoegd gezag leerlingen in de gelegenheid moet stellen onder toezicht de middagpauze in het schoolgebouw en op het terrein van de school door te brengen. SZW is eerstverantwoordelijke voor een sluitende dagindeling en voor de kinderopvang.

OCW en SZW hebben als ambitie de tussenschoolse opvang te professionaliseren. Een belangrijke stap hierin is het opleiden van overblijfkrachten. Met de regelingen 'opleiden overblijfkrachten' in 2002 en 2003 is hierin voorzien. De bewindspersonen van OCW en SZW overleggen binnenkort over het te voeren beleid ten aanzien van de tussenschoolse opvang.

Ook de ouders dragen hierbij een verantwoordelijkheid. In het kader van verhoging van de kwaliteit, professionalisering en sluitende dagindeling moet het verhogen van een eigen bijdrage voor ouders niet worden uitgesloten.

De doelstelling van de regering is via de jeugdagenda van de operatie Jong tot een oplossing te komen voor de tussenschoolse opvang binnen het streven naar samenhang in de voorzieningen van 0-12 jaar. 21.

Betekent de formulering over respect en fatsoen, dat eerst en vooral door ouders en opvoeders moeten worden bijgebracht, een verschuiving ten opzichte van het credo van Balkenende I, namelijk "fatsoen moet je doen"? (pag. 8)

Nee, met deze formulering wordt aangegeven dat de eerste verantwoordelijkheid voor het bijbrengen van waarden en normen ligt bij ouders en opvoeders. In dat uitgangspunt is geen verandering gekomen.

22.

Gelden de opmerkingen over naleving van regels door alle instellingen en sectoren uitsluitend voor regels die uit de wet voortvloeien of ook voor convenantafspraken? Op welke wijze wordt zicht gehouden op de naleving van zulke afspraken? Draagt de regering ook verantwoordelijkheid in dezen? (pag. 8)

In mijn brief aan de Kamer (TK 28 248, nr 34), d.d. 29 september 2003 ('brief Joldersma') heb ik het volgende aangegeven:

"Door aan de voorkant van de beleidscyclus heldere afspraken te maken met de instellingen over de te bereiken doelstellingen en de te leveren prestaties, het "wat", kan het departement terugtreden ten aanzien van het "hoe". In lijn met het hoofdlijnenakkoord 2003 van dit kabinet, stuur ik gericht op vermindering van regels en bureaucratie en zet ik in op het sturen op prestaties op output en outcome. Daarbij hoort dat instellingen meer verantwoording afleggen over bereikte resultaten, over de rechtmatigheid van de bestedingen en de kwaliteit van het onderwijs. Die verantwoording is niet alleen gericht op de overheid, maar ook op de directe omgeving van de instellingen, waarbij het accent ligt op de verantwoording over prestaties. Raden van Toezicht dan wel (school)besturen spelen daarbij een belangrijke rol. Daarbij zal ik, in de dialoog met de instellingen, ervoor waken dat langs de lijn van verscherpte verantwoordingbepalingen een nieuw woud van bureaucratie wordt opgetuigd. Dit laat onverlet dat verantwoording door instellingen en transparantie essentiële randvoorwaarden zijn voor autonomie en deregulering."

Evenals voor wettelijke regels geldt voor conventanten wat mij betreft: afspraak is afspraak. Alle convenantpartijen zijn dus verantwoordelijk voor hun aandeel in de afspraken. Partijen die in gebreke blijven roep ik ter verantwoording, en ik verwacht dat zij ook aan de bel zullen trekken als het departement zijn deel van de afspraken niet zou nakomen.

23.

Wanneer ontvangt de Kamer de voorstellen voor het terugdringen van de administratieve lastendruk, waaronder de nulmeting, de streefwaarden en het plan van aanpak? Op basis waarvan worden streefwaarden geformuleerd voor het verlagen van de administratieve lastendruk? (pag. 9)

In de beleidsagenda bij de OCW-begroting staat: "(...) de totale administratieve lastendruk van onderwijs- en cultuurinstellingen (wordt) sterk verlaagd. Daartoe houden we dit najaar een nulmeting om daarna streefwaarden te formuleren en een plan van aanpak op te stellen."

'Minder regels' is onderdeel van het kabinetmotto. OCW heeft in de beleidsagenda bij de begroting 2004 aangekondigd dat de totale administratieve lastendruk van onderwijs- en cultuurinstellingen sterk wordt verlaagd.

Op dit moment wordt de administratieve lastendruk van onderwijs-, wetenschaps- en cultuurinstellingen in kaart gebracht. Dit onderzoek maakt deel uit van een meeromvattende nulmeting naar de regeldruk waarmee deze instellingen te maken hebben. Naast de administratieve lasten inventariseert deze nulmeting ook de andere regels die op de instellingen afkomen. Verder bevat het een 'irritatie-top-10' van regels. Aan de hand van de uitkomsten van de nulmeting worden

streefwaarden geformuleerd en wordt een plan van aanpak opgesteld met maatregelen om de regeldruk aan te pakken. De nulmeting is eind dit jaar klaar.

24.

Heeft de regering het voornemen om over 'meer ruimte' direct met scholen, instellingen en professionals te overleggen en niet met de besturen- en/of werkgeversorganisaties? (pag. 9)

Het voornemen om direct met scholen, instellingen en professionals te spreken over meer ruimte en de daarbij behorende afspraken over kwaliteit, toegankelijkheid en doelmatigheid. Reden hiervoor is dat bij het bieden van meer ruimte aan instellingen het van belang is een scherp beeld te hebben van wat er speelt in het onderwijsveld om op grond daarvan doeltreffende kaders te kunnen stellen en de grenzen van de speelruimte daarbinnen helder af te bakenen. Die kennis ligt voor een groot deel bij individuele instellingen. Daarnaast worden, door het directe gesprek met scholen, instellingen en professionals, deze in positie gebracht om hun zelfregie te versterken. Het overleg met individuele instellingen zal het overleg met besturen- en/of werkgeversorganisaties echter niet vervangen, maar aanvullend daarop zijn.

25.

Heeft de regering ook concrete plannen en wetsvoorstellen in het vooruitzicht voor het terugdringen van de regelgeving? Kunt u daarvan een overzicht geven? (pag. 9)

De begroting bevat enkele concrete plannen om de regelgeving terug te dringen:

- ⌘ Invoering lumpsum in 2006
- ⌘ Invoering onderwijsnummer
- ⌘ Servicegericht uitvoeren
- ⌘ Vereenvoudiging cultuurnota-subsidiebeschikking

26.

Wat voor relevante informatie is belangrijk voor vergelijkbaarheid van onderwijsinstellingen? (pag. 9)

Het kabinet vergroot de autonomie van de instellingen, en versterkt tegelijkertijd de verantwoording door de instellingen. Naast de (verticale) verantwoording aan OCW is een adequate (horizontale) verantwoording aan de omgeving van de instelling vereist. Benchmarkinformatie ondersteunt die horizontale verantwoording, en biedt het management van instellingen beleids- en sturingsinformatie. Met de internetsite Onderwijs in Cijfers (via Kennisnet) is een stap gezet om benchmarkinformatie beschikbaar te stellen in de vo- en bve-sectoren. Het gaat om informatie over de resultaten, personeel, financiën.

Ook via de Onderwijsinspectie is informatie te vinden over scholen en instellingen. Het gaat dan om de (voorgenomen) kwaliteitskaart po, de kwaliteitskaart vo en de rapporten basisscholen, vo en bve. Producten die ook te beschouwen zijn als instrumenten voor (horizontale) verantwoording aan de maatschappij.

27.

Heeft de regering het voornemen om voor (horizontale) verantwoording aan de maatschappij een instrumentarium te ontwikkelen? Zo ja, hoe verhoudt zich dit voornemen tot de autonomie en dereguleringsdoelstelling? (pag. 10)

Nieuwe instrumenten voor horizontale verantwoording worden door OCW alleen ontwikkeld als dat nodig is in verband met de OCW-bekostiging. Uiteraard vindt het kabinet het belangrijk dat scholen en instellingen werk maken van hun verantwoording aan de maatschappij. Hoe ze dat doen is echter in de eerste plaats een zaak van scholen en instellingen zelf, of van de sector die hierover afspraken maakt.

Uiteraard is er een zekere spanning tussen de noodzaak om de instellingen meer ruimte te geven enerzijds, en de noodzaak om rekenschap te vragen van instellingen anderzijds. Meer verantwoording leidt immers gemakkelijk tot meer regels. Ik ben er echter van overtuigd dat er een goede balans tussen beide gevonden kan worden, waarbij instellingen meer dan nu het geval hun eigen koers kunnen uitzetten, en daarover helder en eenduidig verantwoording afleggen.

28.

Wanneer wordt de Kamer geïnformeerd over de doelstelling, taakopdracht en samenstelling van het Innovatieplatform? (pag. 10)

Het Innovatieplatform is tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen uitvoerig aan de orde geweest. De Minister-President heeft de Kamer toen over de doelen en taken geïnformeerd. De samenstelling was toen al in een persbericht van het ministerie van Algemene Zaken bekend gemaakt.

29.

Wie gaat focus brengen in het wetenschappelijk onderzoek?

NWO is de eerstaangewezen organisatie om focusering van het universitaire onderzoek te regisseren. Het Innovatieplatform zal worden geconsulteerd bij de uitwerking van diverse voorstellen voor de inzet van € 185 miljoen. De ministers van Economische Zaken en van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zullen op basis daarvan een voorstel aan de Ministerraad doen en vervolgens de Kamer informeren.

30.

Wat wordt verstaan onder de 'creatieve bedrijfstak'? Hoe groot is deze in Nederland? Hoe verhoudt dit zich tot andere landen? Hoe hoog was het groeipercentage de laatste jaren? (pag. 11)

De creatieve industrie (synoniem: creatieve bedrijfstak) bestaat uit kleinschalige culturele bedrijvigheid, bijvoorbeeld op het terrein van audiovisuele media, vormgeving of muziek, maar ook uit grootschalige bedrijvigheid die de Nederlandse grenzen overschrijdt, bijvoorbeeld op het terrein van media en entertainment. De omvang van de creatieve industrie op nationale schaal is geschat op 2,2% van de totale werkgelegenheid: volgens deze schatting blijkt Nederland de derde speler in Europa te zijn, na het Verenigd Koninkrijk (2,4 %) en Denemarken (2,5 %). De groei van werkgelegenheid in deze sector bedraagt in Nederland 6,3 %, tegen 3,8 % als EU-gemiddelde (bron: M. Soendermann, Culture Industries and Cultural Employment in Europe. Working paper. Bonn: 2001).

31.

Hoe moet de Kamer de korting op de middelen voor de bekostiging van personeel rijmen met de zogenoemde topprioriteit voor de aanpak van het lerarentekort en de 'belangrijkste strategie', namelijk het aantrekkelijker maken van de beroepen in het onderwijs? Op welke andere wijzen gaat de regering de beroepen in het onderwijs zo zeer aantrekkelijker maken, dat het de materiële gevolgen van deze

korting compenseert? Hoe is de opbrengst (in aantallen leraren) van de verschillende maatregelen tot het terugdringen van het lerarentekort bepaald? (pag. 12)

Zie het antwoord op vraag 343.

32.

Hoe moet een betere planning van de personeelsvoorziening vorm krijgen? Welke rol is daarbij voor wie weggelegd? (pag. 12)

De scholen/schoolbesturen zijn vanuit hun werkgeversrol primair verantwoordelijk voor professioneel wervings- en personeelsbeleid; sociale partners en andere intermediaire organisaties moeten scholen daarbij ondersteunen. Samen met de opleidingen als aanbieders van onderwijspersoneel moeten scholen/schoolbesturen goede afspraken maken over de personeelsvoorziening in de regio. En ook gemeenten, bedrijven en intermediaire instellingen als arbeidsbemiddelaars en schoolbegeleidingsdiensten kunnen daarbij een rol spelen. Om die samenwerking te stimuleren, brengt het SBO partijen in de regio samen. Als de ervaringen daarmee positief zijn, is het streven een min of meer landelijk dekkend stelsel van regionale convenanten. Ter ondersteuning en kwantificering van het te voeren arbeidsmarktbeleid door partijen in de regio wordt in opdracht van het ministerie van OCW een regionaal prognosemodel ontwikkeld (MIRROR). In 2004 wordt dit model operationeel en zal het gefaseerd ter beschikking komen.

33.

Hoe kan het rendement van de lerarenopleiding verhoogd worden? Waar komen de hier genoemde 1.400 extra leraren vandaan? (blz. 13)

Dat kan op diverse wijzen. Bijvoorbeeld door nieuwe doelgroepen te identificeren en daar aangepaste, flexibele leertrajecten voor te ontwerpen. Uitval gedurende de opleiding als gevolg van onvoldoende maatwerk moet worden voorkomen. De opleidingen moeten aantrekkelijk zijn voor studenten met uiteenlopende competenties en achtergronden. Bijvoorbeeld voor hbo- en wo-bachelors die alsnog een tweedegraads bevoegdheid willen behalen.

Voor de komende jaren verwachten we dat middels bijvoorbeeld een kopopleiding 450 leraren beschikbaar komen. De resterende leraren zijn geen 'nieuwe' leraren, maar afgestudeerden van de lerarenopleidingen voor met name het voortgezet onderwijs die voorheen voor het bedrijfsleven kozen, maar nu middels de voornoemde maatregelen behouden blijven voor het onderwijs. Daartoe moeten de instroomrendementen van de opleidingen in het onderwijs geleidelijk verbeteren van 62 procent nu naar uiteindelijk 75 procent in de periode 2007-2011.

34.

Kan voor het gehele veld van het beroepsonderwijs (zowel regulier als speciaal) worden aangegeven hoe het is gesteld met de participatie van studenten met een handicap? Kan op basis van de huidige gegevens worden aangegeven of mensen met een handicap meer dan wel minder deelnemen aan beroepsonderwijs dan mensen zonder? (pag. 13)

Met mijn brief van 22 mei 2003 (kenmerk BVE/BDenI/02/62306) heb ik u het rapport "Met beperkingen door het beroepsonderwijs" gezonden (ITS, 2002) Zoals ik ook in mijn beleidsreactie bij dit

rapport aangeef (opgenomen in dezelfde brief), zijn de door u gevraagde gegevens niet beschikbaar, omdat registratie van gehandicapte deelnemers in het mbo niet verplicht is, en de instellingen deze deelnemers dus ook niet apart registreren. Tevens is in het genoemde onderzoek gebleken dat ook de gehandicapte deelnemers, uit vrees voor stigmatisering, zich ongaarne als gehandicapt laten registreren.

Wat uit het onderzoek blijkt, is dat de omvang van de doelgroep in de geraadpleegde bronnen sterk van elkaar verschillen, percentages variëren van 0,9% (ongeveer 5000 deelnemers) tot 2,4% van de totale mbo-populatie.

Uit het onderzoek blijkt verder dat tijdens de beroepspraktijkvormingfase in het mbo 1/3 van de deelnemers problemen ervaart in de omgang met collega's en praktijkopleiders en met werkinhoud, -zwaarte en -tempo. Het betreft hier met name deelnemers met een psychische of gedragsstoornis en meervoudige handicaps.

Verder blijkt uit het onderzoek dat bij ongeveer 30 procent van de vmbo- en mbo-deelnemers de handicap een rol heeft gespeeld bij de studiekeuze. Het gaat daarbij om deelnemers die een eerste voorkeur van studie zelf niet hebben gevolgd, omdat hun handicap die studie onmogelijk maakte. De instellingen weigeren overigens leerlingen. Deze leerlingen gaan dan een andere studie volgen die wel past bij de handicap.

35.

Wat is de ontwikkeling in het verminderen van het aantal voortijdig schoolverlaters in 2002 en 2003 ten opzichte van 1999? (pag. 14)

De Tweede Kamer is onlangs per brief geïnformeerd over de uitkomsten van de voortgangsrapportage rmc-functie. In de bijlage bij deze brief is de ontwikkeling geschetst van het aantal geregistreerde voortijdige schoolverlaters over de jaren 1998-2002.

Indicator / jaartal	1998	1999	2000	2001	2002
Aantal ingeschrevenen op 1/10 (x 1000)	1.254,5	1.227,8	1.260,8	1.261,0	1.281,0
Aantal <i>geregistreerde</i> vsv-ers	41.200	39.400	39.900	47.100	70.500
% geregistreerde vsv-ers	3,3	3,2	3,2	3,7	5,5

In de tabel is te lezen dat in 2002 het aantal geregistreerde voortijdige schoolverlaters met 23.400 is gestegen: van 47.100 in 2001 naar 70.500 in 2002. Als belangrijkste verklaring voor deze stijging wordt in de brief gewezen op de verbeterde registratie doordat via de RMC-wet per 1 januari 2002 de meldplicht is ingevoerd. Met name in drie van de vier grote steden steeg het aantal geregistreerde jongeren van 6.500 in 2001 naar 29.000 in 2002, een stijging van 22.500. Hiermee wordt nagenoeg de totale stijging van het aantal geregistreerde jongeren verklaard. Daarnaast blijkt vooral het aantal niet-leerplichtige jongeren – de doelgroep van de RMC-wet – meer dan verdubbeld te zijn: van 21.900 in 2001 naar 49.900 in 2002.

De gegevens over 2003 zijn nog niet beschikbaar, omdat de Sardes-voortgangsrapportage 2003 in het voorjaar 2004 uitkomt. De Tweede Kamer zal over de uitkomsten voor de zomer geïnformeerd worden. Het effect van de meldplicht kan ook in deze rapportage een verhogend effect hebben op het aantal geregistreerde voortijdig schoolverlaters.

36.

Om welke aantallen gaat het, wanneer gezegd wordt dat wordt gestreefd naar 30% minder voortijdig schoolverlaters in 2006 ten opzichte van 1999? Kunt u hier harde cijfers of anders schattingen voor worden geven? (pag. 14)

In 1999 bedroeg het aantal voortijdige schoolverlaters dat bij de 39 regionale meld- en coördinatie (rmc) functies werd gemeld en geregistreerd 39.400. In de voortgangsrapportage rmc 2002, die de Tweede Kamer op 1 september 2003 werd toegezonden, is aangegeven dat melding en registratie in 1999 bij nadere beschouwing teveel lacunes vertoonden om van een betrouwbare nulmeting te kunnen spreken. Als gevolg van de inwerkingtreding van de RMC-Wet (2001) zijn de meldingspraktijk en de registratie vooral in de grote steden sterk verbeterd. Het is daarom niet zinvol het nagestreefde reductiepercentage van 30 toe te passen op de gegevens over 1999. Zoals in de voortgangsrapportage is aangegeven, kan pas met een geïntegreerde leerplicht/rmc-registratie op basis van het onderwijsnummer (mogelijk vanaf 2006) sprake zijn van een betrouwbare monitoring.

37.

Op welke termijn krijgen scholen beschikking tot een portal (website)? Wordt de inhoud van de portal vraaggestuurd bepaald? (pag. 15)

Op 1 januari 2004 wordt gestart met de realisatie van een portal voor scholen. Op 1 oktober 2004 wordt deze portal toegankelijk voor scholen voor het voortgezet onderwijs. De sector bve volgt in 2005, po in 2006. De inhoud wordt – met inachtneming van de taken en verantwoordelijkheden van de uitvoeringsorganisatie CFI – bepaald door de scholen.

38.

Waarom overlegt de regering met instellingsaccountants over instrumenten ter verbetering van de accountantscontrole? Treedt de regering dan niet in de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen? (pag. 15)

Het bevoegde gezag van een onderwijsinstelling is verantwoordelijk voor de accountantscontrole en verleent daartoe een opdracht aan een accountantskantoor. De accountantscontrole is echter ook voor het departement van belang. Het bevoegde gezag dient in zijn verantwoording aan het ministerie van OCW aan te geven dat de van het Rijk ontvangen gelden zijn besteed in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving. Die noodzakelijke zekerheid wordt onder meer verkregen door de accountantsverklaring bij de financiële verantwoording. Om uniformiteit te realiseren bij de uitvoering van de controle stelt het departement een controleprotocol vast. Vanwege het gezamenlijke belang bij de accountantscontrole ligt het daarom ook voor de hand dat de overheid met schoolbesturen en met de instellingsaccountants overlegt over de wijze waarop de accountantscontrole wordt uitgevoerd en over instrumenten om deze controle te verbeteren. Aangezien het een gezamenlijk overleg is, treedt de overheid daarmee niet in de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen.

39.

Welke prestaties worden bedoeld wanneer de regering spreekt over de uitwerking van een nieuwe besturingsfilosofie? (pag. 15)

In de sectoren BVE, HO en WO kunnen op basis van landelijk geformuleerde ambities individuele instellingen hun eigen ambitieniveau vaststellen over te realiseren beleidsdoelen. Instellingen worden uitgenodigd aan te geven welke bijdrage zij kunnen leveren aan het behalen van de landelijke ambities. De definitieve prestatie-indicatoren en daarbij behorende streefwaarden op bve-stelselniveau moeten nog worden geformuleerd en worden vastgelegd in een prestatieakkoord. In april 2004 zal de inzet van de staatssecretaris voor het prestatieakkoord worden gepresenteerd. Voor HBO en WO zullen in het ontwerp-HOOP 2004 een aantal nationale ambities worden geformuleerd. In dit kader vinden dit najaar vier regionale debatten plaats met de instellingen in het hoger onderwijsveld, en zal overleg gevoerd worden met de koepels, studenten- en werkgeversorganisaties. Ook voor de overige onderwijssectoren geldt dat de prestatieafspraken nog moeten worden geformuleerd en worden vastgelegd. In de startdocumenten voor PO en VO, die in het voorjaar van 2004 zullen verschijnen, worden hiervoor nadere voorstellen gedaan.

40.

Voorzien de meerjarenbeleidsplannen primair onderwijs en voortgezet onderwijs ook in een integrale visie op sturing, verantwoordelijkheid en rekening en verantwoording? (pag. 16)

Ja. Binnenkort ontvangt de Tweede Kamer de startdocumenten, waarin beschreven wordt op welke wijze de meerjarenbeleidsplannen tot stand komen en welke thema's daarin aan de orde zijn. Het is de bedoeling deze plannen in nauwe interactie met het onderwijsveld tot stand te brengen.

41.

Waarop baseert de regering de hoogte van de extra middelen voor het invoeren van een begin- en tussentoets? Wat wordt bedoeld met een tussentoets? (pag. 17)

De hoogte van de extra middelen voor het invoeren van een begin- en tussentoets zijn gebaseerd op de kosten die verbonden zijn aan de ontwikkeling, de voorbereiding en het uitproberen van (het werken met) deze toetsen. Ook aan het systeem van werken met begin- en tussentoetsen na invoering zijn kosten verbonden (afname, controle en verwerking van de toetsgegevens). Deze zijn structureel van aard. Met een tussentoets kan worden vastgesteld of de achterstand zoals gemeten met de begintoets is verminderd, gelijk is gebleven of is toegenomen.

42.

Welke middelen worden in meerjarenperspectief ter beschikking gesteld teneinde scholen voor voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) meer eigentijds werkplekmateriaal te laten aanschaffen?

Worden deze middelen in strijd met de geest van lumpsumbekostiging geoormerkt, of kunnen de scholen de middelen ook aanwenden voor heel andere zaken die het onderwijs ten goede komen? (pag. 17)

Nu de structuur van het vmbo via de leerwegen is vastgesteld zijn de scholen gestart met een verdere inhoudelijke invulling. De komende jaren zal worden gebruikt om de pedagogisch-didactische vormen gestalte te geven. Eigentijds werkplekmateriaal is daarbij noodzakelijk. Een dergelijke vernieuwing is een terugkerend proces. In de komende jaren zal aan het vmbo jaarlijks in een oplopende reeks tot € 30 miljoen in 2007 extra financiële ruimte worden geboden voor inventaris, werkplekkenstructuur en vernieuwing. Normale vervangingskosten worden uit de materiele vergoeding gedekt. Bij de toewijzing

geldt dat ruimte wordt gegeven aan scholen. De wijze waarop scholen de middelen aanwenden is dan ook divers. Oormerking van de middelen past dan niet bij de gegeven ruimte.

43.

Hoe kunnen gemeenten een regierol vervullen als de onderwijsachterstandgelden rechtstreeks naar scholen worden gesluisd? (pag. 17)

De voornemens uit het hoofdlijnenakkoord op het terrein van het onderwijsachterstandenbeleid noodzaken tot een herijking van dit beleid. Dit heeft onder meer gevolgen voor de verantwoordelijkheidsverdeling tussen scholen en gemeenten en de toedeling van financiële middelen. Over de nadere uitwerking van de voornemens uit het hoofdlijnenakkoord ontvangt de Tweede Kamer op 31 oktober 2003 een brief. Hierin is opgenomen hoe de rol van gemeenten er in het toekomstige onderwijsachterstandenbeleid uit zal zien.

Gezien het grote belang van de voor en vroegschoolse educatie (vve) voor het vroegtijdig signaleren en aanpakken van onderwijsachterstanden, zal het beleid ten aanzien van vve worden voortgezet.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor voorschoolse voorzieningen. Om de doorgaande lijn met het basisonderwijs te realiseren, blijft vve een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Daarom zullen gemeenten ook in de toekomst middelen ontvangen om achterstandskinderen te laten deelnemen aan vve-programma's, die voor 2 en 3 jarigen in de voorschoolse periode en voor 4 en 5 jarigen in de vroegschoolse periode worden uitgevoerd. Het budget dat hiermee gemoeid is, bedraagt met ingang van 1 augustus 2006 op jaarbasis ongeveer € 110 miljoen.

Voor overige taken op het gebied van onderwijsachterstanden binnen het primair onderwijs, zoals het lokaal organiseren van een schakelfunctie en het ondersteunen van scholen die te maken hebben met een complexe problematiek waarin buitenschoolse aspecten een rol spelen, ontvangen gemeenten met ingang van 1 augustus 2006 op jaarbasis ongeveer € 40 miljoen.

44.

Is het programma 'Cultuur en school' geëvalueerd? Zo ja, wat zijn de resultaten van deze evaluatie? (pag. 18)

Het programma Cultuur en School vormt een onderdeel van het 'Actieplan Cultuurbereik 2001-2004', waarin het Rijk, de 12 provincies en 30 steden (>90.000 inwoners) zich geëvalueerd hebben tot een gezamenlijke inspanning om het publieksbereik van kunst en cultuur te vergroten.

Het decentrale programma Cultuur en School is - als onderdeel van het Actieplan Cultuurbereik - geëvalueerd in de vorm van een visitatie van alle betrokken steden en provincies door de Visitatiecommissie Cultuurbereik. De rapportage hiervan is onder de naam "Van jonge mensen en de dingen die gaan komen" in april 2003 naar de Tweede Kamer gestuurd. Het betreft een rapportage over de jaren 2001 en 2002.

In de periode dat het programma Cultuur en School bestaat is regelmatig stil gestaan bij de voortgang (laatste brief Tweede Kamer d.d. 9 april 2002) en is op onderdelen onderzoek gedaan.

Bij de ontwikkeling van plannen voor de nieuwe Actieplan-periode wordt rekening gehouden met de conclusies van de Visitatiecommissie, die onder andere meer aandacht vraagt voor de school als vragende partij bij het invullen van zijn culturele activiteiten, voor samenwerking tussen onderwijs en

culturele instellingen en de ontwikkeling van doorgaande leerlijnen. Ook de uitwerking van het onderwijsbeleid en de extra middelen (zie Begroting 2004) zal in het licht van deze aanbevelingen geschieden. Monitoring en tussentijdse evaluatie staan hierbij hoog op de agenda.

45.

Op welke wijze wil de regering in onze pluriforme samenleving afdwingen dat burgers niet alleen bewust zijn van bepaalde geldende normen, maar ook waarden gaan delen met elkaar? Hoe verhoudt dit standpunt zich tot de individuele vrijheid van niet-leerplichtige burgers? (pag. 18)

Het gaat hierbij om waarden die de grondslag vormen van ons democratisch bestel en een gezonde samenleving zoals bijvoorbeeld uitgangspunten als gelijkwaardigheid van alle personen, tolerantie voor andere culturen en denkbeelden, fatsoenlijk met elkaar omgaan.

Waarden kunnen niet worden afgedwongen. Wél kan in bijvoorbeeld het onderwijs de werking en het belang worden uitgelegd van een democratische samenleving en de hieraan ten grondslag liggende beginselen of waarden. De leerlingen zullen de hieraan ten grondslag liggende waarden hopelijk overnemen.

Van een aantasting van de individuele vrijheid van leerlingen is geen sprake, evenmin als een aantasting van de individuele vrijheid van niet leerplichtige burgers.

46.

Stelt u een gedeelde beleving van normen en waarden gelijk aan 'actief burgerschap'? Welke overwegingen liggen daaraan ten grondslag?

Nee. De overwegingen die hieraan ten grondslag liggen zijn dat deelname aan projecten voor actief burgerschap de maatschappelijke participatie van leerlingen bevordert en in de praktijk het belang van algemeen maatschappelijke waarden en normen duidelijk maakt. Dit maakt de kans dat leerlingen in hun gedrag afwijken van deze algemeen maatschappelijke waarden en normen kleiner.

47.

Welke betekenis heeft een gedeelde beleving van normen en waarden voor de manier waarop de maatschappelijke stage wordt vormgegeven? Op welke andere wijze wil de regering een gedeelde beleving van normen en waarden stimuleren? (pag. 18)

Er zijn verschillende andere wijzen waarop de regering een gedeelde beleving van normen en waarden wil stimuleren. Zo worden bijvoorbeeld de mogelijkheden bezien voor een programma-aanbod van Teleac en het realiseren van een website die kan dienen als platform voor een discussie over waarden en normen in het onderwijs.

48.

Zal de maatschappelijke stage een verplicht karakter krijgen? Welke gevolgen worden voorzien voor de overladenheid in de programma's in het voortgezet onderwijs? Wordt de formulering 'minder regels' uit het hoofdlijnenakkoord van toepassing op de maatschappelijke stage? (pag. 18)

Over de maatschappelijke stage informeer ik u apart bij brief. In deze brief wordt aangegeven dat nog dit jaar wordt gestart met 10 pilots. Over de resultaten en de voortgang van dit project zal ik u in 2004

verder informeren. Uiteraard zal op de vormgeving van de maatschappelijke stage het uitgangspunt van 'minder regels' zoveel mogelijk worden toegepast.

49.

Wat bedoelt de regering met het doorlichten van het toezichtskader van de Inspectie op het gebied van waarden en normen? Is dit niet een verantwoordelijkheid die de autonomie en identiteit van de instellingen raakt? Zo ja, hoe wordt dit in het voorstel van de regering gewaarborgd? (pag. 19)

Hiermee wordt bedoeld dat in de procedure waarin het toezichtskader van de inspectie wordt vastgesteld speciaal aandacht wordt besteed aan de positie die 'waarden en normen' in het toezichtskader hebben.

De wijze waarop de overdracht van waarden en normen in het onderwijs plaats vindt en welke waarden en normen beoogd worden bij deze overdracht behoren tot de verantwoordelijkheid van de scholen. Het voorstel van de regering beoogt om na te gaan of op scholen aandacht wordt besteed aan 'waarden en normen' zoals dat in de kerndoelen wordt beoogd. De verantwoordelijkheid van scholen om daaraan inhoud te geven wordt hierdoor niet aangetast.

50.

Wie gaat de website over waarden en normen opzetten en wat gaat dat kosten? (pag. 19)

De website over waarden en normen die als platform moet fungeren voor activiteiten op dit gebied van scholen wordt opgezet door Kennisnet. Wat betreft de bekostiging hiervan wordt ervan uitgegaan dat het opzetten van een dergelijke website behoort tot de reguliere activiteiten van Kennisnet.

51.

Waarom en waartoe wordt er een instrument ontwikkeld waarmee de effectiviteit van programma's gericht op de verwerving van sociale competenties ontwikkeld? Hebben de scholen deze behoefte uitgesproken? Waarom zou de gemeente hierin een rol moeten spelen? (pag. 19)

In het overleg met de Kamer over het landelijk beleidskader gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (LBK GOA) van 15 maart 2001 en 17 mei 2001 is geconstateerd dat er overeenstemming is over de wenselijkheid van sociale competentie als doelstelling bij de bestrijding van sociale en maatschappelijke kwetsbaarheid, maar dat vanwege het ontbreken van toetsbare criteria sociale competentie niet als doelstelling in het landelijk beleidskader kan worden opgenomen. Op basis van verwachte adviezen en rapporten zal de mogelijkheid om sociale competentie te operationaliseren worden nagegaan. Van de kant van het CDA is daarbij nadrukkelijk gewezen op de rol van ouders (opvoedingsondersteuning) en andere maatschappelijke organisaties, naast de school. Op basis van cofinanciering door een aantal gemeenten wordt momenteel in de vorm van enkele pilots uitwerking gegeven aan het operationaliseren van een monitor sociale competentie, als mogelijk onderdeel van de GOA-monitor.

De behoefte om sociale competentie te monitoren komt in dit geval primair van de Kamer zelf. Uit onderzoeksgegevens over brede scholen blijkt dat sociale competentie een belangrijke doelstelling bij de samenwerking tussen scholen en partners in de omgeving te zijn. Gemeenten spelen in het huidige GOA-beleid en in de realisatie van brede scholen een regisserende dan wel coördinerende rol.

52.

Kunt u de nieuwe besturingsfilosofie nader toelichten waarin de overheid zich richt op het in positie brengen van spelers op een drietal niveaus. Kunt u de verwijzing naar 'de laatste instantie' waarin de overheid zelf een rol in het proces inneemt, nader toelichten?

(pag. 20)

De nieuwe besturingsfilosofie is gericht op het realiseren van een robuust bestuurlijk systeem, waarin rollen en verantwoordelijkheden helder zijn, de huidige bestuurlijke verhoudingen worden herijkt en de burger weet wat er gebeurt.

Het in positie brengen van spelers op een drietal niveaus betekent dat er accentveranderingen optreden waarbij:

- voor de deelnemers helder moet worden wat hun rechten, plichten en mogelijkheden zijn;
- voor de maatschappij helder moet worden wat en hoe de prestaties van de sector zijn;
- voor de instellingen helder moet worden welke speelruimte ze hebben.

De rol van de overheid hierbij is dat er heldere kaders worden gesteld, dat er duidelijkheid komt over indicatoren en streefwaarden aan de hand waarvan prestaties zichtbaar worden gemaakt en dat er rekening wordt gehouden met de verschillende snelheden en contexten waarmee individuele instellingen zich kunnen ontwikkelen.

De laatste instantie wil hier zeggen dat ik handelend zal optreden wanneer ik constateer dat gedurende enige tijd de verhoudingen tussen actoren op een dusdanige wijze functioneren dat dat de goede werking van het stelsel negatief beïnvloedt.

53.

Welk deel van de bestaande en extra middelen uit het innovatiearrangement zijn bedoeld voor het vmbo? (pag. 21)

De middelen van het innovatiearrangement zijn niet specifiek geormerkt voor vmbo, mbo of hbo. Een projectvoorstel wordt ingediend door een consortium van tenminste een school uit het vmbo en een bve-instelling, dan wel een bve- en een hbo-instelling, en een bedrijf. Wel is afgesproken dat het Platform Beroepsonderwijs bij de voorlichting over het innovatiearrangement extra aandacht zal besteden aan het vmbo. Een en ander in verband met de behoefte aan en noodzaak tot innovatie in met name het vmbo als fundament van de beroepskolom.

54.

Geldt voor de hogere instroom in de technische vakopleidingen in de beroeps- en volwasseneneducatie (bve) exact hetzelfde kwantitatieve streven van 15 % in 2007 dat genoemd wordt in de paragraaf over het hoger onderwijs voor bèta- en techniekopleidingen? Indien verschillend, kan het streven voor de bve-sector nader worden gekwantificeerd? (pag. 21 en 23)

Er geldt niet hetzelfde streven (15% in 2007). De instroom vanuit het mbo in de hbo techniekopleidingen bedraagt momenteel 30%; dit willen we omhoog brengen naar 40% in 2007. Het betreft dus een verhoging met een derde.

55.

Kunt u de gevolgen van de bezuinigingen op onderwijsachterstanden en zorg voor cumi-leerlingen voor uw streven om het voortijdig schoolverlaten terug te dringen, kwantificeren ten opzichte van de autonome ontwikkeling? (pag. 23)

Voor de beleidsmatige invulling van de bezuinigingen op onderwijsachterstanden verwijs ik u naar de brief die hierover dezer dagen aan de Kamer wordt verzonden. Voor de cumi-faciliteiten op korte termijn is er in 2004 een bedrag beschikbaar van € 71,2 miljoen. Tegenover de genoemde bezuinigingen staan ook nieuwe investeringen in de zorgcapaciteit van de scholen. In het bijzonder betreft dit de versterking van de pedagogisch-didactische deskundigheid van scholen ten behoeve van de leerlingbegeleiding. Het betreft hier ongeveer driekwart van de bedragen die voor leerlingbegeleiding en maatschappelijke stage ter beschikking zijn. Deze lopen op van € 4 miljoen in 2004 oplopend tot € 34 miljoen in 2007. Daarnaast investeert het kabinet ook extra in de betere begeleiding van jongeren om uitval te voorkomen met behulp van de middelen voor voorbereidende en ondersteunende activiteiten (voa-middelen) in het middelbaar beroepsonderwijs en in betere begeleiding van de jongeren die eenmaal zijn uitgevallen ten behoeve van hun terugkeer naar onderwijs of werk (door middel van een extra bijdrage aan de regionale meld- en coördinatiefunctie). Een belangrijk onderdeel van de aanpak in het Plan van aanpak Jeugdwerkloosheid van SZW en OCW is het terugdringen van het aantal jongeren dat voortijdig de school verlaat zonder diploma. Ook via de operatie Jong proberen de meest betrokken ministeries (VWS, BZK, Justitie, OCenW en SZW) meer samenhang in het jeugdbeleid tot stand te brengen en knelpunten op te lossen. Eén van de thema's van het zogeheten J-team is het voortijdig schoolverlaten.

Ik verwacht dat de effecten van deze combinatie van beleidswijzigingen in het zorg- en achterstandenbeleid een positief effect zullen hebben op het terugdringen van voortijdig schoolverlaten.

56.

Bent u op de hoogte van klachten over de verschillende instanties die buitenlandse diploma's waarden (waaronder Netherlands Universities Foundation For International Cooperation (Nuffic), de Informatie Beheergroep (IBG) en de Internationale Diplomawaardering (IDW)? (pag. 23)

Er zijn mij op dit moment geen klachten bekend die mijn aandacht zouden moeten hebben. Klachten worden normaliter, zoals het ook hoort bij de instantie zelf gemeld. Het komt wel eens voor dat er over een instantie die zich bezighoudt met diplomawaardering een klacht wordt ontvangen. In principe worden de klachten met kennisgeving aan de klager doorgestuurd naar de betrokken instantie.

Klopt het dat er verschillende criteria worden gehanteerd door de verschillende instanties ten aanzien van dezelfde buitenlandse diploma's?

Het probleem waar hier naar wordt verwezen, kan zich voordoen als de IBG, in het kader van de haar wettelijk opgedragen taak de bevoegdheid van een persoon om een Nederlandse beschermde titel (o.a. mr., drs, ing.) te voeren of de onderwijsbevoegdheid te erkennen, een waarderingsadvies vraagt aan Nuffic over de waarde van het overgelegde document op basis waarvan de beslissing tot erkenning moet worden genomen.

De IBG kan besluiten dit advies niet over te nemen uit hoofde van haar verantwoordelijkheid voor de erkenning. Het gaat hier immers om twee verschillende taken: een waarderende adviestaak door

Nuffic en een wettelijke erkenningstaak van de IBG. Alleen de uitspraken van de IBG hebben rechtsgevolg.

Op dit moment is alleen ten aanzien van Russische hoger-onderwijsdiploma's niet in alle gevallen sprake van een eensluidende conclusie.

De betrokken instanties werken echter nauw samen en eind deze maand hebben de IBG en Nuffic over dit aspect overleg. Ik heb er het volste vertrouwen in dat partijen tot een gezamenlijk standpunt komen.

Zou het beter zijn als deze waardering door één instantie zou geschieden?

Nee. Door de samenwerking van de drie instellingen die betrokken zijn bij de waardering van getuigschriften in de zogenaamde IDW (Internationale Diploma Waarderings-) structuur is er al sprake van één loket. Daarnaast is, zoals hierboven ook al is aangegeven, het waarden, verdeeld over de verschillende organisaties naar het type onderwijs dat gewaardeerd moet worden.

Momenteel wordt nagedacht over de mogelijkheid de diplomawaardering als zodanig alleen nog te laten uitvoeren door Nuffic en COLO. De IBG zal zich dan concentreren op haar belangrijkste taak in deze, die van de hierboven genoemde erkenning. In dat kader past ook de ontwikkeling van een diplomabank.

Worden buitenlandse bachelor-titels nu even hoog ingeschat als Nederlandse bachelor-titels?

Het is niet mogelijk hierop een absoluut antwoord te geven. Dit is geheel afhankelijk van de waardering van het onderwijs in het land van afgifte. In Europees verband wordt in het kader van de Bologna verklaring gewerkt in de richting van één Europese onderwijsruimte. Na de invoering van een twee cycli-structuur in Europa wordt het belang van afstemming van de accreditatiesystemen in de deelnemende landen steeds groter. Met het oog hierop wordt door verschillende instanties (o.a. de NAO) en in verschillende samenwerkingsverbanden reeds overleg gevoerd. Met Vlaanderen is al een verdrag gesloten over accreditatie. Daarbij is mij niet gebleken dat de buitenlandse bachelor-titels anders worden gewaardeerd dan de Nederlandse.

57.

Wat is het huidige beleid ten aanzien van toelating van geneeskundestudenten met een Internationaal Baccalaureaat diploma? Worden deze achtergesteld ten aanzien van vwo-leerlingen uit Nederland? (pag. 23)

De toelating tot de opleiding geneeskunde is niet anders dan de toelating bij andere opleidingen, al dan niet met een numerus fixus.

De opleiding voor het International Baccalaureaat gaat uit van de Internationale Baccalaureate Organisation (IBO) in Genève. De opleiding valt niet onder de Nederlandse wet- en regelgeving en is daarmee een niet-Nederlandse opleiding.

Het IB-programma duurt twee jaar. IB-gediplomeerden worden in vele landen toegelaten tot de universiteit.

Volgens de WHW voldoet alleen een vwo-gediplomeerde aan de vooropleidingseis voor de universiteiten. Bezitters van andere (niet-Nederlandse) diploma's kunnen vrijstelling van de vooropleidingseisen krijgen. De vrijstelling wordt verleend door het instellingsbestuur. In de praktijk verlenen alle universiteiten vrijstelling van de vooropleidingseisen voor het IB, mits het vak Nederlands

deel heeft uitgemaakt van het examen. Of met een IB-diploma ook voldaan wordt aan de nadere vooropleidingseisen (eertijds de vakkenpakketseisen) voor een bepaalde opleiding staat ter beoordeling aan het instellingsbestuur.

Bij het in de WHW vastgelegde lotingsstelsel voor de numerus fixus opleidingen vindt bij vrijstelling van de vooropleidingseisen indeling plaats in lotingklasse c. Deze lotingklasse heeft betrekking op een gemiddeld eindcijfer tussen 7,0 - < 7,5 bij het vwo.

Deze lotingklasse is voor sommigen voordelig en voor anderen nadelig. Van een systematische achterstelling ten opzicht van vwo-geëdipteerden is dus geen sprake.

58.

Welke gevolgen zijn inmiddels merkbaar van de in 2002 aanmerkelijk gestegen prijs van verblijfsvergunningen voor de internationalisering in het onderwijs? (pag. 23)

Op dit moment kunnen de gevolgen van de leges stijgingen voor aantallen bezoekende studenten en wetenschappers niet worden gekwantificeerd.

Vanuit onderwijs- en onderzoeksinstituten alsmede de buitenlandse vertegenwoordigingen in Nederland, wordt aanhoudend om aandacht voor dit probleem gevraagd. In het Innovatieplatform zal hier de eerstvolgende keer aandacht worden besteed.

Door de betrokken ministeries is gekeken naar mogelijkheden om de legesverhoging voor bepaalde groepen te beperken. Daarbij is geen ruimte gebleven voor verlaging van legestarieven. Wel wordt voor de categorie studenten een aparte regeling overwogen. Voor wat betreft buitenlandse studenten uit ontwikkelingslanden die een beurs ontvangen van OS geldt dat de legeskosten onderdeel uitmaken van de beurs.

59.

Is er al meer duidelijkheid over het eventueel deelnemen aan het General Agreement on Tariffs and Trade (GATT-akkoord)? Welke gevolgen zal dit hebben voor de bekostiging? (pag. 23)

Nederland is, samen met de overige EU-partners sedert het tot stand komen in 1995 van de GATS-overeenkomst partij bij dit verdrag. Tot op heden zijn uitsluitend verplichtingen aangegaan met betrekking tot het commerciële – dat wil zeggen niet door de overheid bekostigde – onderwijs. De Europese Commissie onderhandelt namens de lidstaten hierover in de WTO. Er zijn in het kader van de lopende WTO-onderhandelingen géén nieuwe verplichtingen door Nederland/EU op het terrein van onderwijs aangegaan. Het door de overheid bekostigde onderwijs blijft dan ook buiten de werking van de GATS-overeenkomst en er zijn daarom ook geen gevolgen voor de bekostiging.

60.

Welke maatregelen gaat de regering concreet ondernemen om de aansluiting vanuit het mbo (beroepsopleidende leerweg niveau 4) naar het hoger beroepsonderwijs (hbo) te verbeteren? (pag. 24)

Voor de verbetering van de doorstroom mbo-hbo is in 2004 € 2,0 miljoen beschikbaar oplopend tot € 17,5 miljoen in 2007.

Om de aansluiting tussen mbo en hbo te verbeteren zijn diverse maatregelen nodig, zoals het uitbreiden van het aantal geïntegreerde doorlopende leerwegen en gerichte assessment. Zowel op

landelijk niveau als met de instellingen zullen afspraken worden gemaakt over streefwaarden voor doorstroming vanuit het mbo en de slaagkans in het hbo.

In november 2002 is advies gevraagd aan HBO-raad, BVE-raad Colo en Paepon over een aantal specifieke voorstellen om de aansluiting tussen mbo en hbo te verbeteren. Het betreft onder andere voorwaarden voor het ontwikkelen van verkorte geïntegreerde leerwegen. Onlangs (begin oktober) is dit advies ontvangen. In het advies worden een aantal concrete mogelijkheden genoemd om de doorstroom te versterken. Hierover zal in de komende maanden overleg met de betrokken organisaties worden gevoerd om tot nadere afspraken te komen.

61.

Wat betekent uw streven naar kennisdiffusie en openheid naar afnemers van wetenschappelijke kennis voor de auteursrechtelijke bescherming en octrooien die rusten op resultaten van wetenschappelijk onderzoek? (pag. 25)

De ontwikkeling van het universitaire octrooibeleid staat in het teken van een betere benutting, vooral in die gevallen waar perspectief is op commerciële toepassingen door de afnemers van wetenschappelijke kennis. Kennisdifusie en openheid naar de gebruikers staan daar grotendeels los van, hoewel ze voor het octrooieren een nuttige rol kunnen vervullen. Zo vindt kennisdiffusie in belangrijke mate plaats door mobiliteit van onderzoekers van kennisinstellingen naar het bedrijfsleven en door samenwerking in het onderzoek. Openheid wordt vooral bevorderd door de publicatie van wetenschappelijke resultaten. Dit laatste vraagt, in gevallen waar octrooieren zinvol is, wel om een zorgvuldige aanpak. Publicatie dient in die gevallen namelijk pas te geschieden nadat de octrooiaanvraag is ingediend. Dat hoeft in de praktijk niet of nauwelijks tot vertraging van de publicatie te leiden, zoals uit een studie van de EU Commissie is gebleken. Om de kansen op octrooien te vergroten en daarbij ook de gewenste openheid zo veel mogelijk te realiseren steunt Nederland in internationaal verband de invoering van een zgn. "grace period". Dat betekent dat gedurende een bepaalde periode octrooi kan worden aangevraagd, terwijl er tegelijkertijd ook sprake kan zijn van publicatie van de wetenschappelijke resultaten.

62.

Op basis waarvan worden lokale streefwaarden afgesproken? Welke rol spelen instellingen zelf bij het bepalen hiervan (adviserend, instemmend)? Welke gevolgen worden verbonden aan het niet bereiken van de vastgelegde streefwaarden? (pag. 25)

In vervolg op Koers BVE 2 en in Hoop 2004 worden landelijke beleidsdoelen en streefwaarden geformuleerd. Onderdeel hiervan vormen streefwaarden die betrekking hebben op de beroepskolom. Vervolgens wordt aan de instellingen gevraagd aan te geven wat en hoeveel ze aan deze doelen kunnen bijdragen, binnen de context van hun specifieke uitgangssituatie. Op basis hiervan zullen prestatieafspraken worden gemaakt. Het nakomen van deze afspraken zal worden gevolgd en waar gepast ook gemonitord. De afspraken en resultaten zijn vervolgens onderwerp van een bestuurlijk traject.

63.

In het hoofdlijnenakkoord wordt € 700 miljoen gereserveerd voor kennis, onderwijs en onderzoek (zie de bijlage, onderdeel 3b). Hoe verhoudt zich dit tot het besluit 185 miljoen euro te plaatsen op een aanvullende post Onderzoek en Innovatie bij het ministerie van Financiën? Komen deze middelen

daarmee niet meer voor onderwijs (en onderzoek) beschikbaar? Hoe vindt besluitvorming over de € 185 miljoen plaats? Welke rol krijgt het Innovatieplatform daarbij? (pag. 26)

Voor kennis en innovatie is € 800 miljoen uitgetrokken, waarvan € 100 miljoen bestemd is voor uitbreiding van de WBSO. Van de € 700 miljoen is een bedrag van € 185 miljoen geplaatst op de Algemene Post bij Financiën. Reden hiervoor is dat het Kabinet het Innovatieplatform wil consulteren over de bestemming van deze gelden. De middelen zijn gereserveerd voor vier speerpunten op het terrein van onderzoek en innovatie: focus en massa, publiek-private samenwerking in projecten, technostarters en bèta/techniek.

Het Innovatieplatform ontwerpt momenteel een voorstel voor de inzet van € 185 miljoen. De ministers van Economische Zaken en van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap zullen op basis daarvan een voorstel aan de Ministerraad doen en vervolgens de Kamer informeren.

Zie verder het antwoord op vraag 29.

64.

Waar zijn in figuur 6 'Resultaten en wetenschap' de wetenschapsgebieden rechtsgeleerdheid, theologie en filosofie ondergebracht? (pag. 27)

Het gebied rechtsgeleerdheid valt in figuur 6 onder de sociale wetenschappen. De gebieden theologie en filosofie komen niet in de figuur voor. De figuur is namelijk gebaseerd op gegevens over publicaties en citaties in internationale tijdschriften. Maar omdat de kennisverspreiding in de alfawetenschappen in veel mindere mate dan in de bèta- en gammawetenschapsgebieden in internationale tijdschriften plaatsvindt, wordt voor de alfawetenschappen minder vaak gebruik gemaakt van publicatie- en citatiegegevens om de internationale positie vast te stellen.

65.

Is de berichtgeving in de pers, waarin gesuggereerd wordt dat het lerarentekort reeds is weggewerkt waar? (pag. 29)

Nee, het lerarentekort is nog niet definitief opgelost. Wel is er op dit moment mede door de economische teruggang sprake van een tijdelijke vermindering van de tekorten. Het aantal vacatures is het afgelopen schooljaar weliswaar iets afgenomen, maar is nog altijd hoog. Stonden in het schooljaar 2001 – 2002 in het primair en voortgezet onderwijs en de bve-sector gemiddeld 2.900 vacatures (gerekend in voltijdbanen) open, in het schooljaar 2002 – 2003 is dit gedaald tot ongeveer 2.400 vacatures.

De komende vier jaar moeten in het primair en voortgezet onderwijs 52.000 voltijdbanen worden vervuld. Deze vraag naar nieuwe leraren wordt vooral veroorzaakt door de stijgende uitstroom van leraren naar (pre)pensioen. De instroom van leraren in het primair en voortgezet onderwijs vanuit de lerarenopleidingen wordt in deze periode geschat op ongeveer 20.500 voltijdbanen. De overige – ruim 30.000 - voltijdbanen moeten dus vanuit andere bronnen ingevuld worden.

De kop van het artikel in de Volkskrant dekte de lading maar zeer ten dele. Het SBO constateerde dat momenteel de tekorten niet zo groot zijn als verwacht, maar dat de situatie over drie maanden wel

weer anders kan zijn. In ieder geval wees ook het SBO op de groeiende vraag in de komende jaren. Voor zover mij bekend liggen aan de uitspraken van het SBO niet direct cijfers of rapportages ten grondslag. De hier genoemde cijfers komen uit de vacature-metingen (PO, VO en BVE) en, zijn evenals de hierboven vermelde prognoses al aan de Tweede Kamer ter beschikking gesteld.

66.

Kunt u in mensjaren in meerjarenperspectief weergeven hoe de beoogde toename van onderwijsondersteunend personeel zich gaat verhouden tot het verdwijnen van additionele banen uit het onderwijs? (pag.29)

Allereerst is het niet de bedoeling van het kabinet dat alle additionele (ID-)banen uit het onderwijs verdwijnen. Het streven is om een deel van deze banen om te zetten in reguliere banen in het onderwijs, maar er kunnen zeker nog ID-banen blijven bestaan.

Medio 2003 hadden ruim 9.700 mensen in het onderwijs (po, vo, bve en ho) een ID-baan. Inmiddels is een start gemaakt met het omzetten van een deel van de ID-banen in reguliere werkgelegenheid. Het streven van de minister van OCW, de sociale partners en de VNG is er op gericht om in 2003 1.930 ID-banen in de sector onderwijs om te zetten in reguliere banen of in leerwerkbanen. Op 2 oktober jongstleden was het aantal aanvragen voor de sector onderwijs 368.

Om de omzetting van ID-banen in reguliere banen te stimuleren is een subsidie beschikbaar van SZW (€ 17.000 per omgezette baan). Het bedrag van € 17.000 per omgezette baan kan uitsluitend worden aangevraagd in 2003 (daarna in 2 etappes uitgedeeld) en heeft dus geen betrekking op de begroting 2004. Daarnaast heeft de minister van OCW speciaal voor de sector onderwijs eenmalig € 16 miljoen beschikbaar gesteld, waarmee ruimte is gecreëerd om aan scholen een vast bedrag per ID-werknemer (€ 1.750) te kunnen verstrekken.

In de cao onderwijs (po, vo) 2003 is € 25 miljoen beschikbaar gesteld voor ondersteunend personeel in het primair onderwijs, voldoende voor 900 nieuwe voltijdbanen. Scholen kunnen met dit geld extra onderwijsondersteuners aannemen maar ook bestaande ID-werknemers een reguliere baan aanbieden.

Met de besteding van de enveloppemiddelen zal het beleidsvoornemen om meer onderwijsondersteunend personeel op de scholen in te zetten de komende jaren verder worden versterkt.

67.

Is het verhoogde budget voor zij-instromers nu ook vrij aanwendbaar, zonder dat er sprake is van vastgestelde tarieven voor bijvoorbeeld assessments? (pag. 30)

Het subsidiebedrag wordt verstrekt voor de kosten die voortvloeien uit het geschiktheidsonderzoek, de begeleiding van de zij-instromer en de scholing en het verlet om de zij-instromer in staat te stellen deze scholing te volgen. Hierbij kan het bevoegd gezag zelf bepalen voor welk van de vier kostenposten men de middelen wil inzetten. Dit geldt ook na verhoging van het bedrag met ingang van 2004.

Voor het geschiktheidsonderzoek (assessment) geldt naar huidig recht een maximumtarief van € 1.134,45; dit maximumtarief is vastgelegd in een AMvB. Met het wetsvoorstel 'beroepen in het onderwijs' wordt dat veranderd. Het tarief zal na aannemen van het wetsvoorstel in een ministeriële regeling worden vastgelegd zodat beter kan worden ingespeeld op prijsontwikkelingen.

68.

Waarom worden zij-instromers nog steeds geweerd op scholen, terwijl er kennelijk wel veel behoefte aan is? Welke maatregelen gaat de regering nemen om scholen te straffen wanneer zij zij-instromers weigeren? (pag. 30)

Hoewel de belangstelling vanuit de scholen voor zij-instroom in het beroep toeneemt, zijn er nog altijd scholen die hun vacatures eerst op conventionele manieren proberen te vervullen, bijvoorbeeld door zittende leraren meer uren te geven. Wervings- en personeelsbeleid is primair de verantwoordelijkheid van de werkgevers, dus de scholen/schoolbesturen. Daar waar scholen vacatures hebben, moeten zij hun verantwoordelijkheid nemen. Het is aan hen om al dan niet te opteren voor een zij-instromer bij het oplossen van personele problemen. Zij-instromers zijn ook niet de enige oplossing. Maar het kan natuurlijk niet zo zijn dat scholen weigeren zij-instromers aan te stellen en vervolgens klassen naar huis sturen. Want als dat zou leiden tot verlies van kwaliteit zal dat door de Inspectie zichtbaar gemaakt worden.

Ik zal de scholen zoveel mogelijk ondersteunen in hun wervings- en personeelsbeleid. Bijvoorbeeld door het stimuleren van regionale convenanten en het verhogen van de subsidie voor scholen die een zij-instromer aanstellen.

69.

Wat wordt bedoeld met outputbekostiging voor opleiden in de school? Uit welk budget is deze outputbekostiging beschikbaar? (pag. 30)

Dit is een voorziening waarop scholen een beroep kunnen doen wanneer zij belangrijk hebben bijgedragen aan de opleiding van onderwijspersoneel. Als scholen veel investeren in het opleiden van onderwijspersoneel, dan voorzien zij daarmee in een maatschappelijke behoefte. Zeker als onderwijspersoneel (denk aan zij-instromers, onderwijsassistenten) voor een belangrijk deel is opgeleid op de werkplek, dragen scholen bij aan de personeelsvoorziening. Niet alleen voor de eigen school, maar voor de onderwijssector als totaal. Voor een bijdrage aan deze maatschappelijke taak worden scholen op dit moment niet bekostigd. Dat doet zich in het bijzonder voelen bij de opleidende school wanneer het net in de school opgeleide personeel vertrekt naar een andere school. Deze voorziening biedt scholen dus een vergoeding voor extra geleverde prestaties waar ook andere scholen profijt van hebben.

De outputfinanciering zal beschikbaar zijn uit bestaande en enveloppemiddelen.

70.

Is het ook mogelijk om via een parallel traject een tweedegraadsbevoegdheid te behalen? Zo niet, waarom niet? (pag. 31)

De gedachte achter de éénjarige kopopleiding voor hbo- en wo-bachelors om een tweedegraadsbevoegdheid te behalen, is dat de afgestudeerden in veel gevallen reeds gedurende hun opleiding competenties en een kennisbestand verworven hebben, die bruikbaar zijn als leraar. Om te voldoen aan de bekwaamheidseisen voor de leraar is daarom slechts een beperkt studietraject nodig. Binnen de bachelor-masterstructuur is het mogelijk dat dit studietraject in de vorm van één of twee minors kan zijn ingedaald binnen de eerste hbo- of wo-opleiding.

Uiteraard kunnen hbo- of wo-studenten ook naast een (andere) studie tegelijkertijd een lerarenopleiding volgen.

71.

Welke zaken die gelden als inzet van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap bij het Europese voorzitterschap in 2004, worden door u als meetbare resultaten beschouwd? Kunt u de meetbare resultaten per geval benoemen? (pag. 32)

Als meetbare resultaten van het Nederlands EU-voorzitterschap 2004 gelden die welke leiden tot concrete acties in EU-verband. Deze resultaten zijn besluitvormend (raadsbesluiten) en/of agenderend. Effectieve agendering, die leidt tot besluiten onder volgende voorzitterschappen, is eveneens een meetbare uitkomst.

Concrete uitwerking.

Op het terrein van onderwijs richt de inzet zich op:

- ⌘ Het verder realiseren van de Lissabon-doelstellingen. Tijdens ons voorzitterschap worden de conclusies van de Voorjaarsraad 2004 geïmplementeerd.
- ⌘ De follow-up van het Kopenhagenproces. Ons voorzitterschap richt zich op het bereiken van overeenstemming over de inzet voor dit vervolg, indien mogelijk in de vorm van een verklaring; de basis is een bestandsopname van de voortgang van het proces.
- ⌘ De follow-up van het Bolognaproces. De bijdrage van ons voorzitterschap aan deze follow-up zal worden toegespitst op entameren van het debat over meeneembaarheid van studiefinanciering. Dit debat raakt aan:
- ⌘ Het wegnemen van obstakels voor de mobiliteit van studenten (relatie met kenniswerkers, zie hieronder) en werkenden (wederzijdse erkenning van opgedane arbeidservaring).
- ⌘ Het bereiken van politieke besluitvorming over de vernieuwing van de programma's Leonardo en Socrates.
- ⌘ Het bijdragen aan het debat inzake onderwijs en (Europees) burgerschap, in samenhang met de verwachte Commissie-rapportage inzake de culturele rol van onderwijs.
- ⌘ Expertbijeenkomsten die (agenda)input leveren voor o.m. het verbeteren van de beheersing van moderne vreemde talen.

Op het terrein van cultuur richt de inzet zich mede op:

- ⌘ Het verder ontwikkelen van een visie op de culturele dimensie van de EU.
- ⌘ De afronding van het door de Cultuurraad overeengekomen werkplan, als basis voor een raadsbesluit over de middellange termijn agenda van de Raad.
- ⌘ Expertbijeenkomsten, gericht op o.m. versterking van de samenwerking op het gebied van digitaal cultureel erfgoed en collectiemobiliteit, bescherming van cultuurgoederen en "cultuur en school" (dit laatste ook te relateren aan de inzet inzake onderwijs), een en ander gericht op agenda-input voor de Raad.

Op het terrein van onderzoek zetten de realisering van de Lissabon-doelstellingen en de vormgeving van de Europese 3 % doelstelling (Barcelona) de algemene kaders om resultaten aan af te meten. De inzet richt zich voorts op:

- ⋮ Het leveren van een concrete bijdrage aan de architectuur van de Europese onderzoeks- en innovatieruimte, als basis voor het 7e Kaderprogramma.
- ⋮ Het bereiken van Europese conclusies over nieuwe instrumenten van het 6e Kaderprogramma.
- ⋮ De realisering van een European Research Council en Europese onderzoeksinfrastructuren, als elementen van de "architectuur van de onderzoeks- en innovatieruimte".
- ⋮ Verbetering van a) aanbod, mobiliteit en kwaliteit van kenniswerkers (dit laatste ook te relateren aan de inzet inzake onderwijs) en b) de aansluiting tussen kennis en innovatie (wisselwerking tussen de publieke infrastructuur en het bedrijfsleven).

72.

Kan per post worden aangegeven welke intensiveringen en voor welk bedrag de intensiveringen uit enveloppe 1 ((Kamerstuk 28600 VIII, nr. 17) en welke intensiveringen uit enveloppe 2 (Kamerstuk 29200 VIII, nr. 1) afkomstig zijn? (pag. 34, 35)

In het strategisch akkoord van Balkenende I is voor OCW in 2004 € 120 miljoen gereserveerd, in 2005 € 230 miljoen en vanaf 2006 € 340 miljoen (enveloppe 1). Voor 2004 is nog € 7,5 miljoen aan de enveloppemiddelen toegevoegd door middel van een kasschuif uit 2003 en vanaf 2004 nog € 14 miljoen (structureel) vanwege het niet doorgaan van de invoering van de leerplicht voor 4-jarigen.

Onderstaand is een overzicht opgenomen van de voorstellen die uit enveloppe 1 gefinancierd worden, inclusief de bedragen. Deze waren ook al opgenomen in de "enveloppebrief OCW" die op 1 november 2002 aan de Tweede Kamer is verstuurd. Voor enkele van deze voorstellen geldt dat uit enveloppe 2 aanvullend budget is gereserveerd. Deze zijn gemarkeerd. Hieronder treft u ook een overzicht van voorstellen aan die uit enveloppe 2 geld gefinancierd worden. Voor een aantal maatregelen geldt dat voor de oploop na 2004 nog geen juridische en bestuurlijke verplichtingen worden aangegaan. Dit wordt meegenomen tijdens de begrotingsvoorbereiding 2005.

Voorstellen gefinancierd uit enveloppe 1 (x € 1 miljoen)

	2004	2005	2006	2007	2008
Vernieuwingsvermogen po / lumpsum *	20	43	75	75	75
Ict (internetvoorziening) *	55	55	55	55	55
Innovatiearrangement beroepskolom	10	15	20	20	20
Huisvesting wo	15	25	35	35	35
Terugdringen lerarentekort (alle voorstellen) *	33	67	100	100	100
Leerlingenvervoer po	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5
Begin- en tussentoets po *	0	9,5	16,5	16,5	16,5
Materieel / maatwerk vo	0	17	40	40	40
Cultuur en school *	2	6	6	6	6
TOTAAL	141,5	244	354	354	354

* = voor deze voorstellen is uit enveloppe 2 aanvullend budget gereserveerd.

Voorstellen gefinancierd uit enveloppe 2 (x € 1 miljoen)

	2004	2005	2006	2007	2008
Vernieuwingsvermogen po / lumpsum	12	16	21	25	25
Onderwijsnummer	11	12	9	9	9
Service gericht uitvoeren	18	20	6		
Zorgopleidingen hbo / wo	17	20	23	32	32
Numerus fixus geneeskunde	12	14	20	27	36
Onderzoeksmasters wo	6	8	11	18	18
Decentralisatie huisvesting academische ziekenhuizen				2	2
Ict (internetvoorziening)	15	15	15	15	15
Innovatie po / vo	4	8	6		
Kennisverspreiding MKB / bevorderen ondernemerschap / kwalificatiestructuur	2	5	18	20	20
Innovatieprojecten ict	11	8	3		
Kennisinnovatie hbo (samenwerking bedrijfsleven)	2	5	8	20	20
Dynamisering geldstroomonderzoek	4	8	9		

Digitale universiteit	2	3	5		
Digitalisering erfgoed	1	2	4	9	9
Behoud wetenschappelijke / culturele collecties	1	2	3	8	8
Boulevard van het actuele verleden	3	2	1		
Terugdringen lerarentekort (alle voorstellen)	38	62	83	172	172
Schakelklassen po	2	4	7	17	17
Begin- en tussentoets po	1	2	3	6	6
Inventaris, werkplekkenstructuur en vernieuwing	4	9	15	30	30
Leerlingbegeleiders / maatschappelijke stages vo	4	10	17	34	34
Optimale participatie (bve-sector)	2	5	9	17,5	17,5
Optimale participatie (hbo-beroepskolom)	2	5	9	17,5	17,5
Toelatingsbeleid en studiebaarheid hbo / wo	3	3	2		
Cultuur en school	2	4	7	16	16
Bibliotheekvernieuwing	2	5	8	20	20
TOTAAL	181	257	322	515	524
Onderzoek en innovatie op AP bij FIN (OCW/EZ)	(19)	(43)	(78)	(185)	(185)

73.

Welk deel van de middelen is bedoeld voor de uitvoeringsorganisatie van de maatregelen? Betreft het hier de uitvoeringsorganisatie van het departement of van de instellingen? (pag. 35)

De middelen voor het onderwijsnummer (€ 11 miljoen in 2004) zijn grotendeels bedoeld voor de implementatie van het onderwijsnummer bij CFI en IB-Groep (uitvoeringsorganisaties van OCW). Voor servicegericht uitvoeren is in 2004 € 18 miljoen gereserveerd. Een deel van deze middelen is gereserveerd voor aanpassingen in de werkwijze en organisatie van CFI. Een ander deel is beschikbaar voor de versterking van de toezichtketen in het po, vo, bve en het ho. Ook hierin speelt CFI een rol. Een exacte verdeling van het budget over uitvoeringsorganisaties en instellingen is nog niet bekend. Voor de overige voorstellen uit enveloppe 1 en 2 geldt dat er (geringe) uitvoeringsconsequenties zijn die binnen de beschikbare bedragen worden opgevangen.

74.

Kan worden aangegeven welke extra middelen in tabel 2 'Hoofdpijnenakkoord 2004-2007, enveloppe 1 en 2' onderdeel worden van de lumpsumbekostiging van de instellingen? Kan, wanneer dit niet beoogd is, ook worden toegelicht waarom dat niet het geval is? (pag. 35)

Van een aantal voorstellen is het voornemen deze (geheel of gedeeltelijk) onderdeel te laten zijn van de lumpsum van de instellingen. Het betreft: vernieuwingsvermogen/lumpsum po, zorgopleidingen hbo/wo, numerus fixus geneeskunde, ict (internetvoorziening), begin- en tussentoets po, materieel/ maatwerk vo, inventaris, werkplekkenstructuur en vernieuwing (vmbo), leerlingbegeleiders en maatschappelijke stages vo en cultuur en school.

De meeste andere voorstellen zijn gericht op specifieke activiteiten en knelpunten zoals bijvoorbeeld instrumentontwikkeling, vernieuwing, samenwerking en specifieke (soms instellingsspecifieke of regionale) knelpunten, zodat subsidieregelingen en specifieke toekenningen voor projecten, experimenten en organisaties e.d. meer op z'n plaats zijn. Ook worden middelen toegekend aan gemeenten (zoals bijvoorbeeld leerlingenvervoer po) door middel van specifieke uitkeringen.

Voor de rest van de voorstellen geldt daarom dat, waar nodig in overleg met vertegenwoordigers van organisaties en instellingen die het betreft, nog nader wordt bezien op welke wijze de middelen aan instellingen beschikbaar worden gesteld.

75.

Gaat per saldo in 2004 meer of minder geld naar onderwijs en onderzoek. Hoe is dit onderbouwd? (pag. 35)

Bij de beantwoording van deze vraag is er vanuit gegaan dat het gaat om "meer of minder" ten opzichte van de begroting 2003. Om deze reden is tabel 6 in de beleidsagenda op pagina 44 van de OCW-begroting als basis genomen. Hieruit zijn alle mutaties verwijderd die betrekking hebben op cultuur en media en de apparaatskosten. In totaal komt er op de OCW-begroting voor onderwijs en onderzoek in 2004 € 911,9 miljoen bij ten opzichte van 2003. In onderstaand overzicht treft u een onderbouwing van dit bedrag aan. Zie tevens de toelichting op tabel 6 in de begroting.

O&W-bijstellingen t.o.v. geautoriseerde uitgavenbegroting 2003 (x € 1 miljoen)	2004
Bijstellingen	
Enveloppe 1	141,5
Enveloppe 2	178,0
Ombuigingen	-231,7
Leerlingenontwikkeling	41,7
4-jarigen maatregel	-14,0
Vrijval BTW schoolbegeleidingsdiensten	-7,3
Intertemporele compensatie	0,1
Meevallers/ramingsbijstellingen	6,4
Totaal bijstellingen	114,7
Technische verschillen	
Loon- en prijsbijstellingen	677,0
Overige technische verschillen	120,2
Totaal technische verschillen	797,1
Totaal overige bijstellingen	911,9

76.

Waarom worden er wel extra middelen uitgetrokken voor de huisvesting van het wetenschappelijk onderwijs en niet voor die van het primair onderwijs en voortgezet onderwijs? (pag. 35)

In het verleden heeft het kabinet extra middelen uitgetrokken voor de huisvesting in het primair en voortgezet onderwijs. De Kamer is in mei 2002 per brief geïnformeerd over de situatie van de schoolgebouwen in het primair en voortgezet onderwijs (Tweede Kamer, vergaderjaar 2001-2002, 28 000 VIII, nr. 136). Het kabinet heeft toen vanaf 2002 structureel € 45 miljoen toegevoegd aan het Gemeentefonds voor functionele aanpassingen in schoolgebouwen om de onderwijskundige vernieuwingen beter tot hun recht te laten komen. Daarnaast is uit het zogenaamde accres een bedrag van € 13,6 miljoen toegevoegd, bestemd voor onderwijshuisvesting. Dit laatste bedrag wordt over de periode 2002 tot en met 2006 jaarlijks opgehoogd in tranches van elk € 13,6 miljoen oplopend tot een bedrag van structureel € 68 miljoen. Zoals in genoemde brief is toegelicht, bleek uit het onderzoek van PRC Bouwcentrum dat er geen zorg bestaat over de technische staat van onderhoud van (de buitenkant van) schoolgebouwen en dat extra investeringen niet noodzakelijk zijn.

Zoals wordt beschreven in de enveloppebrief (Tweede Kamer, vergaderjaar 2002-2003, 28 600 VIII, nr. 17) heeft een aantal instellingen in het wetenschappelijk onderwijs problemen bij de financiering van investeringen in huisvesting, bijvoorbeeld als gevolg van onderhoudskosten of veranderde eisen aan het gebouwencomplex. Om de instellingen waar de knelpunten het grootst zijn tegemoet te komen, stelt het kabinet middelen beschikbaar voor een financieringsarrangement.

77.

Kan de hoogte van de noodzakelijke extra middelen voor servicegericht uitvoeren worden toegelicht? Hoe draagt servicegericht uitvoeren bij aan de deregulering en het verminderen van de administratieve lastendruk voor scholen? (pag. 36)

De extra middelen worden door de uitvoeringsorganisatie CFI ingezet om het volgende te realiseren:

- ⌘ Portals voor scholen om de administratieve lasten te verlagen;
- ⌘ Ontwikkelen en aanbieden van beleids- en verantwoordingsinformatie aan scholen, departement en toezichthouders ten behoeve van adequate stelselmonitoring (verbeteren rekenschap);
- ⌘ Het invoeren van lumpsum in het po volgens de aanpak 'servicegericht uitvoeren', inclusief een portal voor po-scholen.

De hoogte van de extra middelen wordt mede bepaald door de hiervoor noodzakelijke aanpassingen van de infrastructuur. Informatievoorziening en transacties tussen scholen en CFI via 'het web' moeten veilig en beheersbaar plaatsvinden. De infrastructuur van CFI moet hierop worden ingesteld.

Daarnaast zal een deel van de middelen voor servicegericht uitvoeren worden ingezet voor verbeteringen van de toezichtsketen in de sectoren po/vo/bve.

Vermindering administratieve lasten en regeldruk

Via de portal heeft de onderwijsinstelling de beschikking over management- en bekostigingsinformatie. De totstandkoming van het bekostigingresultaat (euro's) wordt op de portal transparant gemaakt en voorzien van alle onderliggende regelgeving, inclusief een voor schoolmanagers heldere toelichting. Daarnaast kan de instelling op termijn alle administratieve handelingen met CFI uitvoeren, bijvoorbeeld het indienen van een bezwaarschrift. Scholen die in 2002 hebben deelgenomen aan de pilot 'servicegericht uitvoeren' hebben aangegeven dat met deze aanpak hun administratieve lasten en de door hen ervaren regeldruk wordt verminderd.

78.

Zijn Kennisverspreiding MKB en Kennisinnovatie hbo ook niet begrepen onder de mogelijke aanwending van de € 185 miljoen, bestemd voor onderzoek en innovatie? (pag. 37)

Nee. De € 185 miljoen kent als centrale doelstelling het verhogen van de instroom in de techniekopleidingen, waarbij speciale aandacht is voor het verhogen van de instroom in het hoger onderwijs vanuit voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs. De centrale doelstelling bij kennisverspreiding MKB en kennisinnovatie hbo is het, door het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, zorgdragen voor een vergroting en betere spreiding van de innovatie in het middelbaar en hoger onderwijs. Daarbij ligt de nadruk op het MKB, omdat het MKB goed is voor 80% van alle nieuwe producten en diensten die jaarlijks op de markt verschijnen, en deze innovatieve kennis nog onvoldoende breed wordt benut. Ten behoeve van kennisinnovatie in het hbo wordt tevens verder geïnvesteerd in lectoren en kenniskringen.

79.

Wat voor deel (inhoudelijk en hoeveel middelen) van de aansturing van de eerste geldstroom zal worden overgeheveld naar de tweede, in het kader van de 'dynamisering eerste geldstroomonderzoek'? (pag. 38)

Het Hoofdlijnenakkoord geeft geen aanwijzingen voor de omvang van een mogelijke overheveling. Wel geeft het Hoofdlijnenakkoord aan wat het doel ervan is: de kwaliteit bevorderen door concurrentie te stimuleren. Dit zal worden gerealiseerd door in te zetten op excellentie. Excellente onderzoeksgroepen zullen meer armslag krijgen, op basis van door de universiteiten in te dienen voorstellen. NWO krijgt een belangrijke rol bij de selectie van de voorstellen op basis van kwaliteit. De uitwerking, waaronder de omvang, maakt deel uit van het overleg in het Innovatieplatform.

80.

Wie heeft uiteindelijk de zeggenschap over de toewijzing van de innovatiegelden van € 185 miljoen? Is de formulering "het innovatieplatform zal worden geconsulteerd" een juiste weergave van de bestuurlijke verhoudingen? (pag. 38)

De verantwoordelijke bewindslieden maken een voorstel voor de toewijzing van de innovatiegelden. Dat zijn de minister van Economische Zaken en van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Het innovatieplatform wordt daartoe eerst geconsulteerd. De weergave "het Innovatieplatform zal worden geconsulteerd" is dus een juiste. Besluitvorming vindt in de Ministerraad plaats.

81.

Welk deel van de extra middelen voor mensen werkzaam in het onderwijs is bestemd voor ondersteunend personeel en welk deel daarvan voor primair en voortgezet onderwijs? (pag. 38)

De precieze verdeling van de beschikbare middelen over de diverse beleidsonderwerpen moet nog plaatsvinden; de middelen staan nu nog op een centraal artikel. Bij Voorjaarsnota worden ze overgeheveld naar de verschillende begrotingshoofdstukken en wordt u nader geïnformeerd.

82.

Wat verstaat de regering onder specifiek arbeidsmarktbeleid? Welke personen en organisaties krijgen extra middelen? Hoeveel euro gaat naar onderwijsondersteunend personeel (oop) en hoeveel naar specifiek arbeidsmarktbeleid? (pag. 38)

Het betreft specifiek regionaal arbeidsmarktbeleid. In het tweede convenant SBO-OCW zijn afspraken gemaakt over dit jaar te realiseren regionale convenanten (in zowel het primair als voortgezet onderwijs 10). Het SBO krijgt dit jaar € 800.000 voor het tot stand brengen van deze convenanten. Er zijn immers grote regionale verschillen in de onderwijsarbeidsmarkt. De aard van de problemen verschilt aanmerkelijk van regio tot regio.

Het regionale convenant is een middel om op de regio toegesneden maatwerk te leveren. Het regionale convenanten is bij uitstek een instrument voor vragers (scholen/besturen) en aanbieders (opleiders van leraren en onderwijsondersteunend personeel) om afspraken te maken over de opleiding van bijvoorbeeld zij-instroomers, onderwijs ondersteunend personeel, de opscholing van onderwijsondersteunend personeel tot leraar, of van leraar naar manager, de instroom naar en van de

lerarenopleidingen en meer vraaggericht werken van lerarenopleidingen. Binnen het tweede convenant OCW-SBO is vastgelegd dat na afsluiting van een convenant de betrokken partijen (meestal een regionaal platform) circa € 30.000 ter beschikking wordt gesteld om de afspraken verder uit te werken en te implementeren.

Als het SBO en de regionale partijen er de komende tijd in slagen om voldoende, goed onderbouwde plannen met concrete doelstellingen te formuleren is binnen de hier genoemde middelen een extra inspanning aan de orde. Deze middelen zullen in hoofdzaak gaan naar de betrokken regionale platforms (c.q. convenanten). Een onderscheid tussen inspanningen op het terrein van onderwijsondersteunend personeel en specifiek ander arbeidsmarktbeleid is op voorhand dan ook niet te maken.

83.

Hoe groot is het percentage waarmee de tegemoetkoming voor studenten aan de lerarenopleiding wordt verruimd ten opzichte van de oorspronkelijke tegemoetkoming?

Zijn er voornemens om in de sfeer van de studiefinanciering studenten tegemoet te komen? Zo ja, op welke manier? Voor, hoeveel en voor welke studenten? (pag. 38).

In oktober wordt het evaluatierapport 'Regeling tegemoetkoming lerarenopleiding' afgerond. Op basis van de uitkomsten van het rapport kan worden vastgesteld in welke mate de bestaande regeling voldoet c.q. moet worden aangepast om beter de doelgroep te bereiken. U zult mijn conclusies vóór de begrotingsbehandeling ontvangen.

Er zijn geen voornemens om in de sfeer van studiefinanciering studenten tegemoet te komen. Juist vanwege het tekort aan onderwijspersoneel is een tegemoetkoming in de studiekosten voor studenten aan een lerarenopleiding in het leven geroepen. Doel daarvan is te voorkomen dat mensen die alsnog kiezen voor het onderwijs voor financiële belemmeringen komen te staan. Vooralsnog is ervoor gekozen om de lagere inkomensgroepen bij te staan.

84.

Voor leerlingbegeleiders en maatschappelijke stages voortgezet onderwijs worden extra middelen uitgetrokken. Welk deel van de extra middelen is voor leerlingbegeleiding en welk deel voor maatschappelijke stage? (pag. 9)

Er is een bedrag beschikbaar oplopend van € 4 miljoen in 2004 tot € 34 miljoen structureel vanaf 2007. Ongeveer driekwart hiervan is bestemd voor versterking van leerlingbegeleiding en een kwart wordt ingezet voor maatschappelijke stages. De precieze inzet van dit bedrag wordt op dit moment nog bekeken.

Zie ook het antwoord op vraag 223.

85.

Welk oneigenlijk gebruik of fraude verwacht de regering bij de begin- en eindtoetsen primair onderwijs als bekostigingsmaatstaf en hoe wilt u dit voorkomen. (pag. 39)

In het Hoofdlijnenakkoord is het voornemen opgenomen de toedeling van de middelen voor de bestrijding van onderwijsachterstanden aan scholen te baseren op feitelijke achterstand. Op het punt van het hanteren van toetsen in het kader van het achterstandenbeleid en de bekostiging daarvan kom

ik terug in mijn brief over de hoofdlijnen van het nieuwe achterstandenbeleid die op 31 oktober 2003 aan de Tweede Kamer wordt gezonden. De mogelijkheden van het introduceren van een begintoets, die de feitelijke achterstand van een leerling moet vaststellen, moeten de komende tijd worden onderzocht. Over het gebruik van de begintoets zal met het veld overleg worden gevoerd. Hierbij zal ook aandacht worden besteed aan de mogelijke risico's wat betreft eventueel oneigenlijk gebruik en fraude en de wijze waarop dit kan worden voorkomen. Bij de nieuwe regeling moet gegarandeerd zijn dat de fraudegevoeligheid klein is.

86.

Welk type toets zal er gebruikt gaan worden om de ontwikkeling en voortgang van leerlingen in het primair onderwijs te kunnen meten en op welke leeftijd? Worden deze toetsen ook in andere landen gehanteerd? Hoe kijkt u aan tegen het toetsen van "lastigheid" van leerlingen, die meer begeleiding vragen zowel voor zowel zichzelf als voor de overige leerlingen in de klas? (pag. 39)

Scholen in het primair onderwijs hanteren diverse toetsen om de ontwikkeling en de voortgang van de leerlingen vast te stellen. Vaak gaat het om taal- en rekentoetsen, maar er worden ook toetsinstrumenten gebruikt voor het volgen van de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen. De scholen nemen in veel gevallen toetsen af in alle groepen, dus voor alle leeftijden. De meeste op Nederlandse scholen gehanteerde toetsen zijn in Nederland ontwikkeld, maar er zijn ook vertaalde buitenlandse toetsen in gebruik (bijvoorbeeld het 'Onderbouwinformatiesysteem' van het ITS te Nijmegen, dat een vertaling is van de Engelse PIPS-test). Voor zorgleerlingen is er een breed scala aan gespecialiseerde toetsinstrumenten beschikbaar.

Naar aanleiding van het verzoek van de Tweede Kamer om vóór de begrotingsbehandeling een beleidsstandpunt te mogen ontvangen op het advies van de Onderwijsraad 'Wat scholen toevoegen', zal ik de Tweede Kamer op korte termijn nader informeren over mijn beleidsvoornemens op dit terrein.

87.

Is er ook geld gereserveerd op de begrotingen Volksgezondheid, Welzijn en Sport en Binnenlandse Zaken voor leerlingenvervoer? (pag. 39)

Het leerlingenvervoer wordt bekostigd via het gemeentefonds. Het ministerie van Binnenlandse Zaken is het eerst verantwoordelijke departement voor het gemeentefonds. De op de begroting gereserveerde middelen (€ 6,5 miljoen) voor het leerlingenvervoer zullen worden toegevoegd aan het gemeentefonds ter compensatie van de toename van de kosten voor de gemeenten in verband met de beoogde intrekking per 1 januari 2004 van de Regeling zitplaatsverdeling bussen en auto's door de minister van VenW. Op de begroting van VenW is eenzelfde bedrag gereserveerd.

88.

Wat voor experimenten rondom differentiatie van collegegelden heeft de regering op het oog? Wat zijn de criteria voor differentiatie van collegegelden? In hoeverre zijn de beoordelingen van de visiterende en beoordelende instanties (vbi's) een criterium? (pag. 40)

Het oogmerk van de in de vraag genoemde experimenten is om inzicht te krijgen in de effecten van collegegelddifferentiatie en decentrale toelating op de kwaliteit en toegankelijkheid van opleidingen in het hoger onderwijs. Op dit moment hebben slechts enkele landen een gedifferentieerd collegegeld (Nieuw-Zeeland, Australië, de VS en sinds kort het VK). Er zijn op grond van de ervaringen in deze

landen wel indicaties van de effecten, maar daarover kunnen nog geen duidelijke conclusies worden getrokken voor het Nederlands hoger onderwijs. Daarom is het voorstel hiermee eerst ervaring op te doen in experimenten. Over deze benadering, die verder wordt uitgewerkt in een beleidsnotitie die de Tweede Kamer aan het einde van dit jaar zal ontvangen, en de vormgeving van de experimenten moet nog worden overlegd met het onderwijsveld.

De beleidsnotitie is o.a. bedoeld als kabinetsreactie op de eindrapportage van het interdepartementaal beleidsonderzoek (IBO) collegegelddifferentiatie, de rapportage van de Commissie Sorgdrager over decentrale toelating en het advies van de Commissie Topmasters. Deze onderwerpen zullen in samenhang worden behandeld. Het rapport zal samen met de beleidsnotitie naar de Tweede Kamer worden gezonden. Bij de verdere gedachtevorming over collegegelddifferentiatie spelen de volgende punten een rol:

- ⋮ Financiële toegankelijkheid .
- ⋮ Transparantie van de markt: voldoende informatie over de aard en de kwaliteit van de opleiding. De beoordelingen van de vbi's vervullen hier een belangrijke functie.
- ⋮ Toezicht op de markt: geen onderlinge prijsafspraken tussen de onderwijsinstellingen.

89.

Kan worden aangegeven welk deel van de ombuigingen in tabel 3 'Strategisch akkoord 2003-2006: ombuigingen' en tabel 4 'Hoofdlijnenakkoord 2004-2007: ombuigingen' ten laste van de scholen of instellingen gaat? (pag. 40)

De volgende ombuigingen in tabel 3 gaan ten laste van de scholen of instellingen:

- ⋮ efficiencytaakstelling sector hoger onderwijs
- ⋮ incidentele loonsomontwikkeling collectieve sector

De ombuiging 'afschaffen onderwijs in allochtone levende talen' loopt via de gemeenten. Instellingen kunnen langs die weg met de korting te maken krijgen.

De volgende ombuigingen in tabel 4 gaan ten laste van de scholen of instellingen:

- ⋮ taakstelling incidentele loonontwikkeling

Hoe de invulling van de taakstelling 'bundelingen achterstandenbeleid' precies zal zijn, is nog niet bekend. De Tweede Kamer wordt hierover in het najaar geïnformeerd.

Wat betreft de ombuigingen 'doorwerking ww-maatregel' en 'efficiencytaakstelling ziekteverzuim' geldt dat de effecten afhankelijk zijn van de maatregelen die worden genomen.

Met betrekking tot de taakstelling subsidies verwijs ik naar de brief die voor de begrotingsbehandeling aan u zal worden toegezonden. Hierin wordt aangegeven hoe ik de taakstelling zal invullen.

90.

Raakt de taakstelling incidentele loonontwikkeling ook de periodieke verhogingen die conform de cao worden toegekend? Zo niet, wat dan wel? (pag. 41)

Voor het primair onderwijs zijn de afspraken over de toekenning van periodieke verhogingen onderdeel van de centrale cao, die wordt gesloten tussen de minister en de centrales van overheids- en

onderwijspersoneel. Deze afspraken zijn vastgelegd in het Rechtspositiebesluit WPO/WEC. Voor de overige sectoren, die reeds lumpsumfinanciering kennen, liggen de afspraken over de toekenning van periodieke verhogingen vast in door sociale partners overeengekomen verschillende decentrale cao's.

De taakstelling incidentele loonontwikkeling heeft dus niet automatisch gevolgen voor de toekenning van periodieke verhogingen. De vergoeding voor incidentele loonontwikkeling is onderdeel van de totale bijdrage in de arbeidskostenontwikkeling die het kabinet jaarlijks normatief toekent. Het is aan overheidswerkgevers om te bezien welke maatregelen, gegeven de beschikbare ruimte, noodzakelijk zijn om invulling aan deze taakstelling te kunnen geven.

91.

Het aandeel van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in de bezuinigingen op de subsidies zoals opgenomen in het hoofdlijnenakkoord is € 18,1 miljoen in 2004. Welk percentage van het totaalbedrag aan subsidies op het terrein van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap vormt deze € 18,1 miljoen? Op welke subsidies wordt gekort? Welke criteria worden daarbij gehanteerd? (pag. 41)

In het SOR 2003 (Subsidie Overzicht Rijksoverheid zie ook vraag 92) is voor OCenW voor 2003 voor in totaal € 4,3 miljard aan regelingen opgenomen. De taakstelling van € 18,1 miljoen is 0,4% van dit totaalbedrag. Bij de bepaling van de grondslag voor de subsidietaakstelling zijn veel in het SOR opgenomen OCW-regelingen niet meegenomen in de grondslag waarop het aandeel is bepaald, onder meer op het gebied van studiefinanciering, funderend onderwijs en cultuur.

Op welke subsidies wordt gekort in 2004 en welke criteria worden gehanteerd zal ik binnenkort schriftelijk aan de Tweede Kamer meedelen.

92.

Kan een compleet subsidieoverzicht worden verstrekt waaruit blijkt welke organisaties, scholen en instellingen in 2002 een subsidie hebben ontvangen en op grond van welke subsidieregeling? Kan daarbij ook worden aangegeven welke subsidies in 2004 worden gecontinueerd? (pag. 41)

Het subsidieoverzicht rijksoverheid 2003 (SOR) is te vinden op het internet (www.minfin.nl). Dit gebeurt op verzoek van de Commissie voor de Rijksuitgaven. De Commissie heeft laten weten het niet zinvol te vinden het subsidieoverzicht jaarlijks in haar papieren vorm aan de Tweede Kamer toe te zenden. In dit overzicht is ook de stand voor 2002 opgenomen. Dit betreft de ramingen van het jaar daarvoor voor het jaar 2002. Een overzicht van gerealiseerde subsidies wordt niet opgesteld. Overigens is uit het overleg van 4 september 2003 van de commissie voor de Rijksuitgaven en de vaste commissie voor Financiën met de minister van Financiën geconcludeerd dat in de toekomst per kabinetsperiode, dus eens in de 4 jaar, een subsidieoverzicht wordt opgesteld. De eerste keer zal dat uiterlijk eind 2005 zijn, waardoor er tijd genoeg is het huidige overzicht te reviseren en het nieuwe ruim voor de verkiezingen van 2007 te bespreken.

Op welke subsidies wordt gekort in 2004 zal ik binnenkort schriftelijk aan de Tweede Kamer meedelen.

93.

Acht de regering de taakstelling voor het terugdringen van het ziekteverzuim voor de instellingen ook realiseerbaar? Zo ja, waarom? (pag. 42)

Ja, voor de sectoren primair-, voortgezet- en speciaal onderwijs is over het jaar 2002 een daling van het ziekteverzuimpercentage vastgesteld. De daling is medio 2001 ingezet, binnen een jaar na de ondertekening van het eerste arboconvenant voor po en vo. In het deelconvenant 'Verzuimbegeleiding en reïntegratie po en vo' is de afspraak gemaakt om het ziekteverzuim in drie jaar tijd terug te brengen met één procentpunt ten opzichte van het niveau in 1999. In het primair onderwijs is het ziekteverzuim onder het afgesproken niveau van één procentpunt daling ten opzichte van het ziekteverzuimniveau van 1999 gekomen. De verwachting is dat in de loop van 2003 deze mijlpaal ook voor het voortgezet onderwijs gehaald zal worden.

Ziekteverzuimpercentage onderwijzend personeel 1999-2002

	1999	2000	2001	2002
Basisonderwijs	8,65	8,90	8,35	7,57
Speciaal Onderwijs	9,43	9,61	9,75	8,73
Voortgezet Onderwijs	7,36	7,92	7,84	7,03

Bron: Regioplan

Doelstelling verlagen ziekteverzuim:

Sector	Ziekteverzuim- percentage 2002	Doelstelling Arboconvenant (realisatie in 2003)	Doelstelling CAO 2003 (realisatie eind 2004)	Taakstelling Regerakkoord (realisatie in 2007)
Basisonderwijs	7,57	7,63	6,63	6,14
Speciaal onderwijs	8,73	8,43	7,93	6,86
Voortgezet onderwijs	7,03	6,36	5,86	6,03

In de komende periode zal de reductie van ziekteverzuim verder worden gestimuleerd door het activiteitenprogramma dat in de cao 2003 voor po en vo is afgesproken. De taakstelling die in het regeerakkoord is vastgesteld moet in 2007 gehaald worden. Voor de sector primair onderwijs betekent dit een ziekteverzuimdaling naar 6,14%, voor voortgezet onderwijs een daling naar 6,03% en voor speciaal onderwijs een daling naar 6,86%. Gezien de huidige ontwikkelingen en trendcijfers ziekteverzuim is deze taakstelling zeker haalbaar.

94.

Wat zijn de huidige voorwaarden voor studiefinanciering bij de bol?

Hoeveel bol-studenten (niveau 3 en 4) haalden de afgelopen vijf jaar hun diploma wel en niet? (pag. 43).

Een mbo-deelnemer kan vanaf zijn achttiende tot zijn dertigste studiefinanciering ontvangen voor een voltijd opleiding in de beroepsopleidende leerweg (bol). Het niveau van de opleiding speelt hierbij geen rol. Basisbeurs, aanvullende beurs en OV-studentenkaart zijn in het mbo nu een onvoorwaardelijke gift. Er geldt voor deelnemers een aanwezigheidsplicht. Van deelnemers die langer dan 5 weken ongeoorloofd afwezig zijn wordt de studiefinanciering over die periode omgezet in een lening.

De totale uitstroom uit bol 3/4-opleidingen bedraagt ca. 85.000 deelnemers per jaar. Hiervan stroomt ca. 35% uit de opleiding zonder diploma, d.w.z. ca. 30.000 deelnemers per jaar.

95.

Hoeveel (procentueel gezien) bol-leerlingen verwacht u dat er meer het diploma halen door invoering van de prestatiebeurs? Kunt het antwoord in het licht van VBTB nader worden toegelicht? (pag. 43)

Het kabinet streeft naar een terugloop van ongediplomeerde uitval uit de bol- opleidingen niveaus 3 en 4 van 35% naar 15% in 2010.

96.

Hoeveel bol-leerlingen (absoluut en procentueel) zullen de prestatienorm niet gaan halen? (zie tabel 5: augustusbesluitvorming) (pag. 43)

De huidige ongediplomeerde uitval uit bol-opleidingen op niveau 3 en 4 bedraagt ongeveer 35%. Het kabinet streeft naar een reductie tot 15% in 2010, wat in absolute aantallen een terugloop betekent van 30.000 ongediplomeerde deelnemers naar 13.000.

97.

Hoeveel eerstejaars haalden sinds de invoering van de tempobeurs en de prestatiebeurs wel hun propedeuse maar niet hun doctoraaldiploma? Hoeveel euro omzetting was er bij deze studenten? (pag. 43)

Om het percentage studenten te achterhalen dat sinds de invoering van de tempobeurs (1992) wel de propedeuse, maar niet het doctoraal heeft behaald, is onderzoek nodig. Deze gegevens zijn niet direct voor handen.

98.

Voor wat betreft de loon- en prijsbijstellingstranche: gaat het in 2004 alleen om een prijsbijstelling (40%) in plaats van een loon- en prijsbijstelling? (pag. 45)

Het bedrag van de reeks loon- en prijsbijstellingen in 2004 van tabel 6 is opgebouwd uit twee tranches, enerzijds loonbijstelling (100%) en anderzijds prijsbijstelling (40%).

99.

Wat voor soort functies zijn er bij de schoolbegeleidingsdiensten? Wat kost één fte bij de schoolbegeleidingsdiensten gemiddeld? Wat kost een docent basisonderwijs en een klassenassistent gemiddeld? (pag. 45)

In de cao onderwijsbegeleidingsdiensten 2003 worden drie categorieën gegeven:

- De functie van directeur, plaatsvervangend directeur en adjunct-directeur, schalen 13, 14 en 15). De salariskosten inclusief werkgeverslasten variëren van € 46.559 tot € 95.781.
- Inhoudelijk personeel (onder meer schoolbegeleiders, schoolmaatschappelijk werker, consulent onderwijs aan zieke leerlingen), schalen 8, 10, 11 en 12. De salariskosten variëren van € 28.464 en € 73.097.
- Ondersteunend personeel (onder meer medewerker tekstverwerking, secretaris, hoofd financiële zaken), schalen 2 tot en met 11. De salariskosten variëren van € 21.785 en € 63.776.

De gemiddelde kosten van een fte bij schoolbegeleidingsdiensten zijn niet bekend.

Schoolbegeleidingsdiensten worden bekostigd door gemeenten en daarom zijn de personeelskosten en het aantal bij de schoolbegeleidingsdiensten werkende personen niet bekend bij het rijk.

De gemiddelde personeelslast inclusief werkgeverslasten van een docent basisonderwijs bedroeg in 2002 € 46.605. Op grond van de van toepassing zijnde salarisschalen variëren de salariskosten van € 27.560 tot € 62.868. De gemiddelde personeelslast van een klassenassistent is niet bekend; de kosten van klassenassistenten zijn opgenomen in de categorie 'onderwijs ondersteunend personeel' en deze categorie is veel ruimer dan alleen klassenassistenten. Op grond van de van toepassing zijnde salarisschalen variëren hun salariskosten van € 8.788 tot € 25.597.

100.

Kunt u apart aangeven wat de rijksbijdrage per deelnemer in het vmbo is? (pag. 48)

De rijksbijdrage per deelnemer (prijsniveau 2003) in het vmbo bedraagt gemiddeld € 5.345.

101.

Wat zullen naar verwachting de gevolgen zijn van de invoering van lumpsum in het primair onderwijs voor de reserves die scholen in het primair onderwijs aanhouden? (pag. 49)

Omdat scholen een grotere eigen verantwoordelijkheid gaan dragen voor financiële risico's, is het goed denkbaar dat de reserves in de beginperiode gaan groeien. Voor een gezond financieel meerjarenbeleid kan dat een goede strategie zijn, mits scholen een goede afweging maken tussen de investeringen die op korte termijn gedaan moeten worden en de reserveringen die nodig zijn om recht te doen aan verplichtingen en risico's op de langere termijn. Via de jaarrekening leggen besturen verantwoording af over de keuzes die ze ook in dit opzicht maken. De omvang van de reserveringen zal worden gevolgd, ook in de pilot lumpsum die per 1 januari 2004 van start gaat.

102.

Is het denkbaar dat u een aantrekkelijk beroep in het onderwijs beleidsprioriteit noemt, maar tegelijkertijd de aantrekkelijkheid juist achteruitgaat, bijvoorbeeld doordat het kabinet niet (0%) begroot voor incidentele loonontwikkeling van werknemers bij het onderwijs? (pag. 50)

De door het kabinet nagestreefde loonmatiging geldt voor alle sectoren in onze samenleving. Op dit punt vormt het onderwijs geen uitzondering. Echter gelet op de aanvullende investering in de topprioriteit van de aantrekkelijkheid van het beroep met maatregelen zoals de bevordering van meer zij-instromers en functiedifferentiatie is er ten opzichte van andere sectoren sprake van een vooruitgang in plaats van achteruitgang.

103.

Welke van de beleidsprioriteiten ten aanzien van het primair onderwijs rekent u tot de topprioriteiten en welke enkel tot de intensiveringen? Waarin zal in de praktijk blijken dat u aan een beleidsprioriteit zelfs zozeer hecht, dat deze het predikaat "topprioriteit" verdient? (pag. 50)

De topprioriteiten hebben betrekking op autonomie, deregulering en rekenschap als middel tot grotere zelfstandigheid en handelingsvrijheid van scholen; innovatie en versterking (top)kennisinfrastructuur; maximale participatie en een aantrekkelijk beroep in het onderwijs. Deze vier topprioriteiten zijn ook

zo opgenomen in het beleidsprogramma van het kabinet. Het predikaat 'topprioriteit' leidt er toe dat daarvoor vanuit de investeringsenveloppe Balkenende II extra gelden (intensiveringen) beschikbaar komen. In paragraaf 1.0.1. is dit toegelicht voor de sector Primair Onderwijs. Met andere woorden de intensivering voor een bepaald onderwerp is het gevolg van de aanduiding van een bepaald thema als topprioriteit. Daarnaast bevat de genoemde paragraaf enkele onderwerpen ten aanzien waarvan een intensivering wordt voorgesteld gezien de wenselijkheid van oplossing van concrete knelpunten zoals bijvoorbeeld bij het leerlingenvervoer het geval is.

104.

Hoe groot is de te verwachten effectiviteitverhoging van het achterstandenbeleid als gevolg van het toetsen van de feitelijke achterstand? Waar is deze schatting op gebaseerd? (pag. 50)

In het Hoofdlijnenakkoord is het voornemen opgenomen de toedeling van de middelen voor de bestrijding van onderwijsachterstanden aan scholen te baseren op feitelijke achterstand. Op het punt van het hanteren van toetsen in het kader van het achterstandenbeleid en de bekostiging daarvan kom ik terug in mijn brief over de hoofdlijnen van het nieuwe achterstandenbeleid die op 31 oktober 2003 aan de Tweede Kamer wordt gezonden. Wanneer de feitelijke achterstand van leerlingen bekend is, biedt dit de mogelijkheid middelen daar waar nodig zeer gericht in te zetten en het gewenste maatwerk te leveren. Dit zal de effectiviteit van de bestrijding van onderwijsachterstanden verder vergroten. De mate waarin dit het geval zal zijn, is nu nog niet aan te geven.

105.

Waarom krijgen schooldirecties de bevoegdheid geld naar eigen inzicht in te zetten? Is dit niet de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen? (pag. 51)

De verantwoordelijkheid voor de inzet van de financiële middelen ligt bij de schoolbesturen. Deze besturen zullen in veel gevallen budgetten toekennen aan scholen. De schooldirecteur zal dan verantwoordelijk zijn voor de besteding en verantwoording van de aan hem toegekende budgetten.

106.

Hoe is de efficiëntiewinst bepaald die optreedt door het bundelen van regelingen achterstandenbeleid? (pag. 51)

In het toekomstige onderwijsachterstandenbeleid komt de verantwoordelijkheid voor het bestrijden van onderwijsachterstanden hoofdzakelijk bij de scholen te liggen. Over de nadere uitwerking van de voornemens uit het Hoofdlijnenakkoord ontvangt de Tweede Kamer op 31 oktober 2003 een brief. Daarin zal onder andere worden ingegaan op het verminderen van de administratieve last voor scholen in het kader van het onderwijsachterstandenbeleid. Onder andere hierdoor kunnen middelen op een meer efficiënte wijze worden ingezet door scholen.

107.

Waarom wordt bij innovatie stelselmatig gesproken over enkel het bedrijfsleven en worden innovaties in de (semi-)publieke sector niet als innovatie gezien? Waarom wordt niet ingegaan op andere innovatiepartners dan het bedrijfsleven en wordt geen link gelegd met duurzame ontwikkeling? (pag. 23, 29)

Dit Kabinet besteedt terecht zeer veel aandacht aan het belang van kennis en innovatie voor structurele economische groei. Zeker in een tijd waarin het ons economisch niet voor de wind gaat, ligt het voor de hand daarbij in de eerste plaats te kijken naar het Nederlands bedrijfsleven. Dat betekent echter niet dat dit Kabinet de (semi-)publieke sector als potentiële innovatiepartner over het hoofd zou zien en dat geen aandacht zou worden gegeven aan duurzame ontwikkeling. Ik verwijs daarbij naar blz. 28 waar duurzame ontwikkeling in verband wordt gebracht met ecologische, economische en sociaal-culturele kwaliteit. Duurzame ontwikkeling is ook een belangrijke Europese prioriteit. In Lissabon hebben wij afgesproken duurzame economische groei te combineren met meer en betere werkgelegenheid en een hechtere sociale samenhang. Innovaties in de semi-publieke sector worden wel degelijk als innovatie gezien. Ik verwijs hierbij nogmaals naar blz. 28 waar een aantal van deze sectoren worden genoemd: landbouw, milieubeheer, andere maatschappelijke aandachtsgebieden.

108.

Wordt de jaarrekening van scholen in het primair onderwijs gepubliceerd zodat belanghebbenden inzicht kunnen krijgen? Welke middelen hebben ouders en leerkrachten om te bewerkstelligen dat het geld voor scholen terecht komt bij prioriteiten (bijvoorbeeld extra handen in de klas) en niet blijft hangen in de managementstructuur? (pag. 52)

Belanghebbenden krijgen inzicht in de jaarrekening van scholen in het primair onderwijs. In het primair onderwijs zal worden bepaald dat in de schoolgids bekend wordt gemaakt op welke wijze derden van de inhoud van de jaarrekening kennis kunnen nemen.

Op de vraag welke invloed ouders en leerkrachten hebben om te bewerkstelligen dat het geld voor scholen terecht komt bij prioriteiten en niet blijven hangen in de managementstructuur kom ik terug in de uitwerkingsnotitie die u eind november ontvangt, zoals is toegezegd tijdens het overleg over het wetsvoorstel schoolbudget en de pilot lumpsum.

109.

Betreffen de prestatiegegevens en het evaluatieonderzoek alleen het schoolbudget? Ook na ingang van de wijziging van de Wet op het primair onderwijs, Wet op het voortgezet onderwijs en de Wet op de Expertisecentra? (pag.54)

De prestatiegegevens beperken zich niet tot de middelen van het schoolbudget, maar strekken zich uit over alle middelen voor personeel die aan de scholen worden toegekend. Via de aanvraag vaststelling rijksvergoeding en de controle van de accountant gebeurt dit voor de via formatierekeneenheden toegekende middelen, voor het schoolbudget wordt hiervoor gebruik gemaakt van het "informatieformulier schoolbudget". Voor het schoolbudget wordt daarnaast gebruik gemaakt van monitoring om aanvullende informatie te verkrijgen.

De wijziging van de WPO, WEC en WVO inzake het schoolbudget brengt in deze systematiek geen wijziging.

110.

Op wat voor empirische gegevens is de verwachting gestoeld, dat meer autonomie en bestedingsvrijheid leidt tot een betere personele toerusting van scholen? Indien dit is gebaseerd op evaluaties van de lumpsum in andere sectoren, wat zijn daarvan dan de uitkomsten? (pag. 54)

Lumpsumfinanciering is geen doel op zichzelf. Voor de verdere decentralisatie van arbeidsvoorwaarden is afschaffen van het declaratiestelsel een noodzakelijke voorwaarde. Lumpsumfinanciering en decentralisatie arbeidsvoorwaarden samen, maken het mogelijk dat schoolbesturen binnen de kaders van een eventuele CAO een op maat gesneden pakket van arbeidsvoorwaarden samenstellen. De veronderstelling is dat dit leidt een betere personele toerusting van de scholen. Hierover zijn geen empirische gegevens beschikbaar.

111.

Is bij de evaluatie van de lumpsum in het voortgezet onderwijs onderzocht of er verschuivingen plaatsvinden binnen het personele budget tussen onderwijzend personeel, onderwijs ondersteunend personeel, het management en de managementondersteuning? (pag. 54)

Ja, dat is onderzocht. Er is evenwel geen onderscheid gemaakt tussen onderwijsondersteunend personeel en managementondersteuning. Uit het onderzoek is gebleken dat de formatie voor leraren op het merendeel van de scholen (55%) groter was dan de normatief toegekende formatie. De formatie voor onderwijsondersteunend personeel was meestal gelijk aan of groter dan de toegekende formatie (in beide gevallen ongeveer 40%).

112.

Is er nu staand beleid dat scholen uit achterstandsbuurten, naast de gewichtenregeling, meer geld krijgen voor leraren en materiaal? (pag. 54)

Gemeenten ontvangen op dit moment middelen voor gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (GOA). Gemeenten kunnen er binnen dit beleid voor kiezen om - gezien de lokale situatie - scholen uit achterstandswijken meer geld te geven.

113.

Hebben kleine schoolbesturen niet nu al de mogelijkheid om zich op vrijwillige basis te verenigen op een manier die hun autonomie niet aantast? (pag. 55)

Ja, in het kader van de onderwijsvrijheid hebben schoolbesturen deze mogelijkheid. Wel is het zo dat naast de traditionele bestuursvormen als stichting en vereniging onder invloed van het beleid tot autonomievergroting ook gezocht wordt naar toepassingen van in het onderwijs minder gangbare bestuursvormen zoals de coöperatie. Dit om inhoud te geven aan enerzijds een bereidheid tot intensieve samenwerking om schaalvoordelen te boeken en anderzijds de wens van een directe bestuurlijke betrokkenheid met het kleinschalige functioneren van één of enkele scholen.

114.

Hoe zullen de franchiseketens en coöperaties voor kleine schoolbesturen zich materieel en formeel onderscheiden van de grote schoolbesturen die in het kader van schaalvergroting in het primair onderwijs werden gevormd? (pag. 55)

Dit is niet eenduidig aan te geven omdat de ontwikkeling van genoemde bestuursvormen nog in de kinderschoenen staat en van onderop, dus vanuit de betrokken besturen en scholen, inhoud wordt gegeven. Betrokkenen moeten met elkaar overeenstemming bereiken over wat ze samen willen doen

en waarin ze zelfstandig willen blijven. Per geval kan dit in formele en materiële zin anders uitpakken. Met name bij de coöperatie zal vermoedelijk kenmerkend zijn dat de deelnemende besturen vooral zeggenschap willen houden over de invulling en uitwerking van het onderwijsconcept op elk van de afzonderlijke scholen. Bij de franchiseketen ligt het meer voor de hand dat tussen besturen afspraken worden gemaakt over een herkenbaar en aansprekend onderwijsconcept voor alle betrokken scholen. Zoals gezegd gaat het hierbij om ontwikkeling van onderop, waarbij er niets op tegen is wanneer dit in de bestuurspraktijk tot diversiteit leidt.

Overigens zijn er ook grote besturen die in hun organisatieopzet nadrukkelijk oog hebben voor en ruimte bieden aan de pedagogische kleinschaligheid van de scholen die zij onder hun hoede hebben.

115.

Wat voor facetten worden getoetst in het huidige toetsingskader voor decentralisatie? Wat voor herzieningen zijn noodzakelijk en waarom? (pag. 55)

Het huidige toetsingskader toetst op de volgende facetten:

- a. een financiering die zoveel mogelijk is gericht op de verstrekte dienstverlening (outputfinanciering)
- b. enige vorm van concurrentie
- c. positie management moet afhankelijk zijn van een beoordeling door derden
- d. een sterke positie van ontvangers van de diensten
- e. transparantie t.a.v. kwaliteit en kwantiteit van de dienstverlening
- f. onafhankelijke controle
- g. no regret (verdergaande decentralisatie behoeft goedkeuring van vakminister)
- h. wenselijkheid verdere flexibilisering in de CAO naast doordecentralisatie

Eind 2002 is een interdepartementaal beleidsonderzoek (IBO) "Decentralisatie van arbeidsvoorwaarden" gestart. Het IBO had tot doel een aantal randvoorwaarden te formuleren bij het decentraliseren van het arbeidsvoorwaardenoverleg binnen de kabinetssectoren. Mogelijk leiden de uitkomsten van het IBO tot herziening van het toetsingskader voor decentralisatie. Op de precieze uitkomsten van het IBO kan ik niet vooruitlopen. Het eindrapport wordt dit najaar aan de Tweede Kamer aangeboden.

116.

Op wat voor termijn wordt gestreefd naar decentralisatie van de vervangings- en werkloosheidsuitgaven? Wat zijn de criteria voor invoering? Vindt invoering later plaats dan de invoering van de lumpsum? (pag. 55)

De decentralisatie van de vervangings- en werkloosheidsuitgaven is voorzien per 1-8-2007. Invoering vindt dus een jaar na invoering van lumpsum plaats.

Uitgangspunten bij de invoering zijn onder meer dat enerzijds rekening wordt gehouden met het inbouwen van effectieve financiële prikkels op schoolniveau en anderzijds rekening wordt gehouden met de kleinschaligheid in het PO. Daarnaast moeten de autonomie en verantwoordelijkheid van het veld zo groot mogelijk zijn en de regellast zo klein mogelijk.

117.

Wordt het management van scholen beoordeeld? Is er een overzicht van de resultaten over de afgelopen jaren? Zijn er gevallen bekend van frauderend management? (pag. 55)

Het management van scholen wordt niet door de rijksoverheid beoordeeld; resultaten zijn er daarom niet.

Er zijn mij geen gevallen bekend van frauderend management, als zodanig.

Wel heeft de departementale accountantsdienst onlangs met betrekking tot het speciaal basisonderwijs een onderzoek ingesteld naar financiële onregelmatigheden in het kader van samenvoegingen. De Tweede Kamer wordt hierover schriftelijk geïnformeerd.

118.

Hoe gaat het ministerie "budgettair neutraal" eventuele nadelige herverdeeffecten bij de invoering van de lumpsum in het primair onderwijs opvangen? Moeten scholen met positieve herverdeeffecten dan geld terug gaan betalen? (pag. 56)

In het schooljaar 2004/2005 (meetjaar) wordt voor elk bestuur de afwijking tussen de declaratiebesteding en de lumpsumbesteding uitgedrukt in een percentage. Dit percentage is het herverdeeffect van het bestuur. Als dit percentage positief is en boven een tevoren gestelde norm uitkomt, wordt de besteding binnen de norm gebracht. Als het percentage negatief is en onder een tevoren gestelde norm komt, wordt de besteding óók binnen de norm gebracht. De gecompenseerde negatieve herverdeeffecten worden in de overgangsregeling dus zoveel mogelijk gedekt vanuit de afroaming van de positieve herverdeeffecten.

119.

Welke gevolgen van uw streefwaarde voor de schoonmaakkwaliteit in 2005, hetgeen inhoudt dat de schoonmaakkwaliteit op 50% van de scholen nog altijd onvoldoende is, acht u aanvaardbaar voor de gezondheid van de scholieren? Waar ligt de aansprakelijkheid indien kinderen ziek worden van de onvoldoende schoonmaakkwaliteit van een school? Zal de schoonmaakkwaliteit van individuele scholen ook op enigerlei wijze openbaar worden? (pag.57)

De kwaliteit van de schoolschoonmaak kan bijdragen aan de gezondheid van de scholieren. Maar een schone school alleen is niet voldoende, het gaat ook om wat er in de klas wordt meegebracht aan dieren en planten. En of het schoolgebouw (mechanisch dan wel natuurlijk) goed wordt geventileerd. Het meten van de schoonmaakkwaliteit geschiedt aan de hand van een meetsysteem. Een ruimte kan er schoon uitzien en toch geen voldoende scores via dat systeem. Het ministerie heeft de scholen hulpmiddelen aangeboden om duidelijke afspraken met de schoonmaakbedrijven vast te leggen en aan de hand van controleformulieren zichtbaar te maken of de school schoon is of niet. Dat vereenvoudigt het gesprek tussen de school(leiding) en het schoonmaakbedrijf.

De aansprakelijkheid indien kinderen ziek worden van de onvoldoende schoonmaakkwaliteit van de school ligt bij het schoolbestuur. Via de medezeggenschap kunnen de ouders invloed op een schone leeromgeving uitoefenen.

In de schoonmaakmonitor, die elke 2,5 jaar wordt uitgevoerd wordt de schoonmaakkwaliteit van 100 scholen onderzocht, hetgeen een representatieve steekproef van het scholenbestand inhoudt. De rapportages over deze onderzoeken worden aan de Kamer gestuurd.

120.

Waarom wordt niet gestreefd naar 100% dekking bij de leermiddelen en bij de schoonmaakkwaliteit? Zijn de basiswaarden per school inzichtelijk voor leerkrachten en ouders? Wat voor reden geven de scholen van het niet halen van de 100% aan? Verbindt u sancties aan het niet halen van de streefwaarden? Zijn dat sancties voor de scholen of voor het ministerie? (pag.57)

Door alle partijen moet er naar gestreefd worden dat alle scholen in alle opzichten helemaal schoon zijn en alle methoden hebben die dekkend zijn voor de kerndoelen. Bij bekostiging wordt uitgegaan van 100% dekking van de kosten. Bij kwaliteit ligt dat complexer. De streefwaarde van 100% zal nooit gehaald worden. Het meetsysteem van de schoolschoonmaak is vrij streng. Niet voldoende schoon betekent niet dat de ruimte vies is. De onderwijsinspectie rapporteert jaarlijks over de door de scholen gebruikte leermiddelen.

Het rijk zorgt -in overleg met het parlement- voor een dekkende lumpsumvergoeding van de materiële instandhouding van de scholen in het primair onderwijs. De scholen, i.c. de schoolbesturen, hebben volledige bestedingsvrijheid van deze lumpsumvergoeding en stellen hun eigen prioriteiten.

De minister kan dus geen sancties verbinden aan het niet halen van de streefwaarden.

De programma's van eisen die de onderbouwing vormen van de lumpsumvergoeding zijn te raadplegen op de website www.cfi.nl onder "primair onderwijs" en "thema's" en op de website van het ministerie is een "dossier schone school" te raadplegen voor leerkrachten en ouders.

121 .

Wat is de doelstelling met betrekking tot de huisvesting primair en voortgezet onderwijs? Wat is de huidige stand van zaken? (pag. 59)

De huisvesting van scholen moet adequaat zijn. In goed overleg tussen gemeenten en schoolbesturen moeten keuzes worden gemaakt voor de inrichting en het gebruik van het schoolgebouw, zodat het aansluit bij de inrichting van het onderwijs.

In goed overleg tussen Rijk en de VNG is 2002 besloten op termijn structureel een extra bedrag van € 113 miljoen in te zetten voor de onderwijshuisvesting. Hierdoor wordt het mogelijk waar nodig, aanpassingen aan schoolgebouwen te plegen, zodat die meer tegemoet komen aan de eisen van deze tijd.

Over de stand van zaken wordt de Kamer periodiek geïnformeerd door middel van de monitor onderwijshuisvesting. De eerstvolgende rapportage verschijnt deze maand.

122.

Wordt in de monitor de tevredenheid van de schoolbesturen over het normbedrag per (gewicht)leerling onderzocht? Wie stelt wanneer de hoogte van het onderwijshuisvestingsbudget per leerling vast? Heeft het ministerie informatie over de tevredenheid van scholen over de rol van de gemeente inzake onderwijshuisvesting? (pag. 60)

De afgelopen tijd is intensief overleg gevoerd met vertegenwoordigers van de besturenorganisaties en de VNG over de overdracht van de verantwoordelijkheid voor het buitenonderhoud van gemeenten naar schoolbesturen. Met betrekking tot het voortgezet onderwijs is er voor deze maatregel een breed draagvlak zowel onder gemeenten als besturen. De hoogte van de beschikbare budgetten en de verdeling daarvan, is nog onderwerp van gesprek.

Binnenkort wordt over de overheveling van het buitenonderhoud een draagvlak onderzoek gehouden onder de besturen in het primair onderwijs.
Over de uitkomst van dit onderzoek en de voortgang van deze trajecten wordt de Kamer geïnformeerd.

In het kader van de monitoring van de decentralisatie onderwijshuisvesting zijn periodiek de schoolbesturen bevraged over de nieuwe rol van de gemeenten. Voor het laatst is dat onderzoek in 2000 gehouden. De Kamer is hierover geïnformeerd bij de aanbieding van de monitorrapportage in september 2001 (TK 2000-2001, 27400 VIII, nr. 7).

123.

Kan worden aangegeven welk deel van de toevoeging (van kabinet en gemeenten) aan het gemeentefonds voor de onderwijshuisvesting ook daadwerkelijk ten goede is gekomen aan de onderwijshuisvesting? Welke gemeenten hebben de gewijzigde modelverordening (nog) niet overgenomen? (pag. 59)

Op korte termijn ontvangt de Kamer de resultaten van de monitor decentralisatie onderwijshuisvesting. In lijn met de voorgaande bevestigingen is ook deze keer gekeken naar het niveau van inkomsten en uitgaven van gemeenten op het terrein van de onderwijshuisvesting. In de monitorrapportage wordt onder andere ook aangegeven op welke wijze gemeenten met de door de VNG gewijzigde modelverordening zijn omgegaan.

124.

Kunt u de afstemmingsproblemen tussen de verantwoordelijkheid van de gemeenten voor de buitenkant van de schoolgebouwen en de schoolbesturen voor de binnenkant nader toelichten? Kan de overheveling van de verantwoordelijkheid voor de buitenkant naar de scholen ook betekenen dat individuele scholen er materieel op achteruit gaan? (pag. 59)

Scholen hebben soms onvoldoende eigen inbreng in de planning en uitvoering van het buitenonderhoud. De grenzen tussen de verantwoordelijkheid voor het binnen - en buitenonderhoud geven in praktijk aanleiding tot discussies over wie waarvoor verantwoordelijk is. Mede hierdoor geeft de procedure van aanvragen van buitenonderhoud uitvoeringslast bij zowel de gemeente als de school. Tot slot speelt bij het voortgezet onderwijs de kwestie van het toepassen van een drempel bedrag. Scholen in het voortgezet onderwijs moeten de kosten van bijvoorbeeld interne aanpassingen, tot aan een drempelbedrag zelf bekostigen. Bij overschrijding hiervan kan er een beroep gedaan worden op de gemeente.

De school kan er door de overheveling materieel niet op achteruitgaan. Bij effectuering van de overdracht zal het geld dat nu voor het buitenonderhoud bij de gemeenten zit (gemeentefonds) worden verdeeld over de scholen. Over de wijze van verdeling zal nog overleg plaatsvinden met vertegenwoordigers van de besturenorganisaties.

125.

Waarom is het huidige huisvestingsbudget binnen het gemeentefonds niet geormerkt? Is het budget niettemin transparant voor Kamerleden en voor gemeenteraadsleden? (pag. 59)

Bij de decentralisatie van de onderwijshuisvesting naar gemeenten in 1997 is overeengekomen dat het budget voor de onderwijshuisvesting integraal onderdeel uit maakt van de algemene uitkering uit het

gemeentefonds. Dat geeft gemeenten de ruimte maatwerk te leveren: meer geld investeren als het nodig is, minder als de schoolgebouwen er erg goed bij staan.

Om inzicht te krijgen in de effecten van deze maatregel wordt periodiek een enquête onder alle gemeenten gehouden. De Kamer wordt over deze uitkomst via de monitorrapportage geïnformeerd. De eerstvolgende rapportage verschijnt deze maand.

126.

Worden de schoolbesturen na de decentralisatie gecompenseerd voor calamiteiten? Zo ja, op welke manier? (pag. 59)

Na de decentralisatie van de onderwijshuisvesting berust de verantwoordelijkheid voor de zorg van de huisvesting bij de gemeente. Gemeenten kunnen er toe besluiten zich te verzekeren tegen schade aan gebouwen en (met rijksmiddelen) aangeschafte inventaris.

Schoolbesturen zijn slechts verantwoordelijk voor inventaris die met eigen middelen is aangeschaft. In het geval een schoolbestuur op eigen kosten computerapparatuur heeft aangeschaft, zal het bestuur tevens zorg moeten dragen voor een adequate verzekering hiervan.

127.

Wanneer verwacht u de volgende monitor onderwijshuisvestingsbudgetten gemeenten? Kan de uitkomst van de monitor een rol spelen bij de besluitvorming over het al dan niet decentraliseren van de verantwoordelijkheid voor huisvesting naar de scholen? (pag. 60)

De eerstvolgende monitor inzake de decentralisatie van de onderwijshuisvesting wordt in oktober aan de Kamer gestuurd.

De afgelopen tijd is intensief overleg gevoerd met vertegenwoordigers van de besturenorganisaties en de VNG over de overdracht van de verantwoordelijkheid voor het buitenonderhoud van gemeenten naar schoolbesturen. Met betrekking tot het voortgezet onderwijs is er voor deze maatregel een breed draagvlak zowel onder gemeenten als besturen. De hoogte van de beschikbare budgetten en de verdeling daarvan, is nog onderwerp van gesprek.

Binnenkort wordt over de overheveling van het buitenonderhoud een draagvlak onderzoek gehouden onder de besturen in het primair onderwijs.

Over de uitkomst van dit onderzoek en de voortgang van deze trajecten wordt de Kamer geïnformeerd.

128.

Waarom wordt gekozen (als het gaat om overheveling van geld voor groot onderhoud van scholen van gemeenten naar schoolbesturen) voor invoering in 2005 en niet voor 2006, parallel aan invoering lumpsum? (pag. 60)

In overleg met de betrokken partijen wordt vooralsnog uitgegaan van invoering per 2005. Er wordt naar een zo snel mogelijke afwikkeling gestreefd op verzoek van de VNG en de besturenorganisaties.

129.

Door het rechtstreeks aan scholen uitkeren van budget voor de schoolbegeleidingsdiensten is er niet langer een 1 op 1 relatie met de bijdrage van de gemeente. Krijgen de scholen het bedrag hiervoor aangevuld? Zo ja, door wie? (pag. 60)

De hoogte van de bijdrage van gemeenten is volledig eigen beleid van de gemeenten; er is geen vaste of voorgeschreven relatie tussen de hoogte van de specifieke uitkering schoolbegeleiding en de eigen gemeentelijke bijdrage voor schoolbegeleiding. In dat opzicht verandert er niets en er is dus geen reden voor het aanvullen van een bijdrage.

130.

Hoe ver is de regering in de uitvoering van de motie Cornielje (Kamerstuk 27400 VIII, nr. 36) terzake de voorbereiding van de vraagfinanciering schoolbegeleiding? (pag. 60)

De motie Cornielje vraagt aan de regering om het direct toekennen van de schoolbegeleidingsmiddelen aan de scholen als inzet te maken voor het overleg met de VNG, de WPRO (inmiddels Edventure) en de besturenorganisaties. Nog voor de begrotingsbehandeling wordt u bij brief geïnformeerd over de wijze waarop de vraagfinanciering schoolbegeleiding zorgvuldig kan worden ingevoerd.

131.

Op welke wijze houdt de regering daarbij rekening met de vraag van de Kamer (Kamerstuk 28000 VIII, nr. 10) dat van een zorgvuldige invoering sprake moet zijn met oog op behoud van expertise in de sector en hierover overleg te voeren met de betrokken organisaties? (pag. 60)

Zoals in het antwoord op vraag 130 is verwoord is dit overleg gevoerd en zult u hierover binnenkort op de hoogte worden gebracht.

132.

Waarom is de vraagfinanciering in de schoolbegeleiding uitgesteld? Hebben de besturenorganisaties hiermee ingestemd? Wordt dit voornemen nog aan de Kamer voorgelegd? Welke fasering wordt er gehanteerd? Is de stijging van het budget voor schoolbegeleiding niet een complicerende factor in de beoogde vraagfinanciering? (pag. 61)

De belangrijkste reden was dat de betrokken onderwijsorganisaties (Edventure, besturenorganisaties, VNG) met mij van mening zijn dat uitstel van de invoering, in combinatie met een gefaseerde opbouw van de bestedingsvrijheid van de aan scholen uit te keren schoolbegeleidingsmiddelen, een evenwichtiger balans oplevert. Een balans tussen enerzijds de wens van een zorgvuldige en verantwoorde invoering en anderzijds de wens om de genoemde bestedingsvrijheid via een duidelijk tijdpad te realiseren. Het nieuwe tijdpad biedt de schoolbegeleidingsdiensten ook meer tijd om zich goed in te stellen op de nieuwe situatie. In de brief die ik in het antwoord op vraag 130 heb beloofd zal ik u nader informeren over de verschillende aspecten van de vraagstelling.

133.

Op welke wijze houdt de regering bij de voorbereiding van de vraagfinanciering schoolbegeleiding rekening met een gelijke behandeling van de schoolbegeleidingsdiensten met betrekking tot de landelijke onderwijsverzorgingsinstellingen die in een eerder stadium zijn geprivatiseerd? (pag. 60)

Schoolbegeleidingsdiensten bevinden zich in een andere positie ten opzichte van het rijk dan de landelijke onderwijsverzorgingsinstellingen. Met name door de verantwoordelijkheid van en bekostiging door gemeenten is een gelijke behandeling niet vanzelfsprekend. Ook de mogelijkheden die

het rijk heeft in financieel opzicht zijn, vergeleken met de periode waarin de landelijke verzorgingsinstellingen verder werden verzelfstandigd, aanmerkelijk slechter geworden. Overigens blijkt uit de verzelfstandiging van de landelijke verzorgingsinstellingen wél, dat deze instellingen met goed resultaat in staat zijn om op vraagfinanciering in te spelen.

134.

Is het waar dat een onafhankelijk onderzoek dat door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is bekostigd en - in overleg met het ministerie - door de brancheorganisatie EDventure bij Deloitte en Touche, Rodenstein en Partners en O2L werd aanbesteed, tot de conclusie komt dat schoolbegeleidingsdiensten geen enkel weerstandsvermogen hebben om het hoofd te kunnen bieden aan marktconforme effecten van vraagfinanciering? (pag. 60)

Het hier bedoelde onderzoek concludeert dat schoolbegeleidingsdiensten niet in staat zijn om de risico's van de stelselwijziging zelf op te vangen, uitgaande van een risico op vraaguitval van € 60 miljoen. Dit uitgangspunt wordt door mij niet gedeeld gezien de tevredenheid van scholen met de dienstverlening van schoolbegeleidingsdiensten en eerdere ervaringen met de landelijke ondersteunende instellingen.

135.

Welke redenen heeft u in dit verband om de middelen voor schoolbegeleiding die vanaf augustus 2005 naar de scholen worden verlegd niet te oormerken voor dit doel, ondanks het feit dat u op dat tijdstip de lumpsum voor het primair onderwijs nog niet heeft ingevoerd? (pag. 60)

Bij het overleg over een zorgvuldige en verantwoorde invoering van de vraagfinanciering schoolbegeleiding kan het instrument "oormerking" worden betrokken. In mijn eerder toegezegde brief over de invoering van de vraagfinanciering zal ik u volledig informeren over het mogelijke gebruik van dit instrument bij de vraagfinanciering schoolbegeleiding.

136.

Is het juist dat in het overleg met de betrokken organisaties (EDventure, VNG, besturenorganisaties) in principe overeenstemming werd bereikt over de start van de invoering van vraagfinanciering per 1 augustus 2005 en een stapsgewijze realisatie? Kunt u al nadere mededeling doen over de momenten waarop die stappen worden gezet en welke omvang (in percentages) dan zal zijn van het budget dat wordt verlegd? (pag. 60)

Edventure heeft de overeenstemming met de in het overleg bereikte resultaten afhankelijk gesteld van de afspraken voor het flankerend beleid bij de invoering van vraagfinanciering. Door de beperkte financiële mogelijkheden van het rijk zijn hierover (nog) geen afspraken gemaakt met Edventure.

137.

Is het waar dat EDventure zijn definitieve instemming afhankelijk stelt van een deugdelijk financieel flankerend beleid bij de invoering van vraagfinanciering Is het waar dat daarvoor begrip bestaat bij de andere betrokken organisaties waarmee u in overleg bent? Is het waar dat het ministerie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aan EDventure heeft gevraagd om een uitgewerkt voorstel voor dit flankerend beleid te leveren en heeft u toegezegd om zelf te gaan zoeken naar de mogelijkheden, met

name de mogelijkheid om de tijdelijk vrijvallende middelen in de begrotingen 2003 en 2004 voor btw-compensatie, voor flankerend beleid in te zetten? (pag. 60)

Op de eerste vraag luidt het antwoord bevestigend. De mogelijkheden om de BTW-compensatie in te zetten voor het flankerend beleid zijn onderzocht. Door het uitstel van de vraagfinanciering schoolbegeleiding is het niet nodig om de middelen die zijn gereserveerd voor compensatie van BTW-heffing uit te keren. Anderzijds zullen deze middelen ook niet via de BTW-heffing terug vloeien naar het rijk. Het inzetten van deze middelen betekent dus een verhoging van de uitgaven en hiervoor is geen ruimte.

138.

Is het juist dat OCW zeer recentelijk aan EDventure heeft meegedeeld dat de vrijgevallen middelen voor btw-compensatie niet beschikbaar zijn voor flankerend beleid en dat de begroting van OCW ook elders geen ruimte heeft voor additionele middelen voor flankerend beleid? ZO ja, welke redenen heeft de regering daarvoor en op welke wijze is daarbij de vraag van de Tweede Kamer om zorgvuldigheid bij de invoering te betrachten meegewogen? (pag. 60)

EDventure is op de hoogte van de problemen bij het vinden van de middelen voor flankerend beleid. Zoals in vraag 154 is aangegeven is het niet mogelijk daarvoor de middelen die zijn gereserveerd voor compensatie van BTW-heffing te gebruiken. In mijn aangekondigde brief zal ik uiteen zetten op welke wijze de vraagfinanciering schoolbegeleiding op zorgvuldige wijze kan worden ingevoerd. Deze brief zal ik u toesturen vóór de behandeling van de OCW-begroting.

139.

Bent u bereid, indien de Kamer dit uit oogpunt van zorgvuldigheid wenst, deze vrijgevallen middelen alsnog ter beschikking te stellen voor 2003 en deze in een gewijzigde begroting 2004 en een structurele voorziening daarvoor in de meerjarenraming van het kabinet op te nemen, zoals met EDventure is besproken? Indien u daartoe niet bereid bent op welke wijze denkt u dan de dreiging af te wenden van het mislukken van deze dereguleringsoperatie en 'ontbureaucratisering'? Op welke wijze betreft u de personeelsorganisaties bij de invoering van uw voornemens? (pag. 60)

Deze bereidheid heb ik niet. In het antwoord op de vorige vragen (137 en 138) heb ik aangegeven dat het inzetten van deze middelen een verhoging betekent van de uitgaven en hiervoor is geen ruimte. Zoals gezegd zal ik in mijn aangekondigde brief uiteen zetten op welke wijze de vraagfinanciering schoolbegeleiding kan worden ingevoerd.

Met de personeelsorganisaties is afgesproken dat zij op de hoogte worden gebracht van de afspraken met de betrokken organisaties zodra definitief overeenstemming is bereikt over de invoering van de vraagfinanciering schoolbegeleiding.

140.

Het budget voor schoolbegeleiding aan gemeenten is gebaseerd op het aantal leerlingen in een gemeente. Hoe zit het met scholen, die veel leerlingen uit andere gemeentes opvangen? Wordt het budget strak bepaald op basis van het aantal leerlingen dat op school zit? (pag. 61)

De specifieke uitkering aan gemeenten voor schoolbegeleiding is gebaseerd op het aantal leerlingen dat in de desbetreffende gemeente naar school gaat. Gemeenten sluiten deze specifieke uitkering door

naar de schoolbegeleidingsdienst die in de gemeente de schoolbegeleiding verzorgt. Dit is dus ook voor leerlingen die afkomstig zijn uit een andere gemeente. Voor de hoogte van de eigen bijdrage van de gemeenten voor schoolbegeleiding hanteren de gemeenten eigen criteria.

Bij invoering van de vraagfinanciering zal de hoogte van het budget inderdaad worden bepaald op basis van het aantal leerlingen dat op de desbetreffende school zit.

141.

De Inspectie controleert of de inzet van middelen afgestemd is op haar sterke en zwakke punten. Worden schoolbegeleidingsdiensten ook gecontroleerd, zowel op kwaliteit als diversiteit? Worden scholen straks door de Inspectie aangesproken op slecht presteren van schoolbegeleidingsdiensten? Zullen bepaalde weinig gevraagde, maar wel noodzakelijke specialisaties binnen de schoolbegeleidingsdiensten verdwijnen ten gevolge van de vraagsturing? (pag. 61)

De schoolbegeleidingsdiensten worden niet gecontroleerd door de Inspectie van het onderwijs. Scholen worden door de inspectie niet aangesproken op slechte performances van schoolbegeleidingsdiensten, maar op de resultaten van de school zelf. In het antwoord op vraag 142 ga ik nader in op de gedragslijn van de inspectie bij zwak presterende scholen. De sector schoolbegeleiding speelt nu al in op de toekomstige situatie. Veel schoolbegeleidingsdiensten zijn gefuseerd of zijn in een fusieproces. Dit maakt de kans dat minder gevraagde specialisaties moeten worden afgestoten klein.

142.

Hoe kunt u de bestedingsvrijheid rijmen met de toetsing van de inspectie aan het kwaliteitszorgsysteem? Wat is de sanctie als de inspectie negatief oordeelt? Wie is op welke wijze verantwoordelijk voor een goed kwaliteitszorgsysteem: het bestuur, het management of de medezeggenschapsraad? En wie is verantwoordelijk voor de afstemming van de middelen? (pag. 61)

De bestedingsvrijheid heeft in dit verband betrekking op de invoering van vraagfinanciering schoolbegeleiding. Dit leidt tot een grotere keuzevrijheid van scholen in de wijze waarop zij ondersteuning inschakelt voor de leerlingenzorg. De inspectie zal niet treden in deze keuzes. Wel zal de inspectie in het kader van het toezichtskader onder de WOT beoordelen of de keuzes in termen van de kwaliteit van de leerlingenzorg en opbrengsten en condities tot voldoende resultaat leiden. De inspectie zal de betrokken scholen daarbij een spiegel voorhouden als dat niet voldoende het geval is. Als het oordeel van de inspectie luidt dat de school zeer zwak presteert dan krijgt de school een periode van maximaal twee jaar op de kwaliteit weer op een aanvaardbaar niveau te brengen. In formele zin is het bestuur verantwoordelijk en aanspreekbaar voor een goed functionerend kwaliteitszorgsysteem op de scholen. Het bestuur moet daarvoor de condities scheppen. In de praktijk is het management doorgaans belast met de implementatie en uitvoering van dit systeem in directe samenspraak met de leerkrachten. De medezeggenschapsraad van de school heeft, als onderdeel van het kwaliteitsbeleid, de nodige instemmings- en adviesbevoegdheden terzake. Een soortgelijke rolverdeling tussen bestuur, management en medezeggenschapsraad geldt ook voor de besteding van de middelen met betrekking tot dit onderdeel van het kwaliteitsbeleid.

143.

Wanneer rechtvaardigt de situatie op een school het feit dat er door het ministerie wordt ingegrepen op basis van signalen van de Onderwijsinspectie? Is het wel eens gebeurd dat het ministerie direct ingreep? Zo ja, in wat voor geval? (pag. 64)

Onder de nieuwe systematiek van de WOT is ingrijpen door de minister aan de orde wanneer de inspectie constateert dat een school kwalitatief ernstig of langdurig tekortschiet. De inspectie richt daartoe op grond van artikel 14 een verzoek aan de minister. Op grond van artikel 164a van de WPO neemt de minister vervolgens in overeenstemming met het bevoegde gezag maatregelen om het ernstig of langdurig tekortschieten ongedaan te maken. De bekostigings sanctie (gehele of gedeeltelijke inhouding van de rijksbekostiging) is het ultieme sluitstuk van dit traject. Over de nadere invulling van dit bestuurlijke natraject wordt de Tweede Kamer in april 2004 geïnformeerd.

Zeer sporadisch is het eerder voorgekomen dat het ministerie direct heeft ingegrepen. Het ging daarbij om gevallen waarin sprake was van ernstige bestuurlijke en managementproblemen, waardoor het voortbestaan van de betrokken school bedreigd werd.

144.

Zijn er gegevens van de afgelopen 10 jaar over hoeveel (in percentage) 1,25 en 1,9 leerlingen de kerndoelen van groep 8 halen en – indien van toepassing - op welk niveau zij blijven steken? Laten de Primacohort gegevens dit uitgesplitst zien? (pag. 64)

De vraag in welke mate de kerndoelen de afgelopen jaren zijn gehaald door 1.25- en 1.90-leerlingen zijn met het Prima-cohort niet te beantwoorden. In de eerste plaats zijn de Prima-toetsen in beperkte mate een afspiegeling van de kerndoelen en in de tweede plaats ontbreekt een norm voor de beheersing van kerndoelen. Prima-toetsen maken het wel mogelijk taal- en rekenprestaties van de verschillende groepen leerlingen onderling te vergelijken. Het periodieke peilingsonderzoek onderwijsniveau (ppon) van het Cito staat wel toe conclusies te trekken over de mate waarin de kerndoelen door de verschillende groepen leerlingen worden 'gehaald'. De daarin gebruikte toetsen zijn gerelateerd aan de kerndoelen, terwijl het Cito in samenspraak met deskundigen ook beoordelingsnormen vaststelt. Sedert 1985 voert het Cito voor de verschillende leergebieden iedere vijf jaar een peilingsonderzoek uit.

145.

Op wat voor wijze vindt de formatietoekenning in de onderbouw plaats? Wat voor norm wordt gehanteerd voor de groepsgrootte? Wat is de norm voor het aantal leraren, klassenassistenten, onderwijsondersteuners en remedial teachers per leerling in de periode 2000 – 2004? (pag. 64)

De formatietoekenning in de onderbouw vindt plaats op basis van het aantal 4- tot 7-jarige leerlingen op de teldatum. De norm voor de groepsgrootte is 20 leerlingen per leraar. Er zijn echter geen normen voor de personeelscategorieën die daarbij ingezet worden. Scholen kunnen per 20 leerlingen een groepsleraar benoemen, of een geringer aantal groepsleraren combineren met andere functies.

146.

Welk gedeelte van de extra formatietoekenning voor klassenverkleining is in de afgelopen jaren verzilverd? (pag. 64 en 65)

De extra formatietoekenning voor klassenverkleining maakt in de huidige bekostigingssystematiek onderdeel uit van de formatie voor de onderbouw. Bij de verzilvering van formatierekeneenheden hoeven scholen niet aan te geven wat voor soort formatie (zoals onderbouw, bovenbouw, schoolleiding en gewichten) het betreft. De afgelopen 2 jaren lag het verzilverde deel van de formatie onder de 2%. Uit het jaarlijkse accountantsonderzoek naar de besteding van de middelen voor klassenverkleining is steeds gebleken dat vrijwel alle scholen de middelen voor klassenverkleining op rechtmatige wijze inzetten.

147.

Hoe worden de middelen voor innovatie in het primair onderwijs verdeeld?

Welke aspecten worden onderzocht bij de evaluatieprogrammering innovatie in het primair onderwijs?

Waarom worden er na 2006 geen middelen meer gereserveerd voor de versterking van het innovatieklimaat? (pag. 65)

Voor de verdeling van de middelen voor innovatie in het primair onderwijs wordt nog een procedure uitgewerkt. De Tweede Kamer wordt hierover rond de jaarwisseling geïnformeerd.

De innovatieprojecten die op grond van de nader uit te werken procedure worden ondersteund, zullen worden onderzocht op de mate waarin ze hun doel bereiken. Ook de overdraagbaarheid van de projecten en de mate waarin ze binnen de reguliere bekostiging gefinancierd kunnen worden, zijn belangrijke vragen bij de evaluatie.

De eerste fase van innovatie zal vooral gericht zijn op het implementatiegericht ontwikkelen van afzonderlijke projecten. Omdat dit extra werkzaamheden vereist kan tijdelijk aanspraak worden gemaakt op extra vergoeding. Eén van de uitgangspunten is dat de financiering van innovatieve projecten op den duur binnen de reguliere bekostiging van de instellingen moet passen.

148.

Kan een vergelijking worden gegeven tussen het aantal leerlingen in de onderbouw en de formatietoekenning, tegenover het aantal leerlingen in de bovenbouw en de formatietoekenning? (pag. 65)

De beoogde vergroting van de autonomie en bestedingsvrijheid strekt zich ook uit tot het personeelsbeleid op de scholen. De wenselijkheid hiervan is ingegeven door de overtuiging dat scholen ruimte nodig hebben om op maat afspraken te maken met hun personeel. Maatwerk op dit vlak biedt meer mogelijkheden om tot stimulerend en ondersteunend personeelsbeleid te komen. De 'empirische evidentie' hiervoor is zo onomstreden, dat in alle andere maatschappelijke sectoren reeds een grote mate van eigen beleidsruimte voor direct leidinggevenden is gerealiseerd. Het onderwijs kan hier niet bij achter blijven lopen.

In het tweede deel van de vraag wordt een relatie gelegd met de invoering van lumpsumfinanciering. Lumpsumfinanciering is op zich echter niet voldoende om de beleidsruimte van scholen op het domein van personeelsbeleid te vergroten. Belangrijk is vooral de ruimte die scholen krijgen om de arbeidsvoorwaarden zelf vast te stellen (decentralisatie arbeidsvoorwaardenvorming).

Lumpsumfinanciering is daar wel een noodzakelijke, maar niet een voldoende voorwaarde voor.

149.

In hoeverre en op welke wijze moet de oudergeleding in de medezeggenschapsraad haar achterban raadplegen bij de vaststelling van de schooltijden? (pag. 66)

In mijn voorstel om de schooltijden in het primair onderwijs te flexibiliseren heb ik aangegeven dat scholen ouders moeten betrekken bij de besluitvorming over de schooltijden. Daartoe wil ik expliciet in de Wet medezeggenschap onderwijs 1992 vastleggen dat de oudergeleding in de medezeggenschapsraad instemmingbevoegdheid heeft ten aanzien van vaststelling en wijziging van de schooltijden.

Daarmee leg ik het wettelijk kader voor de inspraak van ouders vast. De wijze waarop medezeggenschapsraad haar achterban raadpleegt, wil ik – naast reeds bestaande bepalingen in de WMO 1992 (art. 5, lid 7 en art. 15, 1e lid, onderdeel e) - niet nader vastleggen. Ook daarin wil ik scholen en MR ruimte in plaats van regels bieden.

150.

Hoe is het percentage nu van goede kwaliteitszorg op scholen? (pag. 66 en 67)

In het Onderwijsverslag over 2002 werd door de inspectie geconstateerd dat op 30,4 % van de scholen wordt voldaan aan de eisen op het gebied van kwaliteitszorg.

151.

Is de minister voornemens om in het kader van 'kwalitatief goed onderwijspersoneel' een competentieverhoging te bewerkstelligen door het stellen van eindtermen aan de lerarenopleidingen? (pag. 67)

Nee. In het wetsvoorstel 'beroepen in het onderwijs' staan de bekwaamheidseisen centraal als instrument ter waarborging van de kwaliteit van leraren en ander onderwijspersoneel dat werkzaamheden wil verrichten die direct van belang zijn voor het primaire onderwijsproces. Deze bekwaamheidseisen worden geformuleerd door de beroepsgroep. Ik stel ze vervolgens wél vast. De bekwaamheidseisen worden richtinggevend voor de opleidingen voor onderwijspersoneel: de opleidingsinstellingen moeten dan leraren en onderwijsondersteunend personeel afleveren die aan de wettelijk vastgestelde bekwaamheidseisen voldoen.

152.

Op grond waarvan en op welke wijze onderzoekt de Nederlandse organisatie voor wetenschappelijk onderzoek (NWO) de professionaliteit van het beleid en van de leraren en directie? (pag. 68)

Het onderzoek 'Professionaliseringsbeleid van basisscholen. Ontwikkelen in verscheidenheid.' (ITS, 2002) maakte deel uit van het 'programma voor beleidsgericht onderzoek primair onderwijs 2001-2004' dat in opdracht van NWO wordt uitgevoerd. Het professionaliseringsbeleid is langs drie wegen in kaart gebracht. Allereerst is een analyse gemaakt van bestaande gegevens van de onderwijsinspectie en van het Prima-cohort. In de tweede plaats zijn interviews afgenomen op 15 scholen die van elkaar verschillen in professionaliseringsbeleid. Tot slot is een vragenlijst door 114 scholen ingevuld.

153.

Hoeveel euro ontvangen scholen in 2007 als extra middelen voor cultuureducatie en hoe hoog is het huidige budget? Waarom wordt gekozen voor ondersteuning van de huidige leraren en niet voor het aanstellen van vakleerkrachten? (pag. 68)

In 2007 is € 22 miljoen beschikbaar voor intensivering van Cultuur en School. Op termijn zullen deze middelen worden uitgekeerd aan de scholen. Het grootste deel zal gaan naar het basisonderwijs. Het huidige budget voor culturele vorming waarover de basisscholen beschikken bedraagt in totaal € 6,1 miljoen. Het betreft hier het onderdeel uit de programma's van eisen voor culturele vorming. Het is de bedoeling om de beleidsvrijheid van scholen te vergroten. Wanneer de scholen de extra middelen voor cultuureducatie ontvangen zullen zij dus zelf kunnen kiezen of ze met hun middelen een vakleerkracht aanstellen.

154.

Weet de minister hoeveel leerlingen in het primair onderwijs via schoolzwemmen hun zwemdiploma halen? (pag. 68 en 69)

Dit gegeven is niet bekend. Er is hiervoor geen centrale registratie.

155.

Waarvoor is de specifieke uitkering "zwemvaardigheid" voor gemeenten bedoeld, voor beleid of voor uitvoering? (pag. 69)

De specifieke uitkering "zwemvaardigheid" is bedoeld voor uitvoering van het plan van aanpak zwemvaardigheid dat op 15 maart 2002 naar uw Kamer is gezonden.

Ik ga ervan uit dat de beleidsontwikkeling op gemeentelijk niveau kan plaats vinden binnen het eigen gemeentelijk apparaat. Gemeenten kunnen ervoor kiezen om vanuit de specifieke uitkering externe ondersteuning in te huren.

156.

De overheid streeft ernaar dat alle kinderen onderwijs volgen, tenzij het kind op lichamelijke of psychische gronden niet geschikt is tot een school of instelling te worden toegelaten. Kan een schatting worden gemaakt van het aantal kinderen voor wie dit op dit moment zou gelden? Wat wordt in dit verband bedoeld met instelling?

Waarom zegt de overheid dat het streeft naar volledige onderwijsdeelname waar alle ouders de wettelijke plicht hebben hun kinderen onderwijs te laten volgen. Heeft de overheid dan niet de plicht te zorgen dat alle kinderen in de leerplichtige leeftijd worden toegelaten?

Hanteert de regering criteria voor de invulling van het begrip "op lichamenlijk of psychische gronden niet geschikt voor toelating". Waar zijn die criteria vastgelegd in Nederlandse wetgeving? (pag. 69)

Op grond van de lichamelijke of psychische toestand van een kind kunnen ouders bij de gemeente om ontheffing van de leerplicht verzoeken. Dit kan op basis van artikel 5 van de Leerplichtwet: "indien de jongere op lichamelijke of psychische gronden niet geschikt is om tot een school onderscheidenlijk een instelling te worden toegelaten". Een instelling betreft hier een zorginstelling, waar het kind wordt opgevangen.

Gezien de diversiteit van de groep kinderen en de variatie in de omvang van de ontheffing van de leerplicht is niet exact aan te geven om hoeveel kinderen dit landelijk gaat. Naar schatting betreft het een paar duizend kinderen, die veelal zijn opgenomen in kinderdagcentra.

Gebleken is dat deze kinderen, opgenomen in kinderdagcentra, met een zeer ernstige en diepe verstandelijke beperking en bijkomende problematiek weinig of niet instromen in het onderwijs. Zij kregen in het verleden meestal een ontheffing van de leerplicht vanwege hun gezondheidssituatie. Met de invoering van leerlinggebonden financiering is de toelating tot het onderwijs ook voor deze kinderen mogelijk gemaakt. In een aantal projecten wordt nu concreet ervaring opgedaan met onderwijs aan deze kinderen. Deze projecten worden dit schooljaar geëvalueerd. Het feit dat deze kinderen onderwijs kunnen volgen, laat onverlet dat ouders een beroep kunnen doen op artikel 5 van de Leerplichtwet.

In artikel 5, van de Leerplichtwet zijn de gronden voor vrijstelling van inschrijving op een school geformuleerd. Onder a. is aangegeven dat voor jongeren die op lichamelijke of psychische gronden niet geschikt zijn om onderwijs te volgen ontheffing kan worden aangevraagd.

Artikel 7 van dezelfde Wet luidt als volgt: "Een beroep op vrijstelling op grond van artikel 5 onder a kan slechts worden gedaan, indien bij de kennisgeving een verklaring van een door burgemeester of wethouders van de gemeente, waar de jongere als ingezetene in de basisadministratie persoonsgegevens is ingeschreven, aangewezen arts - niet zijnde de behandelend arts - of van een door hen aangewezen academisch gevormde of daarmee bij ministeriële regeling gelijkgestelde pedagoog of psycholoog is overlegd, waaruit blijkt, dat deze de jongere niet geschikt achten om tot een school onderscheidenlijk een instelling te worden toegelaten. Deze verklaring mag niet ouder zijn dan drie maanden."

157.

Brengt de leerplichtmonitor ook het aantal thuiszitters in beeld? Indien de monitor hier geen zicht in geeft, op welke wijze bewaart u dan het overzicht? (pag. 70)

Met de invoering van het onderwijsnummer zal het mogelijk zijn leerplichtige leerlingen tijdens hun schoolloopbaan te volgen. Door het invoeren van het onderwijsnummer wordt het ook mogelijk in het GBA leerlingen die wel leerplichtig zijn, maar niet staan ingeschreven op een school te herkennen. De invoering van het onderwijsnummer verloopt gefaseerd, de invoering begint in 2004 met het voortgezet onderwijs, het primair onderwijs (waaronder het (v)so ressorteert) is in 2006 aan de beurt.

158.

Is de leerplichtmonitor zo ingericht dat alle kinderen waarvoor een leerplichtontheffing is aangevraagd door ouders of instellingen eveneens worden geregistreerd? Zo neen, is de regering bereid een dergelijke registratie op te zetten of toe te voegen? Zo neen, waarom niet? (pag. 70)

Gemeenten zijn ook nu al verplicht jaarlijks aan mij te rapporteren over de afhandeling van leerplichtzaken, zoals absoluut verzuim en ontheffing van de leerplicht. De invoering van het onderwijsnummer zal echter zeker bijdragen aan een hogere betrouwbaarheid van en een beter inzicht in deze gegevens.

159.

Op welke punten onderkent u met betrekking tot thuiszittende kinderen dat leerplichtambtenaren nadere scholing zouden moeten volgen? (pag. 70)

Scholing maakt deel uit van het project dat is gericht op de verbetering van de gemeentelijke leerplichtadministratie dat de VNG i.s.m. OCW uitvoert.

160.

Om vast te stellen of leerlingen met een handicap of een leerprobleem voldoende ondersteuning krijgen wordt als indicator genoemd het percentage scholen met een goede zorgstructuur. Is de regering bereid om ook de bevindingen van de consulenteams, de wegbereiders en de nieuwe Advies Commissie Toelating en Begeleiding, van jaar tot jaar mee te wegen? Kan de Kamer de bevindingen krijgen van de voorlopers van de consulenten die als voorlopers dienden voor de nieuwe ACTB-consulenten? (pag. 70)

Ja, de regering is bereid om ook de bevindingen van de genoemde instanties mee te wegen. De wegbereiders onder wiens verantwoordelijkheid de consulenten voorafgaand aan de ACTB vielen zullen dit najaar een rapportage over de ervaringen van en met de onderwijsconsulenten opstellen. Ik zal de Kamer hierover in december a.s. informeren.

161.

De inzet van persoonsgebonden budgetten uit de zorg (voortkomend uit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten) bij leerlingen met ernstige handicaps lijkt te groeien. Is dat een indicator voor het gebrek aan adequate inzet van zorgmiddelen in het onderwijs vanuit reguliere thuiszorg, verpleging en verzorging en vanuit het speciaal onderwijs? Is de regering bereid de Kamer nog voor de behandeling van de begroting van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap het onderzoek te zenden waarom is gevraagd in de motie Smits c.s. (Kamerstuk 27728, nr. 41)? (pag. 70)

De inzet van persoonsgebonden budgetten (pgb's) in het onderwijs wijst niet op een gebrek aan adequate inzet van zorgmiddelen in het onderwijs. Het (speciaal) onderwijs wordt namelijk in toenemende mate geconfronteerd met leerlingen met een meervoudige handicap of een complexe problematiek. Het gaat dan bijvoorbeeld om zeer laag functionerende kinderen met bijkomende problematiek in het zmlk-onderwijs of om kinderen met een ernstige autisme stoornis in het zmk-onderwijs. De komst van deze kinderen brengt een intensieve zorgvraag met zich mee, zowel in het speciaal onderwijs als het regulier onderwijs indien leerlinggebonden financiering is toegekend. In de afgelopen jaren zijn deze leerlingen in het onderwijs gestroomd met een pgb dan wel zorg in natura.

Medio september is het onderzoek naar knelpunten in de regelgeving t.b.v. leerlingen met een handicap afgerond en aan mij toegestuurd. In het rapport worden diverse knelpunten op verschillende terreinen opgesomd. Dit vraagt overleg met een aantal partners en betrokkenen bij het onderwijs. Het resultaat hiervan wordt aan u in december 2003 toegestuurd in de voortgangsrapportage "zorg" die zowel betrekking heeft op wsns als op leerlinggebonden financiering.

162.

Tabel 1.17 'Toegankelijkheid' toont dat de trend met betrekking tot het percentage scholen met een goede zorgstructuur negatief is. Heeft dat te maken met 'weer samen naar school' (wsns)? Kent de regering andere oorzaken? (pag. 70)

Zoals de tabel laat zien is de negatieve trend in het percentage scholen met een goede zorgstructuur in het jaar 2001-2002 omgebogen naar een stijgende: van 46,1% in het schooljaar 2000-2001 naar 54,8% in het schooljaar 2001-2002. Het landelijke project wsns+ heeft zich ten doel gesteld om door zijn activiteiten het percentage scholen met een goede zorgstructuur in het schooljaar 2004-2005 te verhogen naar 65%.

163.

Welk deel van het budget (procentueel en absoluut) van het totale onderwijsachterstandenbudget zal worden ingezet in de voorschoolse educatie? En naar wie gaat dit deel van het budget? Kunt u de cijfers geven voor 2004 tot en met 2007? (pag. 72)

In de periode van 1 augustus 2002 tot 1 augustus 2006 is van de middelen die voor onderwijsachterstanden naar de gemeenten gaan (GOA-budget) op jaarbasis een kleine € 110 miljoen aan VVE toe te rekenen. Dat is 47% van het GOA-budget. Hiervan gaat naar ongeveer de helft naar de voorschoolse educatie en de helft naar de vroegschoolse educatie. De middelen voor voorschoolse educatie gaan voornamelijk naar peuterspeelzalen.

Over de uitwerking van de beleidsvoornemens uit het Hoofdlijnenakkoord ontvangt de Tweede Kamer op 31 oktober 2003 een hoofdlijnenbrief. Deze brief gaat ook in op de positie van VVE en op de bedragen die er in de toekomst voor VVE beschikbaar zullen zijn.

164.

Bestaat de drempel van 9% gewichtenleerlingen uit een drempel van 9% 1.25 en 9% 1.9 leerlingen afzonderlijk of gezamenlijk? (pag. 73)

De drempel in de huidige gewichtenregeling bestaat uit 9% van alle leerlingen. In de berekening wordt van de som van het aantal leerlingen maal hun gewicht dus 9% van het totaal aantal leerlingen afgetrokken.

165.

Is er onderzoek gedaan naar de effecten van de drempel? Zo ja, wat was de uitkomst? (pag. 73)

De effecten van de drempel zijn met name kwantitatief bekend. Ruim 90% van de basisscholen heeft 1 of meer gewichten leerlingen terwijl door de drempel minder dan de helft van deze scholen voor extra bekostiging in aanmerking komt. Verlaging van de drempel betekent dat meer scholen extra middelen zullen krijgen maar ook dat de scholen die thans voor de gewichtenregeling in aanmerking komen dan minder middelen zullen ontvangen.

166.

Wat voor praktische uitvoeringsproblemen verwacht u in verband met de gewichtenregeling? Welke aspecten van de huidige criteria voor de gewichten 1,25 en 1,9 zijn niet geschikt om als bekostigingsmaatstaf te dienen? (pag. 74)

In het Hoofdlijnenakkoord is het voornemen opgenomen de toedeling van de middelen voor de bestrijding van onderwijsachterstanden aan scholen te baseren op feitelijke achterstand. Op 31 oktober 2003 ontvangt de Tweede Kamer een hoofdlijnenbrief over het toekomstig

onderwijsachterstandenbeleid. De mogelijkheden van het introduceren van een begintoets, die de feitelijke achterstand van een leerling moet vaststellen, moeten de komende tijd worden onderzocht. Over het gebruik van de begintoets zal met het veld overleg worden gevoerd.

Wanneer een toets mede bepalend is voor de vaststelling van de bekostiging, dienen er waarborgen te zijn over onderlinge vergelijkbaarheid van de uitkomsten per leerling en per school. Jaarlijks stromen er circa 200.000 leerlingen het basisonderwijs in. Dat betekent dat er jaarlijks in potentie zeer veel toetsen moeten (kunnen) worden afgenomen. Deze aspecten maken dat een regeling waarbij toetsen deel uitmaken van de criteria voor de verdeling van achterstandsmiddelen, zodanig moet worden ingericht dat deze zowel in de tijd gezien alsook met betrekking tot de objectiviteit van de toedeling van middelen praktisch uitvoerbaar moet zijn. Bovendien moet bij de nieuwe regeling gegarandeerd zijn dat de fraudegevoeligheid klein is.

De huidige criteria zijn geschikt om voor de gewichten 1,25 en 1,9 als bekostigingsmaatstaf te dienen. Voor de discussie over het toekomstige onderwijsachterstandenbeleid is relevant welke criteria leiden tot een zo effectief en efficiënt mogelijk beleid.

167.

De regering kondigt aan de bundeling en overheveling van de achterstandsmiddelen te gaan bekijken op kwaliteit van de onderwijsoutput. Hoe gaat de regering dit doen? Aan welke instrumenten wordt gedacht zij? Heeft u al streefwaarden in gedachten? (pag. 74).

Op 31 oktober 2003 ontvangt de Tweede Kamer een brief waarin wordt aangegeven hoe vorm wordt gegeven aan de uitwerking van de voornemens uit het Hoofdlijnenakkoord op het terrein van het onderwijsachterstandenbeleid. In deze brief wordt ook aandacht besteed aan het voornemen om in het toekomstige onderwijsachterstandenbeleid resultaatsafspraken te maken met betrokken partijen waar het gaat om de bestrijding van onderwijsachterstanden.

Over de vormgeving en de invulling van de verantwoordelijkheidslijnen zal nader overleg plaatsvinden tussen Rijk, gemeenten en scholen. Over vast te stellen streefwaarden kunnen op dit moment nog geen uitspraken worden gedaan.

168.

Hoeveel procent leerlingen met zwaardere handicaps, die wel voor leerlinggebonden financiering in aanmerking komt, verwacht u op basis van internationale cijfers over leerlingen die integreren in het reguliere onderwijs? Kunt u dit per jaar (van 2004 tot en met 2007) toelichten? (pag. 76)

Op basis van internationale vergelijkingen is de verwachting dat zo'n 25% van de leerlingen met een handicap naar het reguliere onderwijs zal gaan. Ook op dit moment volgt al een groot aantal leerlingen met een handicap regulier onderwijs. Vooruitlopend op de invoering van leerlinggebonden financiering kunnen reguliere scholen al leerlingen met een handicap inschrijven. De scholen konden hiervoor aanvullende formatie aanvragen en kregen daarnaast ambulante begeleiding vanuit het speciaal onderwijs. Het aantal leerlingen met een handicap in regulier onderwijs is hierdoor de laatste jaren al sterk toegenomen. Op dit moment volgt al circa 18% van de leerlingen met een handicap onderwijs op een reguliere school. De verwachting is dat het aantal leerlingen met een handicap in het regulier onderwijs de komende jaren geleidelijk door zal stijgen tot zo'n 25% in 2007.

169.

Is het bedrag dat ouders krijgen in het kader van de leerlinggebonden financiering in alle gevallen voldoende? Zo nee, welke maatregelen overweegt u? Zo ja, is het bedrag dat ouders krijgen nog steeds toereikend als het persoonsgebonden budget niet meer in het reguliere onderwijs mag worden ingezet? (pag. 76)

Of de omvang van de leerlinggebonden financiering toereikend is vormt onderdeel van de evaluatie eerste fase leerlinggebonden financiering. De eerste resultaten hiervan worden in het najaar van 2004 verwacht. Ook wordt in het kader van de evaluatie van de indicatiestelling onderzocht of functionele indicatiestelling en daaraan gekoppeld zogenaamde staffeling (differentiatie in budgetten) van de leerlinggebonden financiering mogelijk is.

170.

Kan een overzicht worden gegeven van het percentage kinderen dat op dit moment speciaal of voortgezet speciaal onderwijs volgt (in plaats van de absolute aantallen leerlingen) evenals de percentages over de afgelopen jaren? (pag. 76)

Onderstaande tabellen geven de absolute aantallen leerlingen en het percentage leerlingen dat speciaal of regulier onderwijs volgt over de afgelopen jaren.

Leerlingen Basisonderwijs

Aantal leerlingen (x 1000)	1998	1999	2000	2001	2002
bao (incl. trekkende bevolking)	1.533,9	1.543,3	1546,6	1552,4	1550,1
Sbao	53,6	52,0	51,6	51,8	52,1
So	27,1	28,9	30,3	31,6	33,1
Totaal	1.614,6	1.624,2	1.628,5	1.635,7	1.635,2
Aandeel in procenten					
Bao	95,0	95,0	95,0	94,9	94,8
Sbao	3,3	3,2	3,2	3,2	3,2
So	1,7	1,8	1,9	1,9	2,0
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Leerlingen Voortgezet onderwijs

Aantal leerlingen (x 1000)	1998	1999	2000	2001	2002
vo (incl. LNV)	789,0	789,1	785,4	789,5	799,2
vo zorg (incl. LNV)	96,1	101,9	108,8	115,0	114,4
vso	13,9	14,6	15,5	16,6	19,0
Totaal	899,0	905,6	909,7	921,1	932,6
Aandeel in procenten					
vo (incl. LNV)	87,8	87,1	86,3	85,7	85,7
vo zorg (incl. LNV)	10,7	11,3	12,0	12,5	12,3
vso	1,5	1,6	1,7	1,8	2,0
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

171.

Komen de gegevens van de Landelijke Commissie Toezicht Indicatiestelling (LCTI) voor de Kamer beschikbaar? Zo ja, wanneer? (pag. 77)

Het eerste advies van de LCTI zal begin december verschijnen. De minister zal dit advies, vergezeld van haar reactie, direct naar de kamer doorsturen.

172.

Behoort de inrichting van de fysieke omgeving, de groeps grootte en de samenstelling van de groepen tot het ontwikkelen van de doelen per onderwijssoort? (pag. 77)

Nee, de fysieke omgeving, de groeps grootte en de samenstelling van de groepen behoren tot de inrichtingsvrijheid. Scholen zijn vrij hierin eigen keuzen te maken. De doelen per onderwijssoort hebben betrekking op de inhoud van het onderwijs. Naar analogie van de kerndoelen voor het basisonderwijs drukken de onderwijsdoelen in het speciaal onderwijs een ambitie uit voor het te bereiken niveau aan het eind van de schoolperiode.

173.

Is er in het kader van wsns+ een onderwijsombudsfunctie ingesteld? Zo ja, bij wie is deze ondergebracht en welke budgetten zijn hiervoor ter beschikking gesteld?(pag. 78)

In het kader van wsns+ is geen "ombudsfunctie" ingesteld.

174.

De omvattende bestuurlijke evaluatie eind 2004 beslaat drie trajecten, die alle drie in een verschillende fase zitten: LGF is in een startfase, WSNS is al jaren in werking, en het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (GOA) begint nu met de overheveling van middelen aan scholen. Hoe gaat u er voor zorgen dat evaluatie van deze drie trajecten op hun eigen merites worden beoordeeld? Wanneer kan de Kamer de evaluatie van de eerste fase van de wetgeving LGF verwachten? (pag. 78)

Medio 2004 zal van de drie beleidsterreinen LGF, WSNS en Onderwijsachterstanden een overzicht van stand van zaken in relatie tot het vastgestelde beleid beschikbaar zijn. Naast deze aparte overzichten zal er eind 2004 een analyse beschikbaar zijn van de bestuurlijke overeenkomsten en verschillen tussen de drie beleidsterreinen en van de mogelijkheden deze terreinen te verbinden.

De eerste resultaten van de evaluatie eerste fase leerlinggebonden financiering worden in het najaar van 2004 verwacht. In de rapportage aan de Kamer zullen de resultaten in samenhang met wsns en het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid worden gepresenteerd.

175.

Naar aanleiding van tabel 1.23 'beschikbare middelen': hoe hoog is het beschikbare bedrag per leerling? (pag. 78)

De gemiddelde meerkosten per leerling bedragen bijna € 9.000 als de in tabel 1.23 opgenomen meerkosten voor leerlingen met een handicap of gedragsstoornis afgezet worden tegen het aantal leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs en het aantal leerlingen dat ambulantly vanuit het (v)so wordt begeleid.

176.

Is de beschikbare € 1,2 miljoen voor het bestrijden van wachtlijsten tot 1 augustus 2004 voldoende om de wachtlijsten ook daadwerkelijk weg te werken? Zo ja welke aanwijzingen heeft u daarvoor? (pag. 79)

Voor het bestrijden van de wachtlijsten was er in het kader van de "specifieke aanpak wachtlijsten" vanaf 2002 € 6,8 miljoen beschikbaar. In 2004 resteert van dat bedrag nog € 1,2 miljoen. Deze herfst zal de inspectie rapporteren over het eerste jaar van de uitvoering van de verbeterplannen van de 49 samenwerkingsverbanden. Ook voert de inspectie dit jaar wederom een onderzoek uit naar de wachtlijsten per 1 oktober. In het voorjaar van 2004 zullen deze gegevens beschikbaar zijn. Deze twee onderzoeken zullen antwoord geven op de vraag of de wachtlijsten daadwerkelijk zijn weggewerkt.

177.

In het kader van WSNS+ is in 2003 aandacht besteed aan de implementatie van het protocol leesproblemen en dyslexie. Wordt daar in 2004 binnen WSNS+ nog aandacht aan besteed of is de implementatie inmiddels afgerond? Welke pogingen gaat u ondernemen teneinde departementaal/interdepartementaal een oplossing te creëren voor de behandeling van deze kinderen met risico op enorme achterstanden? (pag. 79)

Zie het antwoord op vraag 12.

178.

Volgens tabel 1.24 'Weers samen naar school' staan 475 kinderen op de wachtlijst voor het speciaal basisonderwijs. Als streefwaarde wordt plaatsing binnen vier maanden in 2004 gehanteerd. Is deze streefwaarde, in het kader van VBTB, een inspanningsverplichting of een prestatieverplichting? (pag. 79)

Door een wijziging van de WPO zijn drie uiterste plaatsingsdata opgenomen in de wet: na de zomervakantie, na de kerstvakantie en op 1 april. Daarmee wordt de wachttijd voor leerlingen tot plaatsing op een speciale school voor basisonderwijs in het uiterste geval maximaal 4 maanden. Het betreft hier dus een wettelijke verplichting voor het bevoegde gezag van speciale scholen voor basisonderwijs.

179.

Wordt er bij de evaluatie van wsns+ in 2004 ook bekeken of na 1 augustus 2006 het wsns-beleid wordt doorgezet? Welke middelen heeft u daarvoor gereserveerd? (pag. 79)

In de eerste plaats zal er medio 2004 een overzicht van de stand van zaken 'weer samen naar school' in relatie tot het vastgestelde beleid beschikbaar zijn. Daarin zal dus ook wsns+ worden betrokken. Daarnaast zal eind 2004 een analyse beschikbaar zijn van de bestuurlijke overeenkomsten en verschillen van de beleidsterreinen wsns, leerlinggebonden financiering en onderwijsachterstanden en van de mogelijkheden deze beleidsterreinen te verbinden.

180.

Wordt, naast het monitoren van de zorgplannen van de samenwerkingsverbanden en de uitvoering ook door de inspectie, ook gekeken naar de wijze waarop het geld dat aan de samenwerkingsverbanden wordt gegeven wordt ingezet en de effecten daarvan? Hoe komt efficiency tot stand in deze? (pag. 80)

De inspectie zal in 2004 starten met pilots om het monitoren van (zorgplannen van) samenwerkingsverbanden vorm te gaan geven. De inspectie zal in deze pilots ook beoordelen of de

activiteiten die samenwerkingsverbanden uitvoeren passen bij de probleemanalyse van het betreffende samenwerkingsverband. Bij ernstige tekortkomingen is het mogelijk om externe additionele deskundigheid in te schakelen, waaronder de accountantsdienst.

181.

Gaat de structurele bijdrage in het zorgbudget voor samenwerkingsverbanden naar het management, de uitvoerende taken van het verband of naar de uitvoerende scholen? (pag. 80)

De structurele extra bijdrage is bedoeld als verhoging van het zorgbudget van samenwerkingsverbanden. Het zorgbudget gaat naar de centrale dienst van het samenwerkingsverband. Het budget wordt vervolgens verdeeld, conform het beleid van het betreffende samenwerkingsverband zoals dat is neergelegd in het zorgplan. Gezien de uitkomsten van de jaarlijkse monitor wsns verwacht ik dat de extra middelen vooral worden ingezet voor de zorg op de scholen.

182.

Naar aanleiding van tabel 1.27 'Beschikbare middelen': wat zijn de beschikbare middelen per asielzoeker? (pag. 81)

Per leerplichtige asielzoeker die korter dan een jaar in Nederland verblijft is in het primair onderwijs een bedrag van € 1.140 per leerling beschikbaar. Dit bedrag is een aanvulling op de reguliere bekostiging die de school al krijgt als de toename van het aantal leerlingen boven een bepaalde drempel komt.

183.

Wat wordt in het evaluatiemodel brede scholen getoetst? Op welke wijze wordt de participatie van leerlingen en ouders gerelateerd aan de sociaal-economische en aan sociaal-culturele achtergrond? (pag. 82)

Het rijk (OCW, VWS, SZW en VROM) ondersteunt samen met de VNG de ontwikkeling van brede scholen onder andere door te voorzien in praktische handreikingen voor gemeenten en brede scholen. Het evaluatiemodel brede scholen is door en voor gemeenten ontwikkeld. Met het evaluatiemodel brede scholen bepalen gemeenten zelf wat zij willen toetsen, hetgeen afhankelijk zal zijn van de lokale situatie. Er kan gekozen worden voor (een selectie uit) acht indicatoren, te weten: het aanbod, deelname en bereik, samenwerking proces, samenwerking opbrengst, huisvesting, meerwaarde voor kinderen, meerwaarde voor ouders en meerwaarde voor de wijk.

Of en op welke wijze de participatie van leerlingen en ouders gerelateerd wordt aan achtergrondkenmerken wordt aan de gemeenten overgelaten. Het evaluatiemodel biedt voldoende mogelijkheden om participatie van doelgroepkinderen en -ouders in kaart te brengen. Bovendien kunnen uitkomsten desgewenst gekoppeld worden aan andere monitorsystemen, zoals bijvoorbeeld een lokale jeugdmonitor of de gemeentelijke leerlingenadministratie.

184.

Waarom zouden gemeenten nog langer belang hebben bij evaluatie van de bijdrage van brede scholen aan lokale onderwijsdoelstellingen, nu het lokale onderwijsbeleid steeds minder te betekenen krijgt doordat verantwoordelijkheden worden overgeheveld naar de scholen? (pag. 82)

Brede scholen worden gekenmerkt door samenwerking tussen verschillende voorzieningen. Naast het onderwijs zijn ook instellingen uit de sectoren welzijn, kinderopvang, zorg, sport en cultuur betrokken. De gemeente heeft als financier van een aantal van deze instellingen direct belang bij de evaluatie van de voortgang en opbrengsten van de samenwerking tussen de partijen. Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor het integraal jeugdbeleid. Gemeenten hebben er belang bij te weten of brede scholen voldoende inspelen op ontwikkelingen in de samenleving en behoeften en wensen van kinderen, hun ouders en buurtbewoners.

Op 31 oktober 2003 ontvangt de Tweede Kamer een hoofdlijnenbrief over het toekomstig onderwijsachterstandenbeleid waarin de toekomstige taken en verantwoordelijkheden van gemeenten worden beschreven.

185.

Welke middelen zijn in de verschillende begrotingen gereserveerd voor leerlingenvervoer? Hoe verhouden deze middelen zich tot de stijgende deelname aan het speciaal onderwijs en de stijgende tarieven in het openbaar vervoer per 1 januari 2004? (pag. 84)

Het leerlingenvervoer wordt sinds 1987 bekostigd via het gemeentefonds. Er zijn daarom geen specifieke reserveringen voor het leerlingenvervoer. Met het accres wordt het gemeentefonds jaarlijks aangepast opdat gemeenten hun taken kunnen blijven uitvoeren (zie verder het antwoord op vraag 187 en vraag 87).

186.

Bestaan er ten gevolge van de wijzigingen van de wetgeving rond het (bijzonder) leerlingenvervoer, situaties waarin het voor leerlingen niet meer mogelijk is om hun school te bereiken? (pag. 84)

Nee. De enige wijziging in de wetgeving die ten aanzien van het leerlingenvervoer heeft plaatsgevonden is dat met ingang van het schooljaar 2002/2003 het leerlingenvervoer voor leerlingen met een handicap in het reguliere onderwijs niet meer wordt verzorgd op basis van de Wet REA maar dat de verantwoordelijkheid voor ook dit vervoer is overgeheveld naar de gemeenten. De artikelen 4 van de Wet op het primair onderwijs en de Wet op het voortgezet onderwijs bevatten, onverlet een eigen verantwoordelijkheid van de ouders, waarborgen voor passend vervoer naar de dichtstbijzijnde school van de gewenste richting.

187.

Welke gevolgen hebben de ontwikkelingen in het openbaar vervoer (zoals verhoging van tarieven, het verminderen van kortingen en het schrappen van buslijnen) voor het vervoer van leerlingen en de kosten daarvan voor ouders?

Het schrappen van buslijnen heeft in zoverre gevolgen voor het vervoer van leerlingen dat het vervoer dan op een andere wijze dient plaats te vinden, bijvoorbeeld door het inzetten van taxi-busjes door de gemeente.

Aangezien de eventuele eigen bijdrage van de ouders in de kosten van het leerlingenvervoer is gebaseerd op de kosten van het openbaar vervoer, zijn wijzigingen in de tarieven van invloed op die eigen bijdrage.

188.

Waaruit bestaat het toezicht van de accountants op het primair onderwijs (pag. 86)

De accountant voert een controle uit op:

- ⋮ de bekostigingsgegevens die de grondslag vormen voor het verzoek tot vaststelling van de rijksvergoeding;
- ⋮ het verzoek tot vaststelling van de rijksvergoeding;
- ⋮ de besteding van de bestemmingsbedragen.

189.

Waaruit bestaat het toezicht van de inspectie op het primair onderwijs? (pag. 86)

De inspectie houdt op grond van de Wet op het onderwijstoezicht (WOT) toezicht op de kwaliteit van het onderwijs. Daaronder wordt verstaan: de opbrengsten (zowel aan het eind van het primair onderwijs als tussentijds), het onderwijsproces (de didactische kwaliteit van het lesgeven, het pedagogisch klimaat, en dergelijke), de vormgeving van de kwaliteitszorg en de mate waarin de condities op schoolniveau bijdragen aan goed onderwijs.

190.

Wat voor kerncijfers worden door wie gemonitord? (pag. 86)

Er is een groot aantal onderdelen van het beleid die thans gemonitord worden.

In de begroting wordt per operationele doelstelling aangegeven met welke prestatiegegevens en evaluatieonderzoek het beleid gevolgd wordt.

Bovendien zijn er een groot aantal gegevens beschikbaar waarmee de jaarlijkse publicatie van kerncijfers wordt samengesteld.

Daarnaast ben ik voornemens om op basis van de beschikbare gegevens een beperkt aantal indicatoren te laten ontwikkelen waarmee het onderwijsstelsel als geheel kan worden gevolgd.

191.

Wie monitort op welke wijze de verschuivingen binnen het personele budget tussen onderwijzend personeel, onderwijs ondersteunend personeel, management en managementondersteuning? (pag. 86)?

Er vindt geen afzonderlijke monitoring plaats van de verschuivingen binnen het personele budget ten aanzien van de verschillende functiecategorieën. Wel wordt jaarlijks in de nota "Werken in het onderwijs" een beeld gegeven van de ontwikkelingen op de onderwijsarbeidsmarkt. Voor het primair onderwijs zijn daarin onder andere opgenomen de cijfers (uitgedrukt in voltijdbanen én in personen) voor de functiecategorieën directeurs, leraren, onderwijsondersteunend personeel en organisatie- en beheerspersoneel. In dezelfde nota zijn ook gegevens opgenomen over het aantal zij-instromers in het primair onderwijs. De gegevens zijn gebaseerd op de aandachtsgroepenmonitor van het ITS; deze levert ook gegevens op over bijvoorbeeld het aantal leraren-in-opleiding in de scholen voor primair onderwijs.

192.

Worden de ontwikkelingen in deskundigheidsbevordering bij leraren gevolgd? Zo ja, door wie en op welke manier? (pag. 86)

De deskundigheidsbevordering bij leraren wordt als zodanig niet gemonitord. Wel wordt op verschillende wijzen de kwaliteit van het onderwijspersoneel gemonitord. Via de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) wordt onderzoek uitgezet naar het professioneel beleid op scholen en de deskundigheid van leraren en directie. Via het schooltoezicht houdt de inspectie voor het onderwijs toezicht op het didactisch handelen van het onderwijspersoneel.

193.

Wie monitort op welke wijze de groepsgrootte in relatie tot het aantal leraren en klassenassistenten?(pag. 86)

De inspectie onderzoekt tweejaarlijks de groepsgrootte in het basisonderwijs, mede in relatie tot het aantal handen in de klas.

194.

Worden de verschuivingen tussen het aantal reguliere leraren, zij-instromers en de klassenassistenten per leerling gemonitord? Zo ja, door wie en op welke wijze? (pag. 86)

Zie hiervoor het antwoord op vraag 191.

195.

Wie monitort op welke wijze het aantal en de aard van de zorgleerlingen per groep, de aard en de hoeveelheid zorg per zorgleerling, de relatie tussen aantal en aard van de zorgleerlingen en de ondersteunende functies (didactisch, zorgend, administratief)? (pag. 86)

Het aantal en de aard van de zorgleerlingen per groep wordt als zodanig niet gemonitord. Wel zijn er kerncijfers beschikbaar over het aantal zorgleerlingen naar aard en naar soort onderwijs dat gevolgd wordt.

De inspectie monitort het zorgbeleid van reguliere basisscholen en scholen voor speciaal basisonderwijs en de kwaliteit van scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs en doet hiervan verslag in het onderwijsverslag. Daarnaast is er een wsns-monitor die jaarlijks de stand van zaken in de samenwerkingsverbanden wsns opneemt. Ook zijn er aparte onderzoeken naar deelaspecten die via NWO worden uitgevoerd.

Voor de monitoring van het achterstanden beleid wordt thans gebruik gemaakt van de nadere analyses van de zgn. Prima-cohortgegevens die tweejaarlijks worden uitgevoerd. Hierin wordt zichtbaar hoe de schoolprestaties en het verdere functioneren van achterstandsl leerlingen zich ontwikkelen.

De integratie van geïndiceerde leerlingen wordt geëvalueerd in het kader van de evaluatie eerste fase wetgeving leerlinggebonden financiering.

196.

In welke andere landen dan België en Duitsland gaan kinderen naar school, terwijl ze wel in Nederland staan geregistreerd in de gemeentelijke basisadministratie? Hoe is het mogelijk dat een dergelijke situatie langdurig blijft voortbestaan? (pag. 87)

Het lijkt onwaarschijnlijk dat kinderen langdurig in het buitenland, anders dan in België of Duitsland naar school gaan, terwijl ze in Nederland wonen. Zulke gevallen zijn mij niet bekend.

197.

Hoe verhoudt de klassengrootte in het voortgezet onderwijs (onderscheiden naar vmbo/havo/vwo) zich met die in andere OESO-landen? Indien er verschillen zijn, waar kan dit verschil uit verklaard worden? (pag. 88)

Door wisselende samenstelling van klassen voor verschillende vakken is er in het voortgezet onderwijs geen vaste klassengrootte.

In de internationale vergelijkingen van de OECD wordt gewerkt met leerling-leraar ratio's in het secundair onderwijs. De uitgave Education at a Glance 2003 geeft aan een leerling-leraar ratio voor Nederland 17.1. Het OECD gemiddeld is 13.9.

198.

Hoe beoordelen vmbo-, havo- en vwo-leerlingen zelf het onderwijs dat zij krijgen? (pag. 88)

Uit het laatst afgenomen scholierenonderzoek (2001) van het Nibud blijkt dat het grootste deel van de leerlingen positief is over het onderwijs dat ze op hun school krijgen.

Antwoorden op de vraag: "Er wordt hier door de leraren goed lesgegeven" (in %):

	Past helemaal niet bij mij	Past nauwelijks bij mij	Past een beetje bij mij	Past vrij goed bij mij	Past helemaal bij mij
brugperiode	15,0	9,9	25,0	28,8	21,3
vmbo	16,2	11,4	28,3	28,5	15,6
havo	8,5	11,8	38,2	30,6	10,9
vwo	4,7	8,6	31,3	42,2	13,2

199.

Wat gaat de regering doen om onderwijspersoneel dat in de WAO zit en nog wel kan werken in het onderwijs, actief te laten reïntegreren? Gaat het ministerie deze mensen extra prikkelen? Zo ja, op welke manier? (pag. 94)

In de cao 2003 voor het primair en voortgezet onderwijs is afgesproken een activiteitenplan op te zetten en uit te voeren op het terrein van reïntegratie en preventie. Voor dit plan is € 5 miljoen beschikbaar. Een belangrijk onderdeel hiervan is de reïntegratie van gedeeltelijk arbeidsongeschikten. Voorts worden door sociale partners in de onderwijssector de mogelijkheden bezien voor invulling van een tweede fase arboconvenanten in primair- en voortgezet onderwijs. In deze tweede fase zal ook nadrukkelijk aandacht besteed worden aan de reïntegratie van arbeidsongeschikten. Voorts zullen met Loyalis afspraken gemaakt worden over de uitvoering van een Quickscan van het WAO-bestand om een beeld te krijgen van het arbeidsmarktpotentieel en de bemiddelbaarheid van arbeidsongeschikt onderwijspersoneel. Op basis hiervan zullen concrete projecten – onder andere in het kader van eerdergenoemde cao-afspraken en de tweede fase arboconvenanten – gestart worden.

Ten aanzien van reïntegratiemogelijkheden van onderwijspersoneel dat een WAO-uitkering geniet kan nog het volgende worden opgemerkt. Volledig arbeidsongeschikt personeel komt in de regel niet in aanmerking voor reïntegratie. Daarnaast heeft het bestand als kenmerk dat het vergrijsd. De beperkte mogelijkheden voor reïntegratie nemen hierdoor nog verder af, omdat ouderen minder vaak het werk

hervatten. Van de 28.615 WAO-ers in het primair en voortgezet onderwijs zijn er 14.954 (52%) volledig arbeidsongeschikt (bron: UWV, 2e kwartaal 2003). Iedere gedeeltelijk arbeidsgeschikte werknemer wordt waar mogelijk herplaatst bij de eigen werkgever, dan wel naar een baan geleid bij een andere werkgever. Uit cijfers van UWV blijkt dat van het totaal aantal gedeeltelijk arbeidsgeschikten in het primair en voortgezet onderwijs van 13.661 er 40 % de restcapaciteit volledig benut. Dit gaat om 5.513 personen die in het genot zijn van een zogenaamde herplaatsingstoelage, HPT (Bron: UWV, ultimo 2002).

Uit cijfers van Loyalis over het jaar 2000 blijkt dat van de gedeeltelijk arbeidsgeschikten die niet de volledige restcapaciteit benutten de helft werkzaam is. Uit deze cijfers blijkt dat een aanzienlijk deel van de gedeeltelijk arbeidsongeschikten werk heeft naast de uitkering.

Naast reïntegratie wordt veel aandacht besteed aan preventie en het voorkomen van inactiviteit. Een actief ziekteverzuimbeleid in de sector onderwijs gericht op het terugdringen van afwezigheid wegens ziekte draagt bij aan het voorkomen van instroom in arbeidsongeschiktheidsregelingen. In de cao primair en voortgezet onderwijs 2003 zijn – als onderdeel van het reeds genoemd activiteitenprogramma – afspraken gemaakt over verdere reductie van het ziekteverzuim ultimo 2004. Voorts hebben de activiteiten in het kader van het arboconvenant een belangrijke bijdrage geleverd aan de vermindering van het ziekteverzuim en de instroom in de WAO. Nieuwe wetgeving draagt voorts bij aan de voorkoming van instroom in de arbeidsongeschiktheidsregelingen. De Wet Suwi (1-1-2002) en de Wet verbetering poortwachter (1-4-2002) leggen de verantwoordelijkheid voor de reïntegratie van de zieke werknemer nadrukkelijk neer bij werkgever en werknemer.

200.

Op welk moment toetst u de kleuters die niet op vierjarige leeftijd naar school gaan maar die pas op een later moment instromen? (pag. 45, 50).

In het Hoofdlijnenakkoord is het voornemen opgenomen de toedeling van de middelen voor de bestrijding van onderwijsachterstanden aan scholen te baseren op feitelijke achterstand. Op 31 oktober 2003 ontvangt de Tweede Kamer een hoofdlijnenbrief over het toekomstig onderwijsachterstandenbeleid.

De mogelijkheden van het introduceren van een begintoets, die de feitelijke achterstand van een leerling moet vaststellen, moeten de komende tijd worden onderzocht. Over het gebruik van de begintoets zal met het veld overleg worden gevoerd. Hierbij zal informatie die reeds bekend is over (begin)toetsen en relevant is voor het onderwijsachterstandenbeleid, worden betrokken, zoals het recente advies van de Onderwijsraad "Wat scholen toevoegen" en het binnenkort te verwachten advies van de inspectie "Het bepalen van de toegevoegde waarde door basisscholen".

201.

Wordt het persoonsgebonden nummer van leerlingen zonder sofi-nummer later ook hun sofi-nummer? (pag. 95)

Neen.

202.

Wat zijn de gevolgen voor kleine scholen voor voortgezet onderwijs als gevolg van het afschaffen van de leeftijdscorrectie voor leraren bij het bepalen van de gemiddelde personeelslast per school? Welke

besturenorganisaties steunen het pakket aan maatregelen niet? Waarom is de Vereniging voor management in het voortgezet onderwijs (VVO) hierin een gesprekspartner? (pag. 96)

De gevolgen van het afschaffen van de leeftijdscorrectie voor leraren zijn voor kleine scholen vergelijkbaar als voor grotere scholen. Een school met een relatief oud personeelsbestand (klein of groot) gaat er op het moment van afschaffen op achteruit, een school met een relatief jong personeelsbestand gaat er op vooruit. De gemiddelde leeftijd van het onderwijzend personeel van een school fluctueert door de jaren heen. Een relatief oude school gaat op een gegeven moment verjongen, als oudere personeelsleden met pensioen gaan. Door de jaren heen zal afschaffen van de leeftijdscorrectie voor een school dan ook normaal gesproken weinig effect hebben.

Overigens was het verband tussen de gemiddelde leeftijd van het onderwijzend personeel en de hoogte van de bekostiging de afgelopen jaren al verminderd. Dat kwam onder meer door het inkorten van de carrièrelijnen en toenemende functie- en beloningsdifferentiatie.

De VOS/ABB en de VBS steunen het pakket aan maatregelen niet. De overige besturenorganisaties en de VVO steunen het pakket wel.

In het Bestuurlijk overleg bekostiging voortgezet onderwijs (BOVO) overlegt OCW met de besturenorganisaties over voorgenomen beleid, vooral op het gebied van bekostiging. De VVO neemt als waarnemer deel aan dat overleg. Ik ben voorstander van die rol van de VVO. Het is voor mij erg belangrijk te weten wat het management van vo-scholen vindt van voorgenomen beleid en de gevolgen daarvan op de werkvloer.

203.

Hoe lang gaat de overgangsregeling duren met betrekking tot de herverdeeffecten van de vereenvoudiging in de bekostigingsregels in het voortgezet onderwijs? (pag. 96)

Drie jaar.

204.

Kan de regering garanderen dat er voldoende praktijkplaatsen zullen zijn voor de leerlingen in het praktijkonderwijs? Welk beleid voert de regering om voldoende praktijkplaatsen voor het praktijkonderwijs te realiseren? Verwacht de regering in de komende periode dat er een verdringingseffect optreedt? Zo ja, op welke wijze garandeert de regering goed onderwijs voor deze groep leerlingen? (pag. 97)

Het verwerven van stageplaatsen voor leerlingen in het praktijkonderwijs is tot nu toe een aangelegenheid geweest tussen scholen voor praktijkonderwijs en de regionale arbeidsmarkt. Scholen voor praktijkonderwijs zijn er door hun goede relaties met het bedrijfsleven in de afgelopen periode in geslaagd voldoende stageplaatsen te vinden voor hun leerlingen. Hoe zich de stagemarkt voor deze leerlingen in verband met de economische situatie in de komende periode ontwikkelt, is nog moeilijk te voorspellen. In het periodiek overleg dat ik voer met vertegenwoordigers van het praktijkonderwijs is dit thema een vast agendapunt.

205.

Wat is de huidige stand van het praktijkonderwijs? Hoeveel leerlingen zitten er in het praktijkonderwijs? Hoe hoog is de uitval? Bestaat er overzicht hoe het vergaat met kinderen uit het praktijkonderwijs? (pag. 97)

Het huidige praktijkonderwijs is onderverdeeld in afdelingen van een vbo-school, of van een scholengemeenschap waarvan in ieder geval een vbo-school deel uitmaakt en scholen voor praktijkonderwijs met lumpsumbekostiging voortgezet onderwijs. Daarnaast zijn er zelfstandige scholen voor praktijkonderwijs die voor de personele bekostiging nog aangewezen zijn op declaratiesystematiek (FBS) en de materiële bekostiging als gevolg van het VELO-systeem. In totaal zitten er 22.718 leerlingen in het praktijkonderwijs, waarvan 6.493 leerlingen aan afdelingen en scholen voor praktijkonderwijs met lumpsumbekostiging en 16.225 leerlingen aan scholen voor praktijkonderwijs met declaratiebekostiging.

Het praktijkonderwijs is niet gericht op het behalen van een startkwalificatie maar op arbeidstoeleiding. Er is ook geen verplichte cursusduur maar een maximale verblijfsduur tot en met het 19de jaar vastgesteld. Leerlingen verlaten het praktijkonderwijs als zij de mogelijkheid hebben een andere opleiding te volgen of een plaats hebben gevonden op de arbeidsmarkt waar de school hen naar toe heeft geleid. Van uitval is geen sprake.

Het Landelijk Werkverband Praktijkonderwijs heeft het IVA verzocht onderzoek te doen naar de uitstroom van leerlingen uit het praktijkonderwijs. De resultaten zijn aan het einde van dit jaar beschikbaar.

206.

Welke financiële middelen zijn er beschikbaar voor de invoering van de lumpsum voor de 10% van het praktijkonderwijs dat niet onder bevoegd gezag voor het primair onderwijs valt? (pag. 97)

Het gaat ongeveer om 10 scholen. Deze scholen mogen echter niet tussen wal en schip vallen. Ik zal ervoor zorgdragen dat ook deze scholen een adequaat aanbod zullen ontvangen.

207.

Wanneer beoogt de regering de twee bekostigingsstelsels in het praktijkonderwijs te hebben gestroomlijnd tot één model? (pag. 97)

Het moment van invoering van lumpsum in het praktijkonderwijs mag in elk geval niet later vallen dan de invoering van de lumpsum in het primair onderwijs, te weten 1 augustus 2006. Op dit moment vormt de beoogde invoeringsdatum nog onderwerp van overleg tussen OCW en onderwijsorganisaties.

208.

Voor het realiseren van de lumpsum in het praktijkonderwijs zijn geen extra middelen voorzien. Welke garanties bouwt u in om te voorkomen dat het praktijkonderwijs met een tekort aan middelen komt te zitten? (pag. 98)

Voor de overgang naar het nieuwe bekostigingssysteem zijn ten behoeve van het primair onderwijs middelen gereserveerd. De inzet van deze middelen is gericht op de versterking van het schoolmanagement en schoolbesturen, voor specifieke maatregelen voor kleine scholen, én voor instrumentontwikkeling.

Deze middelen komen ook ten goede aan schoolbesturen die het bevoegd gezag zijn van één of meer scholen voor praktijkonderwijs omdat circa 90% van de scholen voor praktijkonderwijs valt onder het bevoegd gezag van scholen in het primair onderwijs. Over de precieze inrichting van het flankerend

beleid worden, in overleg met de onderwijsorganisaties, nadere dan wel voor het praktijkonderwijs specifieke voorstellen ontwikkeld. Voor het overige verwijs ik u naar het antwoord op vraag 206.

209.

Mede op basis van de ervaringen van de introductie van de lumpsum in het voortgezet onderwijs zal de omzetting van de declaratiebekostiging naar een lumpsumbekostiging voor het praktijkonderwijs "nauwlettend" gevolgd worden. Welke consequenties of bijsturing kan dit tot gevolg hebben? (pag. 98)

De overgang van de resterende praktijkscholen met declaratiebekostiging naar de lumpsumbekostiging voortgezet onderwijs zal, analoog aan de ontwikkelingen binnen het primair onderwijs, plaatsvinden met inachtneming van een overgangsregeling en maatregelen gericht op het versterken van het beleidsvoerend vermogen van de desbetreffende schoolbesturen. Er valt echter op voorhand niet te voorspellen of er daarnaast nog aanvullende dan wel specifieke maatregelen nodig zullen zijn. De ervaring leert dat bij een dergelijke operatie zoals bij de invoering van lumpsum in het voortgezet onderwijs de vinger aan de pols gehouden moet worden.

210.

Hebben de uitgebreidere mogelijkheden voor 'werkend leren' ook geleid tot concrete afspraken met het veld om schoolverlaters vanuit de basisberoepsgerichte leerweg (bbl) op het vmbo de mogelijkheid te bieden deel te nemen aan een bbl-traject niveau 1 of 2 binnen een regionaal opleidingscentrum (roc)? Met andere woorden: welke inspanningen worden gedaan om de drempel 'eerst een arbeidsovereenkomst, anders geen toelating tot de bbl-opleiding' weg te nemen? (pag. 103)

Meer mogelijkheden voor werkend leren in de vorm van leer-werktrajecten (bbl-vmbo) hebben in het veld geleid tot meer contacten en afspraken tussen vmbo-scholen en roc's. Leer-werktrajecten worden immers verzorgd op basis van een samenwerkingsovereenkomst tussen de vmbo-school en het roc. Hierbij is in elk geval aan de orde het voorzien in een doorlopende leerweg. Het kan daarbij gaan om zowel leerlingen met diploma (in principe doorstroom naar niveau 2) als zonder diploma basisberoepsgerichte leerweg/leer-werktraject vmbo (in principe doorstroom naar niveau 1).

Het blijft van groot belang, ook voor de jongeren die uitvallen binnen het vmbo en instromen in het mbo, dat jongeren een kwalitatief goede beroepsopleiding volgen. De beroepspraktijkvorming maakt onderdeel uit van de beroepsopleiding. Dit betekent dat de bpv-plek aan kwaliteitseisen moet voldoen.

Zoals ook aangegeven in het plan van aanpak jeugdwerkloosheid is het van belang dat er voldoende bpv-plaatsen beschikbaar zijn. Ik ben in overleg met Colo om te bekijken hoe het volume aan bpv-plaatsen op peil gehouden kan worden. In aanvulling hierop is in het plan van aanpak jeugdwerkloosheid aangekondigd dat zal worden verkend wat de mogelijkheden zijn om simulatieplaatsen te erkennen. Daarnaast wordt in overleg met Colo en Bve Raad onderzocht of de eisen aan de bpv's nog wel voldoen, wanneer we trajecten willen inzetten als opstap naar een startkwalificatie, zoals de voorgenomen assistentroute (mbo-niveau 1) in het vmbo.

Voor de groep risicodeelnemers zal het niet altijd mogelijk zijn om op tijd (voor 31 december van het jaar van inschrijving) een erkende bpv-plaats te vinden. Om deze reden krijgen instellingen sinds 1999 meer ruimte als het gaat om de invulling van de beroepspraktijkvorming (wijziging van de uitvoeringsregeling WEB in verband met risicodeelnemers, BVE/Bestel/2001/22168). Met deze regeling

krijgen instellingen een half jaar (1 juni t+1) uitstel voor de termijn waarbinnen een bpv-overeenkomst moet zijn gesloten. Daarnaast biedt de regeling andere mogelijkheden voor het opdoen van praktijkervaring: (a) een arbeidsplaats bij een bedrijf in de regio of (b) een dienstbetrekking c.q. werkervaringsplaats volgens de Wet integratie werkzoekenden (WIW).

211.

Welke effecten heeft de huidige economische situatie op het regeringsvoornemen "meer mogelijkheden voor werkend leren"? Is de regering van mening dat er ook in de toekomst voldoende leer-trajectplaatsen beschikbaar zijn. Zo nee, op welke wijze gaat de regering werken aan een oplossing? Hoe verhoudt die oplossing zich met het afschaffen van de fiscale facilitering? (pag. 103)

De huidige economische situatie en de ontwikkeling ervan in de toekomst kan zeker van invloed zijn op het kunnen bieden van meer mogelijkheden voor werkend leren. Voor wat betreft leer-werktrajecten blijkt uit een tussentijdse rapportage dat in de eerste helft van dit jaar in het algemeen nog voldoende plaatsen beschikbaar waren. Voor de toekomst wordt echter wel de zorg uitgesproken of dit zo blijft. Een van de middelen die worden ingezet om voor voldoende leer-werktrajecten te zorgen is het convenant dat is afgesloten met het MKB, waarbij de doelstelling is om deze kabinetsperiode 10.000 extra leer-werkbanen in het MKB beschikbaar te krijgen. In het Plan van aanpak Jeugdwerkloosheid is verder de ambitie opgenomen om juist in deze moeilijke economisch tijd 40.000 extra (leer) werkbanen te realiseren.

De fiscale facilitering voor leer-werktrajecten in het vmbo en beroepspraktijk-vorming in het mbo blijft gehandhaafd.

212.

Bestaan er op dit moment gegevens betreffende een motiverend schoolklimaat, maatwerk, competent en voldoende personeel, leerprocessen op maat, leerwerkplekken, moderne inventaris, kwaliteitszorg, samenwerking met andere partijen? Zo ja, wat zijn deze? (pag. 103)

Gegevens over deze onderwerpen zijn te vinden in diverse documenten die de Kamer eerder zijn toegestuurd. De belangrijkste daarvan zijn:

- ⌘ Onderwijsverslag 2002 van de Inspectie;
- ⌘ De arbeidsmarktbarometer;
- ⌘ De monitor kaderregeling impuls;
- ⌘ De eerste monitorbrief beroepskolom.

213.

Op basis van welke gegevens zal de regering beoordelen of zij haar doelstelling van 30% minder voortijdig schoolverlaters heeft gehaald? Bestaan er voldoende betrouwbare cijfers voor 1999? (pag. 104)

In het kader van het onderwijsachterstandenbeleid is de Lissabon doelstelling vertaald richting vsv-beleid: het aantal jongeren dat zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat moet in 2010 met 50% teruggebracht zijn ten opzichte van 2000. Als tussendoel is gesteld dat in 2006 een reductie van 30% minder voortijdige schoolverlaters moet zijn gerealiseerd ten opzichte van 1999.

Om na te kunnen gaan of de onderwijsdoelstelling ook wordt gerealiseerd is het aantal jongeren dat in 1999 respectievelijk 2000 door de rmc's werd geregistreerd gepresenteerd als nulmeting, met als kanttekening dat de registratiefunctie van de rmc's nog niet sluitend was. Vervolgens is in 2001 de RMC-wet ingevoerd, waardoor onderwijsinstellingen verplicht zijn om per 1 januari 2002 ook de niet-leerplichtige uitvallers van 18 tot 23 jaar zonder startkwalificatie aan te melden bij een rmc. Door het verplichte karakter van de aanmeldingen zijn in 2002 beduidend meer jongeren geregistreerd dan in 2001 (70.500 respectievelijk 47.100).

Als belangrijkste verklaring voor deze stijging heb ik in de Voortgangsrapportage voortijdig schoolverlaten 2002, die per brief (met kenmerk BVE/BDenI/03/42663) aan de Tweede Kamer is gezonden, gewezen op de verbeterde registratie als gevolg van de invoering per 1 januari 2002 van de meldplicht uit de RMC-wet en kan worden gesteld dat de rmc's er steeds beter in slagen de doelgroep in het vizier te krijgen. Als de Sardes-gegevens over herkomst vergeleken worden met de deelnemersgegevens is het vermoeden dat de groep jongeren in het vmbo (mede vanwege de leerplicht) beter in beeld is dan dezelfde groep in het mbo. We kunnen dan ook niet uitsluiten dat de registratie nog niet 100% sluitend is en dat de betere registratie ook de komende jaren nog een verhogend effect zal hebben op het aantal geregistreerde voortijdig schoolverlaters.

Tenslotte, pas na de implementatie van het onderwijsnummer voor de mbo-deelnemer vanaf 1 januari 2006 kunnen we op basis van meer betrouwbare gegevens conclusies trekken

214.

Waarom is het gelijk houden van doorstroom van het voortgezet onderwijs naar het hoger onderwijs en het studierendement in het hbo en wo een voldoende ambitieuze doelstelling? Wordt een teruggang verwacht en waardoor wordt deze dan veroorzaakt? (pag. 105)

Zoals in de begroting aangegeven is het streven om de doorstroom van het voortgezet onderwijs naar het hoger onderwijs, het aantal geslaagden en het studierendement in het hbo en wo tenminste gelijk te houden en zo mogelijk nog te verhogen. Er is dus geen sprake van dat het gelijk houden van deze indicatoren een voldoende ambitieuze doelstelling wordt geacht. Ook wordt geen teruggang verwacht.

215.

Hoe hebben de uitvalcijfers zich de afgelopen jaren ontwikkeld per schooltype? Kunt u een overzicht geven van uitval van leerlingen, op basis van de meest recente cijfers, in verhouding tot het totale aantal leerlingen, onderscheid makend tussen leerlingen met en zonder diploma? (pag.105,113)

Zie onderstaande tabel. Daarin is voor de jaren 1998, 2000 en 2002 aangegeven het totaal aantal leerlingen per schooltype, en het % leerlingen dat uitvalt zonder diploma. Er zijn geen uitvallers met diploma.

	1998		2000		2002	
	Totaal leerlingen	Uitval %	Totaal leerlingen	Uitval %	Totaal leerlingen	Uitval %
Ivbo	62.326	9,28	72.299	10,93	83.769	12,17
Mavo	102.147	1,78	100.237	1,81	100.140	1,94
vbo	105.947	4,36	98.478	4,25	104.089	3,92
havo	127.267	2,92	122.708	2,74	121.097	3,35
vwo	130.371	2,79	128.304	2,80	128.374	2,56
Totaal*	852.700	2,77	861.481	2,97	873.428	3,30

* inclusief brugjaren

216.

Wat is het doorstroompercentage van havo naar vwo in de afgelopen jaren? (pag.106)

De doorstroompercentages zijn als volgt:

	1998	1999	2000	2001
havo - vwo	10,3%	7,3%	2,9%	3,9%

Bij de invoering van de nieuwe tweede fase is aanvankelijk de doorstroom gedaald. Dat is verklaarbaar: de invoering gaf onzekerheid en bovendien voelden leerlingen havo 'oud' zich waarschijnlijk niet gemotiveerd om door te stromen naar vwo 'nieuw'. Nu deze effecten zijn uitgewerkt, blijkt de doorstroom weer te stijgen.

217.

Welke overwegingen hebben een rol gespeeld bij het verstrekken van de opdracht om de studies over de tweede fase te inventariseren aan het Instituut voor de Lerarenopleiding te Amsterdam? Waarom is gekozen voor deze instelling? Waarom maakt het ministerie voor OW deze inventarisatie niet eigenhandig? (pag. 107)

Er verschijnt jaarlijks een veelheid aan onderzoeksbevindingen over de tweede fase havo en vwo, de laatste tijd in het bijzonder gericht op de aansluiting met het hoger onderwijs. Vanuit een oogpunt van onafhankelijkheid is er voor gekozen deze taak buiten het ministerie te laten uitvoeren. Na een offerteprocedure is gekozen voor het Instituut voor de Lerarenopleiding te Amsterdam, onder meer op grond van de achtergrond van de uitvoerenden, die beschikken over een brede kennis op het gebied van de tweede fase en aansluitingsvraagstukken.

218.

Beschikt het vmbo over voldoende leerwerkplekken? (pag. 111)

Voor wat betreft leer-werktrajecten blijkt uit een tussentijdse rapportage dat in de eerste helft van dit jaar in het algemeen nog voldoende plaatsen beschikbaar waren. Voor de toekomst wordt echter wel de zorg uitgesproken of dit zo blijft.

Een van de middelen die worden ingezet om voor voldoende leer-werktrajecten te zorgen is het convenant dat is afgesloten met het MKB, waarbij de doelstelling is om deze kabinetsperiode 10.000 extra leer-werkbanen in het MKB beschikbaar te krijgen.

219.

Hoeveel van de € 350 miljoen dat bestemd is voor de zorgstructuur wordt door de scholen ook daadwerkelijk daaraan besteed? (pag.112)

Van de genoemde € 350 miljoen wordt op basis van geïndiceerde leerlingen ruim € 320 miljoen in de reguliere bekostiging aan de scholen toegekend. Het resterend budget wordt aan de samenwerkingsverbanden toegekend.

Gegevens over de daadwerkelijke aanwending van dit budget zijn op dit moment niet beschikbaar. In 2004 zal een onderzoek starten dat moet leiden tot meer inzicht in de vormen van zorg en de kosten ervan.

Met de "stuurgroep kwaliteit voor de leerlingzorg vmbo en pro" vindt de voorbereiding thans plaats.

220.

Uit welk onderzoek blijkt dat 85% van de leerlingen, onderwijzend personeel en onderwijsondersteunend personeel zich veilig voelt? (pag. 112)

Dit blijkt uit het onderzoek 'Veilige scholen en (pro)sociaal gedrag in het voortgezet onderwijs' van dr. Ton Mooij van het ITS, 2001. Gegevens uit het onderwijsverslag van de Inspectie van het Onderwijs alsmede de resultaten van het Nibud onderzoek onder scholieren bevestigen deze cijfers.

221.

Waarom is een lichte teruggang van de veiligheid op scholen (van de huidige 85% naar 80%) voor de regering nog acceptabel? Is de regering het niet verplicht aan de burgers ervoor te zorgen dat iedereen zich veilig kan voelen op scholen en dient zij hier daarom expliciet naar te streven? (pag. 112)

Een dezer dagen ontvangt de Kamer een brief over veiligheid in het onderwijs waarin deze materie uitgebreid aan de orde komt. Ik verwijs u naar deze brief.

222.

Zoekt de regering naar oplossingen voor leerlingen uit het voortgezet speciaal onderwijs (vso) die door het afschaffen van de staatsexamens niet meer in staat zijn om een startkwalificatie te halen? (pag. 113)

De staatsexamenmogelijkheid is niet afgeschaft. Voor leerlingen uit het vso blijft het mogelijk langs deze weg een startkwalificatie te halen. Ook is het altijd mogelijk om via de extraneusregeling examen te doen op een reguliere school voor voortgezet onderwijs voor leerlingen van buiten het voortgezet onderwijs.

223.

Vanaf 2007 moet op minimaal 25% van de scholen het doorlopen van een maatschappelijke stage mogelijk zijn. Betekent dat ook dat de regering rekent op 100% deelname van leerlingen op die 25% van de scholen? Op welke aantallen leerlingen is de € 34 miljoen structureel gebaseerd? Stel dat de belangstelling overweldigend is en veruit de 25% overstijgt, is dat mogelijk? Houdt de regering daar rekening mee? (pag. 113)

Met een brief aan de Tweede Kamer informeren de staatssecretaris van VWS en ik u in oktober over de voortgang van de maatschappelijke stages. De brief bevat de aankondiging van de start met 10 pilots nog in dit najaar, waarbij onderzoek wordt gedaan naar succesfactoren en valkuilen. Het beoogde effect van deze pilots is een in de praktijk beproefd stappenplan voor de invoering van maatschappelijke stage. Het stappenplan zal onder andere aandacht besteden aan de inbedding van maatschappelijke stage in het onderwijsprogramma, de praktische vormgeving ervan, de ondersteuningsbehoeften van scholen en maatschappelijke organisaties en de bereidheid van leerlingen, scholen en maatschappelijke organisaties om te participeren in de maatschappelijke stage. Voor de maatschappelijke stage en de leerlingbegeleiding is een bedrag beschikbaar dat oploopt van € 4 miljoen in 2004 tot € 34 miljoen vanaf 2007. Ongeveer driekwart hiervan is bestemd voor versterking en leerlingbegeleiding. De deelnemersaantallen zijn streefcijfers; eerst zal het resultaat van de pilots

worden afgewacht. Over de opbrengsten van de stages in de pilots, de eruit voortvloeiende extra activiteiten en de promotie- en implementatiecampagne zullen wij u voor eind 2004 verder informeren (zie ook het antwoord op vraag 84).

224.

Waarom is er één budget voor leerlingbegeleiding en maatschappelijke stage? Zijn dit niet twee heel verschillende instrumenten? Hoe wordt dit budget over beide instrumenten verdeeld? (pag. 113)

Zie het antwoord op vraag 84.

225.

Op welke wijze kan de gemeente een regierol blijven vervullen voor de brede school als de middelen voor gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (goa) naar de scholen gaan en op het gebied van de jeugdzorg de provincie steeds meer gaat coördineren? Welke prikkels zullen er nog voor gemeenten zijn om in het brede-school-concept te investeren? (pag. 114)

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het integrale jeugdbeleid en hebben bij brede scholen de regie. Brede scholen worden gekenmerkt door intensieve samenwerking tussen diverse disciplines. Naast het onderwijs zijn ook instellingen uit de sectoren welzijn, kinderopvang, zorg, sport en cultuur betrokken. De gemeente heeft als financier van een aantal van deze instellingen direct belang bij het organiseren van samenwerking tussen deze partijen om meerwaarde te genereren.

De Tweede Kamer zal nog voor de begrotingsbehandeling een brief ontvangen over de uitwerking van de voornemens uit het hoofdlijnenakkoord ten aanzien van het onderwijsachterstandenbeleid. In deze brief wordt ook aandacht besteed aan rol van gemeenten ten aanzien van het onderwijsachterstandenbeleid.

226.

Kan de regering een budgettair overzicht geven van de gelden die de verschillende ministeries en instellingen voor de operatie JONG beschikbaar hebben in 2003 en 2004? (pag. 114)

Op 1 januari 2003 is de operatie JONG gestart als interdepartementaal samenwerkingsverband tussen de departementen van VWS, Justitie, OCW, SZW en BZK. De concrete opdracht voor de operatie JONG is om meer samenhang in het jeugdbeleid te brengen en daartoe uit te gaan van wat in de uitvoering als belangrijkste knelpunten wordt ervaren. Daarmee is ook het functioneren op het terrein van het jeugdbeleid van de rijksoverheid zelf onderdeel van de operatie. Er moet daartoe een gezamenlijke marsroute voor de komende jaren komen. De Jeugdagenda is daarvoor het vertrekpunt. Ze is het resultaat van gesprekken met het veld en bevat een aantal prioriteiten van aan te pakken knelpunten. De Jeugdagenda zal in oktober naar uw Kamer worden gezonden.

De operatie wordt uitgevoerd met medewerkers van de verschillende departementen die voor een deel van hun tijd zijn gedetacheerd bij het project. Bij het project gaat het primair om de ketenbenadering. Er zijn geen extra middelen nodig naast een projectbegroting van € 450.000,- voor 2003. Op dit moment wordt de totale organisatie van de operatie JONG gezien waarbij ook de projectkosten voor 2004 en volgende jaren worden begroot. De projectkosten worden door de vijf departementen gezamenlijk betaald.

227.

Welke rol zullen gemeenten niet meer spelen in het achterstandsbeleid nu de middelen rechtstreeks naar de scholen gaan? Wat is het oordeel van de regering over de rol die gemeenten de afgelopen jaren hebben gespeeld bij het achterstandsbeleid? In hoeverre is het verdwijnen hiervan een gemis voor de individuele scholen en de doelmatige verdeling van de middelen? (pag. 115)

De voornemens uit het Hoofdlijnenakkoord op het terrein van het onderwijsachterstandenbeleid noodzaken tot een herijking van dit beleid. Dit heeft onder meer gevolgen voor de verantwoordelijkheidsverdeling tussen scholen en gemeenten en de toedeling van financiële middelen. Over de nadere uitwerking van de voornemens uit het Hoofdlijnenakkoord ontvangt de Tweede Kamer op 31 oktober 2003 een brief. Hierin is opgenomen hoe de rol van gemeenten er in het toekomstig onderwijsachterstandenbeleid uit zal zien en wordt ingegaan op de verantwoordelijkheidsverdeling tussen scholen, gemeenten en rijk.

228.

Waar is de doelstelling om de doorstroming van allochtone leerlingen met 4% in 2006 te verhogen op gebaseerd? Hoe lang zal het duren voordat de doorstroom van allochtonen en autochtonen gelijk is als de doorstroom van allochtonen jaarlijks met 1% toeneemt? (pag. 115)

De doelstelling om de doorstroming van allochtone leerlingen naar havo/vwo in 2006 met 4% te verbeteren is gebaseerd op de ervaringen met het tempo waarin allochtone leerlingen hun leerprestaties verbeteren. Bij een vermindering van de achterstand met 1% per jaar zal het 10 tot 20 jaar duren voordat de doorstroming van allochtone leerlingen gelijk is aan die van de autochtone leerlingen. Dit is afhankelijk van de verschillende maten van achterstand die de onderscheiden groepen kenmerken.

229.

Kunt u een precieze definitie geven van wat schakelklassen zijn? Hoe werken schakelklassen in de praktijk? Blijft er naast schakelklassen ruimte voor ondersteunend taalonderwijs gedurende het primair onderwijs? Is daar genoeg geld voor, met name voor achterstandsscholen? Hoe kan dit taalondersteunend onderwijs in de praktijk plaatsvinden? (pag. 116)

Schakelklassen bestaan in de praktijk in meerdere vormen en zijn bestemd voor leerlingen die op een vo-leeftijd Nederland binnenkomen. Er is ruimte gelaten aan scholen en gemeenten in het kader van de cumi-vo-regeling respectievelijk GOA om dit instrument op maat te snijden voor de lokale situatie. In het voortgezet onderwijs worden schakelklassen gebruikt om allochtone leerlingen die nieuw in het Nederlands onderwijs instromen op te vangen en voor te bereiden op een zo snel mogelijke deelname aan het reguliere onderwijs. Schakelklassen dienen ook om leerlingen tijdelijk op te vangen als tussenstap naar het reguliere of het speciale onderwijs. De Inspectie van het Onderwijs voert momenteel een evaluatieonderzoek uit naar de verschillende vormen van eerste opvang anderstaligen (voorheen internationale schakelklassen). Hierover zal de Inspectie aan de Kamer rapporteren.

230.

Denkt de regering aan schakelklassen binnen de school of buiten de school, of wellicht allebei? In het geval van schakelklassen binnen de school, bent u niet bang voor (dure) versnippering? (pag. 116)

Schakelklassen bestaan in de praktijk in meerdere vormen. Er is ruimte gelaten aan scholen en gemeenten in het kader van de cumi-vo-regeling respectievelijk GOA om dit instrument op maat te snijden voor de lokale situatie. Dit kan zowel binnen als buiten de school zijn. Schakelklassen kunnen heel effectief zijn en leiden niet tot versnippering.

Met het nieuwe arrangement voor onderwijsachterstandenbeleid (zie ook vraag 250) wordt uitdrukkelijk ook gezien hoe dit instrument kan worden ingezet inclusief de financiering. Er zal daarbij ook aandacht zijn voor ondersteunend taalonderwijs gedurende het primair onderwijs. Zie ook het antwoord op vraag 229.

231.

Hoeveel besparing wordt er gerealiseerd met de nieuwe regeling dat scholen voor cumi-leerlingen die langer dan acht jaar in Nederland zijn, geen aanvullende bekostiging meer krijgen? (pag. 116)

De besparing in het kader van de nieuwe cumi-regeling bedraagt € 12,0 miljoen structureel onder aftrek van een tijdelijk overgangsbudget voor scholen die er meer dan 1% op achteruit gaan. De taakstelling subsidies bedraagt structureel € 9,4 miljoen. Omdat een maatregel nu eenmaal niet 'half' getroffen kan worden is de opbrengst in dit geval iets groter dan de taakstelling. Het verschil zal aan de scholen ten goede komen.

232.

Welke rol ziet de regering voor zichzelf bij het opzetten van een "nieuw bestuurlijk, zakelijk arrangement" inzake de rol van de gemeenten bij het aanpakken van onderwijsachterstanden? Op welke termijn kan de Kamer de resultaten van dit overleg verwachten? (pag. 117)

De voornemens uit het Hoofdlijnenakkoord op het terrein van het onderwijsachterstandenbeleid noodzaken tot een herijking van dit beleid. Dit heeft onder meer gevolgen voor de verantwoordelijkheidsverdeling tussen scholen en gemeenten en de toedeling van financiële middelen. Over de nadere uitwerking van de voornemens uit het Hoofdlijnenakkoord ontvangt de Tweede Kamer op 31 oktober 2003 een brief. Hierin is opgenomen hoe de rol van gemeenten er in het toekomstig onderwijsachterstandenbeleid uit zal zien en wordt ingegaan op de verantwoordelijkheidsverdeling tussen scholen, gemeenten en rijk.

233.

In hoeverre zal het verlies van het financieel instrument voor gemeenten het voor hen moeilijker maken te komen tot een goede afstemming tussen school en buitenschoolse schakels? Hoe oordeelt de VNG hierover? (pag. 117)

De voornemens uit het Hoofdlijnenakkoord op het terrein van het onderwijsachterstandenbeleid noodzaken tot een herijking van dit beleid. Dit heeft onder meer gevolgen voor de verantwoordelijkheidsverdeling tussen scholen en gemeenten en de toedeling van financiële middelen. Over de nadere uitwerking van de voornemens uit het Hoofdlijnenakkoord ontvangt de Tweede Kamer op 31 oktober 2003 een brief. Hierin is opgenomen hoe de rol van gemeenten er in het toekomstig onderwijsachterstandenbeleid uit zal zien en wordt ingegaan op de verantwoordelijkheidsverdeling tussen scholen, gemeenten en rijk.

Met de VNG heb ik inmiddels bestuurlijk overleg gevoerd over de brief die de hoofdlijnen van het nieuwe onderwijsachterstandenbeleid bevat.

234.

In hoeverre ziet de regering mogelijkheden om de overmatige vlottende activa van scholen in het voortgezet onderwijs in te zetten voor verbetering van het onderwijs? (pag. 118)

In het antwoord op vragen van de leden Lambrechts en Van der Laan van 18 september heb ik aangegeven dat de instellingen, dus ook de scholen in het voortgezet onderwijs, beschikken over reserves die passen bij een systeem van lumpsum bekostiging. Tevens heb ik toen gemeld dat als zou blijken dat er sprake is van overliquiditeit er bij de toekenning van eventuele nieuwe extra middelen, uiteraard met uitzondering van de wettelijke bekostigingsregels, daarmee rekening kan worden gehouden. In dat kader laat ik thans onderzoeken of een vorm van normering (waar nodig gedifferentieerd per beleidsterrein) om te ruime reservevorming tegen te gaan tot de mogelijkheden behoort.

235.

Hoe groot is de liquiditeit van vmbo-scholen in vergelijking met andere instellingen voor voortgezet onderwijs? (pag. 118)

Het schoolbestuur legt jaarlijks een financiële verantwoording af aan de minister. Hiertoe is het schoolbestuur verplicht jaarlijks een jaarrekening in te dienen. Naast het bestuursverslag bevat de jaarrekening één balans en één exploitatierekening. Hierin zijn de gegevens van alle onder het bestuur vallende scholen verwerkt. Van de afzonderlijke scholen is wel een deelexploitatier rekening aanwezig, maar geen deelbalans. Ook wordt bij het opmaken van de balans geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende schoolsoorten die onder één bestuur vallen. Omdat informatie over de liquiditeit van het vmbo niet separaat in de balans is terug te vinden kan op de gestelde vraag geen antwoord worden gegeven.

236.

Wat zijn precies de bestuursrechtelijke consequenties van de ontwikkeling van instellingen naar "private instellingen met een publieke taak"? Wat is de juridische status van instellingen nu? welke status wordt beoogd en welke aanpassingen in wet- en regelgeving zijn hiervoor nodig? (pag. 121)

Er zijn nu geen bestuursrechtelijke consequenties aan de orde. De instellingen in de bve sector zijn allen bijzondere instellingen, dat wil zeggen dat zij onder een bevoegd gezag staan, zonder uitzondering een stichtingsbestuur. Tevens opereren zij zonder winstoogmerk.

De instellingen blijven bijzondere instellingen, met dien verstande dat ik in het kader van good governance de mogelijkheid van een volledig als bevoegd gezag optredend college van bestuur wil openen, met daarnaast een Raad van Toezicht de het interne toezicht vervult. Verder zijn geen bestuursrechtelijke wijzigingen voorzien. De constatering over de aard van de instellingen hebben met name betrekking op de aard van de bestuurlijke verhoudingen overheid – instellingen.

237.

Op welke wijze wordt het bevorderen van het ondernemerschap van instellingen gerealiseerd? Op welke afwegingen zijn de bedragen van € 7 miljoen in 2006, resp. € 10 miljoen vanaf 2007 gebaseerd? (pag. 122)

Wanneer gesproken wordt over het bevorderen van het ondernemerschap moeten twee verschillende doelen onderscheiden worden. Aan de ene kant gaat het om het vergroten van het ondernemerschap bij de instellingen, en aan de andere kant gaat het om het vergroten van het ondernemerschap bij de deelnemers. De bedragen die in de begroting worden genoemd zijn bedoeld om het ondernemerschap bij de deelnemers te vergroten (door het introduceren van nieuwe didactische leervormen) en het verzorgen van hulp voor jongeren bij het opstarten van een eigen onderneming. De bedragen zijn gebaseerd op de gedachte dat het hier ten eerste gaat om het invoeren van een intensieve didactische leervorm, waarvoor (tijdelijk) extra inzet noodzakelijk is. Ten tweede gaat het om het opstarten van een nieuwe functie binnen de onderwijsinstellingen (het helpen opstarten van jonge ondernemers), waarvoor extra geld noodzakelijk is.

Het bevorderen van het ondernemerschap van de instellingen is een noodzakelijk effect van de omslag naar instellingen voor leven lang leren, die de instellingen deze kabinetsperiode moeten maken. Dit wordt gestimuleerd door meerdere maatregelen uit de begroting. Het prikkelen tot innovatie, het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en (regionale) arbeidsmarkt, het versterken van de positie in de regio, maar ook het versterken van de positie van bijvoorbeeld gemeenten of de deelnemers. Dit zijn allemaal maatregelen die ervoor zorgdragen dat een onderwijsinstelling oog krijgt voor haar regionale markt, en de positie die zij hierop als publiek ondernemer inneemt.

238.

Op welke wijze worden een goede beheersing van de Nederlandse taal en het in acht nemen van algemeen aanvaarde waarden en normen in de bve-sector gemeten? Vindt er een meting plaats aan het begin en aan het eind van de opleiding? (pag. 122)

Binnen de kwalificatiestructuur wordt via de eindtermen geformuleerd wat er van de deelnemers op elk van de kwalificatieniveaus wordt verwacht. Hierin worden kwaliteitseisen beschreven met het oog op het maatschappelijk en beroepsmatig kunnen functioneren.

239.

Wat zijn de consequenties, indien een leerling bij het begin van een opleiding onvoldoende scoort op beheersing van de Nederlandse taal en het in acht nemen van algemeen aanvaarde waarden en normen? Kan een dergelijke leerling van een opleiding worden geweerd, en komt dit in de praktijk voor? Wat zijn de consequenties, indien een leerling aan het eind van een opleiding onvoldoende scoort op beheersing van de Nederlandse taal en het in acht nemen van algemeen aanvaarde waarden en normen? Wordt dit aan het eind van de opleidingen gemeten? Kan een leerling een diploma krijgen aan het eind van een opleiding indien hij of zij onvoldoende scoort op beheersing van de Nederlandse taal en het in acht nemen van algemeen aanvaarde waarden en normen? (pag. 122)

Indien een leerling bij het begin van een opleiding onvoldoende scoort op beheersing van de Nederlandse taal en het in acht nemen van algemeen aanvaarde waarden en normen, kent de bve-sector aparte aandacht voor specifieke doelgroepen met onderwijsachterstanden. Binnen de WEB

hebben de instellingen de mogelijkheid leerroutes te ontwerpen voor specifieke doelgroepen op verschillende niveaus. Voor individuele deelnemers kunnen voorbereidende en ondersteunende activiteiten aan de opleiding worden toegevoegd, ter bevordering van het kunnen instromen in en met een gunstig gevolg voltooien van de opleiding.

Voor elke opleiding wordt een onderwijs- en examenregeling vastgesteld, waaronder begrepen de eindtermen. Indien een leerling aan het eind van een opleiding onvoldoende scoort op deze eindtermen, wordt er geen diploma behaald.

240.

Hoe groot was het budget voorbereidende en ondersteunende activiteiten (voa) in 2003? (pag. 122)

Het budget 2003 bedraagt ruim € 79 miljoen.

241.

Heeft de regering onderzocht wat de gevolgen zullen zijn voor de mate waarin jongeren kiezen voor het volgen van een mbo-opleiding op niveau 3 en 4? Wat zijn de gevolgen voor de doorstroom van mbo naar hbo? (pag. 124)

Er is geen specifiek onderzoek gedaan onder mbo-ers, maar er is wel gebruik gemaakt van de ervaringen met de invoering van de prestatiebeurs in het hoger beroepsonderwijs. Uit instroomgegevens in het hoger onderwijs blijkt dat de totale instroom van studenten in het hoger onderwijs al jaren stijgt. Invoering van de prestatiebeurs in 1996 heeft geen negatieve invloed gehad op deze trend. Trekken we deze gegevens door naar het mbo, dan mag worden verwacht dat de instroom in het mbo niet zal afnemen als gevolg van invoering van de prestatiebeurs.

Ik verwacht dat door de invoering van de prestatiebeurs in het mbo meer deelnemers een diploma halen op niveau 3 en 4, waardoor meer deelnemers kunnen doorstromen naar het hbo.

242.

Hoe denkt de regering over de angst bij (potentiële) mbo studenten voor het stapelen van leningen? (pag. 124)

Het stapelen van leningen in de zin van een prestatiebeurs schuld opbouwen in het mbo én het hbo is zeer onwaarschijnlijk. Vaak zal een mbo-diploma nodig zijn om te kunnen doorstromen van het mbo naar het hbo. De prestatiebeurs van een mbo-deelnemer wordt bij het behalen van zijn diploma omgezet in een gift. Bij de start van de hbo-opleiding krijgt hij nieuwe studiefinancieringsrechten. In de voorlichting over de prestatiebeurs zal dit uitvoerig worden toegelicht.

243.

Bestaat er een verschil tussen mbo-, hbo- en wo-studenten in de mate waarin zij een studieschuld acceptabel vinden? Is hiernaar onderzoek verricht? (pag. 124)

Er is op dit gebied geen specifiek onderzoek gedaan naar mbo-ers, wel is er gebruik gemaakt van de ervaringen met de prestatiebeurs in het hoger onderwijs.

De prestatiebeurs in de bol (pag. 124) wordt net als in het hoger onderwijs een gift wanneer de deelnemer zijn diploma behaalt. Het doel van de voorgenomen invoering van de prestatiebeurs voor bol-opleidingen van niveau 3 en 4 is een prestatieprikkel te introduceren om het diploma te behalen.

244.

Op welke wijzen wordt publiek ondernemerschap in de bve-sector gestimuleerd? Welke kaders brengt u hierbij aan? (pag. 125)

Publiek ondernemerschap wordt gestimuleerd door nieuwe bestuurlijke verhoudingen te creëren waarbinnen de instellingen zoveel mogelijk ruimte krijgen binnen heldere grenzen (kaderstelling) en anderzijds via prestatieafspraken geprikkeld worden zo scherp mogelijk op maatschappelijke speerpunten te opereren. Zie verder ook het antwoord op vraag 237.

245.

Op welke wijze werken de kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven (kbb's) en "de sociale partners" samen bij het vormgeven van de kwalificatiestructuur beroepsonderwijs? Welke taakverdeling en welke beslissingsmodellen spelen hierbij een rol. Om welke sociale partners gaat het precies? (pag. 126)

De kwalificatiestructuur is het kader voor de afstemming (het communicatie-instrument) tussen bedrijfsleven en beroepsonderwijs. Het verschaft duidelijkheid aan bedrijfsleven, beroepsonderwijs en deelnemers over beroepsvereisten van beginners op de arbeidsmarkt. Kort beschreven is de systematiek als volgt.

De sociale partners beschrijven, op basis van arbeidsmarktonderzoek, beroepen of beroepsuitoefening in circa 900 beroepsprofielen. Deze profielen beschrijven wat iemand moet kennen en kunnen als volwaardig beroepsbeoefenaar. De kenniscentra geven aan sociale partners aan of zij de profielen voldoende bruikbaar achten of helpen de sociale partners bij het opstellen van beroepsprofielen. Kwalificatieprofielen bevatten de kern van beroepsuitoefening op de arbeidsmarkt. Te maken keuzen bij de opbouw van kwalificatieprofielen worden dan ook aan de arbeidsmarkt gerelateerd. De Kenniscentra, waarin bedrijfsleven en beroepsonderwijs vertegenwoordigd zijn, vertalen deze beroepsprofielen in kwalificaties en voegen daaraan eindtermen op het gebied van maatschappelijk functioneren en gericht op het 'leren leren' van de deelnemer aan toe. De kwalificaties ontleen het civiel effect dus rechtstreeks aan de wensen en eisen van de arbeidsmarkt en het onderwijs.

Er bestaan op dit moment 19 kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven in Nederland verdeeld over verschillende bedrijfstakken (bijvoorbeeld de zorg, welzijn, bouw, horeca, techniek, etc.). Afhankelijk van het betrokken kenniscentrum is het daarbijbehorend bedrijfsleven (brancheorganisaties, werkgevers- en werknemersorganisaties) vertegenwoordigd.

246.

Welk deel van de ongediplomeerden is niet voortijdig schoolverlater doordat al eerder in het mbo een diploma was behaald? Welke motieven brengen deze mensen tot schoolverlaten zonder diploma? Wanneer (op welke datum) zullen er betrouwbare cijfers zijn over schooluitval en bijvoorbeeld de vraag of een voortijdig schoolverlater niet al eerder een mbo-diploma heeft gehaald? (pag. 128)

Zolang het onderwijsnummer niet in het gehele onderwijs is ingevoerd bestaat er geen zekerheid over de vraag of iemand die de opleiding beëindigt zonder diploma niet al eerder in het bezit is van een startkwalificatie (minimaal een havo- of mbo2-diploma). Het is op dit moment daarom niet mogelijk aan te geven welk deel van de ongediplomeerden geen voortijdig schoolverlater is.

Motieven die deze mensen tot schoolverlaten zonder diploma brengen zijn zeer divers, waaronder verkeerde studiekeuze, psychosociale-, sociaal – maatschappelijke, cognitieve of emotionele motieven.

Pas na de implementatie van het onderwijsnummer voor de mbo-deelnemer vanaf 1 januari 2006 kunnen op basis van betrouwbare gegevens conclusies worden getrokken. De verwachting is dat de registratie voor een belangrijk deel sluitend zal zijn ook wat betreft de geschiedenis en loopbaan van de deelnemer.

247.

Waarop baseert u de uitspraak, dat deeltijd-bol studenten “vaak niet het doel hebben een volledige opleiding af te ronden”? Wordt hiernaar gevraagd bij aannahme van nieuwe studenten of bij gesprekken met mensen die uitvallen? Moeten hieruit consequenties worden getrokken ten aanzien van het toelatingsbeleid of cursusopzet? (pag. 128)

De uitspraak, dat deeltijd-bol studenten “vaak niet het doel hebben een volledige opleiding af te ronden” is gebaseerd op een veronderstelling. Deze veronderstelling vloeit voort uit de samenstelling van de populatie deeltijd-bol'ers. Het gaat hier namelijk vaak om deelnemers die al werk hebben en/of zich inschrijven voor een bepaald vak.

Het is niet bekend of bij aannahme van nieuwe studenten of bij gesprekken met mensen die uitvallen systematisch hiernaar gevraagd wordt. Feit is dat in vergelijking met de voltijd-bol en met de bbl het percentage deelnemers dat de deeltijd-bol afrondt met een diploma, met name op niveau 1 en 2, laag is. De problematiek van voortijdige uitval is onderdeel van de hoofdlijnen beroepsonderwijs die in de komende periode nader zullen worden uitgewerkt. Over deze uitwerking in de vorm van een prestatie-akkoord zal de Tweede Kamer in een afzonderlijke brief of in Koers Bve 2 worden geïnformeerd.

248.

Welke effecten verwacht u in meerjarenperspectief van de invoering van de prestatiebeurs in het mbo op de ongediplomeerde uitstroom? (pag. 128)

Zie de antwoorden op de vragen 94, 95 en 96.

249.

Sinds wanneer worden de kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven op de huidige wijze bekostigd, d.w.z. op basis van het aantal kwalificaties dat is ontwikkeld, het aantal leerbedrijven dat is erkend en het aantal bpv-plaatsen bij leerbedrijven dat daadwerkelijk is bezet? Wat is de onderlinge verhouding tussen deze drie componenten? (pag. 130)

De kenniscentra worden sinds 1998 (na invoering van de WEB) op deze wijze bekostigd. Met dien verstande dat gedurende vier jaar een overgangstraject gold om van de “oude” bekostiging te groeien naar de “nieuwe” bekostiging. Dit overgangstraject was om twee redenen nodig: Voor de pre-webse opleidingen moesten nog de oude taken worden verricht en voor de webse opleidingen de nieuwe.

Bovendien hadden de nieuwe taken en de nieuwe bekostiging tot gevolg dat een beduidende verschuiving van budgetten over de kenniscentra plaatsvond.

De onderlinge verhouding bedraagt: 20% van het budget voor de opleidingen (kwalificaties); 80% voor de bpv-plaatsen en 20% voor de leerbedrijven. De omvang van de rijksbijdrage aan kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven bedraagt in 2004 ruim € 101 miljoen.

250.

Kunt u de kamer een overzicht sturen van de historische ontwikkeling van het aantal ontwikkelde kwalificaties en het aantal erkende leerbedrijven? Is er een maximum aan het aantal te ontwikkelen kwalificaties en erkende leerbedrijven? Hoe worden kwalificaties van kbb's onderling vergeleken en hoe worden doublures voorkomen? (pag. 130)

Het aantal kwalificaties sinds 1998 bedraagt:

1998: 630; 1999: 626; 2000: 626; 2001: 633; 2002: 644 en 2003: 615.

Het aantal erkende leerbedrijven bedraagt:

1999: 148.606; 2000: 158.902; 2001: 166.073 en 2002: 166.726.

Er is geen maximum aan het aantal te ontwikkelen kwalificaties of erkende leerbedrijven. Elke kwalificatie wordt door de minister van onderwijs, na advies van de Adviescommissie onderwijsarbeidsmarkt, vastgesteld.

Op dit moment wordt door de Kenniscentra gewerkt aan de vernieuwing van de kwalificatiestructuur. Eén van de doelstellingen van de nieuwe kwalificatiestructuur is het realiseren van een transparantie en het voorkomen van onnodige overlap in opleidingen. Op voorstel van de kenniscentra is het "Coördinatiepunt kwalificatiestructuur" ingesteld om dit proces te coördineren. Het coördinatiepunt signaleert overlap en koppelt dit terug naar de kenniscentra.

251.

Met welke aanvullende maatregelen beoogt u in 2004 circa 400 nieuwe instromers in de BVE-sector tot stand te brengen? (pag. 130)

De regeling duale opleidingstrajecten voor een onderwijsfunctie in de bve-sector 2003 wordt aangepast. Het budget wordt verhoogd naar € 6 miljoen, waardoor het volume aan nieuwe instroom in de BVE-sector wordt vergroot naar 775 nieuwe instromers per jaar. De tegemoetkoming in de kosten van scholing, begeleiding en loonverletkosten wordt verbeterd.

252.

Hoe verhoudt de uitwerking van het doel 'voldoende kwalitatief geschoold personeel' om in 2004 circa 400 nieuwe instromers en 165 geslaagde matches tot stand te brengen zich met de vaststelling dat de tekorten in de periode 2003-2006 worden geraamd op 8000 fulltimers? Zijn 400 nieuwe instromers en 165 geslaagde matches voldoende om geen tekorten in 2004 en verder te krijgen? (pag. 130)

Zoals in het antwoord op de vraag 251 is vermeld wordt door de intensivering van de beleidsprioriteit "meer mensen werkzaam in het onderwijs" voor de bve-sector het aantal nieuwe instromers verhoogd naar 775 in 2004 oplopend naar 1100 extra per jaar in 2006, naast het beoogde aantal matches.

Daarnaast verwacht ik dat door de vermindering van het ziekteverzuim en de beperking van uitstroom

van personeel door leeftijdsbewust- en integraal personeelsbeleid dat deze intensivering, naar het zich nu laat aanzien, voldoende zal zijn om de personeelsvoorziening voor de BVE-sector op peil te houden.

253.

Welke kaders schept u voor beloningsdifferentiatie die de eerste tranche van BVE-instellingen in 2004 gaat realiseren? (pag. 130)

In het kader van de implementatie van het integraal personeelsbeleid ontvangen de instellingen een loonsomevenredig deel van het beschikbare budget van € 9,3 miljoen. Vanaf 2000 zijn BVE-instellingen in tranches gestart met de voorbereiding en invoering van het integraal personeelsbeleid. De eerste prioriteit bij de voorbereiding en invoering was dat het management geschoold is voor de invoering van het integraal personeelsbeleid. De instellingen zullen het budget voor integraal personeelsbeleid inzetten voor de ontwikkeling van competenties van het personeel. Naast de ontwikkeling van competenties van het personeel is beoogd met integraal personeelsbeleid ook beloningsdifferentiatie te realiseren. In het kader van de monitor IPB- BVE sector, die uitgevoerd wordt door Research en Beleid, zal expliciet aandacht besteed worden aan de mate waarin beloningsdifferentiatie als gevolg op de competentieontwikkeling van het personeel op de instellingen wordt gerealiseerd. Met de BVE Raad zal ik nadere afspraken maken om op circa 20 instellingen (een derde van het totaal van de BVE-instellingen) in 2004 ook daadwerkelijk een beleid voeren gericht op de realisatie van beloningsdifferentiatie.

254.

Wordt in uw constatering, dat voor de nieuwe instroom van personeel bijna 20% wordt ingevuld met afgestudeerden van de lerarenopleiding, met "personeel" bedoeld 'leerkrachten'? Of is ook ander onderwijspersoneel hierin meegerekend? Als het gaat om 20% van de leerkrachten, betekent dit dan dat 80% van de nieuwe instroom van leerkrachten wordt aangetrokken vanuit andere maatschappelijke sectoren zoals het bedrijfsleven? Hoeveel vrijheid heeft een onderwijsinstelling, als het gaat om de duur en invulling van het opleidings- en begeleidingstraject van een instromer tot een gekwalificeerd leraar? (pag. 131)

Bij de genoemde 20% gaat het om leerkrachten. De overige 80% van de vacatures wordt niet alleen ingevuld door docenten, maar ook ander onderwijspersoneel zoals assistenten, instructeurs, (praktijk)begeleiders.

In zijn algemeenheid geldt dat voor het vervullen van vacatures in de BVE-sector de instellingen zich vooral richten op het regionale bedrijfsleven en maatschappelijke sectoren die verwant zijn met de opleiding(en) waar vacatures zijn ontstaan.

De onderwijsinstelling heeft veel vrijheid om te voldoen aan de in de WEB voorgeschreven benoembaarheidvereisten voor de functie van leraar. In principe is de termijn een tijdelijke benoeming voor twee jaar. Indien na deze termijn nog niet voldaan is aan de benoembaarheidvereisten kan de termijn verlengd worden waarbij met het personeelslid een planning wordt overeengekomen om de vereiste kwalificatie te behalen.

255.

Welke cursus voor pedagogische en didactische kennis, inzicht en vaardigheden wordt door het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen gefinancierd? De aanduiding 'deze cursus' suggereert dat het om één bepaalde cursus gaat, is dit het geval? Zo ja, welke cursus betreft het? Zo

nee, welk type cursussen komt in aanmerking voor financiering? Welke criteria stelt u hierbij? (pag. 131)

De aanbodfinanciering van de pedagogisch didactische cursus bve die door Fontys Hogeschool en de Educatieve Faculteit van de Hoge School Amsterdam is per 1 januari 2003 beëindigd.

Met ingang van 2003 is het budget toegevoegd aan het decentrale instellingsbudget zodat de instelling zelf mede de inhoud van de pedagogisch didactische scholing kan bepalen in samenwerking met de lerarenopleiding die de scholing verzorgt.

De aanwijzing van de twee genoemde instellingen in de Algemene Maatregel van bestuur is vervallen, elke op basis van WHW bekostigde lerarenopleiding kan de pedagogisch didactische scholing verzorgen.

De instelling zal moeten voldoen aan de benoembaarheidvereisten van de WEB en kan mede vanuit de beschikbaarheid van het budget in overleg met de lerarenopleiding invloed hebben op de inhoud van het scholingstraject.

Beter ware het geweest in plaats van deze cursus, de formulering van deze pedagogisch didactische scholing te hanteren. Het criterium is het voldoen aan benoembaarheidvereisten van de WEB. Na het van kracht worden van de Wet op de beroepen in het onderwijs wordt het criterium: voldoen aan de set van vastgestelde bekwaamheidseisen.

256.

Welke zijn de specifieke problemen bij het bij elkaar brengen van vraag en aanbod voor onderwijspersoneel, die het instellen van een aparte matchingsvoorziening rechtvaardigen? Op welke wijzen schieten bijvoorbeeld de bestaande vacaturewebsites tekort waar het onderwijspersoneel betreft. (pag. 131)

De matchingsvoorziening wordt ingezet in geval er zich in een regio kwalitatieve fricties voordoen, waarbij de instelling(en) de gewenste deskundigheid voor de ontstane vacature(s) niet kan vinden in de regio en op korte termijn vervulling van de vacature(s) gewenst is. In 2000 zijn Word leraar en de Onderwijs BV daarvoor benaderd en zij ontvangen voor een geslaagde matching een vergoeding. Dit is in 2000 bij de oplopende tekorten als instrument en als service aan het veld aangeboden onder de voorwaarde dat de genoemde organisaties zich na enige jaren in de markt gezet zouden hebben en zij selfsupporting zijn.

De bestaande vacaturewebsites zijn van latere datum en voorzien inmiddels in de behoefte van instellingen om meerdere wervingskanalen in te kunnen zetten. Dit laat onverlet dat voor 2004 de matchingsvoorziening nog als afbouw een vergoeding ontvangt.

257.

Op 2 mei 2003 is een convenant gesloten tussen het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen, het Platform Beroepsonderwijs en de Stichting van de Arbeid. Het ministerie heeft een regeling gemaakt op grond waarvan projecten voor overheidssubsidie in aanmerking kunnen worden gebracht. Hoeveel aanvragen zijn er al ontvangen? Welke bedrijfssectoren zijn betrokken? (pag. 134)

Het aantal ontvangen aanvragen bedraagt op dit moment honderd. De aanvragen komen voornamelijk uit de bedrijfssectoren techniek, handel/economie, zorg, nautisch, kunst en landbouw.

258.

Op welke wijze wordt de onafhankelijke beoordelingscommissie samengesteld, die projecten beoordeelt die voor overheidssubsidie in aanmerking komen in het kader van het Innovatiearrangement Beroepskolom? Wie zijn lid, en op grond van welke criteria worden projecten beoordeeld? (pag. 134)

De leden van de beoordelingscommissie worden op voordracht van de convenantpartijen door de minister benoemd. Het Platform Beroepsonderwijs en de Stichting van de Arbeid hebben elk twee leden en de minister heeft één lid voorgedragen.

De benoeming zal op zeer korte termijn plaatsvinden. Ik zal u dan informeren over de leden van de beoordelingscommissie.

De projecten worden beoordeeld op grond van de volgende criteria: 1) De mate waarin het project innovatief is (originaliteit, nooit eerder gerealiseerd in de onderwijssector waartoe het behoort, de breedte en integraliteit van de innovatie); 2) de mate waarin het project bijdraagt aan de realisatie van de doelstelling van de regeling en aan de versterking van de samenwerking tussen het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven (innovatie van onderop, regionaal en/of sectoraal, innovatie op basis van samenwerking onderwijs bedrijfsleven, wezenlijke bijdrage aan de vernieuwing van het beroepsonderwijs, bijdrage aan de kwalificatiewinst, bijdrage aan de realisatie van de innovatiethema's); 3) perspectief op implementatie (de kwaliteit van het implementatieplan, inzicht in hoe de implementatie en verspreiding binnen het samenwerkingsverband tot stand wordt gebracht, inzicht in hoe de innovatie in de regio kan worden verankerd); 4) de kwaliteit van het projectplan (aanwezigheid van tussentijdse meetmomenten, begroting, bijdragen van participanten, projectorganisatie, activiteitenplanning, expertise in het samenwerkingsverband, gelijkwaardige inhoudelijke en financiële inbreng van de partners).

259.

Wat is het doel en de omvang van de regelingen stimulators innovatieve leeromgevingen bve (silo) en kennisuitwisseling beroepsonderwijs bedrijfslevens (kebb)? (pag. 134)

De SILO-regeling (Regeling Stimulators Innovatieve Leeromgevingen BVE 2001-2004) heeft als doel het stimuleren van projecten die (delen van) een opleiding van het reguliere BVE-onderwijs innoveren door een aantrekkelijke en rijk gedifferentieerde leeromgeving te ontwikkelen, waarin bestaande of nieuwe ICT-toepassingen geïntegreerd en geïmplementeerd worden. Het beslag van deze regeling is € 4,35 miljoen in 2003.

De KeBB-regeling (Subsidieregeling Kennisuitwisseling Beroepsonderwijs Bedrijfsleven) heeft als doel het stimuleren van projecten die zijn gericht op het tot stand brengen van nieuwe vormen van kennisuitwisseling tussen het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven. Deze kennisuitwisseling moet resulteren in de ontwikkeling en implementatie van innovatieve leermiddelen of -methoden of daarmee vergelijkbare instrumenten voor bestaande beroepsopleidingen die de aansluiting tussen het beroepsonderwijs en de beroepspraktijk verbeteren. Het beslag van deze regeling is € 4 miljoen in 2003.

260.

Hoeveel onderhoudscontracten zijn er nu afgesloten? Hoeveel kunnen er worden afgesloten met het beschikbare budget? (pag. 135)

Op dit moment is het instrument "onderhoudscontract" en de daarop gebaseerde idee van de "strippenkaart" nog in ontwikkeling. Wél wordt er door regionale opleidingscentra nagedacht over leerlingvolgsystemen, waarmee een netwerk van oud-deelnemers kan worden opgezet. Hieraan onderhoudscontracten en strippenkaarten koppelen is echter een stap verder. De komende periode zal gebruikt worden om samen met de onderwijsinstellingen, MKB en het ministerie van Economische Zaken dit instrument verder te ontwikkelen. Bijvoorbeeld de vraag hoeveel onderhoudscontracten er kunnen worden afgesloten hangt in sterke mate van de vorm die gekozen wordt, de animo die hiervoor is bij de deelnemer en de mate waarin er sprake moet zijn van co-financiering. De uiteindelijke inzet van de middelen zal gebeuren op basis van een heldere resultaatsafspraken met de instellingen.

261.

Hoeveel geld is direct gemoeid met de invoering van de "strippenkaart" waarmee afgestudeerden hun kennis op peil kunnen houden? Hoeveel geld is per afgestudeerde beschikbaar? Hoe lang en hoe vaak moet een student een dergelijke "strippenkaart" kunnen gebruiken? Hoeveel uren "bijspijkeren van kennis", uitgedrukt in contracturen, kan een student hiermee aanschaffen? (pag. 136)

Op dit moment is het instrument "onderhoudscontract" en de daarop gebaseerde idee van de "strippenkaart" nog in ontwikkeling. Wél wordt er door regionale opleidingscentra nagedacht over leerlingvolgsystemen, waarmee een netwerk van oud-deelnemers kan worden opgezet. Hieraan onderhoudscontracten en strippenkaarten koppelen is echter een stap verder. De komende periode zal gebruikt worden om samen met de onderwijsinstellingen, MKB en het ministerie van Economische Zaken dit instrument verder te ontwikkelen. Bijvoorbeeld de vraag hoeveel onderhoudscontracten er kunnen worden afgesloten hangt in sterke mate van de vorm die gekozen wordt, de animo die hiervoor is bij de deelnemer en de mate waarin er sprake moet zijn van co-financiering. De uiteindelijke inzet van de middelen zal gebeuren op basis van een heldere resultaatsafspraken met de instellingen.

262.

Hoever mag de rol van het bedrijfsleven gaan bij het ondersteunen van jongeren bij het opzetten van miniondernemingen tijdens de opleiding? Kan een student reeds tijdens de opleiding inkomsten genieten uit een succesvol opgezette minionderneming? Is het toegestaan, dat een jongere een tijdens de opleiding opgezette minionderneming direct na het verlaten van de opleiding continueert als feitelijke eigenonderneming ('doorstart' i.p.v. 'opstart')? Zijn er gevallen bekend, waarbij jongeren hun opleiding niet afronden, omdat een tijdens de opleiding opgezette minionderneming zó succesvol blijkt, dat zij de opleiding verlaten en het bedrijfje als feitelijke onderneming continueren? Doet u hier onderzoek naar? Acht u een dergelijke 'snelle opstart / doorstart' wenselijk in het kader van het ondernemerschap? (pag. 136)

Het concept van de mini-ondernemingen is slechts één van de mogelijke vormen waarmee het ondernemerschap de komende periode bevorderd kan worden. Het concept is ontstaan in de Verenigde Staten en is inmiddels in Nederland uitgegroeid tot een omvangrijk initiatief. Het biedt deelnemers in het beroepsonderwijs de mogelijkheid om gedurende een schooljaar zelf een onderneming te starten en te runnen. Hier zijn geen eigen inkomsten aan verbonden. Na een jaar wordt de onderneming ontbonden en de balans opgemaakt. Mini-ondernemers worden begeleid door ervaren adviseurs uit het bedrijfsleven. Iedere mini-onderneming heeft een mentor in de persoon van een (oud-) ondernemer en een accountant. Vanuit de school worden de mini-ondernemers begeleid door één docent. Er zijn gevallen bekend, waarin sprake is van een "doorstart". Wel is het altijd de bedoeling dat de deelnemer

ook het diploma haalt. Ik beschouw het concept van mini-ondernemingen als een van de goede voorbeelden om het ondernemend talent in Nederland tot bloei te laten komen.

263.

Betekent de doelstelling, om in 2007 te komen tot een maximum van 120 - 140 kwalificaties, dat er tot die tijd gewerkt wordt aan een reductie van het aantal kwalificaties tot de genoemde maximum aantallen? Hoeveel kwalificaties zijn er op dit moment? Hoe verhoudt zich deze doelstelling tot de bekostiging van de kenniscentra beroepsopleiding bedrijfsleven die onder meer gebeurt op basis van het aantal ontwikkelde kwalificaties? Hoe zou een nieuw 'regiepunt competentiegericht onderwijs' moeten gaan samenwerken met de kbb's en de sociale partners bij het ontwikkelen van kwalificaties? (pag. 137)

In 2002 bestonden er 644 kwalificaties. Het gebruik van de competentie moet leiden tot een globalere, transparante en flexibele kwalificatiestructuur. Het gezamenlijke streven is hierbij inderdaad dat deze nieuwe systematiek, onder meer door het wegnemen van onnodige overlap, moet leiden tot een sterk gereduceerd aantal kwalificatieprofielen. Dit aantal is voor mij richtinggevend bij de opzet van de nieuwe structuur, overigens in het besef dat een juiste inhoud en niet het uiteindelijke aantal van de kwalificaties voorop staat.

Bekostiging op basis van het aantal kwalificaties werkt belemmerend op het verminderen van het aantal kwalificaties door de kenniscentra. Met ingang van het bekostigingsjaar 2004 is daarom in overleg met Colo de bekostiging op basis van het aantal kwalificaties bevroren, totdat de nieuwe kwalificatiestructuur ingevoerd is. Door de bevroering kunnen kenniscentra werken aan een inhoudelijke reductie van het aantal kwalificaties, zonder dat dit proces beïnvloed wordt door prikkels in de bekostigingssystematiek. Hierover bestaat overeenstemming met alle kenniscentra.

In de eerste plaats worden nieuwe kwalificatieprofielen ontwikkeld aan de hand van competenties en het reduceren van het aantal kwalificatieprofielen door het wegnemen van de onnodige overlap. Om er voor te zorgen dat de vernieuwingsprocessen voor het collectief van de kenniscentra op elkaar worden afgestemd en resulteren in één transparante, globale en flexibele kwalificatiestructuur wordt, met mandaat van de kenniscentra gezamenlijk, een coördinatiepunt kwalificatiestructuur ingericht bij het Colo.

Vervolgens moeten deze nieuwe competentiegerichte kwalificatieprofielen in het MBO geïmplementeerd worden, hetgeen een vergaande omslag (nieuwe vorm en inhoud) inhoudt van het totale onderwijsproces op de instellingen. Het is belangrijk dat de ROC's gaan samenwerken bij de innovatie en de implementatie van competentiegericht onderwijs, onderling maar ook met het bedrijfsleven en de kenniscentra. Het instellen van een regiepunt "competentiegericht onderwijs" door de gezamenlijke onderwijsinstellingen bij de BVE-Raad dient dit proces te begeleiden.

264.

Wanneer verschijnt het Hoofdlijnenakkoord beroepskolom? (pag. 137)

Er verschijnt geen hoofdlijnenakkoord beroepskolom. Het hoofdlijnenakkoord beroepskolom (uitwerking bijdrage bve-stelsel) waar in de begroting aan wordt gerefereerd, betreft de notitie die is opgesteld naar aanleiding van het Hoofdlijnenakkoord van het kabinet Balkenende II. In deze notitie is

de vertaalslag gemaakt van het Hoofdlijnenakkoord naar het beroepsonderwijs, die is besproken met de 14 partijen uit het beroepsonderwijs. Deze notitie heeft ook als basis gediend voor de OCW-begroting 2004 (zie pag. 19 en 123). Deze hoofdlijnen worden verder inhoudelijk uitgewerkt en gepresenteerd in Koers BVE 2. De instrumentele lijn in de vorm van prestatie-indicatoren, nulwaarden en streefwaarden wordt uitgewerkt in een prestatieakkoord voor bve instellingen.

265.

Waar ligt uw ambitie voor het percentage in 2004 dat de begeleiding van de deelnemer door de instelling bij de beroepspraktijkvorming algemeen positief wordt beoordeeld? (pag. 139)

Mijn ambitie ligt op 100%, maar ik ben realist genoeg om te beseffen dat dat niet haalbaar zal zijn. Wel constateert de inspectie van het onderwijs een stijgende lijn; van 63 % naar 76 % over het jaar 2002. Met de Bve Raad en Colo ben ik in gesprek om de kwaliteit van de bpv in het algemeen en de leerlingbegeleiding in het bijzonder te verbeteren. Ik ben ervan overtuigd dat de komende jaren de kwaliteit van de bpv nog verder zal toenemen.

266.

Gaat u nog regelgeving voorstellen teneinde jongeren wat zij hebben geleerd via instrumenten als portfolio's en procedures met betrekking tot elders verworven competenties (evc's) op gezette tijden te laten verzilveren? Op welke termijn kan de Kamer deze voorstellen tegemoet zien? (pag. 140)

Het Kenniscentrum EVC is in 2001 door de departementen van EZ, OCW en SZW opgericht om EVC verder te ontwikkelen en de implementatie ervan te versnellen. In de afgelopen drie jaar is de bekendheid en acceptatie van EVC sterk toegenomen. Knelpunten doen zich nog voor op de vlak van de standaardisering van procedures, de kwaliteitsborging en een zichtbaar netwerk van EVC-loketten. Hieraan zal de komende periode worden gewerkt. Ook zullen binnen de activiteiten in het kader van het Plan van aanpak Jeugdwerkloosheid tussen de departementen van OCW, EZ en SZW in het najaar afspraken worden gemaakt over versterking van EVC. Het Kenniscentrum EVC zal vanzelfsprekend een stimulerende en ondersteunende rol vervullen bij de implementatie.

Het wetsvoorstel verbetering van de kwaliteit van examens beroepsonderwijs de formele basis voor de nieuwe examensystematiek in het beroepsonderwijs. Daarenboven is geen aanvullende, specifieke regelgeving voor EVC nodig. In de nieuwe systematiek voert het Kwaliteitscentrum Examinering (KCE) de externe kwaliteitsborg uit, waarbij wordt gecontroleerd of de examens aan de landelijke standaarden voldoen. Instellingen zijn verantwoordelijk voor de examens en de realisatie van de vereiste kwaliteit en moeten - zowel bij bestaande als nieuwe examenvormen - intern borgen en extern verantwoorden dat de examens voldoen aan de landelijke standaarden en de wettelijke verplichtingen. Ook binnen de NT2-opleidingen wordt meer en meer gewerkt met taalportfolio's. De instellingen zijn vrij om de portfoliosystematiek al dan niet te gebruiken. Bezien wordt of op termijn instellingsexamens NT2 worden ingevoerd, waarvan portfolio deel uitmaakt.

267.

Wat is de huidige situatie en het staand beleid ten aanzien van kinderen die reeds uitgevallen zijn? Via welke instantie verloopt de begeleiding van deze kinderen? Welke actie kan ondernomen worden als de betreffende instellingen besluiten te bezuinigen op het begeleiden van uitvallers? (pag. 140 en 142)

Naast de registratie- en meldingsfunctie hebben de RMC ook een coördinatietak bij het teruggeleiden van voortijdig schoolverlaters naar school en werk. In de brief (Niet dossierstuk 2002-2003, OCenW 0300651, Tweede Kamer) bij de RMC-voortgangsrapportage 2002 wordt onder meer deze curatieve kant van het VSV-beleid beschreven. De RMC's hebben in 2002 20.100 jongeren in begeleidingstrajecten opgenomen. (In 2000 ging het om 17.900 jongeren en in 2001 om 22.600.) Van de totale groep die werd begeleid ging 62% richting onderwijs. De rest stroomde door naar een reïntegratie- of andersoortig traject. Geconstateerd kan worden dat de begeleidingscapaciteit van de RMC's in veel regio's nagenoeg volledig wordt benut. Volgens de RMC's komt dat doordat er een 'ondercategorie' zichtbaar wordt die is aangewezen op intensieve begeleiding en langdurige trajecten. Daarnaast stijgt het aantal geregistreerde voortijdig schoolverlaters.

Regio's die er in slagen meer leerlingen te herplaatsen - in onderwijs of richting arbeidsmarkt - schrijven hun succes vooral toe aan een bundeling van krachten in de regio, meer trajectbegeleiding, de beschikbaarheid van een loopbaanadviseur en een centrale RMC organisatie.

Bij bovengenoemde brief is u ook een onderzoeksrapport naar het rendement van begeleidingstrajecten ('Kans van slagen' SCO Kohnstamm) toegestuurd. Hieruit blijkt dat voor alle trajecten geldt dat de samenwerking tussen onderwijs, jeugdzorg, arbeidsvoorziening, jeugdgezondheidszorg, leerplicht, welzijnswerk, politie en gemeenten de laatste jaren in een stroomversnelling is gekomen. Als bouwstenen van een succesvolle aanpak worden genoemd de multidisciplinaire zorgteams rond de scholen, doorlopende trajectbegeleiding, opvang van niet-plaatsbare jongeren en individuele arbeidstraining en toeleiding.

Er wordt niet bezuinigd op deze begeleiding. Het kabinet vindt het juist van belang de samenwerking in de regio verder te versterken en de begeleidingscapaciteit van RMC's te vergroten. Daarom wordt het RMC-budget vanaf 2005 met € 2,5 miljoen en vanaf 2006 met € 5,0 miljoen structureel verhoogd.

268.

In hoeverre zijn er momenteel voldoende leerplaatsen bij bedrijven beschikbaar? Waar doen zich tekorten voor? (pag. 141)

Landelijk zijn er zo'n 160.000 leerbedrijven geaccrediteerd door de Kenniscentra Beroepsonderwijs Bedrijfsleven. Er is geen registratie van het aantal leerplaatsen binnen een leerbedrijf.

Het kabinet heeft de ambitie geuit 40.000 nieuwe leerwerkplekken in het bedrijfsleven te willen creëren.

Op diverse fronten wordt een aanzet gegeven het volume aan bpv-plaatsen te vergroten. In het kader van het plan van aanpak jeugdwerkloosheid zal met betrokken partijen (Colo, BVE-Raad, CWI) overleg worden op welke wijze het aantal bpv-plaatsen verhoogd kan worden. Vooral de Kenniscentra Beroepsonderwijs Bedrijfsleven spelen hierbij een grote rol. Zij hebben immers tot wettelijke taak zich in te spannen voor een voldoende aantal bpv-plaatsen. De Kenniscentra zijn zich hiervan bewust; in het actieplan "Alle registers open" wordt bijvoorbeeld nadrukkelijk afstemming gezocht met de CWI. Zo worden arbeidsmarktgegevens gekoppeld en wordt kennis over bedrijven gedeeld.

Ook is in de ministerraad afgesproken dat 0,7 % van de totale formatieomvang van de departementen ter beschikking wordt gesteld als leerwerkplek voor het (v)mbo. Concreet gaat het dan om 850 plaatsen.

Daarnaast heeft MKB Nederland de doelstelling geformuleerd om 10.000 extra leerwerkplaatsen bij bedrijven te genereren.

Op alle fronten wordt de aanval geopend om een eventueel dreigend tekort aan bpv-plaatsen te voorkomen.

Het gaat om een majeure inspanning van alle partijen, met name gelet op de dalende conjunctuur.

269.

Kan de regering aangegeven met welk bedrag het bedrag voor VOA per leerling toeneemt in de jaren 2004 tot en met 2007? Welke resultaten worden er verwacht (in het kader van VBTV) van deze extra investering? Hoe worden deze resultaten gemeten? (pag. 142)

Het VOA-budget wordt jaarlijks aangepast voor loon- en prijsontwikkelingen. De verdeling over de instellingen vindt daarna plaats aan de hand van het aantal deelnemers op 1 oktober van het jaar t-2 in niveau 1 en niveau 2 van de beroepsopleidingen en de risicodeelnemers in de beroepsbegeleidende leerweg. De deelnemers in niveau 1 en de risicodeelnemers tellen voor 100% en de deelnemers in niveau 2 voor 40%. Voor 2004 is peildatum 1 oktober 2002 de grondslag.

Door de deelnemersontwikkeling is het bedrag per deelnemer de afgelopen jaren afgenomen. Met de ophoging van het macro budget worden de mogelijkheden voor de instellingen om specifieke deelnemers gericht te ondersteunen vergroot. Het hangt van de specifieke situatie af hoe het VOA-budget wordt ingezet. Met de extra middelen wordt de daling van het bedrag per deelnemer getemporeerd. Dit bedrag daalt van € 1.016 in 2003 tot € 1.005 in 2006. In 2007 stijgt het bedrag per deelnemer naar € 1.103.

Het VOA-budget is een onderdeel van de lumpsumbekostiging van de instellingen; dat wil zeggen dat de instellingen zelf mogen bepalen hoe zij de middelen inzetten. Het voornemen is om in het prestatieakkoord dat in april met het veld wordt gesloten ook in dit kader afspraken te maken.

270.

Hoeveel euro is er per deelnemer voor vao beschikbaar in 2004? (pag. 142)

In 2004 is € 1.016 per deelnemer beschikbaar.

271.

Hoeveel middelen besteden mbo's daadwerkelijk aan voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo)? Is dit meer of minder dan er oorspronkelijk voor op de begroting stond? (pag. 142)

Het vavo-budget is een onderdeel van de rijksbijdrage educatie aan gemeenten. In de Wet educatie en beroepsonderwijs is de keuze gemaakt van maximale decentralisatie van beleidsinhoudelijke keuzen voor de educatie naar gemeenten. Dat wil zeggen dat gemeenten de prioriteit in doelgroepen voor de educatie bepalen en hierover afspraken maken met het regionaal opleidingscentrum. Het is daarom niet bekend hoeveel vavo-middelen mbo's daadwerkelijk besteden.

272.

Wat is de stand van zaken met betrekking tot het project Educatieve TV"? (pag. 143)

Vanaf 6 oktober 2003 verzorgt ETV.nl educatieve programma's voor de doelgroep via RTV Utrecht. In alle vier de grote steden (Rotterdam, Den Haag, Amsterdam en Utrecht) is ETV.nl nu operationeel. Onlangs is ook de Stichting Expertisecentrum ETV.nl opgericht. De stichting is een samenwerkingsverband tussen de lokale ETV.nl-organisaties van de vier grote steden. De stichting heeft tot doel ETV.nl verder te ontwikkelen, de samenwerking tussen de lokale ETV.nl organisaties te versterken en het concept ETV.nl landelijk te verbreden. Het bestuur wordt gevormd door de CvB-voorzitters van het Albeda College, Mondriaan Onderwijsgroep, ROC van Amsterdam en ROC Utrecht. Het expertisecentrum wordt van Rijksoverheidswege tijdelijk (uiterlijk tot en met 2005) ondersteund.

273.

Onder welke voorwaarden worden de bijdragen in de jaren 2003 en 2004 verstrekt voor het project Educatieve TV en voor welke periode? (pag. 143 en 144)

De bijdrage 2003 wordt verstrekt onder voorwaarde van uitvoering van het projectplan "Uitrol ETV.nl" van juli 2003, op basis waarvan onder meer een start wordt gemaakt met het Expertisecentrum ETV.nl. Dit expertisecentrum heeft als taak de strategische beleidsontwikkeling t.b.v. de uitvoering van programma's en andere activiteiten van ETV.nl op de lokale niveaus (zie ook antwoord op vraag 272). De bijdrage voor 2004 (en 2005) zal worden verstrekt op voorwaarde van goedkeuring van de per 1 maart 2004 ingediende meetinstrumenten en streefdoelen.

274.

Waarom is er bij het leven lang leren niet voor gekozen de bestaande meting van het opleidingsniveau als uitgangspunt te nemen en hiervoor een doelstelling te formuleren? (pag. 144)

Periodieke meting van het formele opleidingsniveau van de Nederlandse bevolking geeft een beeld van de ontwikkeling van dat opleidingsniveau en is in dat verband ook een belangrijk algemeen gegeven voor het beleid levenslang leren (Nederland kennisland). Met een dergelijke generieke maat kun je echter niet de effecten van beleid meten. Het formele opleidingsniveau van veel volwassenen zal als gevolg van cursussen, leren op de werkplek e.d. niet veranderen en de statistieken niet beïnvloeden, terwijl hun "employability-niveau" wel degelijk is gestegen. Er zijn dus andere maten nodig om de ontwikkeling op het terrein van leven lang leren te meten. Deze kunnen in het kader van het Platform leven lang leren verder worden ontwikkeld.

275.

Wanneer zal de regering met een concrete doelstelling op het gebied van leven lang leren komen? (pag. 144)

Begin november zal een brief aan de Tweede Kamer worden gestuurd over de Nederlandse streefdoelen bij de vijf door de EU opgestelde richtpunten (benchmarks) ten aanzien van het onderwijs. De titel van de brief zal zijn: "Actieplan EU-benchmarks". Een van de streefdoelen zal leven lang leren betreffen.

276.

Waarom zijn de bedragen voor het Platform leven lang leren nog niet bekend? (pag 144)

Tussen de bij het platform betrokken departementen moeten nog afspraken worden gemaakt over de afzonderlijke bijdragen van de diverse departementen aan het platform. Het zal daarbij gaan om relatief beperkte bedragen ten behoeve van met name verkenning en onderzoek.

277.

Welke fiscale faciliteiten zijn er voor leven lang leren? Wat is hun omvang in 2003 en 2004? (pag. 144)

Regeling	Omschrijving regeling	Doel / product	Budgettair belang Miljoenennota 2004 (raming x € 1 mln.)		Einddatum
			2003	2004	
Scholingsaftrek en afdrachtvermindering scholing (non-profit)	Een extra aftrekmogelijkheid op de fiscale winst voor de gemaakte kosten en lasten van scholing van werknemers	Stimuleren van investeringen in scholing door werknemers van middelgrote en kleine bedrijven	274		Afschaffing voorzien per 1-1-2004
Afdrachtvermindering onderwijs	De afdrachtvermindering onderwijs komt toe aan werkgevers voor leerlingen die de beroepspraktijkvorming van de beroepsbegeleidende leerweg volgen, bepaalde studenten in het hoger beroepsonderwijs en bepaalde categorieën assistenten en onderzoekers in opleiding. Per 2002 is de regeling uitgebreid naar werknemers van 23 jaar en ouder zonder startkwalificatie. In 2004 zal de WVA-starters worden uitgebreid naar werknemers onder de 23 jaar.	Het verruimen van het aantal leerarbeidsplaatsen door verlaging van de loonkosten met als doel het stimuleren van werkgelegenheid en vergroten van de arbeidsparticipatie van mensen met een lage productiviteit.	215	236	Structureel
Aftrek voor scholingsuitgaven	Uitgaven ter zake van de opleiding of studie voor een beroep zijn aftrekbaar als persoonsgebonden aftrekpost voor zover het gezamenlijke bedrag hoger is dan € 500 met een maximum van € 15.000	Vergroting Nederlandse kennisinfrastructuur	90	92	Structureel

278.

Welke projecten zijn er voor leven lang leren? Wat is hun budgettaire omvang in 2003 en 2004? (pag. 144)

Actie/regeling	Omschrijving actie/regeling	Doel/product	Budget	Einddatum
Experimenten ILR (OCenW)	Per 15-2-2001 zijn 8 experimenten gestart met de Individuele leerrekening. Binnen de experimenten worden 2300 leerrekeningen geopend en worden systematieken voor implementatie van de ILR ontwikkeld.	Draagvlak en systematieken ontwikkelen om gebruik ILR te stimuleren.	€ 2,1 miljoen (budgettair beslag 2001 en 2002)	31 december 2003
Pilot Loopbaanadviseurs (OCenW)	Er zijn in 2001 5 pilots ingericht en aangehaakt bij RMC-functie om werkende voortijdig schoolverlaters (100 per pilot) door loopbaanbegeleiders te begeleiden naar een startkwalificatie,	Ontwikkeling van succesvolle systematieken voor begeleiding en brede inbedding daarvan in de RMC-functie. In totaal worden 500 jongeren begeleidt naar startkwalificatie.	€ 1,09 miljoen (budgettair beslag 2001 en 2002)	einddatum 31 december 2003

Educatie voor volwassenen (OcenW)	Aanbod door ROC's van programma's NT2, vavo, en beroepsoriëntatie en -schakeling	Bieden van scholingsmogelijkheden voor volwassenen	€235 miljoen (2003)	structureel
Week van het leren (OCenW)	Vanaf 2000 t/m 2003 is in september een Week van het leren georganiseerd.	Bewustmaking voor een leven lang leren en op lokaal niveau het educatief aanbod onder de aandacht brengen.	€ 140.000 (2003)	Voor 2004 moet een nieuwe beslissing worden genomen.
Educatieve televisie (OcenW)	In september 2003 is de Stichting Expertisecentrum ETV.nl opgericht. De Stichting beoogt verdere ontwikkeling en verbreding van educatieve TV voor doelgroepen.	Doel is om via een educatieve zender moeilijk bereikbare groepen weer bij leren te betrekken. Hiervoor wordt ook specifieke begeleiding ingezet.	€ 1,1 mln. (OCW, SZW) plus € 0,4 mln. (Justitie) (2003) € 0,5 mln. (OCW) (2004)	Tijdelijke steun rijksoverheid (uiterlijk t/m 2005). Daarna zelfvoorzienend.
Plan van aanpak Jeugdwerkloosheid (OCW, SZW)	Op 30 juni 2003 is het plan van aanpak Jeugdwerkloosheid aan de TK aangeboden.	Maatregelen om jeugdwerkloosheid tegen te gaan en het behalen van een startkwalificatie te bevorderen.	Drempelslechting CWI (2003 € 3 mln., 2004 t/m 2007 € 8 mln.) Taskforce Jeugdwerkloosheid (2003 € 1,1 mln., 2004 t/m 2007 € 3,4 mln.) Verder binnen bestaande budgetten.	Eind 2007
Maatregelen begeleiding jongeren zonder startkwalificatie (OCW)	Wet en besluit regionale meld- en coördinatiefunctie (rmc)	Vsv-ers teruggeleiden naar onderwijs of naar werk. Extra inzet komende jaren in begeleiding t.b.v. preventie en curatie.	€10 mln. (jaarlijks, tbv rmc-functie) € 21,8 mln. (jaarlijks, GSB) € 27,1 mln. (jaarlijks, ESF) € 1,5 mln. (2004 verhogen voa)	Verhoging voa loopt op tot € 12,5 mln. in 2007 e.v. Verhoging rmc vanaf € 2,5 mln. in 2005 tot € 5 mln. in 2007 e.v.
Open Universiteit Nederland (OUNL)	De OUNL verzorgt een breed aanbod van hoger onderwijs in de vorm van afstandsonderwijs.	Het onderwijs van de OUNL is bestemd voor zowel "2 ^e kans studenten" als voor de leven-langleren-doelgroep.	± 31,8 miljoen	structureel

279.

Wat is de omvang van het budget in 2003 en 2004 van de maatregelen van Economische Zaken op het gebied van leven lang leren? (pag. 144)

Actie/regeling	Omschrijving actie/regeling	Doel/product	Budget 2003/2004	Einddatum
Regeling scholingsimpuls (EZ)	Innovatieve opscholingsprojecten voor werkenden met minimaal een startkwalificatie	Stimulering voorbeeldwerking binnen en buiten de branche	€ 8 miljoen in 2003 en in 2004	Juni 2001 - juni 2005
Employability adviseurs (EZ) (voorloper van het huidige Profijt van mens en kennis)	Vanaf 1998 zijn pilots met employability-adviseurs gestart om MKB-bedrijven te overtuigen van het belang van goed personeelsbeleid. Als follow-up vanaf 2002 driejarig programma bij Syntens.	16.000 MKB-bedrijven adviseren over strategisch personeelsbeleid.	Ca. € 1 miljoen per jaar	Eind 2004

Investors in People (EZ)	Het keurmerk-IIP wordt vanaf 2000 in Nederland geïntroduceerd door het Projectbureau IIP Nederland. Het keurmerk is gericht op het bevorderen van systematisch en structureel personeelsbeleid in ondernemingen.	600 IIP-keurmerken uitgereikt in 2004	€ 928.600 in 2003 en € 590.000 in 2004	Eind 2008
Kenniscentrum EVC (EZ, OcenW, SZW)	Opgericht in 2001 voor periode van 4 jaar	Verspreiding van EVC door facilitering en ondersteuning van bestaande en potentiële EVC-trajecten, informatievoorziening en kennisuitwisseling, netwerkvorming, ontwikkeling EVC-procedures.	€ 0,85 mln. in 2003 en in 2004.	31 december 2004

280.

Heeft de regering voor 2004 op enigerlei wijze een prestatie in termen van afname van het functioneel analfabetisme in gedachten? (pag. 145)

De prestatie die met het Actieplan alfabetisering autochtone Nederlanders (2001) wordt beoogd, is genormeerd op basis van het aantal (extra) deelnemers aan een basiscursus lezen, schrijven of rekenen bij de regionale opleidingscentra. Volgens het meerjarenplan 2003-2006 (2002) moet het gaan om een 'substantiële toename', die ik bij de start van de campagne voor 2003 heb gesteld op vijf procent.

Zoals in de begroting is aangegeven wordt, op grond van monitoring van de resultaten van de campagne, dit najaar bezien of dat percentage in 2004 gehandhaafd kan blijven. Eerste indicaties wijzen erop dat dit waarschijnlijk mogelijk is. Zoals op Wereld Alfabetiseringsdag 2003 is aangegeven, is het ook van belang de ambitie hoog te houden. Achter iedere toename gaan mensen schuil die hun schroom om zich voor een cursus aan te melden hebben overwonnen en, na verloop van tijd, aan hun persoonlijke en maatschappelijke leven een nieuwe dimensie toevoegen.

281.

Kunt u een overzicht geven van de doorstroom van vmbo naar mbo voor leerlingen met en zonder diploma? Kunt u informatie geven over het verloop van hun schoolloopbaan bij het mbo? (pag. 145)

In 2001 zijn circa 6.000 leerlingen zonder diploma en circa 62.000 leerlingen met diploma uit het vmbo doorgestroomd naar het mbo. Er is op dit moment geen betrouwbare informatie over het verloop van hun schoolloopbaan bij het mbo. Die informatie zal beschikbaar komen wanneer het onderwijsnummer in het gehele onderwijsveld is ingevoerd.

282.

Waarom is er, in het kader van de alfabetisering van autochtonen, niet voor gekozen een doelstelling te formuleren die samenhangt met wat de regering beoogt te bereiken, namelijk het terugdringen van het aantal autochtone analfabeten in Nederland? (pag. 145)

De naar schatting 250.000 'echte' analfabeten onder de autochtone bevolking vormen een deelverzameling van de 1,5 miljoen 'functioneel ongeletterden' die Nederland volgens de International

Adult Literacy Survey telt. De lees-, schrijf- en rekenvaardigheden van de mensen die in dit onderzoek op niveau 1 (laag) scoren, vertonen nog een aanzienlijke variëteit die het moeilijk maakt scherp te definiëren wie analfabeet is en wanneer zijn of haar analfabetisme (voldoende) is teruggedrongen. Om die reden is ervoor gekozen de ontwikkeling van het aantal cursisten te registreren dat een basiscursus lezen, schrijven of rekenen volgt aan een regionaal opleidingscentrum. Deze operationalisering van de doelstelling leidt tot een betrouwbaarder indicatie omtrent het effect van het Actieplan alfabetisering autochtone Nederlanders dan op grond van de algemener geformuleerde doelstelling (die natuurlijk wel wordt beoogd) mogelijk zou zijn.

283.

Waar betalen ROC's een toename van het aantal mensen dat een cursus volgt van? (pag. 145)

Gemeenten ontvangen voor de volwasseneneducatie een specifieke uitkering van OCW, waarmee zij - rekening houdend met de behoeften onder hun bevolking - een cursusaanbod inkopen bij een regionaal opleidingscentrum. De prioriteiten die zij daarbij stellen, komen tot uitdrukking in de overeenkomst die zij sluiten met het regionaal opleidingscentrum. De toename van het aantal cursisten 'alfabetisering' kan tot dusverre worden opgevangen binnen het gemeentelijke educatiebudget.

284.

Hoeveel meer leerlingen met mbo-diploma niveau 3 of 4 of met een hbo-diploma wil de regering bereiken in 2004 en in 2007? (pag. 145)

In het kader van Koers BVE 2 zal besproken worden wat realistische prestaties zijn als het gaat om het rendement en de doorstroom in de bve-sector. Daarbij zal rekening worden gehouden met de ontwikkeling van het rendement en de doorstroom vanuit vmbo. Gezien de ambities die er zijn om de participatiegraad te verhogen is nog een aanzienlijke verbetering van rendement en verhoging van de doorstroom noodzakelijk.

285.

Waarvan is de bijdrage die de Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs (JOB) ontvangt, naast de activiteitenplannen, nog meer afhankelijk? Op welke termijn is er duidelijkheid over de financiële situatie van de JOB voor het jaar 2004? (pag. 150)

De subsidie van de JOB is gebaseerd op hun activiteitenplan.

De nieuwe besturingsfilosofie is gericht op het realiseren van een robuust bestuurlijk systeem, waarin rollen en verantwoordelijkheden helder zijn en de burger weet wat er gebeurt. Voor de deelnemers gaat het daarbij om heldere rechten en plichten. De JOB speelt daarin, als vertegenwoordiger van de MBO-deelnemers, een belangrijke rol. De taken die de JOB als vertegenwoordiger van de MBO-deelnemers moet verrichten verwacht ik terug te zien in hun activiteitenplan. Ik hoop dit plan binnenkort te ontvangen.

Als uitgangspunt voor de bijdrage aan de JOB en aan COMBO wordt het reguliere subsidiebedrag van de JOB genomen. Vroeger ging dit bedrag in zijn geheel naar de JOB, sinds de nieuwe subsidieregeling van JOB, COMBO en LAKS worden gelden die bestemd zijn voor taken van de JOB overgemaakt aan de JOB, geld voor taken van COMBO (het servicecentrum van de JOB) gaan naar COMBO.

286.

Waarvan is de bijdrage die de stichting Combinatie Onderwijsorganisatie (COMBO) ontvangt, naast de activiteitenplannen, nog meer afhankelijk? Op welke termijn is er duidelijkheid over de financiële situatie van de COMBO voor het jaar 2004? (pag. 150)

De subsidie van COMBO is gebaseerd op haar activiteitenplan. De nieuwe besturingsfilosofie is gericht op het realiseren van een robuust bestuurlijk systeem, waarin rollen en verantwoordelijkheden helder zijn en de burger weet wat er gebeurt. Voor de deelnemers gaat het daarbij om heldere rechten en plichten. COMBO speelt daarin, als servicecentrum van de JOB, een belangrijke rol. COMBO helpt de deelnemer bij het toepassen van zijn rechten en plichten. De taken die de COMBO in dat kader moet verrichten verwacht ik terug te zien in hun activiteitenplan. Ik hoop dit plan binnenkort te ontvangen.

Als uitgangspunt voor de bijdrage aan de JOB en aan COMBO wordt het reguliere subsidiebedrag van de JOB genomen. Vroeger ging dit bedrag in zijn geheel naar de JOB, sinds de nieuwe subsidieregeling van JOB, COMBO en LAKS worden gelden die bestemd zijn voor taken van de JOB overgemaakt aan de JOB, geld voor taken van COMBO (het servicecentrum van de JOB) gaan naar COMBO.

287.

Komt er nog een vervolg op het Onderzoek Deelnemersinformatie (ODIN)? Zo ja, wanneer? (pag. 150)

ODIN is een onderzoek dat wordt uitgevoerd door de JOB. Ik waardeer dit onderzoek zeer. JOB is de partij die initiatief neemt voor een nieuw ODIN-onderzoek niet OCW. Ik kan u dan ook niet aangeven of er een vervolg op ODIN komt.

288.

Bestaat er nog een probleem van functioneel analfabetisme in Nederland? Waarom heeft Nederland dan niet meegedaan aan het Adult Literacy van Lifeskills Onderzoek? (pag. 154)

Nederland heeft niet aan de eerste ronde van dit onderzoek meegedaan, maar neemt wel deel aan de tweede ronde.

289.

Is het bekend dat er aan universiteiten bij verschillende faculteiten voor het zelfde onderzoek verschillende bedragen kunnen worden ontvangen door promovendi? Hoe komt het dat er verschil bestaat in deze beloningsstructuren? Vindt er controle plaats of deze onderzoeksgelden effectief worden gependend? (pag. 164)

Ja. Een verschil in bekostiging voor een zelfde soort onderzoek bij verschillende faculteiten kan ontstaan doordat de universiteiten zelf verantwoordelijk zijn voor de verdeling van middelen over de faculteiten. Universiteiten zijn autonoom in de verdeling van de rijksbijdrage en andere inkomsten over faculteiten. Bovendien kunnen ook faculteiten uiteenlopende verdeelsystematieken hanteren. De kwaliteit van het onderzoek wordt regelmatig beoordeeld in het kader van de onderzoeksvisitaties.

290.

Hoe verloopt op dit moment de opvang en begeleiding van buitenlandse studenten aan instellingen voor hoger onderwijs? Zijn er problemen, in het bijzonder met betrekking tot Chinese studenten? Zo ja, wat is het standpunt van de regering hierover?

Allereerst wil ik opmerken dat de wervings- en selectieprocedures van buitenlandse studenten aangescherpt is. Instellingen hebben in samenwerking met het Nuffic steunpunten in het land van herkomst van de studenten, waar de werving en selectie van de aankomende student plaatsvinden. Daarnaast zijn voor met name Chinese studenten de eisen voor een MVV aangescherpt. Van Chinese studenten moet de authenticiteit van (onderwijs)documentatie vaststaan en zij moeten beschikken over Engelse taalvaardigheden. Dit loopt via de NESO (Netherlands Education Support Office) in China. Hoe de opvang en de begeleiding van buitenlandse studenten aan instellingen verloopt is mij niet in detail bekend. Wel is het duidelijk dat bij de instellingen meer aandacht dan voorheen bestaat voor de problematiek van buitenlandse studenten. Op dit moment zijn mij geen nieuwe problemen met betrekking tot Chinese studenten bekend. Gelet op het bovenstaande verwacht ik die ook niet meer.

291.

Wanneer kan de Kamer het voorstel voor het wegnemen van het onderscheid tussen openbare en bijzondere instellingen en de daartoe behorende regimes van regelgeving verwachten? Welke overleggen met de Kamer gaan daaraan vooraf? (pag. 165)

In de notitie "Beleidsgericht naar 2010" zijn in paragraaf 3.3 voornemens met betrekking tot deregulering en ruimte voor instellingen opgenomen. In dat verband is gesteld dat "daar waar algemene regelgeving toepasbaar is, kan worden afgezien van specifieke wettelijke regels voor het hoger onderwijs". En dat er zal worden toegewerkt naar een over de gehele linie zelfde verhouding tot alle instellingen van hoger onderwijs: geen verschillende regimes van regelgeving voor universiteiten en hogescholen, mogelijkheid creëren voor openbare instellingen om een private status aan te nemen. Over deze notitie en het HOOP-2004 zal overleg gevoerd worden met de Kamer. Daarna zal dit voornemen moeten worden neergeslagen in wetgeving; de Kamer is daarbij als medewetgever nauw betrokken.

292.

Kunt u de incidentele looncomponent, de subsidietaakstelling en de doorwerking taakstelling werkloosheidswet (ww) toelichten? (pag. 166)

Wat betreft de toelichting op deze taakstellingen verwijs ik u naar paragraaf 4.3 (pag. 41 en 42) van de beleidsagenda bij de begroting 2004 én het algemene deel van de verdiepingsbijlage (pag. 412 e.v.).

293.

Wat verstaat u onder rendementsverbetering? Welke meetbare doelen heeft u voor ogen? (pag. 166)

Onder rendementsverbetering wordt hier verstaan het verhogen van het aantal studenten dat het hoger onderwijs met een eindexamen verlaat. Voldoende aanbod van hoger opgeleiden is een absolute voorwaarde voor een succesvolle kenniseconomie. Stijging van het opleidingsniveau van de beroepsbevolking heeft een directe invloed op het innovatievermogen en de productiviteit. Behalve door de instroom in het hoger onderwijs te vergroten zal een stijging van het opleidingsniveau in

Nederland moeten worden gerealiseerd door rendementsverbetering binnen de hoger onderwijsopleidingen, zodat een groter percentage van de deelnemers ook daadwerkelijk met een hoger onderwijsdiploma op zak het onderwijs verlaat.

De meetbare doelen hierbij zullen worden opgenomen in het ontwerp-HOOP 2004.

294.

In welke omvang en wanneer zullen de ww-maatregelen leiden tot lagere kosten voor hogescholen en universiteiten en op welke wijze verhoudt deze zich tot de budgettaire korting in verband met de doorwerking ww-taakstelling? (pag. 166)

De besparingen van de bedoelde ww-maatregelen zijn gerelateerd aan de ww-lasten per sector. Binnen de sector onderwijs zijn de besparingen wachteldevenredig verdeeld.

Het feitelijke effect van het afschaffen van de kortdurende uitkering én de vervolguutkering alsmede het aanscherpen van de referentie-eis kan pas achteraf worden vastgesteld. Zie ook de toelichting in paragraaf 4.3 (pag. 42) van de beleidsagenda bij de begroting 2004.

295.

Op welke termijn zijn resultaten te verwachten van de concrete acties voor de verlichting van de administratieve lastendruk bij hogescholen en universiteiten? Welke streefwaarden hanteert u hierbij? Op welke wijze wordt daarbij voor gewaakt dat overige onderdelen van het beleid – zoals op het gebied van specifieke prestatieafspraken met instellingen de ontwikkeling van benchmarks een nieuwe bekostigingssystematiek voor het hoger onderwijs per 2006 en accreditatie in het hoger onderwijs niet leiden tot een verzwaring van de administratieve lastendruk? Op welke wijze wordt hierover aan de Kamer gerapporteerd? (pag. 167-180)

Sinds verschillende jaren wordt gestreefd naar een vermindering van administratieve last voor het bedrijfsleven van ten minste 25% in de periode 1994 tot 2006. Over de lastenreductie wordt jaarlijks een rapportage verricht aan de Kamer. Het aangewezen onderwijs wordt in dat verband meegenomen. Er zal een representatieve nulmeting plaatsvinden wat betreft de administratieve lastendruk van onderwijsinstellingen in een aantal onderwijssectoren, waaronder het wetenschappelijk onderwijs. In de notitie 'Doelgericht naar 2010' wordt aandacht besteed aan verdere deregulering. Daarbij is aangekondigd dat op basis van een onderzoek naar de huidige administratieve lastendruk van een universiteit, en een brede inventarisatie onder hoger onderwijs instellingen, een plan van aanpak zal worden ontwikkeld met concrete acties om deze druk te verminderen. Bij de verdere uitwerking van de beleidsvoornemens zal steeds nauwlettend in de gaten gehouden moeten worden dat de beleidsmaatregelen niet leiden tot onevenredige verzwaring van de administratieve lastendruk. Zo geldt als één van de ontwerp-eisen ten aanzien van het nieuwe bekostigingsmodel dat het zoveel mogelijk de administratieve lasten beperkt. De rol die ACTAL kan spelen, zal worden verkend. De adviezen van Actal staan ter beschikking van de Kamer.

296.

Wat zijn op dit moment de grootste problemen bij het bachelor/masterstelsel? Welke problemen verwacht men in de toekomst? (pag. 169)

Uit het inspectierapport "BaMa-transities, de invoering van het bachelor-masterstelsel in het hoger onderwijs in het wo en hbo" blijkt dat de invoering van het bachelor-masterstelsel met voortvarendheid

is uitgevoerd door de instellingen voor hoger onderwijs. In het hbo zijn nagenoeg alle opleidingen omgezet naar bachelor-opleidingen en in het wo is de bachelor-masterstructuur ingevoerd bij 82% van de opleidingen. Een structuurwijziging van dergelijke omvang gaat onvermijdelijk gepaard met aanloopproblemen. Deze zijn ook door de inspectie gesignaleerd en betreffen met name de aanwezigheid van overgangsregelingen voor zittende studenten en opleidingsspecifieke voorlichting. Daarnaast moet de ontwikkeling van de masterfase in het wo nog nader zijn beslag krijgen. De invoering van de bachelor-masterstructuur wordt nauwgezet gevolgd door de inspectie die hierover jaarlijks, en zo nodig vaker, zal rapporteren.

297.

Waarom is er een commissie nodig om de bekostigingssystematiek van het hoger onderwijs te herzien? Welke knelpunten rond het aanpassen van de bekostigingssystematiek moeten nog worden opgelost? Op welke wijze onderzoekt u of de huidige bekostigingssystematiek leidt tot kwaliteitsverlies? (pag. 170)

Er is van afgezien om een externe commissie herziening bekostigingssystematiek in te stellen. In de brief van 29 september 2003 met kenmerk PDR/DIR/03/45373 over de motie Joldersma (TK 28 248, nr. 34.) is aangegeven dat momenteel door mijn ministerie in samenspraak met externe deskundigen een voorstel wordt ontwikkeld voor een nieuw bekostigingsmodel in het hoger onderwijs.

Bij de uitwerking doen zich beleidsmatige, bestuurlijke, financiële en juridische vraagstukken voor die moeten worden opgelost. Het verder uit te werken bekostigingsmodel zal ter toetsing aan onafhankelijke deskundigen worden voorgelegd. Hoger onderwijsinstellingen worden geconsulteerd met het oog op mogelijke knelpunten bij de uitvoering van de systematiek.

Bij de ontwikkeling van het nieuwe bekostigingsmodel wordt een aantal aandachtspunten betrokken zoals de gevolgen van de beoogde systematiek voor de doelmatigheid, toegankelijkheid en kwaliteit van het hoger onderwijs. Inzake de huidige bekostigingssystematiek wordt geen afzonderlijk onderzoek meer gedaan naar het genoemde kwaliteitsverlies.

298.

Wanneer wordt de commissie herziening bekostigingssystematiek ingesteld? Wanneer zijn de gegevens van de commissie Schutte voor de Kamer beschikbaar (pag. 170)
Op de ontwikkeling van de nieuwe bekostigingssystematiek en de betrokkenheid van externen daarbij is ingegaan bij vraag 312. Bij de ontwikkeling van het nieuwe bekostigingsmodel wordt een aantal aandachtspunten betrokken zoals de gevolgen van de beoogde systematiek voor de doelmatigheid, toegankelijkheid en kwaliteit van het hoger onderwijs. Inzake de huidige bekostigingssystematiek wordt geen afzonderlijk onderzoek meer gedaan naar het genoemde kwaliteitsverlies.

Zoals aangekondigd in de brief van 22 september 2002 met kenmerk PDR/DIR/03/45473 aan Uw Kamer zal de commissie Schutte vóór 1 december 2003 helderheid geven over de datum van oplevering van de eindrapportage.

299.

In hoeverre heeft u zicht op het niveau van de examens en de normering ervan in het hbo en wo? (pag. 170)

De examencommissies dragen zorg voor de examens, inclusief het niveau en de normering. Examens zijn in het kwaliteitszorgsysteem een wezenlijk onderdeel. Met de invoering van het accreditatiestelsel heeft de kwaliteitsborging van toetsen en beoordelen meer expliciet dan in het verleden in visitatieprotocollen, een plaats gekregen. In het accreditatiekader van de NAO is als beoordelingsfacet opgenomen: "door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd".

Recent heeft de inspectie onderzoek gedaan naar de kwaliteit van borging van toetsing en examens. Het resultaat ervan is neergeslagen in het inspectierapport 'Zicht op toetsen', dat u op 19 september jl. is aangeboden. Uit het rapport blijkt dat de kwaliteitsborging van toetsing en examinering hoog op de agenda staat van de ho-instellingen.

300.

Op welke manier is het budget van de Open Universiteit voor 2003 en 2004 verhoogd om het amendement Cornielje (28600 VIII, 50) structureel te verwerken om de OU een programma van afstandsonderwijs voor zij-instromers te laten ontwikkelen? Kan worden aangegeven hoeveel middelen er vrijgemaakt zijn voor het in 2003 en 2004 uitvoeren van het amendement Cornielje? (pag. 170)

Op mijn verzoek, naar aanleiding van het amendement Cornielje, heeft de OUNL medio 2002 een plan voorgelegd voor het ontwikkelen van een programma van afstandsonderwijs voor zij-instromers, voor de periode 2003 t/m 2006. Na advisering door externe deskundigen en bijstelling van het plan door de OUNL heb ik goedkeuring gegeven aan uitvoering van het plan t/m 2006 en heb ik financiering van de geraamde kosten toegezegd. Daarop is voor 2003 een subsidie toegekend van ₣ 3,2 miljoen; dit bedrag komt overeen met de door de OUNL voor dat jaar geraamde kosten van de uitvoering van het plan. De OUNL is onlangs met mij in contact getreden omdat zij mogelijkheden ziet om het plan, dat op zich al ambitieus is, verder uit te breiden en te intensiveren. Gelet op de urgentie van de problematiek van het lerarentekort en het belang van goede voorzieningen voor zij-instromers, heb ik de OUNL de gelegenheid geboden om een aanvulling op de plannen in te dienen. Het benodigde bedrag (₣ 6,9 miljoen in 2004) is gereserveerd op artikel 9 arbeidsmarkt en personeelsbeleid. Ik streef ernaar om de besluitvorming hierover in november af te ronden.

301.

Waarom is het nodig om € 15 miljoen per jaar af te zonderen binnen het macrobudget om specifieke prestatieafspraken met alle instellingen te maken? Welke prestatieafspraken maakt u? (pag. 171)

Het bedrag van vier maal € 15 miljoen is bedoeld om de instellingen van hoger onderwijs specifiek te stimuleren om bepaalde prioriteiten te realiseren. Deze prioriteiten hangen samen met de landelijke beleidsdoelen, die na bestuurlijk overleg met de koepels van de hoger onderwijsinstellingen worden geformuleerd in het ontwerp-HOOP 2004. De overheid vraagt de instellingen hoeveel zij daaraan kunnen bijdragen. De instellingen maken een eigen afweging hoeveel zij aan welk doel bijdragen op basis van hun uitgangssituatie, sterke en zwakke punten, context etc. Indien blijkt dat een instelling niet kan of wil bijdragen aan de landelijke beleidsdoelen, zal met die instelling nader overleg worden gevoerd.

302.

Waarom schrijft u het achterblijven bij de streefwaarden van de aantallen universitair opgeleide docenten toe? Welke extra inspanning gaat u doen om de streefwaarde van 1200 te halen? Hoeveel vacatures voor universitair opgeleide leraren verwacht u in 2005? (pag. 171)

Aan het achterblijven van de streefwaarden van het aantal universitair opgeleide docenten ligt een complex van oorzaken ten grondslag, die deels buiten de universitaire lerarenopleiding (ulo) liggen, zoals de situatie op de arbeidsmarkt en de invoering van de bachelor-masterstructuur. Zo is de Educatieve Master (combinatie Master met een lerarenopleiding) aan instellingen net gestart of moet nog starten; hier is nog geen effect van te meten.

Overigens is het zo dat het totaal aantal ulo-studenten de laatste jaren is toegenomen: het aantal voltijdstudenten daalt weliswaar, maar het aantal deeltijdstudenten en zij-instromers neemt toe. Naar aanleiding van de gecombineerde tussenevaluatie van het ulo-convenant en de visitatie van de ulo's van juni 2003 is aan de VSNU gevraagd om half oktober een reactie te geven op de vraag: "wat denken de ulo's nog te kunnen doen aan verbetering rendement en instroom?" Naar aanleiding hiervan zal bekeken worden of er naast de rol van de instellingen ook nog maatregelen nodig zijn van OCW. Er is geen raming van het aantal eerstegraads vacatures.

303.

Volgens tabel 6.4 'Instroom, doorstroom en uitstroom' is de verhouding tussen het aantal gediplomeerden en het aantal eerstejaars dat een aantal jaren daarvoor instroomden in het wo, steeds lager dan 60% en in het hbo steeds ongeveer 70%. Dit terwijl in tabel 6.29 'Verwacht rendement' vrijwel gelijke rendementen worden weergegeven. Is het waar dat dit samenhangt met de langere verblijfsduur in het wo? (pag. 171)

Afgestudeerden in een jaar zijn in verschillende jaren ingestroomd, hebben dus een verschillende verblijfsduur gehad. Het instroomcohort in enig jaar heeft derhalve zeker geen één op één relatie met het aantal gediplomeerden 4 of 5 jaar later.

De instroomcohorten zijn de komende jaren stijgend. Een deling van gediplomeerden door instroomaantallen 5 jaar terug zal daardoor een hoger "rendement" geven dan een deling door instroomaantallen 4 jaar terug. Dit geldt zowel voor wo als hbo. Bij een daling van de instroom zou het effect van de deling precies andersom zijn.

Het verschil in verblijfsduur tussen wo en hbo en het (mogelijk) effect daarvan op de "rendementen" heeft niet het aangegeven verband.

304.

Hoe worden de instellingen voor internationaal onderwijs beschouwd?

Gaat het hier om een vorm van wetenschappelijk onderwijs en/of om een uitzonderingscategorie ten opzichte van de hbo- en wo-instellingen? (pag. 172)

De instellingen voor internationaal onderwijs (io-instellingen) zijn geen bekostigde of aangewezen instellingen in de zin van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW). De io-instellingen ontvangen een subsidie voor het onderwijs dat zij aanbieden aan jonge professionals uit ontwikkelingslanden.

Het onderwijs dat door de io-instelling wordt aangeboden heeft het niveau van hoger onderwijs, maar is te beschouwen als een uitzonderingscategorie omdat noch dit type onderwijs, noch de io-instellingen zelf, een formele basis hebben in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW).

De positie van de io-opleidingen is historisch bepaald. Van oorsprong functioneerden de io-instellingen apart van de universiteiten en boden zij kortlopende onderwijsprogramma's aan. In de loop der jaren zijn deze programma's academisch verbreed en verlengd en zodoende uitgegroeid tot volwaardige wetenschappelijke opleidingen. In een visitatie van door de io-instellingen verzorgde opleidingen (1997), uitgevoerd door de Wetenschappelijke adviesraad voor het internationaal onderwijs (WAR), wordt aangegeven dat de io-instellingen een kleine maar hoogst gewaardeerde rol spelen in het Nederlandse hoger onderwijssysteem. Dit is ook de reden dat de io-instellingen voor accreditatie van rechtswege in aanmerking komen.

305.

Hoe komt het dat de middelen 'toerusting hoger beroepsonderwijs' vrijwel constant blijven, terwijl de ontwikkeling van het geraamde aantal studenten in de periode stijgt van 311.300 studenten (studiejaar 2003/2004) naar 333.700 studenten (studiejaar 2008/2009)? Wat betekent dit voor de prijs per student? (pag. 172)

De middelen voor het hoger beroepsonderwijs bestaan niet alleen uit de middelen voor toerusting. Naast deze middelen zijn er ook middelen geraamd voor de doelstellingen kwaliteit en toegankelijkheid. Het totale (programma)budget loopt op van € 1.639,8 miljoen in 2004 naar € 1.682,5 miljoen in 2008. De prijs per student wordt berekend door het totaal van de middelen voor toerusting, kwaliteit en toegankelijkheid te delen door het aantal ingeschreven studenten (omgerekend naar kalenderjaar). Ten opzichte van het kalenderjaar 2004 ligt de raming van het aantal studenten in het kalenderjaar 2008 ongeveer 17.500 studenten hoger. De stijging van het totale budget enerzijds en de stijging van het geraamde aantal studenten anderzijds resulteert in een lichte daling van de prijs per student in 2008 ten opzichte van 2004.

306.

Worden de criteria voor jaarverslagen van de instellingen voor ho en wo bijgesteld? Zo ja, op welke punten? (pag. 172)

Ja.

De notitie "Helderheid in de bekostiging van het hoger onderwijs" besteedt aandacht aan negen thema's.

Per thema, die allen zijn ontleend aan het rapport "Ruimte voor rekenschap" (Kamerstukken II 2002-2003, 28 248, nr. 24) wordt in de notitie helderheid verschaft over de bedoeling van bekostigingsregels. Ik heb in de door mij gedane uitspraken ook aandacht besteed aan een aantal zaken, die voortaan in het Jaarverslag moeten worden vermeld.

Het betreft:

- ⋮ Het gedeeltelijk uitbesteden van bekostigd onderwijs aan een niet door de overheid bekostigde private organisatie, tegen betaling van de geleverde diensten met vermelding van de kosten.
- ⋮ Investeren van publieke middelen in private activiteiten en specificatie van de aangewende middelen per activiteit.

- ⋮ Het organiseren van maatwerktrajecten voor bedrijven en organisaties en het aantal studenten, dat daarbij is betrokken.
- ⋮ Uitwisselingsovereenkomsten met buitenlandse instellingen, met opgave van het aantal Nederlandse en buitenlandse studenten dat daarvan gebruik maakt.
- ⋮ Wijziging van de bepaling dat een instelling moet vermelden of en zo ja, voor hoeveel personeelsleden, die een opleiding aan de eigen instelling volgen, de instelling het collegegeld, examengeld of cursusgeld betaalt. Het op enigerlei wijze compenseren van deze gelden wordt op grond van het wetsvoorstel "korte klap" (Kamerstukken II 2002-2003, 28 817, nr. 1-2) aangemerkt als niet-doelmatige besteding van overheidsmiddelen. Daarom wordt de bepaling zodanig gewijzigd dat de instelling moet vermelden hoeveel personeelsleden een initiële opleiding aan de eigen instelling volgen.

307.

Is er aansluiting tussen het in tabel 6.6 'Middelen toerusting hoger beroepsonderwijs' weergegeven budget voor hogescholen en de in dezelfde tabel weergegeven onderwijsuitgaven per student? Rekent u bijvoorbeeld ook de middelen voor kennisinnovatie (lectoren en kenniskringen) tot de 'onderwijsuitgaven per student'? Zo ja, op welke wijze denkt u dan dat de nieuwe doelstellingen voor kennisinnovatie bereikt kunnen worden, wanneer u er vanuit gaat dat de hogescholen de betreffende middelen besteden aan het primaire onderwijsproces?(pag. 172)

De onderwijsuitgaven per student zijn berekend door de totale uitgaven voor het hoger beroepsonderwijs te delen door het aantal ingeschreven studenten (teruggerekend naar kalenderjaar). Deze totale uitgaven omvatten naast de middelen voor toerusting ook de middelen voor toegankelijkheid en kwaliteit. Tot de laatste categorie behoren de middelen voor kennisinnovatie. De doelstellingen voor kennisinnovatie kunnen worden bereikt doordat hierover met de hogescholen afzonderlijke afspraken zijn vastgelegd in een bestuurlijk arrangement dat eind 2001 is afgesloten. Dit arrangement is op 29 oktober 2001 met brief HBO/AS/2001/34150 aan de Tweede Kamer toegezonden. Na evaluatie, eind 2004, zal ik bezien of het arrangement goed heeft gewerkt en of ik dit zal verlengen dan wel op andere wijze met het hbo-veld afspraken maak over de inzet van de middelen, welke in het kader van Balkenende II voor kennisinnovatie beschikbaar zijn gekomen.

308.

Wordt er bij de monitoring van de toerusting van instellingen voor hoger onderwijs gekeken naar de verschuivingen binnen het personele budget tussen docenten, diensten-personeel en management en managementondersteuning? Zo ja, wie voert dit uit? Wanneer wordt de Kamer hierover geïnformeerd? (pag. 172)

CFI (Centrale Financiën Instellingen) beoordeelt jaarlijks de jaarrekeningen van de instellingen.

Eventuele verschuivingen tussen de budgetten voor materieel en personeel worden hierbij in kaart gebracht. De Kamer wordt middels de publicatie 'Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen in kerncijfers' jaarlijks op de hoogte gesteld over de inkomsten en uitgaven van de instellingen.

In de jaarrekeningen van de instellingen wordt op het detailniveau verschuivingen binnen het personele budget tussen docenten, diensten-personeel en management en managementondersteuning niet altijd gerapporteerd. Op grond van de richtlijn Jaarverslaglegging Hoger Onderwijs hoeft dat ook niet. Dit past in het autonomiebeleid dat in het hoger onderwijs van toepassing is.

Over het niveau van de opleiding, de kwaliteit van de docenten waaronder eventueel ook deskundigheidsbevordering, wordt gerapporteerd in visitatierapporten. Ook in de accreditatie door de NAO worden deze facetten beoordeeld. Een samenvattend overzicht van de visitaties en accreditaties verschijnt jaarlijks in het onderwijsverslag.

In het accreditatiekader is de kwantiteit van het personeel één van de facetten die beoordeeld worden. Voor de kwantiteit van het personeel is het aantal studenten relevant. Een samenvattende rapportage van de accreditaties verschijnt jaarlijks in het onderwijsverslag.

309.

Waarom meet u good governance af bij de hoger onderwijs instellingen?

Wanneer formuleert u nadere voornemens ten aanzien van good governance? Welke aspecten betreft het? (pag. 173)

De vraag of good governance gerealiseerd wordt is afhankelijk van de mate waarin we er in slagen nieuwe bestuurlijke verhoudingen tot stand te brengen en die tot uitdrukking te brengen in de verschillende fasen van de beleidscyclus. In mijn brief van 29 september 2003 (PDR/DIR/03/45373) aan uw Kamer over de Voortgangsrapportage rekenschap/motie Joldersma heb ik aangegeven welke vormen van rapportage, monitoren en benchmarking in stelling worden gebracht in de beleidscyclusfasen: beleidsontwikkeling, beleidsuitvoering en verantwoording & toezicht. Via het geheel van evaluaties, bilateraal overleg, periodieke aanlevering van kengetallen, jaarverslagen en rapportages wordt de monitoring van het hoger onderwijs vorm gegeven.

Nadere voornemens ten aanzien van good governance heb ik geformuleerd in mijn brief van 29 september 2003 (PDR/DIR/03/45373) over de Voortgangsrapportage rekenschap/motie Joldersma. De aspecten die een rol spelen zijn het bekostigingsoverleg, versterkt toezicht, handhaving en sanctiebeleid, deregulering en vermindering regeldruk en de wijze waarop de veranderderde externe sturing van invloed zal zijn op de ambtelijke organisatie.

Specifiek over de raden van toezicht kan ik u melden dat ik heb afgesproken twee maal per jaar overleg te plegen met het voorzittersoverleg; voorts zal een maal per jaar overleg worden gevoerd met iedere raad van toezicht afzonderlijk over de wijze waarop de raad uitvoering heeft gegeven aan zijn toezichthoudende rol.

De inspectie is gevraagd in het kader van het Jaarwerkplan 2004 te verkennen op welke wijze de raden van toezicht in procesmatige zin uitvoering geven aan het bepaalde in art. 9.8 van de WHW (taken en bevoegdheden raad van toezicht), alsmede van de manier waarop het toezicht bij de bijzondere ho-instellingen is vorm gegeven. Aan de inspectie is ook de monitoring van de invoering van accreditatie en de bachelor-master structuur (als stelselwijzigingen met grote consequenties) opgedragen, waarbij de inspectie zich tevens zal richten op de rol van de afzonderlijke instellingen bij die stelselwijzigingen en op het samenspel van interne en externe toezichthouders daarbij (raden van toezicht, opleidings- en examencommissies en Colleges van Beroep voor de Examen).

310.

Waarom wordt het budget voor de Stichting Handicap en Studie verminderd? (pag. 174)

In mijn brief van 13 september 2001 heb ik de Stichting Handicap en Studie uitgenodigd tijdelijk een extra taak op zich te nemen ter versterking van de tweedelijns serviceverlening. Daaraan was een extra financiering gekoppeld voor een periode van vijf jaar. Daarna vindt evaluatie plaats.

Daarop heeft de Stichting Handicap en Studie gereageerd door een plan van aanpak op te stellen voor deze periode. In mijn brief van 13 december 2001 ben ik met dit plan van aanpak voor de periode 1-1-2002 tot en met 21-12-2006 akkoord gegaan. Evaluatie vindt aan het eind van deze periode plaats. In de meerjarenraming valt de Stichting Handicap en Studie daarom vanaf 2007 weer terug op de reguliere subsidie.

311.

Waarom is er gekozen voor een oplage van maar 4000 papieren exemplaren van de Keuzegids hoger onderwijs? Waarom is deze gids niet gratis te downloaden vanaf Internet (Surfnet)? Waarom moet er een papieren keuzegids voor professionele gebruikers komen als studenten de primaire doelgroep zijn? Zitten er studenten in het Platform Studiekeuze Informatie? Zo nee, waarom niet? (pag.177)

Het genoemde aantal van 4.000 exemplaren betreft het aantal feitelijk verkochte exemplaren van de Keuzegids hoger onderwijs in het vorig jaar. In de opdracht aan Choice is het streven naar een hoger aantal vastgelegd.

Het maken van studiekeuze producten is ook een marktactiviteit. Daartoe wordt informatie uit uiteenlopende bronnen verzameld in een database. De verwachting is dat organisaties van belanghebbenden en marktpartijen de inhoud van deze database voor aanstaande studenten ontsluiten via Internet. Als de overheid dergelijke activiteiten op dit momenten zou ontplooiën zou dit als oneigenlijke concurrentie kunnen worden aangemerkt.

De papieren keuzegids is mede bedoeld voor professionele gebruikers (schooldecanen, studiekeuze adviseurs), omdat deze de papieren keuzegids moeten kunnen gebruiken voor een goede ondersteuning van de aanstaande studenten bij hun studiekeuze.

In het Platform Studiekeuze Informatie hebben de Nederlandse Vereniging van Schooldecanen (NVS), het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO), de Landelijke Studenten Vakbond (LSVb) en de Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs (JOB) zitting. Het Landelijk Actie Comité Scholieren (LAKS) is wel uitgenodigd, maar heeft daarvan vooralsnog geen gebruik gemaakt. ISO en LSVb zijn in het platform vertegenwoordigd door studenten.

312.

Is het u bekend dat bij veel (beginnend) studenten nog onduidelijkheid bestaat over de bachelor/masterstructuur? Zo ja, wat gaat u eraan doen om het systeem duidelijker en bekender te maken? Op welke wijze wilt u deze informatie verspreiden? (pag. 178)

Uit het inspectierapport van september 2003 over de invoering van het bachelor-masterstelsel blijkt dat de universiteiten veel voorlichting geven aan huidige en aankomende studenten. Wel geeft de inspectie aan dat de opleidingsspecifieke voorlichting door studenten als gering wordt ervaren. Ik heb de instellingen inmiddels hierop aangesproken. De inspectie zal daar in haar monitor het komende jaar opnieuw aandacht aan besteden.

313.

Wat is er tot nu toe ondernomen vanuit het ministerie om duidelijkheid te verschaffen over de bachelor/masterstructuur? Wat is de rol van de universiteiten daarin? Worden ook de effecten gemeten van de informatievoorziening? (pag. 178)

Vanuit het ministerie is op verschillende manieren vorm gegeven aan de voorlichting over de invoering van de bachelor-masterstructuur: een folder voor scholieren, een folder voor studenten, informatie op de website van OCenW en artikelen in Uitleg. Daarnaast heeft de IB-Groep voorlichting verzorgd over de bachelor-masterstructuur.

De desbetreffende passage op pagina 178 heeft niet betrekking op de voorlichting in het kader van de invoering van de bachelor-masterstructuur maar op de uitvoering van de opdracht om studiekeuzeinformatie te ontsluiten door Choice. Het kwaliteitscollege houdt toezicht op deze uitvoering. In dit kader zal aandacht worden besteed aan de kwaliteit, waaronder begrepen bruikbaarheid, van de informatie en het bereik onder (aanstaande) studenten.

314.

Met hoeveel moet de doorstroom naar en het rendement van het hbo toenemen? Wat zijn de (minimale) streefwaarden? Op basis waarvan worden de streefwaarden vastgesteld voor de doorstroom vanuit mbo naar hbo? Worden er sancties verbonden aan het niet halen van deze streefwaarden? (pag. 178)

In overleg met de HBO-raad en de BVE raad zal besproken worden wat realistische streefcijfers zijn. Daarbij wordt rekening gehouden met de streefwaarden die vastgesteld zijn ten aanzien van de rendementsverbetering in het mbo. Zie tevens het antwoord op vraag 62.

315.

Wat zijn topopleidingen? Waarom wordt gekozen voor deze aanduiding, gelet op het feit dat deze categorie van opleidingen nu nog niet bestaat? (pag. 179)

Volgens de werkgroep topmasters (waarvan het advies reeds naar de Tweede Kamer is verzonden) zijn top(-master-)opleidingen opleidingen van hoge kwaliteit die én de potentieel beste studenten uit Nederland en daarbuiten aantrekken én topkwaliteit afleveren aan de markt.

Inmiddels bestaat in het wo een gegroeide praktijk opleidingen die nadrukkelijk zijn bedoeld voor getalenteerde studenten en die door de universiteiten als topopleidingen worden aangeduid. Sinds de invoering van de bachelor-masterstructuur verzorgen verschillende universiteiten zgn. honours programs in de bachelor -en masterfase voor excellente studenten. Dit zijn (ten opzichte van de reguliere opleiding) intensievere programma's waarin extra studiepunten behaald kunnen worden. Tevens bieden ze selectieve masteropleidingen en brede bachelor-opleidingen aan. Universiteiten kunnen in het kader van accreditatie specifieke aspecten die volgens hen samenhangen met de 'top' van een opleiding door de Nationale Accreditatie Organisatie laten beoordelen.

Gelet op deze praktijk lijkt het gebruik van de term 'topopleidingen' gerechtvaardigd.

In een thans in voorbereiding zijnde beleidsnotitie over toelatingsbeleid (zie ook het antwoord op vraag 109) worden verdere stappen gezet in de discussie over topopleidingen, collegegelddifferentiatie en decentrale toelating. Het voornemen is deze notitie aan het einde van dit jaar naar de Tweede Kamer te verzenden.

316.

Wat verstaat u onder opleidingen met een evidente meerwaarde? Wat is de waarde van een diploma voor voortgezet onderwijs bij decentrale toelating? (pag. 179)

In de context van collegegelddifferentiatie en selectie wordt evidente meerwaarde van specifieke opleidingen opgevat als meerwaarde van een opleiding ten opzichte van andere opleidingen, die tot uiting komt in het private rendement dat een opleiding oplevert (betere positie op de arbeidsmarkt, hoger salaris etc. voor de afgestudeerde van die opleiding) dan wel in het maatschappelijke rendement van de opleiding (meerwaarde voor de samenleving; dit geldt vooral voor opleidingen in de zorg, het onderwijs en bèta -en techniek).

Alleen met een diploma voortgezet onderwijs kan worden voldaan aan de vooropleidingseisen voor de toelating tot een opleiding in het hoger onderwijs.

Daarnaast kan uit het vo-diploma blijken of wordt voldaan aan de zgn. nadere vooropleidingseisen.

Om aan de decentrale selectie te kunnen deelnemen moet zijn voldaan aan de vooropleidingseisen en aan de nadere vooropleidingseisen. Deelname aan de decentrale selectie is slechts mogelijk indien tevens aan de lotingprocedure wordt deelgenomen.

De behaalde eindexamencijfers mogen niet tot de bijzondere kwalificaties behoren die bij de decentrale selectie in aanmerking worden genomen.

317.

Kunt u een overzicht geven van de directe kosten voor accreditatie voor de instellingen van hoger onderwijs (onder andere inhuur van vbi's en aanvraagkosten accreditatie bij de Nederlandse Accreditatie Organisatie (NAO) en de kosten van het externe toezicht (instandhouding NAO en inspectie hoger onderwijs)? (pag. 180)

De NAO hanteert de volgende tarieven:

Aanvraag accreditatie: € 2500,-

Toets nieuwe opleiding: € 2500,- ; € 5000,- ; € 7500,- ; of € 10.000,- , afhankelijk van omvang en aard van de toetsing.

De prijs die in rekening wordt gebracht voor het uitvoeren van een visitatie varieert per opleiding en per vbi. De kosten per instelling van een visitatie liggen naar schatting gemiddeld tussen € 20.000,- en € 25.000,-. Ik merk hierbij op dat precieze gegevens hierover niet bekend zijn en dat het prijsbeleid van de vbi's sterk in beweging is als gevolg van de invoering van accreditatie en de mogelijkheid dat naast VSNU en HBO-Raad ook andere vbi's kunnen worden ingeschakeld.

Voor instandhouding van de NAO wordt in 2004 € 3,5 miljoen per jaar beschikbaar gesteld.

De kosten van de Onderwijsinspectie voor de sector hoger en wetenschappelijk onderwijs zijn circa op € 3,6 miljoen per jaar.

De inspectie hoger onderwijs zal in de toekomst niet meer worden bekostigd voor de taken die zijn overgedragen aan de NAO.

De activiteiten die behoren bij accreditatie en visitatie worden meegenomen in het bedoelde onderzoek naar de administratieve lastendruk voor de instellingen.

Het is mij op dit moment niet bekend dat er een probeem is op het terrein van de btw-afdracht bij het inhuren van vbi's.

318.

Op welke manier worden deze kosten betrokken bij de analyse van de ontwikkeling van de administratieve lasten? Overweegt u om de instellingen te compenseren voor de btw-afdracht die ontstaan door het inhuren van vbi's? (pag. 180)

Zie het antwoord op vraag 317.

319.

Met betrekking tot kwaliteitszorg en accreditatie in het hoger onderwijs: welke aspecten worden verantwoord in de verantwoordingsdocumenten? Welke functie hebben de onderzoeksvisitaties voor de reallocatie van middelen? Bij wie ligt de verantwoordelijkheid voor de reallocaties? Zijn er wettelijke sancties? Hoe is de bezwaarprocedure geregeld? (pag. 181)

Het instellingsbestuur dient jaarlijks voor 1 juli bij de minister een verslag in.

Het verslag bestaat uit de jaarrekening met de daarbij behorende begroting, het jaarverslag en de overige financiële gegevens.

Uit het verslag dient te blijken in hoeverre sprake is van een behoorlijke uitvoering van de werkzaamheden ten behoeve waarvan de rijksbijdrage is verleend en van een doelmatige aanwending van de rijksbijdrage, mede in het licht van het instellingsplan (art. 2.9 WHW).

In de jaarrekening wordt rekening en verantwoording afgelegd van het financiële beheer van de instelling over het voorafgaande begrotingsjaar.

Het jaarverslag omvat mede het voorgenomen beleid van de instelling t.a.v. de werkzaamheden van de instelling, mede in het licht van de uitkomsten van de kwaliteitsbeoordeling en andere gegevens omtrent de kwaliteit van de werkzaamheden van de instelling.

Aan het verslag wordt een verklaring van de door het instellingsbestuur aangewezen registeraccountant omtrent de getrouwheid van het verslag, toegevoegd.

De onderzoeksvisitaties hebben een belangrijke functie ten behoeve van de colleges van bestuur van de universiteiten. Die zijn immers verantwoordelijk voor de toedeling van middelen uit de rijksbijdrage aan de verschillende onderdelen van de instelling. Bij deze zogenaamde 'bestedingsvrijheid' van de instellingen past geen wettelijke sanctie op het beleid van een instelling ten aanzien van eventuele reallocatie van middelen intern. Hoe een eventuele bezwaarschriftprocedure tegen allocatie of reallocatie van middelen is geregeld binnen een universiteit is mij niet bekend. Dit is immers een zaak van het college van bestuur en kan per instelling verschillend geregeld zijn.

320.

Is bij herverdeling oftewel dynamisering of prestatiebekostiging van onderzoeksgelden past performance het enige criterium? Wordt bij die herverdeling ook rekening gehouden met het feit dat jonge universiteiten over relatief minder onderzoeksgeld hebben kunnen beschikken dan oude

universiteiten en dien ten gevolge op past performance minder scoren dan oude universiteiten? In hoeverre wordt onderzoekspotentie voor de toekomst in de criteria betrokken? Waarom is voor deze dynamisering zoveel geld gereserveerd (€ 8 miljoen in 2005 en € 9 miljoen in 2006)? (pag. 182)

Het kabinet vindt het noodzakelijk dat er een vorm van prestatiebekostiging en dynamisering in de eerste geldstroom voor onderzoek komt. Hoe dat het beste kan gebeuren, is onderwerp van overleg, binnen het innovatieplatform en tussen de minister van OCW en de universiteiten. In het Wetenschapsbudget dat eind dit jaar naar de Kamer wordt gezonden zal worden aangegeven wat de hoofdlijnen zijn van de aanpak.

Voor de periode 2004-2006 is € 21 miljoen gereserveerd om de systematiek uit te werken. Tevens gaat het om de opbouw van een systeem voor prestatiemeting dat de basis zal vormen voor een transparanter verslaglegging van de minister van OCW aan het parlement, en voor het bestuurlijk handelen ten aanzien van de universiteiten.

321.

Waarom meet u de prestatie van het onderzoeksdeel van een universiteit af? Hoe wordt hierbij rekening gehouden met korte en lange termijn resultaten? Hoe wordt hierbij rekening gehouden met korte en lange termijn relevantie? Met nationale en internationale relevantie? Relevantie voor de autonome wetenschappelijke vooruitgang? Voor de (niet) commerciële toepassing? Voor de maatschappelijke verrijking? (pag. 182)

Zie het antwoord op vraag 320.

322.

Hoe geschiedt beloning van prestaties en kwaliteit bij onderzoek? Wordt er achteraf extra geld gegeven? (pag. 182)

Zie het antwoord op vraag 320.

323.

Wat houdt dynamisering van de basisvoorziening onderzoek in? (pag. 182)

De basisvoorziening onderzoek is een van de componenten binnen het onderzoeksdeel van de rijksbijdrage aan de universiteiten. In de afgelopen jaren werd deze component verdeeld over de universiteiten op basis van een vaste verdeelsleutel. Hierdoor was de verdeling van deze component afhankelijk van de verdeling in het verleden. Met ingang van het begrotingsjaar 2003 is de verdeling van deze component afhankelijk geworden van de aantallen uitgereikte diploma's per universiteit.

324.

Kan een onderbouwing worden gegeven voor de middelen die voor 2004-2006 zijn gereserveerd voor de dynamisering eerste geldstroom? (pag. 182)

Zie het antwoord op vraag 320.

325.

Wat is op dit moment de status van de diplomabank, die de staatssecretaris voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap stelde op te willen zetten (aanhangsel van de Handelingen II, 2002-2003, nr. 1732)? (pag. 183)

In mijn antwoord (Kamerstukken 2002-2003, 1732) op de kamervragen van het lid Lambrechts (D66), heb ik de kamer ervan op de hoogte gesteld dat ik de IBG heb verzocht mij in september 2003 een voorstel te doen voor de ontwikkeling van een diplomabank. Het voorstel heb ik ondertussen ontvangen en wordt bestudeerd. De Kamer zal hierover, zoals ik ook in antwoord op de kamervragen van lid Lambrechts heb aangegeven, nader worden geïnformeerd.

326.

Waarom wordt bij de toekenning van lectoraten gekozen voor een evenredige spreiding daarvan over de hogescholen en hoe verhoudt zich dat tot een doelmatige en doeltreffende inzet van de middelen? (pag. 184)

In het bestuurlijk arrangement met de HBO-raad van oktober 2001 is bepaald dat de HBO-raad zich verantwoordelijk weet voor de uitvoering van de afgesproken doelstellingen, namelijk de introductie van lectoren en kenniskringen. Hij heeft daarbij gekozen voor het oprichten van de Stichting Kennisontwikkeling hbo die voorstellen van hogescholen voor het inrichten van lectoraten beoordeelt. Toekenning van middelen geschiedt daarmee op basis van kwaliteit, waarbij de hogescholen in gelijke mate in de gelegenheid zijn gesteld om een beroep op middelen te doen. Van een evenredige spreiding van lectoraten over hogescholen zonder nadere toetsing is daarmee geen sprake.

327.

Hoe worden de prestaties van lectoren in het hbo beoordeeld en berekend? (pag. 184)

De stichting Kennisontwikkeling hbo beoordeelt vooraf voornemens van hogescholen om lectoren en kenniskringen te introduceren. In 2004 is een evaluatie van het convenant lectoren en kenniskringen voorzien. Naast de evaluatie van het bestuurlijke deel van het arrangement zal daarbij met inachtneming van de korte periode waarin lectoren hebben kunnen functioneren, het presteren van lectoren en kenniskringen in ogenschouw genomen worden.

328.

Wat is het verschil tussen een master en een onderzoeksmaster? (pag. 185)

Een onderzoeksmaster is een bepaald type wo-masteropleiding. Bij deze opleidingen ligt een aanzienlijk zwaardere nadruk op het verrichten van wetenschappelijk onderzoek dan in een reguliere wo-master.

Ik heb de NAO verzocht mij te adviseren over de vraag welke masteropleidingen aan te duiden zijn als onderzoeksmasters met het oog op eventuele uitbreiding van de studiefinancieringsrechten van de student van 1 jaar naar 2 jaar. De NAO heeft daartoe criteria ontwikkeld en over 24 opleidingen positief advies gegeven, verspreid over verschillende disciplines.

329.

Heeft de uitbreiding van de onderzoeksmasters consequenties voor de aanstellingsduur van de assistenten in opleiding (aio)? (pag. 185)

De verlenging van de studiefinanciering van de onderzoekmaster is bedoeld om jong talent voor een onderzoekscarrière te interesseren. Aangezien de (meeste) onderzoeksmasters nog in ontwikkeling zijn, zijn consequenties voor de aanstellingsduur van de aio-opleiding op dit moment niet aan de orde. Ik wil echter een discussie met het veld voeren over de aansluiting van de onderzoeksmaster op de aio-opleiding. Ook de aanstellingsduur van de aio zal daarvan onderdeel uitmaken.

330.

Welke voorschriften zijn er voor de kerngegevens van sectorplannen? (pag. 186)

In de bedoelde passage (paragraaf 6.2.3.5 onderzoeksmasters in het wetenschappelijk onderwijs) is het voornemen opgenomen om het ontwikkelen van onderzoekmasteropleidingen te stimuleren. Eén van de doelstelling daarbij is het bevorderen van opleidingen van levensvatbare omvang, in aansluiting op landelijke speerpunten in het onderzoek. De universiteiten zullen worden uitgenodigd om hierover onderling afspraken te maken in de vorm van sectorplannen. Voor deze planvorming en de kosten van de invoering hiervan zijn middelen gereserveerd in de begroting. Dit voornemen zal concreet worden uitgewerkt in het HOOP, en vervolgens in overleg worden gebracht met de instellingen. In dat verband zullen ook de nodige voorschriften worden geformuleerd waaraan de sectorplannen moeten voldoen.

331.

Wat is de toename geweest in de afgelopen jaren van de geneeskundige productie in de academische ziekenhuizen voor wat betreft operaties, ingrepen en procedures? Is deze toename voldoende om medische studenten en paramedische studenten te garanderen dat zij voldoende praktische kennis kunnen opdoen tijdens hun studie? (pag. 188)

Gegevens over de productie van de academische ziekenhuizen zijn retrospectief en daarom minder relevant voor de situatie zoals die over enige jaren van belang is in relatie tot het dan te organiseren klinisch onderwijs. Grosso modo gelden voor de productie van de academische ziekenhuizen dezelfde trends als die landelijk zichtbaar zijn. Als bekend zijn de curricula intussen vernieuwd en dat geldt eveneens voor het klinisch onderwijs aan studenten geneeskunde.

Ook andere dan geneeskundestudenten doen in toenemende mate een beroep op dezelfde klinische capaciteit. Daarbij valt te denken aan studenten verpleegkunde, agio's (in opleiding tot medisch specialist), ok-assistenten-in-opleiding, 'nieuwe beroepen', etc. In de onderwijs- en opleidingsregio's wordt gewerkt aan oplossingen om die gecombineerde uitdaging aan te gaan.

332.

Hoe groot is de toename van docenten en stageplaatsen in de geneeskundeopleidingen en zorgopleidingen? Wie krijgt de beschikking over de extra middelen en hoe worden deze verdeeld?

De afwegingen inzake de onderwijscapaciteit en de instroom worden gemaakt door de instellingen van hoger onderwijs zelf. Zij krijgen in die afweging te maken met verschillende factoren, zoals de behoefte aan artsen, het specifieke onderwijsconcept, de kwaliteit van onderwijs en onderzoek, de

beschikbare infrastructuur en middelen, het aantal docenten en de beschikbaarheid van stageplaatsen in het academisch ziekenhuis en daarbuiten. Het sluitstuk van deze afwegingen vormt de beslissing over een aanvaardbare instroomcapaciteit, mede in het licht van de behoefte aan zorgwerkers. De Universitaire Medische Clusters hebben laten weten dat zij de huidige instroom van 2850 studenten binnen de beschikbare capaciteit kunnen opvangen en zij garanderen dat kwalitatief goed onderwijs kan worden geboden.

Wat de stageplaatsen betreft: voor de organisatie van de in omvang groeiende co-schappen, over enkele jaren, zijn al vorig jaar nieuwe onderhandelingen met de algemene ziekenhuizen in de onderwijs- en opleidingsregio's gestart. Eerder dit jaar sloot de Vereniging voor Academische Ziekenhuizen (VAZ) en de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen (NVZ) een kaderovereenkomst waarbinnen afspraken gemaakt zullen worden, uitgaande van de algemeen bekende noodzaak om het aantal 'perifere co-schappen' uit te breiden. Voor de uitbreiding van de capaciteit worden dezerzijds extra middelen toegewezen. De colleges van bestuur hebben bestedingsvrijheid ten aanzien van de toegewezen middelen.

333.

Wie formuleert wat prestaties zijn in het hoger onderwijs en hoe wordt voorkomen dat afspraken over prestaties zoals over rendement ontaarden in optimaliseren op kwantiteit waardoor kwaliteit in het geding komt? (pag. 22, 166, 167)

Het formuleren van de prestaties wordt gedaan door overheid en instellingen: de overheid vraagt de instellingen hoeveel zij kunnen bijdragen aan de landelijke doelen. De instellingen maken een eigen afweging hoeveel zij aan welk doel bijdragen op basis van hun uitgangssituatie, sterke en zwakke punten, context etc. Over de individuele bijdrage van de instelling worden afspraken gemaakt met de overheid. Voorkomen moet worden dat prestaties op het terrein van rendement ten koste gaan van de kwaliteit van de opleiding. Door het systeem van visitatie en accreditatie wordt op de kwaliteit van de opleiding toegezien.

334.

Waarom wordt de emancipatie hbo voortgezet en de activiteiten van Axis afgebouwd? (pag. 190 en 191)

De organisatie Axis is een tijdelijke voorziening die tot medio 2004 wordt gesubsidieerd, passend bij de doelstellingen die bij de oprichting zijn geformuleerd. In verband met het Deltaplan bèta en techniek zal een nieuwe organisatie worden ingericht. Naast een nieuwe bestuurlijke positionering zal de aandacht uitgaan naar verbreding van de activiteiten waarbij Axis betrokken is geweest.

In de begroting zijn middelen gereserveerd in verband met de activiteiten die de VHTO tot op heden heeft verricht in verband met de specifieke positie van vrouwen in het technisch onderwijs. Over de precieze inzet van deze middelen zal in de komende jaren mede in relatie tot het Deltaplan bèta techniek nog specifieke besluitvorming plaatsvinden.

335.

Waaruit bestaat de financiële concurrentie bij de instellingen voor hoger onderwijs in 2004? (pag. 191)

De recente uitbreiding van het aantal opleidingen en nevenvestigingen heeft geleid tot een mate van concurrentie die niet bijdraagt aan de kwaliteit van het onderwijs. Hierdoor ontstond een verlaging van de instroom bij een aantal opleidingen, waardoor de bestaande capaciteit en infrastructuur op die opleidingen minder werd benut. Omdat de bekostiging met name in het hbo afhankelijk is van aantallen ingeschreven studenten, leidt een verlaging van de instroom tot een verlaging van de bekostiging. Mede in verband met de toenemende internationale concurrentie om de beste studenten en docenten, wordt gestreefd naar minder, maar kwalitatief zeer goede opleidingen. Ik verwijs naar de beleidsregel doelmatigheid hoger onderwijs, die met brief van 22 september 2003 aan de voorzitter van de Tweede Kamer is verzonden.

336.

Hoe gaat u de kostprijs van de door de overheid bekostigde taken zichtbaar maken? (pag. 192)

Ik heb opdracht gegeven tot het doen van een onderzoek naar de kosten per student in het hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs. In het najaar 2003 zal ik u het rapport en de beleidsreactie sturen. Daarnaast treed ik in contact met de "Joint Costing and Pricing Steering Group" (JCPSG) om te verkennen op welke wijze in het Verenigd Koninkrijk is getracht inzicht te verkrijgen in de kosten van de opleidingen.

Met deze inzichten, zal ik mij beraden op welke wijze ik de kostprijs van door de overheid bekostigde taken zichtbaar kan maken.

337.

Wordt er bij de monitoring van de toerusting van instellingen voor hoger onderwijs gekeken naar de ontwikkelingen in het opleidingsniveau, de relevante werkervaring en de deskundigheidsbevordering bij docenten? Zo ja, door wie? Wanneer wordt de Kamer hierover geïnformeerd? (pag. 198)

Over het niveau van de opleiding, de kwaliteit van de docenten waaronder eventueel ook deskundigheidsbevordering, wordt gerapporteerd in visitatierapporten. Ook in de accreditatie door de NAO worden deze facetten beoordeeld. Een samenvattend overzicht van de visitaties en accreditaties verschijnt jaarlijks in het onderwijsverslag.

338.

Wordt er bij de monitoring van de toerusting van instellingen voor hoger onderwijs gekeken naar de ontwikkeling in het aantal docenturen per student? Door wie? Wanneer wordt Kamer hierover geïnformeerd? (pag. 198)

In het accreditatiekader is de kwantiteit van het personeel één van de facetten die beoordeeld worden. Voor de kwantiteit van het personeel is het aantal studenten relevant. Een samenvattende rapportage van de accreditaties verschijnt jaarlijks in het onderwijsverslag.

339.

Hoe monitort u good governance in het hoger onderwijs? Welke rol heeft de Algemene Rekenkamer hierbij? (pag. 198)

Zie het antwoord op vraag 309. De Algemene Rekenkamer bepaalt hierbij haar eigen rol.

340.

Wordt bij de monitoring van de toerusting van de instellingen voor hoger onderwijs gekeken naar de verschuivingen tussen de budgetten voor materieel en personeel? Door wie? Wanneer wordt de Kamer hierover geïnformeerd? (pag. 198-199)

CFI (Centrale Financiën Instellingen) beoordeelt jaarlijks de jaarrekeningen van de instellingen. Eventuele verschuivingen tussen de budgetten voor materieel en personeel worden hierbij in kaart gebracht. De Kamer wordt door middel van de publicatie 'Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen in kerncijfers' jaarlijks op de hoogte gesteld over de inkomsten en uitgaven van de instellingen. In de jaarrekeningen van de instellingen wordt op het detailniveau verschuivingen binnen het personele budget tussen docenten, diensten-personeel en management en managementondersteuning niet altijd gerapporteerd. Op grond van de richtlijn Jaarverslaglegging Hoger Onderwijs hoeft dat ook niet. Dit past in het autonomiebeleid dat in het hoger onderwijs van toepassing is.

341.

Wie monitort het functioneren van de Wet universitaire bestuurshervorming (WUB) en van de Wet op de medezeggenschapsraad (WMR)? (pag. 198-199)

In 1997 is de WUB vervangen door de Wet modernisering universitaire bestuursorganisatie (MUB). Met de MUB is gekozen voor een stelsel dat ook elders in het onderwijs en de samenleving gebruikelijk is, te weten medezeggenschap en ondernemingsraden in plaats van medebestuur. In 2001 vond met het rapport "De MUB- een tussenstand" een eerste monitoring van het functioneren van de MUB plaats. De bevindingen waren positief ten aanzien van het beoogde integraal management en meer kritisch ten aanzien van het onderdeel medezeggenschap. De MUB biedt in principe de ruimte voor volwaardige en goed functionerende medezeggenschap. De concrete invulling is vooral een zaak van bestuurscultuur binnen de instellingen. De universiteiten hebben op dit punt verbeteracties aangekondigd, waarover dit najaar wordt gerapporteerd. In april 2003 is de start van een verdere evaluatie aangekondigd, die naar verwachting eind 2004 zal zijn afgerond.

342.

Neemt Nederland volgend jaar ook deel aan het onderzoek Trends in International Mathematics and Science Study (TIMMS)? (pag. 214)

TIMMS is een trendonderzoek, dat momenteel voor de derde keer plaatsvindt. Nederland neemt hier momenteel al aan deel, voor zowel basis- als voortgezet onderwijs. De voorbereiding van de huidige meting begon in 2001 (basisonderwijs) en 2002 (voortgezet onderwijs) en zal eind 2004 (voortgezet onderwijs) en halverwege 2005 (basisonderwijs) resulteren in een rapportage.

343.

Wat is het budgettaire saldo van de beide kabinetten Balkenende voor de arbeidsvoorwaarden van leraren in het primair onderwijs en voortgezet onderwijs voor 2004 en 2007? (pag. 219)

Het budgettaire saldo is als volgt. Enerzijds wordt om meer mensen aan het werk te krijgen in het onderwijs door de beide kabinetten Balkenende € 71 miljoen geïnvesteerd oplopend tot € 272 miljoen in 2007. Hiervan is € 28 miljoen oplopend tot € 124 miljoen voor het oplossen van arbeidsmarktknelpunten en het verminderen van de werkdruk.

Anderzijds zet het kabinet in op loonmatiging om herstel van de werkgelegenheid te bevorderen. Onder normale omstandigheden volgt de collectieve sector de markt, echter in deze kabinetsperiode is besloten tot een korting van de arbeidsvoorwaardenruimte t.o.v. de raming voor de marktsector. Het uiteindelijke verschil zal met name afhangen van de mate waarin ook in de marktsector loonmatiging wordt doorgevoerd. Overigens zullen de eventuele afspraken uit het najaarsoverleg hierop nog van invloed zijn.

In de huidige context is loonmatiging noodzakelijk voor een structureel economisch herstel. Maar niet alleen salarismaatregelen dragen bij aan de aantrekkelijkheid van het beroep. Een belangrijke manier om werken in het onderwijs aantrekkelijker te maken is door de omgeving en de arbeidsorganisatie waarin wordt gewerkt, aantrekkelijker te maken en de werkdruk te verlichten. Bijvoorbeeld door extra onderwijsondersteunend personeel aan te trekken, loopbaanmogelijkheden te versterken en de begeleiding van nieuwe instroom te verbeteren.

Bij het bepalen van het mogelijke effect van de verschillende maatregelen op het terugdringen van het lerarentekort is gebruik gemaakt van de resultaten van scenarioberekeningen van CentER Applied Research (gepubliceerd in mei 2003 in het rapport "De toekomstige arbeidsmarkt voor leraren en managers in het primair en voortgezet onderwijs: prognoses 2003-2011").

344.

Wat is de huidige situatie rond het lerarentekort? Welke waarde moeten we hechten aan de uitspraken van het Sectorbestuur voor de Onderwijsarbeidsmarkt (SBO) dat het lerarentekort op de korte termijn zou zijn opgelost? Kunnen we inzage krijgen in de betreffende rapportage? (pag. 224)

Zie het antwoord op vraag 65.

345.

Hoe groot was de achterstand van leraren volgens de commissie Van Rijn? Hoeveel is hiervan inmiddels ingelopen? Hoe zal deze achterstand zich de komende jaren ontwikkelen? (pag. 219)

Volgens de commissie van Rijn bedroeg de achterstand in 1997 voor hbo-ers ongeveer 7 procent en voor wo-ers 18 procent. Sindsdien is er in termen van inkorten van carrièrelijnen, het ophogen van aanvangssalarissen, meer doorstroommogelijkheden en functiedifferentiatie (schalen 10 in het primair onderwijs en schalen 11 in het voortgezet onderwijs) en meer ruimte voor beloningsdifferentiatie middels schoolbudgetten veel ten goede gekeerd. Exacte cijfers hierover zijn echter niet bekend. Het ministerie van BZK heeft geen nieuwe beloningsvergelijkingen ter beschikking gesteld mede - naar ik heb vernomen - als gevolg van het ontbreken van goed en recent datamateriaal. De komende jaren zullen alle werknemers in de collectieve sector, dus ook de leraren, een gematigde inkomensontwikkeling doormaken.

346.

Welk effect heeft de bevrozing van de lonen van leraren voor de aantrekkelijkheid en het imago van het beroep leraar op de korte en lange termijn?(pag. 219)

Om zo snel mogelijk de economie weer te laten floreren moet iedereen in financiële zin even pas op de plaats maken. Voor de aantrekkelijkheid en het imago van het beroep leraar zijn echter in de begroting

extra middelen uitgetrokken o.a. ten behoeve van leraren in het vmbo en directeurs in het primair onderwijs. Getuige de instroom in de lerarenopleidingen en de belangstelling voor de zij-instroom is het met de aantrekkelijkheid van het beroep op de korte termijn in ieder geval goed gesteld. Voor wat de langere termijn betreft zal een aantrekkende economie de beste garantie zijn dat het onderwijs en haar personeel kan meedelen in termen van beloning en investeringen in het onderwijs.

347.

Hoe verhoudt de beloning voor leraren in het vmbo zich tot die van leraren in de havo en het vwo? Waar is dit verschil in beloning op gebaseerd? (pag. 219)

Tot voor kort was in het voortgezet onderwijs sprake van een directe koppeling tussen de salarisschaal en de sector waarin de leraar werkzaam is. Voor de leraar in de tweedegraads sector (vmbo en eerste drie leerjaren vwo en havo) gold schaal LB (oud schaal 10) en voor de leraar in de eerstegraads sector (leerjaren 4 en 5 van het havo en leerjaren 4, 5 en 6 van het vwo) schaal LD (oud schaal 12). De reden voor deze koppeling was het gegeven, dat in het verleden het vereiste kennisniveau maatgevend was voor de bepaling van de zwaarte van een functie.

In 2000 is met de werkgevers- en werknemersorganisaties afgesproken om de directe koppeling tussen sector en salarisschaal in de regelgeving te schrappen. Bij CAO zijn de afgelopen periode verschillende maatregelen getroffen om de loopbaanperspectieven van leraren te verbeteren. Hierbij lag een accent op de verbetering van de loopbaanperspectieven voor vmbo leraren. Voor het voortgezet onderwijs heeft dit geleid tot de toekenning van financiële middelen via het schoolbudget ten behoeve van functiedifferentiatie binnen het beroep van leraar. De middelen kunnen onder meer worden aangewend voor de introductie van een leraarsfunctie op schaal LC-niveau in het gehele voortgezet onderwijs en van een leraarsfunctie op schaal LD-niveau in het vmbo. Dit biedt instellingen de mogelijkheid leraren te laten doorstromen naar hogere leraarsfuncties. De toekenning van salarisschalen aan functies is afhankelijk van de waardering van de zwaarte van de inhoud van de functies. Deze waardering wordt door het bevoegde gezag vastgesteld aan de hand van functiewaarderingen. Sociale partners hebben in de decentrale cao voor het voortgezet onderwijs afspraken gemaakt over het hierbij te hanteren functiewaarderingssysteem.

348.

Welke overwegingen lagen oorspronkelijk eraan ten grondslag dat personeel in de onderwijssector werd uitgesloten van het ziekenfonds? (pag. 221)

Het overheids- en onderwijspersoneel is van oudsher buiten de sociale werknemersverzekeringen, inclusief de Ziekenfondswet (ZFW), gehouden. Hoewel de "Ziekenfondsoptie" destijds wel is overwogen werd in 1951 gekozen voor een als tijdelijk ("interim") bedoelde regeling die voorzorg in een periodieke tegemoetkoming in de kosten van de premie voor de ziektekosten. Deze regeling gold voor rijksambtenaren en onderwijzend personeel en is ook thans (met geringe verschillen per sector) nog van kracht. Ook in het kader van de Wet overheidspersoneel onder de werknemersverzekeringen (Wet van 24 december 1997, Staatsblad 1997, 768) is geen verandering aangebracht in de situatie op het terrein van de ziektekostenverzekering voor het onderwijs. Daarbij speelde de onduidelijkheid over de toekomst van het stelsel van ziektekostenverzekeringen op de middellange en lange termijn een rol, alsmede de overweging dat de regering zich geen volledig beeld had kunnen vormen van alle consequenties van toepassing van de ZFW ten aanzien van het overheids- en onderwijspersoneel.

349.

Kunt u een overzicht geven van het aantal studenten dat de afgelopen 10 jaren met de lerarenopleiding is begonnen, de studie heeft afgemaakt, welk percentage hiervan uiteindelijk in het onderwijs terecht is gekomen en hoe lang ze er uiteindelijk werken. (pag. 224)

De lerarenopleiding blijft een belangrijke bron voor nieuwe leerkrachten. Na een daling van het aantal mensen dat aan de lerarenopleiding ging studeren halverwege de jaren negentig, is enkele jaren geleden de instroom weer flink gestegen. De stijging van het aantal studenten moet met name op het conto van de pabo's worden geschreven. De instroom in de lerarenopleidingen voor voortgezet onderwijs is de afgelopen jaren gedaald en dit jaar voor het eerst sinds lange tijd weer gestegen.

Tabel:

Instroom: voor de eerste maal ingeschreven in hbo-bacheloropleiding onderwijs (voltijd, deeltijd en duaal). Gediplomeerden hbo-bacheloropleidingen onderwijs. De cijfers zijn exclusief lerarenopleidingen kunst.

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Instroom	12.051	12.070	10.508	10.402	10.317	11.054	13.020	13.505	12.426	13.340
Diploma	8.218	8.627	8.836	8.541	8.427	8.324	7.601	7.952	8.599	9.332

Bron CRI-HO

Niet alle studenten die starten met de lerarenopleiding ronden hun opleiding af. Ruim een jaar na de instroom heeft ongeveer 16 procent de opleiding verlaten. Dit cijfer is overigens vergelijkbaar met andere hbo-opleidingen.

Afgestudeerden van de lerarenopleiding basisonderwijs gaan bijna allemaal (95%) in het onderwijs werken. Van de afgestudeerden van de lerarenopleiding voortgezet onderwijs is dit slecht 60%. Van de afgestudeerden van de universitaire lerarenopleiding gaat ruim 80% in het onderwijs werken.

Het is onmogelijk om te voorspellen hoe lang de mensen die de afgelopen jaren zijn afgestudeerd, ook daadwerkelijk in het onderwijs blijven werken. Recentelijk is een zogenoemd loopbaanonderzoek gestart die op deze vraag meer licht moet werpen. Echter ook dan blijft het een prognose en geen feitelijk gegeven. Wel is bekend dat de laatste jaren het uitstroompercentage van leraren in het primair onderwijs ongeveer 5% is. De uitstroompercentages voor leraren zijn in het voortgezet onderwijs hoger dan in het primair onderwijs. Na een gestage stijging van het uitstroompercentage van ruim 5% in 1997 naar bijna 9% in 2000, is het in 2001 gedaald naar 7%. Ook in het voortgezet onderwijs is de uitstroom onder jongere leraren hoger (10%). Zie tevens het antwoord op vraag 354.

350.

Is het uw bedoeling dat met de decentralisatie van de arbeidsvoorwaardenvorming tevens onderwijspersoneelstekorten gaan verschuiven van gebieden met betere voorwaarden naar gebieden met slechtere voorwaarden? Schuift u daarmee de verantwoordelijkheid het lerarentekort welbewust op het bordje van de werkgevers? (pag. 228)

Dat is geenszins mijn bedoeling. Met decentralisatie wordt een optimale werking van de onderwijsarbeidsmarkt bevorderd. Decentralisatie past in het streven naar autonomie en deregulering. Instellingen moeten de ruimte krijgen om een eigen arbeidsmarkt- en personeelsbeleid te voeren. Decentralisatie aan de instellingen betekent niet dat op het niveau van de sector geen coördinatie van arbeidsvoorwaarden meer plaatsvindt. Evenals bij decentralisatie van de arbeidsvoorwaarden in het hoger onderwijs en de bve-sector, wordt bij de voorgenomen decentralisatie van arbeidsvoorwaarden

in vo en po een convenant gesloten tussen de minister en de sociale partners, dat hiervoor waarborgen biedt. Over, onder andere, de contractloonontwikkeling en de algemene arbeidsduur worden op sectorniveau afspraken gemaakt tussen een representatieve werkgeversorganisatie en de centrales van overheids- en onderwijspersoneel (vakbonden). Op deze wijze wordt concurrentie op primaire arbeidsvoorwaarden tussen gebieden met goede en slechtere voorwaarden voorkomen.

Met decentralisatie van arbeidsvoorwaarden wordt niet doelbewust de verantwoordelijkheid voor het lerarentekort op het bordje van de werkgevers geschoven. Hier is sprake van een gezamenlijke verantwoordelijkheid, waarin de overheid faciliteert en, waar nodig, stimuleert en de werkgevers (instellingen) de ruimte krijgen om een eigen arbeidsmarkt- en personeelsbeleid te voeren, toegesneden om de lokale arbeidsmarktsituatie.

351.

Waarom is er gekozen voor een "eenmalige ophoging van het structurele budget" voor de kinderopvang met € 5 miljoen? Kunt u het getal toelichten? Is er in de jaren daarna geen extra budget nodig? (pag. 229)

Het budget voor kinderopvang is in 2003 verhoogd om te voorkomen dat opnieuw wachtlijsten moesten worden ingesteld; dit werd in verband met de krappe arbeidsmarktpositie van het onderwijs niet wenselijk geacht. Er is gekozen voor een eenmalige ophoging van het budget omdat er nog onvoldoende inzicht was in de structureel benodigde middelen voor kinderopvang. Met de inwerkingtreding van de Wet basisvoorziening kinderopvang (WBK), die op dat moment nog voorzien was voor 2004, treedt een verandering op in de werkgeverslasten voor kinderopvang. Nu de WBK opnieuw is uitgesteld zal ook voor 2004 binnen de OCW-begroting gezocht moeten worden naar middelen om het kinderopvangbudget eenmalig te verhogen tot het benodigde niveau. Vervolgens zal worden bezien of en in welke mate een structurele verhoging van het budget nodig is vanaf het moment van de invoering van de WBK (nu voorzien voor 2005).

352.

Met welk percentage is de individuele bijdrage van onderwijsgeevenden aan kinderopvang toegenomen in de afgelopen jaren? Hoe heeft de financiële bijdrage van de werkgever zich ontwikkeld? In welke mate vormt de eigen bijdrage voor kinderopvang een belemmering voor herintreding? (pag. 229)

De regeling kinderopvang onderwijspersoneel volgt de adviestabel ouderbijdragen zoals gepubliceerd door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (voorheen door het ministerie van VWS). De stijging van de ouderbijdrage die werknemers in het onderwijs de afgelopen jaren hebben ondervonden komt dus overeen met de door SZW/VWS geadviseerde ontwikkeling.

De feitelijke kosten van de kinderopvang zijn de afgelopen jaren nog sterker gestegen dan de ouderbijdragen, waardoor een steeds groter deel van de opvangkosten voor rekening van de werkgever zijn gekomen. Waren de kosten voor kinderopvang tot voor enkele jaren nog 50%-50% verdeeld over werkgevers en werknemers, inmiddels is de verhouding gemiddeld 58% voor de werkgever en 42% voor de werknemer.

Hoewel aangenomen mag worden dat hoge kosten van kinderopvang ontmoedigend werken op de arbeidsparticipatie, zijn er nog geen concrete signalen dat herintreders om deze reden afzien van toetreden tot het onderwijs en evenmin dat werknemers hierom het onderwijs verlaten.

353.

Wanneer verschijnt de monitor over in- en doorstroombanen (id-banen) van het ministerie? (pag. 230)

Het aantal werknemers in ID-banen in het onderwijs wordt, evenals gegevens over een aantal andere groepen, gemonitord via een jaarlijks terugkerend onderzoek: de aandachtsgroepenmonitor. De resultaten van deze monitor worden jaarlijks opgenomen in de nota 'Werken in het onderwijs'. Vanaf het eind van dit jaar kunnen de meest actuele gegevens van de aandachtsgroepenmonitor ook worden geraadpleegd via een daarvoor in te richten internetsite.

354.

Wat is het uitvalpercentage van beginnende leraren en zij-instromers? Is er al een tendens te merken, in de zin van 'structurele' leraren en leraren die maar kort in het onderwijs werkzaam zijn? Bestaat hierin aantoonbaar verschil tussen zij-instromers, herintreders en beginnende leraren van de lerarenopleidingen? (pag. 241)

Regelmatig verschijnen in de media berichten dat veel (vooral) jonge leraren het onderwijs vroegtijdig verlaten. Deze signalen waren voor de minister van OCW aanleiding om een groot loopbaanonderzoek onder (toekomstige) leraren te starten.

De eerste resultaten laten zien dat de per saldo uitstroom van leraren in het primair onderwijs de laatste jaren ongeveer 5%. Onder jongere leraren (tot 30 jaar) ligt dit percentage - met 6% - iets hoger.

De uitstroompercentages voor leraren zijn in het voortgezet onderwijs hoger dan in het primair onderwijs. Na een gestage stijging van het uitstroompercentage van ruim 5% in 1997 naar bijna 9% in 2000, is het in 2001 gedaald naar 7%. Ook in het voortgezet onderwijs is de uitstroom onder jongere leraren hoger (10%). De genoemde percentages zijn vergelijkbaar met uitstroom in andere sectoren en lager dan de uitstroom in bijvoorbeeld de zorgsector. Een aandachtspunt is en blijft de uitstroom van jongere leraren.

Het uitvalpercentage onder zij-instromers is - in tegenstelling tot wat naar voren komt in berichtgeving in een deel van de media - laag. In het primair onderwijs valt ongeveer 5% van de zij-instromers uit en in het voortgezet onderwijs ongeveer 10%.

Het recent gestarte loopbaanonderzoek zal meer inzicht moeten geven in de loopbanen van mensen die (ooit) een lerarenopleiding hebben afgerond, en in de achtergrond van hun keuzes.

355.

Waarom wordt de intensivering begeleiding nieuwe instroom niet aan de lumpsum toegevoegd? (pag. 242)

Middelen moeten direct ten goede komen aan die scholen die zij-instromers aanstellen en opleiden. Toevoegen van de middelen aan de lumpsum betekent verdunning; de specifieke stimulans voor scholen om zij-instromers aan te stellen vervaagt.

356.

Uit de cijfers van het Jaarverslag van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (Kamerstuk 28600-VIII) blijkt dat het gebruik van Kennisnet binnen bepaalde groepen scholieren is gedaald. Op basis van welke gegevens zijn de stijgende streefgetallen in tabel 10.1 'Streefcijfers

Kennisnet 2003-2005' gestoeld? Zijn deze streefgetallen reëel? Wordt de site van Kennisnet geëvalueerd en vergeleken? Zo ja, wat is de uitkomst van deze evaluaties? (pag. 252)

Zoals aangegeven zijn de streefcijfers in de begroting gebaseerd op het Meerjarenplan Kennisnet 2002 - 2005. In het jaarplan 2004 van Kennisnet dat eind 2003 wordt ingediend worden de streefcijfers op basis van de realisaties in 2003 verder ingevuld.

Het NIPO onderzoekt eenmaal per jaar het gebruik en de tevredenheid van gebruikers van de portal Kennisnet. De doelen, zoals Kennisnet die voor 2002 heeft vastgesteld, zijn grotendeels bereikt. Voor docenten is het resultaat nagenoeg conform de doelstelling, voor managers liggen de cijfers boven de verwachting. Het gebruik van leerlingen, met name in de bve-sector blijft achter bij de verwachtingen.

Dit komt doordat de stichting Kennisnet in 2002 de docent als speerpunt heeft aangemerkt en daar haar inspanningen vooral op heeft gefocust.

In 2003 richt Kennisnet zich dan ook - naast de te handhaven focus op de docent - nadrukkelijker op de leerling.

Acties die door de stichting Kennisnet ondernomen zijn/worden:

- ⌘ Een taskforce op de bve-sector is opgezet. Er worden gesprekken op allerlei niveaus gehouden die de (aanvullende) vragen van de sector in kaart brengen en die gebruikt worden om het aanbod van Kennisnet optimaal toe te spitsen op de klantvraag.
- ⌘ Leerlingencampagne voor alle doelgroepen wordt voorbereid en in het najaar 2003 gestart.
- ⌘ Het directe contact van de voorlichters met scholen wordt gebruikt om het aanbod aan te passen en de voorlichting te gebruiken om bekendheid en gebruik te stimuleren.
- ⌘ Er wordt nu nadrukkelijk ingespeeld op en informatie verstrekt over actuele thema's. Indien mogelijk begeleid met lesbrieven en dergelijke. Voorbeelden van toepassingen die voor leerlingen veel toegevoegde waarde leveren, zoals Examenplein (<http://examen.kennisnet.nl>), Websitemaker (<http://websitemaker.kennisnet.nl>) en zeer zeker Thinkquest (www.thinkquest.nl).
- ⌘ Inmiddels is de toegang tot het aanbod van de content gerealiseerd via de Entreedienst en worden er een aantal pilots uitgevoerd met uitgeverijen die digitaal lesmateriaal beschikbaar stellen dat direct aansluit bij de dagelijkse lespraktijk, waarmee de eerste stappen zijn gezet om Kennisnet daadwerkelijk tijdens de les te gebruiken. De verwachting is, dat dit het gebruik onder leerlingen ook een positieve stimulans geeft (<http://entree.kennisnet.nl>).

De stichting Kennisnet zal in 2004 gelijktijdig met de stichting Ict op School worden geëvalueerd, waarbij zal worden bepaald of de stichtingen na 2005 blijven voortbestaan en zo ja, met welk takenpakket en met welk financieringsmodel. De intentie hierbij zal zijn om over te gaan naar een meer vraaggestuurde financieringssystematiek.

357.

Welke plek geeft de regering software met een open broncode en vrije licentievorm in haar plannen om de contentontwikkeling te stimuleren? Ziet de regering de meerwaarde van een dergelijk systeem waarbij het scholen vrij staat naar eigen inzicht de software aan te passen zonder dat de mogelijkheden daartoe niet bestaan of aan een rechthebbende eerste (betaalde) toestemming moet worden gevraagd? (pag.254)

Het kabinet is in 2003 verschillende activiteiten gestart om het gebruik en de beschikbaarheid van Open Source Software (OSS) en Open Standaarden (OS) te bevorderen en afspraken te maken over het gebruik van OS. Zo is ICTU, in opdracht van de rijksoverheid, het programma OSOSS (www.ososs.nl) gestart. Doel is overheden bewust te maken van, voor te lichten over en te ondersteunen bij het gebruik van OS en OSS en de daarbij behorende licentievormen.

Daarnaast wordt het initiatief 'OSS in het onderwijs', dat de stichtingen Ict op School en Kennisnet in 2002 zijn gestart, verder uitgebreid. Daarbij zal nauw worden samengewerkt met het programma OSOSS. Enerzijds om dubbel werk te voorkomen. Anderzijds om de kennisuitwisseling tussen de verschillende sectoren te stroomlijnen. Dit najaar zal het vervolg op 'OSS in het onderwijs' worden gepresenteerd. Hierbij zal verder doorgewerkt worden om de doelstellingen van 2002 verder in te kleuren:

- ⋮ het inspelen op de informatiebehoefte over open source en standaarden (OSS) en het verzorgen van kennisoverdracht hieromtrent;
- ⋮ partijen uit het onderwijsveld onderling ervaringen met OSS uit laten wisselen;
- ⋮ het stimuleren van concrete toepassingen in het onderwijsveld.

358.

Hoeveel geld geven scholen uit aan software? Hoe is de verhouding tussen uitgaven aan hard- en software van scholen? (pag. 255)

Instellingen zijn vrij in het besteden van de ict-middelen. Gezien de grote verschillen tussen scholen in de totaaluitgaven voor ict, is het op basis van de beschikbare gegevens niet mogelijk om uitspraken te doen over het bedrag dat is gemoeid met de aanschaf van software door scholen.

Uit de ict-onderwijsmonitor 2002-2003 blijkt dat in het basisonderwijs aan software (algemeen, educatief) 28% van het ict-budget wordt uitgegeven, in het speciaal basisonderwijs 25% en bij de REC's 23% van het budget dat scholen vrijmaken voor ict. Dit is niet noodzakelijk hetzelfde als het budget van ca € 60,- per leerling, dat scholen additioneel ontvangen voor ict. Bij de besteding aan hardware liggen deze percentages op respectievelijk 52%, 59% en 59%.

(Bron: Ict in cijfers 2002-2003 ITS/IVA; april 2003)

Van het voortgezet onderwijs is minder recente informatie beschikbaar. In het voortgezet onderwijs werd 19% van het budget aan software uitgegeven, in het speciaal voortgezet onderwijs was dat 24% van het totale ict-budget. Bij de besteding aan hardware lagen deze percentages op respectievelijk 50% en 62%.

(Bron: Ict in cijfers 2001-2002 ITS/IVA; maart 2002).

359.

Zijn scholen tevreden met de ondersteuning die zij krijgen op ICT-gebied, hebben de beslissers op scholen het idee dat zij over voldoende kennis terzake beschikken? (pag. 255)

Uit onderzoek blijkt dat scholen en ict-samenwerkingsverbanden op ict-gebied door diverse organisaties en instanties worden ondersteund. De aard en omvang van de vraag naar ondersteuning is

sterk afhankelijk van het daadwerkelijke ict-gebruik van de school, de fase van ontwikkeling en van de positie van de functionaris in de schoolorganisatie.

- ⋮ Een ruime meerderheid van de scholen (po: 72%, vo: 57%) wordt in de dagelijkse onderwijspraktijk ondersteund door een helpdesk of ict-steunpunt en is daar over het algemeen tevreden tot zeer tevreden over.
- ⋮ Het blijkt dat ict-coördinatoren in het primair onderwijs in 2002 in belangrijke mate ondersteuning hebben gekregen van Kennisnet (44%), een onderwijsbegeleidingsdienst (42%), maar ook de samenwerkingsverbanden 32%. Met uitzondering van de onderwijsbegeleidingsdienst geldt ditzelfde voor het voortgezet onderwijs.
- ⋮ Schoolbesturen ervaren vooral ondersteuning van de onderwijsbegeleidingsdiensten en van ict-samenwerkingsverbanden.
- ⋮ Ict-samenwerkingsverbanden ervaren de meeste steun bij hun werkzaamheden van Ict op School (55%), gemeente/provincie (52%), de onderwijsbegeleidingsdiensten (48%).

De thema's van ondersteuning zijn vooral belangenbehartiging van ict-diensten en producten (35%), ondersteunen van samenwerking (23%) en kennisuitwisseling (16%).

Ict-coördinatoren verwachten dat er voldoende (po 48%, vo 59%) of zelfs ruim voldoende (po 31%, vo 27%) kennis en expertise beschikbaar is om de toekomstplannen van hun school op het gebied van ict te realiseren.

Bij 8 op de 10 scholen is het schoolmanagement van mening dat er bij het schoolbestuur voldoende kennis en expertise aanwezig is om de toekomstplannen op het gebied van ict in het onderwijs te realiseren.

(Bron: NIPO-onderzoek; 2002; Stichting Ict op School).

360.

Kan het ministerie garanderen dat scholen in onrendabele gebieden toegang krijgen tot alle ict-faciliteiten? (pag.265)

Alle scholen krijgen vanaf 1 januari 2004 de mogelijkheid om zelf hun internetvoorziening te regelen. Scholen in gebieden zonder ADSL of kabel krijgen ten opzichte van andere scholen te maken met hogere kosten. Om deze scholen tegemoet te komen is in de begroting in 2004 en 2005 € 5 miljoen per jaar uitgetrokken.

In overleg met het ministerie van Economische Zaken wordt gekeken naar de mogelijkheden tot verdere ondersteuning. Zo komt er binnenkort een 'stappenplan' beschikbaar op www.ispwijzer.nl om juist deze scholen te ondersteunen bij hun verdere keuzes, bijvoorbeeld tussen satellietverbindingen (onder andere via nl.tree), huurlijnen (onder andere via KPN) of een ander alternatief.

De school is zelf verantwoordelijk voor de uiteindelijke beslissing. Met het loslaten van een centraal contract kan het ministerie geen toegang garanderen, wel faciliteren.

361.

Uit de evaluatie van de Wet Studiefinanciering is gebleken dat de deelnameontwikkeling van studenten uit lagere inkomensgroepen na invoering van de prestatiebeurs is achtergebleven bij die van andere inkomensgroepen. Op welke wijze voorkomt de regering dat zich dit zal voordoen bij de invoering van de prestatiebeurs voor mbo-deelnemers op niveau 3 en 4? (pag. 269)

Instroomgegevens en gegevens over aanvullende beursgerechtigden over de jaren voor en na invoering van de prestatiebeurs in het hoger onderwijs geven geen enkele aanleiding om te veronderstellen dat

de deelname van studenten uit lagere inkomensgroepen is afgenomen. Uit onderzoek is gebleken dat in vergelijking met andere Europese landen de deelname van kinderen uit lagere sociaal economische klassen in Nederland zeer hoog is (Eurostudent 2000).

Tevens is op basis van de studentenmonitor 2001 onderzocht of de keuze voor hbo of wo werd beïnvloed door de sociaal economische achtergrond. Ook in dit onderzoek is gebleken dat de studiekeuze niet door de sociaal economische achtergrond wordt beïnvloed (Studentenmonitor 2001, aanvullende analyses over motivatie en sociaal milieu).

Het onderzoek waar u aan refereert is bij mij niet bekend. Er is weliswaar door Research voor Beleid een evaluatie van de WSF gedaan. Echter, dit onderzoek had betrekking op de WSF, zoals ingevoerd in 1986. Er was toen nog geen sprake van een prestatiebeurs.

362.

Wil de regering naar aanleiding van het rapport van de Commissie Vermeend en/of de Macro Economische Verkenning (MEV) komen tot herziening van het studiefinancieringsstelsel en zo ja op welke termijn? (pag. 269)

In 2002 heb ik de Commissie Uitgangspunten Nieuw Studiefinancieringsstelsel onder voorzitterschap van de heer Vermeend ingesteld. Dit om een verkenning te laten verrichten naar een stelsel dat recht doet aan verdergaande differentiatie en flexibilisering binnen het hoger onderwijs en de internationale mobiliteit van studenten. De commissie Vermeend zal dit najaar zijn rapport presenteren. Aansluitend zal een kabinetsreactie aan de Kamer worden gestuurd waarbij ook aandacht zal worden geschonken aan de MEV.

363.

Hoeveel kosten moeten er gemaakt worden om de aanpassing van het prestatieregime voor het eerste jaar door te voeren (bijvoorbeeld voor aanpassingen van het computersysteem, de administratie, het verzorgen van voorlichtingsmateriaal, etcetera)? (pag. 269)

De uitvoeringskosten van de aanpassing van het prestatieregime in het eerste jaar hoger onderwijs zijn gering en zullen binnen de bestaande budgetten worden opgevangen. Het voorlichtingsmateriaal zal aangepast moeten worden en ook zal de IB-Groep een beperkte systeemwijziging moeten doorvoeren. De aanpassing betekent tegelijkertijd een reductie van de administratieve lasten van de instellingen en de IB-Groep. Overigens zal de IB-Groep nog een uitvoeringstoets uitbrengen over dit voorstel.

364.

Wat waren de uitvalpercentages voor hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs in de vijf jaren voordat de prestatiebeurs werd ingevoerd? Hoe zijn die percentages de afgelopen vijf jaar geweest? (pag. 269)

De uitval binnen een instroomcohort, 1 jaar na instroom en over een periode van 10 jaar is onderstaand weergegeven.

HBO

Het percentage uitvallers 1 jaar na instroom in een hbo-bacheloropleiding:

Jaar = jaar instroom

Percentage = op de volgende peildatum vertrokken zonder diploma

1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
15	15	16	16	16	16	17	19	19	20

Tot en met de instroom 1996 is de uitval redelijk stabiel (15 à 16%), daarna neemt hij toe.

WO

Het percentage uitvallers (het hoger onderwijs verlaten) 1 jaar na instroom in de propedeusefase.

Jaar = jaar instroom

percentage = op de volgende peildatum vertrokken zonder diploma

1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
10	10	11	11	12	11	11	11	11	10

Het percentage is stabiel gebleven over de aangegeven 10 jaar.

365.

Hoeveel bedraagt het lesgeld voor het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) in 2004? Welk maandbedrag zal er worden ingehouden op de studiebeurs van mbo-leerlingen die gebruik maken van de voorschotregeling? Hoeveel leerlingen in het mbo maken gebruik van de voorschotregeling? (pag. 269)

Het lesgeld voor het mbo bedraagt voor het cursusjaar 2003/2004 € 916. Voor het cursusjaar 2004/2005 is in de begroting 2004 een bedrag geraamd van € 937.

Op de studiefinanciering van mbo-leerlingen die gebruik maken van de voorschotregeling zal in 2004 maandelijks een twaalfde deel van de lesgeld-tegemoetkoming worden ingehouden. Dit betekent voor het cursusjaar 2003-2004 ongeveer € 76 per maand en voor het cursusjaar 2004-2005 ongeveer € 78 per maand.

In het schooljaar 2002-2003 maakten ongeveer 56.000 deelnemers gebruik van de voorschotregeling.

366.

Hoeveel mbo-leerlingen ronden vorig jaar de opleiding af vóór 1 januari en stapten vervolgens nog hetzelfde studiejaar over naar een hoger beroepsopleiding (hbo)? Hoeveel jaar hebben deze leerlingen recht op een basisbeurs in de vorm van een (uitgestelde) gift, als de plannen van de regering doorgang vinden om voor de niveaus 3 en 4 van het mbo een prestatiebeurs in te voeren? Welke consequenties heeft de overstap van niveau 3 naar niveau 2 voor de lening die een mbo-student in het kader van zijn prestatiebeurs is aangegaan, als er voor de niveaus 3 en 4 een prestatiebeurs wordt ingevoerd? (pag. 269)

De eerste deelvraag is niet te beantwoorden zolang het persoonsgebonden onderwijsnummer nog niet in het gehele onderwijs is ingevoerd.

Voor de tweede deelvraag geldt dat gebruik van studiefinanciering in het mbo geen gevolgen heeft voor het recht op studiefinanciering in het hbo. Een deelnemer die na het mbo doorstroomt naar het hbo krijgt opnieuw recht op studiefinanciering, meestal 4 jaar prestatiebeurs en 3 jaar lening. De invoering van een prestatiebeurs in het mbo zal hier niets aan veranderen.

Nog voor de begrotingsbehandeling ontvangt u een beleidsbrief waarin de versterking van de rechten van deelnemers en de invoering van de prestatiebeurs uitgebreid worden toegelicht.

Deelnemers in de voltijd beroepsopleidende leerweg kunnen studiefinanciering ontvangen. De prestatiebeurs zal gaan gelden voor niveau 3 en 4. Een deelnemer ontvangt net als nu studiefinanciering vanaf het moment dat deze 18 jaar wordt.

Naar aanleiding van de derde deelvraag is op te merken dat een overstap van niveau 3 naar niveau 2 niet waarschijnlijk is. Op dit moment stroomt slechts 2,4% van de deelnemers van een opleiding op niveau 3 terug naar een opleiding op niveau 2. De deelnemer kan aan de hand van zijn vooropleiding, de intake en het assessment bij het ROC bepalen welk niveau hij aan kan. Een opleiding op niveau 2 leidt bovendien op voor een ander type beroep dan een opleiding op niveau 3 of 4. Mocht een deelnemer die begonnen is op niveau 3 en daarvoor een prestatiebeurs heeft ontvangen in tweede instantie toch kiezen voor een niveau 2 opleiding, dan geldt dit diploma niet als relevante prestatie. De prestatiebeurs blijft dan een lening. Behaalt deze deelnemer na zijn niveau 2 opleiding alsnog een diploma op niveau 3 of 4 dan kan de lening alsnog een gift worden.

367.

Wat vindt de regering van het voorstel van het Interstedelijk Studentenuverleg (ISO) en de Landelijke Studentenvakbond (LSVb) om te komen tot een website 'studiekeuze' die studenten door het leveren van allerlei informatie helpt bij het maken van een keuze uit het aanbod van bachelor- en masteropleidingen? (pag. 269)

Indien het Interstedelijk Studentenuverleg (ISO) en de Landelijke Studentenvakbond (LSVb) gezamenlijk zouden komen tot een website 'studiekeuze' die studenten door het leveren van allerlei informatie helpt bij het maken van een keuze uit het aanbod van bachelor- en masteropleidingen, zou dit goed aansluiten bij het gevoerde beleid (zoals verwoord in de begroting 2004 op pagina 176, 177).

368.

Tachtig procent van de studenten werkt meer dan elf uur per week. Geeft dit de regering aanleiding tot ander beleid?(pag. 269)

Studenten werken naast de studie om over extra budget te kunnen beschikken met het oog op het door hen gewenste studentenleven. Het is aan de studenten zelf een dergelijke keuze te maken.

Overigens blijkt dat circa 80% van de studenten die studiefinanciering ontvangen gemiddeld circa 11 uur per week werkt. Zo'n 20% werkt meer dan elf uur per week. Uit verschillende onderzoeken is gebleken dat het werken naast de studie geen negatieve invloed heeft op het studiegedrag. Het Risbo (studeren in het wetenschappelijk onderwijs, 2001) komt tot de conclusie dat studenten die werken naast de studie zelfs betere prestaties leveren op studiegebied dan studenten die niet werken. Wel lijkt de meerwaarde hiervan af te nemen als het werken substantieel wordt (meer dan 12 uur per week). Door middel van de studentenmonitor volg ik de ontwikkeling in de tijdsbesteding van studenten.

Studenten die problemen hebben met het werken naast de studie, of om andere redenen liever geen betaalde arbeid verrichten kunnen een beroep doen op de leenvoorziening in de WSF2000. Zo wordt

aan alle studenten de mogelijkheid geboden om over voldoende financiële middelen te beschikken zonder dat dit ten koste zou gaan van hun studie.

369.

Kunnen studenten die na hun bachelor de lening als gift hebben ontvangen alsnog de ongebruikte studiefinancieringsrechten voor de master inzetten of zijn dan alle rechten kwijt? (pag. 269)

Een student in het wetenschappelijk onderwijs die na drie jaar het bachelor-diploma haalt kan twee dingen doen:

- ⋮ De student kan ervoor kiezen het bachelordiploma nog niet om te zetten in een gift. De nog niet gebruikte studiefinancieringsrechten voor de masterfase kan hij dan later alsnog inzetten als hij binnen 10 jaar na aanvang van de bachelor-opleiding zijn master-opleiding gaat doen. Afhankelijk van de masteropleiding die hij gaat volgen heeft hij dan nog recht op één, twee of drie jaar prestatiebeurs en aansluitend nog 3 jaar leenrecht en OV-kaart.
- ⋮ De student kan er ook voor kiezen het bachelor-diploma direct om te zetten in een gift. Omzetting is echter maar één keer mogelijk en heeft tot gevolg dat de student geen recht meer heeft op een prestatiebeurs voor de master, maar nog wel op een lening en OV-kaart gedurende 3 jaar. Mocht de student binnen de diplomatermijn alsnog besluiten zijn masterdiploma te gaan halen dan kan hij deze leenrechten en het OV-recht nog inzetten voor de masterfase.

370.

Kunnen studenten beroepsopleidende leerweg (bol) die hun studiefinanciering als gift hebben ontvangen vervolgens opnieuw studiefinanciering aanvragen voor een hoger beroepsopleiding? (pag. 269)

Zie antwoord op vraag 366.

371.

De propedeuse heeft in het hoger onderwijs een oriënterende, selecterende en verwijzende functie. Hoe verhoudt de afschaffing van de omzetting van lening in beurs in het eerste studiejaar voor studenten zich tot deze functie van de propedeuse, mede in het licht van de noodzaak om het aantal hoger opgeleiden in Nederland te laten toenemen? (pag. 269)

De functie van de propedeuse is niet veranderd. De propedeuse blijft haar oriënterende, selecterende en verwijzende functie behouden. De instelling en de student hebben hierin een eigen verantwoordelijkheid. De instelling draagt in deze fase zorg voor de begeleiding van de student in deze startfase van zijn studie en geeft zonodig een bindend studieadvies. Van de student wordt verwacht dat hij in deze fase van de studie de afweging maakt of hij deze studie zal vervolgen dan wel een andere richting kiest. De voorgestelde aanpassing van het prestatieregime in het eerste jaar verandert niets aan de omvang van de rechten van de student. Ook als de student na het eerste jaar een andere opleiding gaat volgen in het hoger onderwijs of als hij het eerste jaar nauwelijks studiepunten heeft behaald, wordt zijn prestatiebeurs bij het behalen van een diploma in het hoger onderwijs omgezet in een gift. De maatregel heeft aldus eerder een positieve dan een negatieve werking op het aantal hoger opgeleiden.

372.

Waarop zijn de verwachte aantallen studerenden met studiefinanciering gebaseerd en hoe is het mogelijk dat er meevallers ontstaan omdat de reële aantallen afwijken van de verwachte aantallen? Hoe is het te verklaren dat deze omvangrijke afwijking niet was voorzien bij de najaars- en voorjaarsnota? (pag. 274 en 277)

De verwachte aantallen studerenden met studiefinanciering zijn gebaseerd op de referentieraming 2003 en realisatiegegevens van de IB-Groep over 2002.

De mee- en tegenvallers zijn toegelicht in de verdiepingsbijlage (blz. 444). Overigens is er sprake van een tegenvaller t.g.v. veranderingen in leerlingenvolume (Zie ook de specifieke mutatie 2.2 op artikel 11).

Op het totaal van de uitgaven studiefinanciering is er sprake van een meevaller. Deze was pas bekend bij het volledig doorrekenen van de hele begroting en niet meer op tijd beschikbaar voor de voorjaarsnota.

373.

Voor welk deel van het bedrag is de stijging van het bedrag het gevolg van het stijgend aantal lesgeldplichtigen en welke stijging wordt veroorzaakt door de jaarlijkse stijging van het lesgeld? (pag. 298).

In onderstaande tabel staat in de derde kolom de stijging van de geraamde lesgeldontvangsten (x € 1,0 miljoen) voor de periode 2004 t/m 2008 ten opzichte van het jaar 2003 vermeld.

In de twee laatste kolommen van de tabel staat de verdeling van deze stijging als gevolg van de toename van de aantallen lesgeldplichtigen en de stijging van het lesgeldbedrag aangegeven.

1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
10	10	11	11	12	11	11	11	11	10

374.

Kunt u per post aangeven welke intensiveringen en voor welk bedrag de intensiveringen voor cultuur uit Enveloppe 1 (Kamerstuk 28600 VIII, nr. 17) en welke uit Enveloppe 2 (Kamerstuk 29200 VIII, nr. 1) afkomstig zijn? (pag. 300)

Voor 2004 geldt:

Cultuur en school: € 4 miljoen waarvan € 2 miljoen uit enveloppe 1 en € 2 miljoen uit enveloppe 2.

Digitalisering van het erfgoed: € 9 miljoen euro uit enveloppe 2.

Versterking van de educatieve functie van bibliotheken: € 20 miljoen uit enveloppe 2.

375.

Heeft u voorbeelden van concrete plannen en wetsvoorstellen voor de vermindering van de administratieve last voor culturele instellingen? (pag. 300)

Deregulering gaat ingezet worden op de volgende niveau's:

Culturele instellingen: Cultuurnota 2005-2008

De administratieve last die aanvraag en verantwoording voor de Cultuurnota vraagt, wordt voelbaar teruggebracht. Er zijn op dit moment geen concrete plannen voor wetswijzigingen. De Wet op het specifiek cultuurbeleid (Wsc) is een beknopte, regelarme procedurewet.

Naast de Wsc hebben instellingen te maken met wet- en regelgeving op andere terreinen. Voorzover er sprake is van een onevenredige belasting van de instellingen en voorzover het kabinet daar ook iets aan kan doen, zal het kabinet zich inzetten voor het terugdringen van regels en bureaucratie in relatie tot de cultuursector.

Decentrale overheden: actieplan cultuurbereik

Decentrale overheden hebben last van OCW-regels op het gebied van aanvraag en verantwoording in het kader van het Actieplan Cultuurbereik. Terwijl financiering voor de vierjarige periode is afgesproken, dienen gemeenten en provincies toch jaarlijks een aanvraag in te dienen en verantwoording af te leggen. Daarnaast is er weinig ruimte voor maatwerk, zodat het risico bestaat dat het geld niet optimaal wordt besteed. Voor de komende periode zal zowel de aanvraagprocedure als de verantwoording worden vereenvoudigd.

376.

Is de regering bereid de consequenties van de bezuinigingen van andere departementen (bijvoorbeeld het afschaffen van de Artiestenregeling en de vervolgitkering-ww voor musici en artiesten) en waarvan de Raad voor Cultuur vreest dat met name het cumulatieve effect van deze maatregelen onvoldoende onderkend wordt, voor uitvoerende kunstenaars en musici, en voor de culturele sector in het algemeen, te (laten) inventariseren? Zo neen, waarom niet? (pag. 300)

Ja, eerder dit jaar is, met financiële steun van mijn ministerie, in opdracht van de Federatie Werkgevers Cultuur (FC) onderzoek verricht naar de autonome kostenontwikkeling in de cultuursector. Dit onderzoek is verricht door Cap Gemini Ernst en Young, en uitgebracht onder de titel "Het bost aan". Dit rapport geeft een beeld van de kostenontwikkeling voor de cultuursector gedurende de periode 2001-2004 en de verwachte kostenstijgingen voor de periode 2005-2008.

De culturele instellingen is gevraagd voor de periode 2005-2008 een reële begroting op te stellen, met inbegrip van deze autonome kostenstijgingen.

377.

Kan de regering exact aangeven hoe groot de intensiveringen op het gebied van cultuur (onder meer op het gebied van cultuureducatie en e-culture) precies zijn? Hoe worden deze intensiveringen precies ingezet? Betreft het een verschuiving van middelen binnen het begrotingsonderdeel Cultuur? Zo ja, ten koste van welke zaken gaan deze intensiveringen? Hoe verhouden deze intensiveringen zich tot de bezuinigingen op de cultuurbegroting, die oplopen tot 19 miljoen euro? (pag. 300)

In het kader van de intensiveringen Balkenende I en II worden de volgende extra middelen ingezet:

- ⋮ De digitalisering van het erfgoed, ad € 1 miljoen in 2004. Hierdoor wordt de Nederlandse cultuurcollecties bij musea en archieven beter en uitgebreider digitaal beschikbaar voor onderzoek, onderwijs en een breder publiek. Het betreft een investering in de opbouw en onderhoud van deskundigheid en technische infrastructuur en het bereiken van een kritische massa aan professioneel gedigitaliseerde erfgoedbronnen.
- ⋮ Versterking van de educatieve functie van bibliotheken, ad € 2 miljoen in 2004. Het gaat daarbij enerzijds om intensivering en verbreding van de samenwerking met

onderwijsinstellingen. Daarnaast beoogt de intensivering het 'leren buiten de school' te faciliteren en te stimuleren, zowel voor de jeugd (o.a. studieplekken en pc-voorzieningen) als voor (jong) volwassenen (open leercentra waar onderwijsmodules en cursussen kunnen worden gevolgd, waaronder inburgeringscursussen).

- ⋮ Een structurele intensivering voor "cultuur en school", ad € 4 miljoen in 2004, gericht op het primair onderwijs, de basisvorming en het vmbo en allianties tussen culturele instellingen en scholen. De voorgenomen 'herziening kerndoelen basisonderwijs' betekent voor scholen 1) een inhoudelijke verbreding en verdieping en 2) grote ruimte aan scholen voor eigen keuzes en beleid en voor invulling van de kerndoelen. Om die reden vergt de herziening kerndoelen ondersteuning van scholen bij invoering daarvan.

Daarnaast streeft het kabinet er naar om in één doorlopende leerlijn aan leerlingen cultuureducatieve activiteiten aan te bieden, van de start van het basisonderwijs tot en met de afronding van hun schoolopleiding.

Het betreft geen verschuiving van middelen binnen het begrotingsonderdeel cultuur.

De intensiveringen staan los van de bezuinigingen op de cultuurbegroting, die oplopen tot € 19 miljoen.

378.

De regering heeft aangegeven onderzoek te willen (laten) verrichten naar de economische impact van cultuur. Zal in dat onderzoek ook de economische impact van cultuur op de afzonderlijke (grote) steden in Nederland in kaart worden gebracht, opdat die steden niet gedwongen worden telkens het'wiel opnieuw uit te vinden? Zal in dit onderzoek met de (grote) steden worden samengewerkt? (pag. 300)

De verschillende onderzoeken die in stedelijke en regionale context inmiddels zijn gedaan naar de economische impact van cultuur, wil ik bundelen. Daarnaast wil ik de creatieve industrie beter in kaart brengen en zicht krijgen op de kracht en zwakte ervan. Uiteraard doe ik dat in samenwerking met de (grote) steden.

379.

Welke inspanningen verricht de regering om te komen tot verbetering van de primaire arbeidsvoorwaarden in de ensemblesector, verheldering van de arbeidsverhoudingen tussen musici en ensembles en het creëren van een goede buitenlandregeling voor muzikensembles? (pag. 300)

De totstandkoming van de arbeidsvoorwaarden en de wijze waarop binnen de sector de arbeidsverhoudingen geregeld worden, zijn primair een verantwoordelijkheid van werkgevers en werknemers. Niettemin heeft het kabinet vorig jaar een bedrag van € 7,7 miljoen beschikbaar gesteld om de arbeidsvoorwaarden in de kunstensector te verbeteren. Aanleiding hiertoe vormde de rapportage van het bureau Cap Gemini Ernst en Young over de "arbeidsvoorwaardensituatie in de kunstensector".

Aan de ensemblesector werd een proportioneel deel van deze middelen beschikbaar gesteld ter verbetering van de primaire arbeidsvoorwaarden van degenen die in deze sector werkzaam zijn. Voor activiteiten in het buitenland kunnen muzikensembles een beroep doen op de subsidieregeling Internationalisering van het Fonds voor Amateurkunst en Podiumkunsten. Mede op basis van het onderzoek in opdracht van het FAPK naar de positie van de Nederlandse muzikensembles op het internationaal podium (het QRA rapport Voor de Muziek Uit, Amsterdam, 2002) is de regeling met het

oogpunt op een betere aansluiting op de praktijk per begin 2003 gewijzigd. De regeling voldoet naar mijn waarneming goed.

380.

Hoe is de 5% bezuiniging op het terrein van cultuursubsidies (zie bijlage Hoofdlijnenakkoord, onderdeel 3a) verwerkt in de ombuigingen op dit terrein? (pag. 301)

Hiervoor verwijs ik u naar de oktoberbrief aan de Tweede Kamer, waarin de invulling van deze ombuiging uiteengezet zal worden.

381.

Zal de Raad voor Cultuur in de komende cultuurnotacyclus ook gevraagd worden zich uit te spreken over de (hoogte van) subsidies? Zo nee, waarom niet? (pag. 301)

De Raad voor Cultuur wordt gevraagd om te adviseren over de beleidsplannen en de begrotingen van de instellingen die een aanvraag voor subsidie middels de Cultuurnota 2005-2008 indienen.

Het ministerie beoordeelt dit advies en stelt de uiteindelijke beschikkingen aan de instellingen op.

382.

Hoeveel geld is gemoeid met de monitoren, de evaluatie en de terugkoppeling van de uitvoering van het systeem van rekenschap van de cultuurinstellingen? Kan de Kamer daar inzage in krijgen? (pag. 301)

Dit vormt een integraal onderdeel van de cyclus beleidsontwikkeling, voorbereiding en evaluatie. Tot dusver zijn specifieke kosten niet afzonderlijk begroot.

383.

Kan de regering exact aangeven waarop het bedrag van 1,2 miljoen euro aan ombuigingen in mindering wordt gebracht? Ten koste van welke zaken op cultureel gebied, die nu nog door de regering gefinancierd worden, zal deze ombuiging gaan? (pag. 301)

De korting in 2004 wordt in mindering gebracht op de juridisch onverplichte middelen; er hoeven geen reeds juridisch verplichte subsidies te worden beëindigd.

(Bedragen * € 1.000)

	2004
Kunsten	-650
Letteren en bibliotheken	-85
Cultureel erfgoed	-454
Overig	-16
Totaal	-1.205

384.

Is het waar dat de staatssecretaris voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aangegeven heeft niet te willen bezuinigen op personen en instellingen die kunst en cultuur maken - de cultuurmakers - maar op de ondersteunende instellingen. Hoe verhoudt zich dit tot de begrotingsstukken, waarin de regering stelt dat zij de uitvoeringen van de podiumkunsteninstellingen wil handhaven op het overeengekomen niveau. Hadden de uitspraken van de staatssecretaris over de bezuinigingen uitsluitend betrekking op de podiumkunsten, of hadden ze betrekking op alle 'cultuurmakers', inclusief musea, beeldend kunstenaars, schrijvers, etcetera? (pag. 303)

Het is niet zo dat het kabinet de structurele bezuinigingen eenzijdig wil afwentelen op de ondersteunende instellingen. De ambitie is wel om de cultuurproductie zoveel mogelijk te sparen. Dat betekent dat een meer dan proportioneel deel gezocht zal worden bij die ondersteunende instellingen die hun toegevoegde waarde voor de culturele infrastructuur onvoldoende kunnen aantonen. Daarbij gaat het niet om één specifieke sector of discipline binnen de cultuur.

De opmerking in de rijksbegroting (zie hieronder) waaraan in de vraag wordt gerefereerd, heeft te maken met de subsidieperiode 2001-2004. In 2004 is de bezuiniging slechts € 1,2 miljoen op een totale cultuurbegroting van ca. € 600 miljoen. Daarvan heeft het kabinet eerder, tijdens het Algemeen Overleg over de Uitgangspuntenbrief Cultuur, aan de Kamer aangegeven dat dat bedrag niet zal worden doorvertaald naar de instellingsubsidies. Daarmee is er dus geen tegenspraak tussen de tekst in de rijksbegroting en de opvatting van het kabinet over invulling van de bezuinigingen ná 2004.

Tekst begroting:

Wat willen we bereiken?

De minister stelt zich ten doel cultuurinstellingen in staat te stellen een verscheiden en kwalitatief hoogwaardig aanbod, met een goede geografische spreiding in het hele land en een breed publieksbereik, tot stand te brengen. Daarbij stelt de minister zich ten doel de uitvoeringen van de podiumkunsteninstellingen te handhaven op het met de instellingen overeengekomen niveau, gedurende de cultuurnotaperiode 2001-2004.

385.

Kan de regering aangeven waarom zij tot nu toe niet bereid is tot mede-financiering van het hedendaagse opera-project 'The Wings of Daedalus', een project dat ook steun ontvangt van de Europese Commissie en het Franse en Italiaanse ministerie van Cultuur? (pag. 303)

Het project "The Wings of Daedalus" is voor financiële ondersteuning ingediend bij het HGIS-cultuurprogramma. Uw Kamer is met zowel de uitgangspunten als de procedures voor besteding van de HGIS-cultuurmiddelen vertrouwd en wordt door de Staatssecretaris van Europese Zaken en mij periodiek ingelicht over de gang van zaken.

Het door u genoemde project is op 8 augustus 2002 ingediend en conform de geldende voorschriften behandeld. Dit heeft geleid tot een negatief advies aan Staatssecretaris Nicolaï en mij. Wij hadden geen reden hiervan af te wijken.

De indiener heeft tegen die beschikking bezwaar aangetekend volgend de AWB. Uitkomst van die procedure was dat de aanvrager in de gelegenheid werd gesteld een nieuwe, bijgestelde aanvraag in te dienen. Hiervan heeft de aanvrager op 29 april 2003 gebruik gemaakt.

De behandeling van dat verzoek heeft andermaal tot een negatief advies en een dien overeenkomstige beschikking geleid. De aanvrager heeft hier opnieuw bezwaar tegen aangetekend. Deze procedure loopt. Het past niet om hierover verdere uitspraken te doen.

386.

Overweegt de regering nog steeds om werkplaatsen, productiehuizen en culturele festivals, zoals Oerol, niet langer aanspraak te laten maken op structurele subsidies in het kader van de

Cultuurnotacyclus, maar deze instellingen slechts te financieren met incidentele subsidies van de cultuurfondsen? Zo ja, bent u bereid om uw standpunt te herzien? Is het voor deze festivals wel mogelijk om zonder structurele subsidies een deugdelijk meerjarig beleid te ontwikkelen? (pag. 303)

Nee. Zoals ik in mijn uitgangspuntenbrief heb gesteld, zijn er geen inhoudelijke, financiële of beleidsmatige drempels om een aanvraag in te dienen, behalve de formele vereisten.

387.

Is de regering bereid om het btw-tarief voor CD's te verlagen van 19 naar 6 procent, onder voorwaarde dat dit voordeel wordt doorgegeven aan de consument? Zo nee, waarom niet? (pag. 303)

Het betreft hier, gelet op de prioriteiten in het hoofdlijnenakkoord, geen onderwerp met prioriteit.

388.

Kunt u in een overzicht aangeven op welke wijze er internationaal geld wordt gegenereerd om speelfilms te financieren? Kunt u hierbij tevens aangeven hoeveel overheidssubsidie er in internationaal perspectief wordt gegeven aan de filmsector? (pag. 303/305)

Een overzicht daarvan zal de Kamer afzonderlijk worden toegezonden.

389.

Voor de Raad voor Cultuur moet het kwaliteitscriterium voorop staan. Hoe belangrijk is (daarnaast) het geografische spreidingscriterium? (pag. 304)

Meer recht doen aan de regio is een belangrijk uitgangspunt dat ik heb genoemd in mijn brief van 3 juli jl. Daarbij heb ik ook aangegeven dat bij de beoordeling van subsidieaanvragen door de Raad voor Cultuur kwaliteit voorop staat. Tegelijk is het wel van belang dat wordt gekeken naar de gevolgen voor het culturele leven in een stad of regio. De raad heeft al oog voor het samenstel aan culturele voorzieningen dat in een stad of regio aanwezig is. Niettemin zal ik aan de Raad vragen om in zijn advies niet alleen expliciet in te gaan op de ontwikkelingen per discipline, maar ook op de culturele ontwikkelingen in de landsdelen.

390.

Zal het begrip 'geografische spreiding' voortaan worden ingevuld als 'bevorderen van de stedelijke dynamiek'? (pag. 304)

Zie het antwoord op vraag 389.

391.

Waarom is er - ondanks het feit dat er in het 'Vooradvies van de Raad van Cultuur' uitgebreid bij wordt stilgestaan - in tabel 14.2 'Uitgaven Cultuurnota' geen paragraaf 'Media' opgenomen? Klopt het dat er ook twee media-organisaties vanuit de Cultuurnota worden gefinancierd? Waarom worden deze uitgaven niet expliciet genoemd of inzichtelijk gemaakt in de paragraaf Media? (pag. 305)

In de tabel "uitgaven Cultuurnota" zijn de cultuurnotasubsidies op het terrein van de media vanwege het geringe aantal opgenomen onder de post "overig". In het vooradvies van de raad wordt ruime aandacht geschonken aan het beleidsterrein media. Voor zover aanbevelingen zich richten op de nieuwe cultuurnotaperiode, zal daaraan in de Cultuurnota 2005-2008 aandacht worden gegeven. Veel andere onderwerpen, zoals media en minderheden komen reeds aan de orde in de toelichting op artikel 15 en zullen verder aan de orde komen in de jaarlijkse begrotingsbrief media die de Kamer begin november zal ontvangen.

392.

Waarop is de stelling dat 'de publieksbelangstelling voor cultuur loopt de afgelopen decennia niet gelijk op met de groei van het aanbod' precies gebaseerd? (pag. 306)

Deze stelling is enerzijds gebaseerd op gegevens van het CBS over de aantallen bezoeken aan culturele instellingen. Anderzijds is deze gebaseerd op gegevens van het SCP (AVO bevolkingsonderzoek) over de frequentie van het bezoek aan culturele activiteiten.

393.

Geldt het uitgangspunt van het actieplan Cultuurbereik waarbij meer geïnvesteerd wordt in cultuureducatie door cultuureducatie steviger te verankeren in het onderwijs, ook niet voor interculturele media-educatie (het aanleren bij leerlingen van een kritisch kijk- en luistergedrag)? (pag. 306)

Het aanleren van kritisch kijk- en luistergedrag is een van de aspecten van media-educatie. Media-educatie wordt, ook binnen het programma Cultuur en School, als een vorm van cultuureducatie beschouwd. Er zijn op voorhand geen argumenten om bepaalde vormen van cultuureducatie uit te sluiten van verankering in het onderwijs.

394.

In hoeverre en op welke wijze heeft de Raad van Cultuur aandacht besteed aan de cultuurprofielen in haar vooradvies? Hoe verloopt het overleg met het Interprovinciaal Overleg en de VNG? (pag. 306 en 307)

De cultuurprofielen zijn eerst en vooral bedoeld als instrument van overleg tussen de overheden zelf; het zijn de overheden die overleggen, niet hun adviseurs. Dat stond de afspraak niet in de weg dat de profielen, althans de beschrijvende gedeelten daarvan, ook aan de Raad voor Cultuur zijn meegegeven als referentiemateriaal bij de opstelling van het Vooradvies. De Raad heeft deze beschrijvende gedeelten van de cultuurprofielen ontvangen, het betrof vooral beschrijvingen van de culturele infrastructuur in de betreffende gebieden. Het tweede deel van de profielen, te weten de inzet en prioriteiten, ontbrak nog en zou pas later in 2003 komen ten behoeve van het overleg tussen de staatssecretaris en de bestuurders van de andere overheden. De profielen boden de Raad daardoor weliswaar een landelijk overzicht van de culturele infrastructuur, maar gaven nog geen inzicht in mogelijke speerpunten van de andere overheden. De Raad heeft alle informatie samengevat en geanalyseerd en deze een rol laten spelen in de meningsvorming. In de paragraaf 'Naar een heldere rolverdeling' van het Vooradvies is een passage opgenomen over de relatie tussen uitgangspunten van het Rijk en andere overheden en het idee van de instelling van regionale fondsen.

In het Algemeen Kader Cultuurconvenanten, zoals overeengekomen door OCW, IPO en VNG, zijn afspraken over het overleg met de andere overheden opgenomen. Zo is vastgelegd dat er tenminste eenmaal per jaar bestuurlijk overleg wordt gevoerd tussen OCenW, IPO en VNG. Ook zijn er twee specifieke momenten benoemd waarop overlegd moet worden met IPO en VNG(, en met de bij het cultuurnotaproces betrokken gemeenten en provincies). Dit betreft de periode tussen de publicatie van het vooradvies van de Raad voor Cultuur en de Uitgangspuntenbrief, en na de verschijning van het advies van de Raad voor Cultuur over de subsidieaanvragen die in het kader van de Cultuurnota zijn ingediend.

Direct na mijn aantreden heb ik in lijn met deze afspraken overleg gevoerd met IPO en VNG naar aanleiding van het Vooradvies van de Raad voor Cultuur, en komend voorjaar zal ik na het verschijnen van het advies van de Raad voor Cultuur over de subsidieaanvragen overleg voeren met IPO en VNG. In lijn met de afspraken die zijn opgenomen in het Algemeen Kader zal ik u de verslagen van deze overleggen toesturen tegelijk met de Cultuurnota.

Naast de overleggen op deze specifiek benoemde momenten vindt er ook op andere tijdstippen overleg plaats over aangelegenheden die te maken hebben met de afstemming van het cultuurbeleid van het rijk met dat van de andere overheden.

395.

Kan de regering nauwkeurig aangeven wat zij met 'ondersteunende instellingen' bedoelt? Rekent de regering de fondsen, in het kader van de voorgestelde bezuinigingsprioriteiten, tot instellingen ter subsidiëring van de 'cultuurmakers' of tot 'ondersteunende instellingen'? (pag. 307)

Ondersteunende instellingen zijn instellingen die zich in het primaire proces niet met de productie van kunst en cultuur bezighouden. Zij vervullen functies, uiteenlopend van informatievoorziening, documentatie en archivering, scholing en opleiding (inclusief de opleidingswerkplaatsen), onderzoek en debat, internationale contacten, distributie, consulentschap en advisering, vertegenwoordiging en belangenbehartiging tot het beheer van een eigen subsidieloket. De cultuurfondsen rekent de regering niet tot ondersteunende instellingen.

396.

Is het kwaliteitscriterium in de doelstellingen en statuten van de cultuurfondsen nog steeds het primaire criterium, of wordt het overwoekerd door criteria als publieksbereik? (pag. 307)

Het kwaliteitsoordeel is het primaire criterium van de adviescommissies bij de fondsen.

De (statutaire) doelstellingen van de cultuurfondsen sluiten in het algemeen nauw aan bij de wettelijk vastgelegde doelen van het cultuurbeleid: het scheppen van voorwaarden voor het in stand houden, ontwikkelen, sociaal en geografisch spreiden of anderszins verbreiden van cultuuruitingen; de minister laat zich daarbij leiden door overwegingen van kwaliteit en verscheidenheid.

Zo heeft het Fonds voor de Podiumkunsten als doel "het ontwikkelen, sociaal en geografisch spreiden of anderszins verbreiden of bevorderen van uitingen op het gebied van podiumkunst."

Er kan dus geen sprake zijn van "overwoekering", omdat cultuurspreiding een wezenlijk onderdeel is van het cultuurbeleid en dus ook van het beleid van de fondsen.

397.

Is het waar dat kleinere subsidieaanvragers bij het Fonds voor Podiumprogrammering en Marketing vaak buiten de boot vallen, doordat zij bijvoorbeeld een expertiseachterstand hebben op het gebied van

het opstellen van subsidieaanvragen? Kan de regering in beeld brengen welke problemen zich voordoen? Wat is het standpunt van de regering in deze?(pag. 307)

Uw observatie dat de subsidiegelden van het Fonds voor Podiumprogrammering en Marketing (FPPM) niet bereikbaar zijn voor de doelgroep kan ik niet onderschrijven. Zoals u kunt vinden op de internetsite www.fppm.nl is in de periode 1 januari 2003 tot 15 augustus 2003 voor een bedrag van € 3,5 miljoen aan aanvragen gehonoreerd. Een bedrag van meer dan € 400.000,- komt daarvan rechtstreeks ten goede aan projecten die geheel of grotendeels in het teken staan van de programmering van kamermuziek en kleinschalige actuele muziek. Los daarvan loopt tot en met 2004 tevens de Regeling kleinschalige podia die in deze overgangsfase de podia ondersteunt in hun reguliere programmering van onder meer kamermuziek.'

Het fonds zet zich ervoor in het voor de kleinschalige podia mogelijk te houden een beroep te blijven doen op programmeringgelden. Om de positie van de kleinschalige podia ook in de toekomst te waarborgen beraadt het fonds zich op dit moment over de opzet en inhoud van zijn regeling. Met name de formulering van de doelstellingen 'vernieuwing' en 'samenwerking' worden daarbij bekeken.

Het is van belang goed in kaart te brengen of de situatie voor de kleinschalige podia (afzet mogelijkheden, verandering van programmering) nu ook daadwerkelijk veranderd is ten opzichte van de periode voor de inwerkingtreding van het Fonds voor Podiumprogrammering en Marketing. Hierin is voorzien door een uitgebreid monitorprogramma (zoals beschreven in het beleidsplan 2002-2004) van de resultaten van het beleid van het fonds. Aan het eind van dit jaar is de eerste stap daarin afgerond: dan is de inventarisering van de kwantitatieve gegevens aan de start van het fonds beschikbaar.

Wanneer die cijfers vergeleken worden met die van het FPPM vanaf het seizoen 2002-2003 wordt feitelijk duidelijk of en wat er veranderd is in de positie van de kleinschalige podia.

Het Fonds voor Podiumprogrammering en Marketing (FPPM) is na een zorgvuldig besluitvormingsproces tot stand gekomen. Er is in het proces met name zeer nauw gekeken naar de positie van de kleinschalige podia en het aanbod op die podia. Het FPPM hanteert daarom ook vanaf de oprichting een overgangsregeling voor de kleinschalige podia en het aanbod. Deze regeling is vanaf 2003 (mede op basis van een advies van de Raad voor Cultuur) voortgezet in de Regeling Kleinschalige Podia waardoor deze podia tot aan het einde van deze Cultuurnota op min of meer dezelfde wijze als voorheen programmeringssubsidie kunnen aanvragen. Met behulp van deze regeling worden de kleinschalige podia (veelal kamermuziekpodia) ook voorbereid op de subsidiesystematiek van de PPM-regeling.

398.

Kan aangegeven worden op basis van welke criteria het monitorgesprek, in het kader van evaluatie van de fondsen, twee maal per jaar op het ministerie plaatsvindt. Kan de Kamer een verslag krijgen van de bovengenoemde monitorgesprekken van de laatste twee jaar? (pag. 308)

Op grond van de ministeriële verantwoordelijkheid voor de fondsen vindt tweemaal per jaar overleg plaats over de gang van zaken. Daarbij kan alles aan de orde gesteld worden wat het functioneren van de fondsen betreft.

De beleidsmatige uitkomsten van deze monitorgesprekken vinden hun beslag in de jaarverslagen van de fondsen, alsmede de beleidsplannen en beschikkingen voor de fondsen in het kader van de cultuurnota 2005-2008.

399.

In de Enveloppenbrief OCW van 1 november 2002 (Kamerstuk 28600 VIII, nr. 17) staat dat het project Cultuur en School zowel erfgoed, kunsten als media omvat. Wat wordt hier onder media verstaan? Gaat het om het 'kritisch leren omgaan' met de media? Het zelf maken van media? Of de media als cultuurdrager en doorgeefluik? Het element media wordt in de tekst van de begroting niet meer aangeroerd. Betekent dit dat media geen deel meer uitmaakt van Cultuur en School? (pag. 308)

Media-educatie heeft betrekking op de volgende aspecten: "kritisch leren omgaan met de media", het zelf maken van media, media (inclusief nieuwe media) als cultuurdrager en doorgeefluik.

Media (als media-educatie) maakt nog steeds deel uit van Cultuur en School.

400.

Kunnen omroepen en media-educatie organisaties ook in aanmerking komen als acceptant van cultuurvouchers voor het vak CKV? Zijn ze hiervan op de hoogte? Hoeveel vouchers zijn er uitgegeven voor media-educatie activiteiten? (pag. 308)

Omroepen en organisaties voor media-educatie kunnen zich als acceptant van CKV-vouchers aanmelden bij CJP. Van deze mogelijkheid wordt sinds kort vooral door bibliotheken en mediatheken gebruik gemaakt. Kwantitatieve gegevens hierover heb ik op dit moment niet voorhanden.

401.

Waarom heeft het verslag over het verloop van de pilots en het vervolg van de media-educatie in het kader Cultuur en School, zoals toegezegd door de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap tijdens de vorige begrotingsbehandeling, zo lang moeten duren? Wat is er in 2003 met betrekking tot media-educatie gebeurd? (pag. 308)

Als redenen voor de wat tragere voortgang kunnen worden genoemd:

- a) de relatief late verschijning van het advies media-educatie, zoals uitgebracht door de stuurgroep media-educatie;
- b) het feit dat projectresultaten over het schooljaar 2001/2002 en het schooljaar 2002/2003 mij nog niet zijn gepresenteerd.

402.

In het kader van Cultuur en School worden jongeren gestimuleerd om - actief en passief – aan cultuur deel te nemen. Het streven is om in een doorlopende leerlijn – vanaf de eerste groep van het basisonderwijs tot aan de afronding van de schoolopleiding – leerlingen culturele activiteiten aan te bieden. Betekent dit dat interculturele media-educatie: het kritisch leren omgaan ook onderdeel wordt van deze doorlopende leerlijn? Hoe komt het dat hier in de tekst van de begroting niet aan wordt gerefereerd? Zijn hier stimulerings- en impulsmiddelen vanuit de enveloppemiddelen (Kamerstuk 28600 VIII, nr. 17 en Kamerstuk 29200, nr. 1) voor gereserveerd? (pag. 308)

Over een doorlopende leerlijn voor interculturele media-educatie binnen Cultuur en School is nog geen besluit genomen. In de experimentele projectrondes media-educatie 2001/02 en 2002/03 is rekening gehouden met spreiding van activiteiten over leerjaren en onderwijsvormen.

Voor media-educatie zijn geen stimulerings- en impulsmiddelen vanuit de enveloppe bestemd.

403.

Wat betekent 'op termijn' als het gaat over het opnemen van middelen voor cultuureducatie in de lumpsumbekostiging primair onderwijs? (pag. 309)

"Op termijn" betekent dat eerst de genoemde randvoorwaarden als deskundigheid van leerkrachten en capaciteit van scholen om visie en vraag te ontwikkelen worden gecreëerd en dat daarna wordt gezien of het cultuurbudget geoormerkt dan wel niet geoormerkt aan de scholen ter beschikking wordt gesteld. Gezien het beleid om scholen meer beleids- en bestedingsvrijheid te geven wordt ernaar gestreefd om het cultuurbudget uiteindelijk niet geoormerkt ter beschikking te stellen. Wanneer dit gebeurt, is mede afhankelijk van de verwachting dat het primair onderwijs als geheel (dus niet iedere afzonderlijke school) het beschikbare budget kan en wil inzetten voor culturele vorming van de leerlingen.

404

Wanneer kunnen we de resultaten van de Pabo-pilots, gericht op versterking van cultuureducatie binnen de lerarenopleiding voor het basisonderwijs, tegemoet zien? In welk opzicht is de actuele berichtgeving rond het gemis aan verdieping op de Pabo-opleidingen van toepassing op dit specifieke impulsprogramma? (pag. 309)

Het financieel en inhoudelijk eindverslag van de pilot derde fase wordt uiterlijk 1 juli 2004 bij mijn ministerie ingediend.

Deze Pabo-pilot cultuur en school heeft tot doel de relatie cultuur en school via de toekomstige docenten basisonderwijs te versterken en staat als zodanig los van de berichtgeving rond het gemis aan verdieping op de Pabo-opleidingen.

405.

Kunt u aangeven hoeveel aandacht er in het kader van cultuur en school op scholen wordt besteed aan archeologie? (pag. 309)

Het probleem bij archeologie is, dat het niet expliciet in de kerndoelen zit. Wel zitten er voldoende impliciete mogelijkheden in formuleringen als "het hanteren van primaire en secundaire bronnen" of "aandacht voor het oude Egypte". Uitgevers van lesmethoden spelen hier ook op in. In het kader van Cultuur en School is er door SNA (Stichting Nederlandse Archeologie) als methodevervangend lesmateriaal een leskist ontwikkeld die kinderen voorbereidt op het bezoek aan een opgraving, museum en depot. De didactische voorbereiding wordt de archeologen op deze manier uit handen genomen. De bredere context waarin dit geschiedde was een initiatief van Erfgoed Actueel om samen met de koepels van het erfgoed een aanbod voor de cultuurvouchers basisvorming te ontwikkelen genomen. SNA ontwikkelde tevens de website www.archeos.nl. Dit is de eerste website over de archeologie van Nederland die speciaal voor het onderwijs is gemaakt. De website maakt deel uit van Kennisnet. Archeos is een website voor iedereen in het onderwijs die meer wil weten over archeologie, maar vooral voor leerlingen van groep 6,7 en 8 van het basisonderwijs en de brugklas van het voortgezet onderwijs. De erfgoedkoepels ontwikkelden zeer recent gezamenlijk www.datbewarenwe.nl. Hierop heeft archeologie een prominente rol.

406.

Biedt de intensivering op het gebied van Cultuur en school ook ruimte voor het aanstellen van kunstenaars en vakleerkrachten voor het geven van cultuuronderwijs? Op welke wijze zal de regering het aanstellen van kunstenaars en vakleerkrachten bevorderen? (pag. 309)

De middelen uit de intensivering van Cultuur en School zullen op termijn worden toegekend aan de scholen. Gegeven het beleid om scholen meer beleidsruimte te geven ligt het voor de hand dat scholen zelf zullen kunnen beslissen op welke wijze zij deze middelen inzetten. Het aanstellen van kunstenaars en vakleerkrachten zal daarbij zeker een optie zijn.

Over de wijze waarop het aanstellen van kunstenaars en vakleerkrachten zal worden bevorderd zal overleg worden gevoerd met betrokken organisaties. Over de resultaten van dit overleg zal ik u dan nader informeren.

407.

Op welke wijze kan worden gecontroleerd dat voorwerpen van kunst of wetenschap fiscaal gezien niet tot de bezittingen van belastingplichtigen vallen, dan wel dat deze als belegging worden aangehouden? (pag. 311)

Op grond van art. 5.8 Wet IB 2001 behoren voorwerpen van kunst en wetenschap niet tot de bezittingen waarover de forfaitaire rendementsheffing wordt geheven, tenzij deze voorwerpen hoofdzakelijk als belegging dienen.

De vraag of voorwerpen van kunst en wetenschap wel of niet als belegging worden gehouden, is van feitelijke aard. Dit betekent dat de inspecteur op grond van de feiten en omstandigheden van het individuele geval waarover hij moet oordelen, daarover een standpunt zal innemen. Daarvoor heeft hij verschillende aanknopingspunten. Zo moet de belastingplichtige op het aangiftebiljet voor de inkomstenbelasting een overzicht geven van zijn bezittingen. Voorwerpen van kunst en wetenschap die dienen als belegging moeten daarbij als bezitting worden vermeld. De inspecteur heeft bovendien de bevoegdheid om de belastingplichtige, indien hij daar aanleiding toe ziet, bij het behandelen van de aangifte nadere vragen te stellen. Daarbij kan ook de specificatie van voorwerpen van kunst en wetenschap aan de orde zijn en de vraag of deze al dan niet als belegging dienen. Bij de beslissing wel of niet nadere vragen te stellen kan contra-informatie van de aangifte of uit andere bronnen worden gebruikt.

De Belastingdienst heeft er bij het samenstellen van het aangiftebiljet voor de inkomstenbelasting voornamelijk voor gekozen niet specifiek naar alle vrijgestelde vermogensbestanddelen te vragen. Voor de hoogte van de verschuldigde inkomstenbelasting zijn deze ook niet van belang. Uiteraard wordt periodiek heroverwogen welke informatie op het aangiftebiljet moet worden vermeld. Daarbij worden ook signalen uit de praktijk van de aanslagregeling meegenomen. Zou blijken dat de Belastingdienst behoefte heeft aan meer informatie over vrijgestelde vermogensbestanddelen, dan zal dit zeker een vervolg krijgen bij de samenstelling van het aangiftebiljet.

408.

Bent u bereid om door middel van een voorlichtingscampagne potentiële schenkers (in het bijzonder particulieren) te informeren over de voordelen van het schenken aan musea en andere culturele instellingen? Bent u bereid in dat kader een voorlichtingsbrochure uit te brengen over de (fiscale)

voordelen van het schenken aan cultuur (bijvoorbeeld zoals de voormalige Britse staatssecretaris van Cultuur, Chris Smith, die in het voorjaar van 2000 uitbracht onder de titel 'Getting Britain giving to culture')? (pag. 311)

Er is in het verleden een brochure gepubliceerd waarin voor potentiële schenkers informatie staat over de fiscale voordelen van het schenken aan culturele instellingen. Tevens is er een commissie successierechten ingesteld waarvan de directeur van het Instituut Collectie Nederland voorzitter is. Deze commissie behandelt de aanvragen inzake schenkingen. Zowel brochure als commissie vallen onder het ministerie van Financiën.

In afwachting van Europese maatregelen over cultureel beleggen (cultuur en fiscus), waarvan het schenken aan cultuur een onderdeel vormt, zal eind 2003 een nieuwe brochure worden gemaakt die alle nieuwe informatie zal bevatten. Een en ander vindt plaats in samenwerking met het ministerie van Financiën.

Vanzelfsprekend zijn musea en andere culturele instellingen kritisch bij het accepteren van schenkingen in verband met hun selectiebeleid.

409.

Acht u het noodzakelijk om, in samenspraak met de culturele sector, de code cultuursponsoring uit te breiden, opdat die ook betrekking zal hebben op giften door particulieren en fondsen? Zo nee, waarom niet? (pag. 311)

Nee, sponsoring betreft een bijdrage van particulieren en het bedrijfsleven waarbij een tegenprestatie is vereist. Bij giften is er geen sprake van een tegenprestatie. De code cultuursponsoring uitbreiden, opdat die ook betrekking zal hebben op giften door particulieren en fondsen, is niet mogelijk en niet wenselijk.

410.

Zijn er reeds projecten in het kader van cultureel beleggen, ter stimulering van particuliere investeringen in cultuur, ingediend? Welke nieuwe maatregelen stelt de regering voor? Wanneer kan de Kamer de plannen ten aanzien van het gebruik van 'matching grants' tegemoet zien? Welke nieuwe fiscale maatregelen ter stimulering van particuliere giften aan cultuur worden door de regering voorbereid? (pag. 311)

De regeling cultureel beleggen zal van kracht gaan zodra de EU de regeling heeft beoordeeld. Ten aanzien van matching grants: dit wordt nader onderzocht.

Op dit moment worden geen regelingen voorbereid ten aanzien van particuliere giften.

411.

Kunt u in een overzicht aangeven welke departementen zijn betrokken bij het internationaal cultuurbeleid, op welke wijze zij zijn betrokken en welke subsidiestromen hier van toepassing zijn? (pag. 313)

Het internationaal cultuurbeleid is een beleidsterrein dat gezamenlijk wordt uitgevoerd door de departementen van OCW en Buitenlandse Zaken. De hierbij geldende subsidiestromen zijn respectievelijk de Cultuurnota en de HGIS-cultuurmiddelen. In beperkte mate is ook het ministerie van Economische Zaken bij het internationaal cultuurbeleid betrokken, waar het de exportpromotie van

culturele industrieën betreft. Het gaat daarbij met name om subsidies in het kader van de programma's van de Economische Voorlichtingsdienst.

412.

De uitbreiding van de Europese Unie zal van invloed zijn op de mate waarin kunst en cultuur uit Nederland zich binnen Europa kan profileren. Welke visie heeft de regering op deze ontwikkeling? Op welke wijze bent u voornemens om de Nederlandse kunst en cultuur in internationaal verband te profileren? (pag. 313)

De uitbreiding van de EU heeft voor de culturele samenwerking vanuit Nederland eerder een formele dan een praktische betekenis. Bilaterale culturele betrekkingen bestaan immers al vele jaren. Wel verschilt de intensiviteit per land. Tsjechië en Hongarije maken in het internationaal cultuurbeleid bij voorbeeld al heel lang deel uit van de prioritaire landen. De toetredende landen werden toegevoegd aan de lijst van prioriteitslanden voor het internationaal cultuurbeleid. Deze samenwerking is overigens gebaseerd is op wederkerigheid.

Verder is het zo dat de (meeste) toetredende landen al volop deelnemen zowel aan het media-plus programma als aan "cultuur 2000". Hetzelfde geldt voor de deelname van hun cultuurinstellingen aan het culturele verkeer in Europa. De EU-Commissie werkt thans aan voorstellen voor nieuwe programma's die in 2007 in werking zullen treden. Ik zie voor onze cultuurinstellingen veel kansen voor activiteiten in een grote Europese ruimte. De ervaringen van de afgelopen jaren sterken mij in de overtuiging dat zij deze kansen ook zullen benutten.

De profilering van Nederlandse kunst en cultuur is een van de hoofddoelstellingen van het internationaal cultuurbeleid, die geïnstrumenteerd worden met de cultuurnota en de HGIS-cultuurmiddelen. De bestaande kaders hiervoor zijn terug te vinden in de brieven van staatssecretarissen van der Ploeg en Benschop 26682, nr.1 van 14 juli 1999, de brief van staatssecretaris van de Ploeg, 26591, nr.3 van 15 oktober 1999 en de brief van beide staatssecretarissen, 26682, nr.6 van 9 januari 2001. In de binnenkort te verschijnen oktoberbrief ga ik op een aantal punten nader in op mijn visie op het internationale cultuurbeleid. Voorts wil ik verwijzen naar de beleidsreactie die collega Nicolai van Europese Zaken en ikzelf thans voorbereiden op het advies van de Raad voor Cultuur over de zogenaamde mid-termreview van het internationaal cultuurbeleid.

413.

Ziet u voor de export van de Nederlandse kunst en cultuur een actievere rol weggelegd voor het ministerie van Economische Zaken? Zo ja, welke? (pag. 313)

In zijn advies van 30 juni jl. over het internationale cultuurbeleid geeft de Raad voor Cultuur aan een regeringsbreed cultureel exportprogramma met grotere betrokkenheid van het ministerie van Economische Zaken wenselijk te achten. Op incidentele basis bestaat zulke samenwerking ook nu al, maar ik wil graag de mogelijkheden tot versterking daarvan samen met mijn collega's van Economische Zaken verder verkennen.

414.

Kan de regering toezeggen dat het Unidroit-verdrag voor het einde van 2003 aan de Tweede Kamer ter goedkeuring wordt voorgelegd? (pag. 313)

Nee, ik verwijs ook naar het antwoord op vraag 408.

415.

Hoe staat u tegenover de initiatieven van organisaties als de Stichting Internationale Culturele Activiteiten (SICA), Trans Artists en de Federatie van Kunstenaarsverenigingen om oplossingen te zoeken voor barrières inzake internationale mobiliteit van kunstenaars en kunstproducties? Is het mogelijk om binnen het vreemdelingenbeleid specifieke uitzonderingsbepalingen voor kunstenaars en culturele instellingen op te nemen, zoals die ook bestaan op het terrein van onderwijs en wetenschap? (pag. 313)

Mijn beleid is erop gericht belemmeringen en knelpunten op het gebied van mobiliteit van kunstenaars, kunstproducties en kunstcollecties zoveel mogelijk weg te nemen. Ik juich daarom initiatieven vanuit het veld die hierop gericht zijn toe. Voor verblijfsvergunningen van individueel werkende kunstenaars heeft OCW een adviserende rol: op dit gebied zijn bij mij geen knelpunten bekend. De projectgroep Kunstenaars en visa is opgericht door SICA, Transartists en de Federatie van Kunstenaarsverenigingen om belemmeringen weg te nemen voor kunstenaars die in een dienstverband werken. Ik zal goede nota nemen van de bevindingen van deze werkgroep.

Binnen de mogelijkheden van het geldende vreemdelingenbeleid is een aantal opleidingen voor kunstvakonderwijs "geaccrediteerd", voor welke een verkorte procedure geldt voor het verkrijgen van een machtiging tot voorlopig verblijf (MVV) door buitenlandse studenten. Een dergelijke regeling bestaat momenteel niet voor niet-onderwijsgerelateerde instellingen.

416.

Is al bekend welk bedrag voor de middelen voor Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) op de begroting van Buitenlandse Zaken staat? (pag. 313)

Op de begroting van Buitenlandse Zaken staat onder beleidsartikel 15 aangaande het internationaal cultuurbeleid voor programma-uitgaven een bedrag van € 13,7 miljoen opgenomen (zie pag. 169 memorie van toelichting, begroting Buitenlandse Zaken).

417.

Op welke wijze treedt u op tegen illegale internationale kunsthandel en kunstroof? Wie zijn hierbij betrokken? (pag. 313, 314)

Voor het eind van dit parlementaire jaar zal een wetsvoorstel ter implementatie van het eerste protocol bij het verdrag van Den Haag inzake de export van cultuurgoederen uit bezet gebied aan de Tweede Kamer worden voorgelegd. Bovendien zijn er werkafspraken gemaakt tussen het ministerie van Financiën en mijn departement die tot doel hebben de illegale handel in cultuurgoederen te bestrijden. Voor de zomer 2004 zal de Tweede Kamer geïnformeerd worden over de eventuele goedkeuring van het Unidroit-verdrag dan wel te nemen andere maatregelen. Betrokken zijn naast mijn eigen departement het reeds genoemde ministerie van Financiën (douane), ministerie van Justitie incl. KLPD, en de Inspectie Cultuurbezit.

418.

Welke middelen gaat u beschikbaar stellen voor nieuwe groepen erfgoed, bijvoorbeeld de Vereniging Mobiel Erfgoed? (pag. 314)

Ik wil niet vooruitlopen op de eindrapportage van de Stichting Mobiele Collectie Nederland. Deze Stichting heeft zich verplicht ultimo 2004 te rapporteren. Ik heb de stichting onlangs gevraagd mij al in de loop van het volgende jaar te informeren over selectie en waardstelling van die collectieonderdelen die van nationaal belang zijn. Op grond van die rapportage zal ik bezien welke financiële mogelijkheden er zijn binnen de mij ter beschikking staande financiële middelen.

419.

Kunt u aangeven welke aanbevelingen uit de door Stichting Internationale Culturele Activiteiten (SICA) gepubliceerde monitor van internationale activiteiten van culturele instellingen er zijn overgenomen? Hoe beoordeelt u de gestimuleerde monitortask van de SICA in het algemeen? (pag. 314)

De Stichting Internationale Culturele Activiteiten (SICA) speelt een belangrijke rol op het terrein van informatiemanagement met betrekking tot het internationale cultuurverkeer. In dit kader zijn door de SICA verschillende activiteiten ontplooid. Zo is in opdracht van de departementen van Buitenlandse Zaken en OCW door de SICA een advies opgesteld met betrekking tot de monitoring van HGIS-cultuurmiddelen. Voorts heb ik de SICA een projectsubsidie verstrekt voor de modernisering van de eigen e-infrastructuur en website op internet. Door de ontwikkeling van een elektronisch format waarmee cultuurinstellingen hun internationale activiteiten kunnen aanmelden en publicatie daarvan in de SICA-rubriek "Buitengaats", ontstaat een globaal beeld van de frequentie en aard van het internationale cultuurverkeerinzicht (de monitorfunctie) en kunnen instellingen kennisnemen van bredere ontwikkelingen en leren van elkaar. Waar cultuurinstellingen in de toekomst niet meer zullen worden verplicht om in het kader van de cultuurnota financiële verantwoording af te leggen over hun internationale activiteiten, zal de monitorfunctie van de SICA voor de beleidsontwikkeling en -evaluatie aan belang winnen.

420.

Om grip te krijgen op de groei van het erfgoed kan middels een beleidsregel voor bepaalde categorieën erfgoed de mogelijkheid van aanvraag tot bescherming stoppen. Welke specifieke categorieën worden hier bedoeld? (pag. 314)

De autonome groei van het erfgoedbestand en de noodzaak voor beheersbaarheid van de groei, geldt in alle erfgoedsectoren.

Dit najaar zal ik in mijn beleidsbrief toelichten hoe ik selectie- en beheersbeleid zal ontwikkelen. Op dit moment is het vraagstuk het meest urgent in de gebouwde en archeologische monumentenzorg.

421.

Wat is de stand van zaken rond de concrete vormgeving van de Collectie Nederland? Is het de afgelopen jaren bijvoorbeeld eenvoudiger geworden om een kunstwerk van het ene museum te tonen in een tentoonstelling van een ander museum? (pag. 314)

In de afgelopen jaren is de mobiliteit van collecties tussen musea verbeterd. Veel musea hebben hun collectieprofiel aangescherpt en lenen niet binnen de missie van het museum passende objecten en

collecties aan andere musea, waar deze collecties in een nieuwe context kunnen worden gepresenteerd. Daarbij neemt de aandacht voor het verstrekken van langdurige bruiklenen toe. Ook het Instituut Collectie Nederland voert een actief (langdurig) bruikleenbeleid. Musea volgen de gedragslijn elkaar zo min mogelijk kosten voor het onderlinge bruikleenverkeer in rekening te brengen. Daarbij kunnen musea gebruik maken van de bestaande kaderovereenkomst bruikleenverkeer. De beheersovereenkomst die de Staat met de verzelfstandigde rijksmusea is overeengekomen maakt het deze musea mogelijk gebruik te maken van de kaderovereenkomst.

422.

Is de regering bereid tot het instellen van een nationaal stimulerings- en garantiefonds voor innovatieve, marktgerichte musea die risicovolle tentoonstellingen maken? Zo nee, waarom niet? (pag. 314)

Het cultuurfonds De Mondriaan Stichting ondersteunt reeds met een aantal regelingen musea die innovatieve en risicovolle tentoonstellingen maken.

In de huidige cultuurplanperiode is de Mondriaan Stichting gestart met een regeling waarmee musea voorfinanciering kunnen aanvragen voor risicovolle tentoonstellingen. Op dit moment is vanwege het geringe aantal aanvragen de regeling niet actief. Wel worden kleine haalbaarheidsonderzoeken voor tentoonstellingen gefinancierd uit de erfgoedbrede publieksregeling.

Het is de intentie van de Mondriaan Stichting om in het beleidsplan voor de nieuwe cultuurplanperiode (2005-2008) de regeling voor grote risicovolle tentoonstellingen weer op te nemen in het kader van het stimuleren en ondersteunen van musea die cultureel ondernemerschap laten zien.

Tevens is er de regeling 'Internationale museale samenwerking bij presentatie'. Daarin wordt internationale inhoudelijke en organisatorische samenwerking tussen musea ondersteund waarvan het tentoonstellingsresultaat tenminste in beide landen moet worden getoond. De samenwerking is bedoeld voor uitzonderlijke projecten. Ook financiële middelen vanuit het HGIS-budget kunnen worden ingezet voor grotere, bijzondere tentoonstellingen. Uit de HGIS-middelen worden projecten ondersteund die zijn opgezet door instellingen in prioriteitslanden (landen die in het internationaal cultuurbeleid als zodanig zijn aangemerkt).

423.

Is de regering bereid om de bestaande indemniteitsregeling voor museale bruiklenen naar Angelsaksisch voorbeeld te verruimen en te verbeteren? Zo nee, waarom niet? (pag. 314)

Op dit moment wordt in opdracht van het ministerie van OCW mede namens het ministerie van Financiën een onderzoek uitgevoerd naar de Nederlandse en buitenlandse indemniteitsregelingen. De vraagstelling is of en hoe de bestaande indemniteitsregeling verbeterd en versoepeld kan worden. Ik verwacht aan het eind van dit jaar over de uitkomsten van het onderzoek te beschikken. Vervolgens zal ik in overleg met mijn collega van Financiën en met de betrokken organisaties in het museumveld mijn standpunt bepalen en hierover de Kamer informeren.

424.

Wat is de stand van zaken rond het onderdeel Kunst en Antiek van de Centrale Recherche Informatiedienst (CRI)? Is de regering nog altijd van plan dit onderdeel definitief op te heffen? Zo ja, waarom? Wordt er een alternatief voor het onderdeel vormgegeven? Wat is uw reactie op het voorstel

van de Nederlandse Museumvereniging om te komen tot een Museum Incidenten Register, waarin diefstal, handelswijze van criminelen en daderprofielen worden opgenomen? Op welke schaal worden kunstwerken in Nederlandse musea momenteel beschermd d.m.v. zogenaamde micro-dots? Bent u voornemens dit hier op grotere schaal gebruik van te (laten) maken? (pag. 315)

Wat betreft de incidentenregistratie ben ik voorstander van melding van incidenten op een centraal punt. Vanuit een dergelijke registratie kunnen analyses worden gemaakt ten dienste van de verbetering van de veiligheid van de musea. In de komende maanden vindt tussen de organisaties in het museumveld overleg plaats over het tot stand brengen van een centrale registratie. Ook het ministerie van OCW is bij dit overleg betrokken. Bij dat overleg komt ook de rol van het bureau Kunst en Antiek van de Koninklijke Landelijke Politie Dienst aan de orde (de opvolger van het onderdeel Kunst en Antiek van de Centrale Recherche Informatiedienst). Goede samenwerking tussen douane, politie en culturele autoriteiten acht ik een voorwaarde voor het welslagen van een registratie en opsporingsbeleid.

De keuze van het gebruik van veiligheidsinstrumenten als micro-dots behoort tot de verantwoordelijkheid van de musea zelf.

425.

Zijn er bedragen geormerkt van de € 236 miljoen extra tot 2010 voor de monumentenzorg? (pag. 318)

De € 236 miljoen extra tot 2010 voor de monumentenzorg is bestemd voor het inlopen van de bestaande achterstand in restauraties van rijksmonumenten. Van dit bedrag is het grootste deel - € 167,9 miljoen - inmiddels op grond van de Monumentenwet 1988 en het Brrm 1997 gebudgetteerd naar gemeenten en provincies. De overige € 68,1 miljoen wordt toegevoegd aan het Revolving Fund van het Nationaal Restauratiefonds voor het verstrekken van laagrentende leningen aan eigenaren van woonhuismonumenten met fiscale aftrekmogelijkheden.

426.

Welke beleidsvoornemens uit andere sectoren, zoals bijvoorbeeld op het gebied van onderwijs en sociale zaken hebben gevolgen voor de Nederlandse culturele sector? Hoe groot zijn deze gevolgen en welke culturele sectoren zal dit in het bijzonder treffen? (pag. 322)

Zie het antwoord op vraag 376.

427.

Wordt het standpunt van het kabinet over de bescherming van jeugdigen tegen schadelijke beelden op televisie meegenomen bij de toetsing van het concessiebeleidsplan.? In hoeverre moet de Publieke Omroep zich dit standpunt aantrekken?(pag. 326)

De publieke omroep is aangesloten bij het Nederlandse instituut voor classificatie van audiovisuele middelen (NICAM) en houdt zich aan de daar afgesproken regels. Aangezien er geen signalen zijn dat zich bij de publieke omroep specifieke problemen voordoen, is de bescherming van jeugdigen geen punt van toetsing bij het concessiebeleidsplan.

428.

Kan de regering aangeven vanaf welke datum en met welke frequentie het overleg met de omroepen over de ondertiteling van Nederlandstalige televisieprogramma's plaatsvindt? Kunt u een overzicht geven van het percentage ondertitelde programma's van respectievelijk de publieke en de commerciële zenders over de jaren lopend van 1997 tot en met 2002? (pag. 326)

Met de publieke omroep vindt 2 á 3 keer per jaar (ambtelijk) overleg plaats over de ondertiteling voor doven en slechthorenden. In november zal ik met de VESTRA (branchevereniging commerciële omroepen) spreken. Ondertiteling voor doven en slechthorenden zal één van de gespreksonderwerpen zijn.

	Percentage	Uren ondertiteling
1997	51.0	4712
1998	51.8	5305
1999	41.8	5175
2000	42.6	5387
2001	43.0	6057
2002	47.2	7090
2003 (1 ^{ste} helft)	50	7902

In de eerste helft van 2003 zijn 3951 uren ondertiteld voor doven en slechthorenden. Het totale aantal ondertitelde uren zal dit jaar naar verwachting uitkomen op 7902. Vanaf 2000 is het aantal uren ondertiteling aanzienlijk gestegen. Omdat echter ook het totale aantal uitzenduren blijft toenemen zijn de percentages in deze jaren minder sterk toegenomen.

429.

Kunt u een overzicht geven van het aantal ondertitelaars dat op dit moment bij de publieke omroepen en commerciële omroepen werkzaam is? Kunt u aangeven hoeveel gediplomeerde ondertitelaars jaarlijks de arbeidsmarkt instromen? Kunt u aangeven hoeveel ondertitelaars nodig zijn indien in alle programma's ondertiteld zouden worden? Zijn er aanwijzingen waaruit blijkt dat omroepen of programmamakers zelf onvoldoende bereid zouden zijn om mee te werken aan ondertiteling? Zo ja, waaruit bestaan deze aanwijzingen? (pag. 326)

Voor de ondertiteling voor doven en slechthorenden zijn op dit moment 46 fte's in dienst bij de publieke omroep.

Van de commerciële omroepen zijn op dit moment geen gegevens voorhanden. Het ligt gezien mijn positie ten opzichte van hen ook niet voor de hand dat ik mij met dergelijke organisatieaspecten van de commerciële omroepen bezig houd.

Er bestaat geen opleiding 'Televisie ondertitelaar doven en slechthorenden'. De publieke omroep leidt zelf het benodigde aantal ondertitelaars op.

De uitbouw van de ondertiteling naar 100% in 2010 zal binnen het huidige budget gebeuren. Er zal daarnaast gekeken worden of en hoe er samengewerkt kan worden met de vertaalafdeling van het NOB die de ondertiteling van buitenlandse programma's verzorgt.

De omroepen zijn zich over het algemeen bewust van het belang van ondertiteling voor doven en slechthorenden. Dit neemt niet weg dat er verschillen zijn in medewerking van de verschillende omroepen. Bij programmamakers is er niet altijd (voldoende) bekendheid met de problemen die doven

en slechthorenden ondervinden bij het televisiekijken. Bewustwording is een belangrijk punt. Uitdragen van het belang en overleg met afzonderlijke omroepen over de samenwerking ten bate van ondertiteling hoort bij de taken die de publieke omroep heeft om volledige ondertiteling te verwezenlijken.

Dit jaar heeft de actie "En nu wij" plaats gevonden. Deze actie was specifiek gericht op het ondertitelen van kinderprogramma's en is georganiseerd door belangenorganisaties in samenwerking met presentatoren van kinderprogramma's. Van de NOS heb ik begrepen dat deze actie duidelijk heeft bijgedragen aan de bewustwording bij zowel programmamakers als omroepen wat betreft het belang van ondertiteling voor alle doven en slechthorenden. Dit was ook te merken in een verbeterde samenwerking met de ondertitelingredactie.

430.

In het mediadeel van de begroting komt het onderwerp 'educatie' niet voor. Betekent dit dat de regering het oude beleid ongewijzigd zal voortzetten? (pag. 326)

Zolang onderwijs en cultuur samenwerken in het verband van cultuur en school, zal het streven erop gericht zijn de scholen te laten kennismaken met cultuur over de volle breedte, dus inclusief media.

431.

Hoe worden uitgangspunten, waarbij de aandacht uitgaat naar openheid en aandacht voor moeilijk bereikbare publieksgroepen als jongeren en migranten en waarbij het diversiteitsbeleid, zoals dat de afgelopen periode is ingezet, wordt gecontinueerd, bewaakt in de huidige bezuinigingsoperatie? Zijn hier afspraken over met de publieke omroep? Is een 'oud voor nieuw operatie' onderdeel van de huidige gesprekken? (pag. 327)

De publieke omroep richt zich in zijn programmering nadrukkelijk ook op jongeren en minderheden. De Nederlandse Programma Stichting (NPS) heeft het voornemen het programma-aanbod voor minderheden te vernieuwen. Daarbij staat de vraag centraal of er programmaconcepten zijn te ontwikkelen waar een jongere groep migranten mee bereikt kan worden. In het kader van de programmaversterking, afgesproken naar aanleiding van de ombuigingen in het verlengde van de bezuinigingsoperatie, is het voornemen in 2004 een budget van € 4,8 miljoen te verschuiven en te investeren in programma's, onder andere voor jeugd en minderheden (bron: blz. 36 MJB).

432.

Zijn er al resultaten bekend van het in 2002 in werking getreden vernieuwde concessiestelsel, met betrekking op het bereiken van 'de moeilijk bereikbare publieksgroepen als jongeren en migranten'? (pag. 327)

De Nederlandse Programma Stichting (NPS) heeft de verplichting om 20% van haar televisiezendtijd te besteden aan minderhedenprogramma's. In 2002 behaalde de NPS 23%. Voor de doelgroep jongeren zijn geen specifieke programmatische voorschriften vastgelegd anders dan de algemene wettelijke taak brede en specifieke publieksgroepen te bedienen. De publieke omroep constateert zelf dat het

bereik onder jongeren en minderheden achterblijft (blz. 45 en 58 MJB). Er zijn in de meerjarenbegroting voornemens opgenomen dit te verbeteren (zie ook het antwoord op vraag 431).

433.

Is de regering van mening dat de publieke omroep zich aan de algemene taakopdracht van artikel 13c van de Mediawet houdt? (pag. 328)

Uit een recente jaarlijkse rapportage van het Commissariaat voor de Media blijkt dat de publieke omroep zich houdt aan alle programmavoorschriften uit de Mediawet.

Voor een algeheel oordeel over de vervulling van de taakopdracht, zoals verwoord in artikel 13c Mediawet, zal in april 2004 de visitatiecommissie Publieke Omroep een vijfjaarlijks rapport uitbrengen.

434.

Onlangs werd bekend dat de subsidie van het ministerie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport voor de werkgroep van de Nederlandse Vereniging voor Journalisten 'Media en Migranten' voor 100% zal worden geschrapt. Is hierover tussen het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en het ministerie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap overleg over geweest? Zo ja, zijn er gedachten of plannen om de activiteiten vanuit de begroting Onderwijs, Cultuur en Wetenschap te ondersteunen? Zo nee, waarom niet? (pag. 329)

Over het intrekken van de subsidie is geen overleg geweest tussen VWS en OCW. Incidenteel geeft OCW steun aan projecten van het NVJ-bureau Migranten en Media.

435.

Wat is de doelstelling van de belangenorganisatie, waarbinnen een groeiend aantal radio- en televisie allochtone toegangsomroepen landelijk verenigd zijn? Is er contact tussen deze belangenorganisatie en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap? Wordt de organisatie financieel ondersteund? (pag. 329)

Op lokaal niveau zijn voornamelijk in de vier grote steden (allochtone) toegangsomroepen actief die zendtijd gebruiken op zogenaamde 'open kanalen'. Een samenwerkingsverband van een aantal allochtone toegangsomroepen heeft het doel de eigen positie te versterken. Een secretariaatsfunctie voor dit samenwerkingsverband wordt uitgevoerd via Mira Media. Hierbij is geen sprake van directe steun door OCW.

436.

Wat is de reden van het mogelijk stopzetten van de radioprogramma's van de Nederlandse Programma Stichting (NPS) in de eigen taal? Is dit in overeenstemming met de taakstelling in de Mediawet? (pag. 320)

De publieke omroep geeft een eigen invulling aan programmatische voorschriften die uit de Mediawet voortvloeien. Via deze 'programmatische autonomie' wordt de onafhankelijkheid van omroepen jegens pogingen tot inhoudelijke beïnvloeding van bijvoorbeeld de overheid, van ondernemingen of van belangengroepen gewaarborgd. Dit geldt ook voor de wettelijk vastgelegde taak van de NPS om 25% van haar zendtijd op de radio en 20% van de zendtijd op televisie aan minderhedenprogrammering te besteden. De NPS geeft daar naar eigen inzicht een invulling aan. Er is thans discussie over de

voortzetting van de programma's in de eigen taal binnen de NPS gaande. Dit is mede ingegeven door het geringe bereik dat deze radioprogrammering kent.

437.

In de toelichting op het financieringsschema wordt geen toelichting gegeven op de rente algemene omroepreserve. Uit deze rente worden tal van innovatieve media gerelateerde projecten gefinancierd. De subsidies voor "media en minderheden" maken hier onder meer deel van uit. Gezien de omvang van de reserve en de huidige rentestand wordt de omvang van dit bedrag steeds kleiner. Wat zijn hiervan de gevolgen? Zijn er alternatieven om de innovatieve projecten op een andere wijze vanuit de mediawet te bekostigen? (pag. 329)

De raming van de hoogte en renteopbrengst van de algemene omroepreserve zullen aan de orde komen in de jaarlijkse begrotingsbrief media die de Kamer begin november zal ontvangen. Daarbij wordt ook altijd het bestedingsplan subsidies mediabeleid gevoegd. Het budget voor subsidies mediabeleid correspondeert met de renteopbrengst van de algemene omroepreserve. De renteopbrengst vertoont inderdaad een sterk dalende tendens. Hoe de schaarse middelen voor projecten besteed zullen worden, zal in het genoemde bestedingsplan duidelijk worden. Om in aanmerking te komen voor bijdragen uit de omroepmiddelen (rijksomroepbijdrage en Ster-inkomsten) dient een instelling in artikel 28 van de Mediawet te zijn vermeld. Indien dit niet het geval is vormt het budget subsidies mediabeleid de enige mogelijkheid om incidentele bijdragen voor mediale doeleinden te verstrekken.

438.

Op welke wijze wordt het kijk- en luistergedrag van allochtone kijkers gemeten? Wat is bekend over de recente waardering van de allochtone groepen voor de programma's van de publieke omroep? Kan een indicatie worden gegeven van het gebruik van de kabel, ether en satelliet door allochtone kijkers en luisteraars? In de beantwoording op de feitelijke vragen bij de begroting 2003 (Kamerstuk 28600 VIII, nr. 15) werd aangekondigd dat begin 2003 de resultaten van lopend onderzoek naar Mediagebruik onder Etnische Publieksgroepen (MEP) zou worden gepubliceerd. Is dit gebeurd? Zo ja, wat waren de resultaten? Zo neen, waarom niet? (pag. 329)

Recente gegevens over het mediagebruik van etnische publieksgroepen is niet beschikbaar. Het nieuwe MEP-onderzoek (mediagebruik etnische publieksgroepen) heeft door problemen in de uitvoering vertraging opgelopen. Ik verwacht dit eind 2003.

439.

De doelstelling van het beleid is het bereiken van een meer evenwichtige representatie van de verschillende bevolkingsgroepen in het algemene media-aanbod en het bevorderen van de actieve en passieve participatie van minderheden in de media. Zijn FunX en Multiculturele Televisie Nederland (MTNL) de enige activiteiten waar de doelstelling mee wordt bereikt? Hoe staat het met de uitvoering van het media- en minderhedenbeleid zoals dat eerder in de Kamer is besproken? Welke andere activiteiten worden door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ondersteund en vanuit welk budget? (pag. 330)

Naast de doelstellingen van de publieke omroep op dit terrein geeft OCW steun aan initiatieven van het NVJ- bureau Migranten en Media, de bemiddelingsorganisatie voor allochtone journalisten Mixed Media, activiteiten van de OLON (Organisatie van Lokale Omroepen), MTNL (Multiculturele Televisie

Nederland) en de multiculturele jongerenradio in de vier grote steden, FunX. Daarnaast ontvangt de lobby- en belangenorganisatie op het terrein van migranten en media, Mira Media, een cultuurnotasubsidie. Veel van de activiteiten van deze organisaties vloeien voort uit de nota Media- en minderhedenbeleid van juni 1999 (Kamerstukken II, 1998/99, 26 597 nr. 1). Deels vindt financiering plaats vanuit de omroepmiddelen, deels via projectsubsidies.

440.

Zijn er plannen om na 2006 door te gaan met FunX? Is onafhankelijke evaluatie over het functioneren en bereik van FunX in 2005 van invloed op het voortbestaan van FunX? (pag. 330)

De duur van de gezamenlijke financiering van FunX door de vier grote steden en OCW is gesteld op ten minste vier jaar gerekend vanaf januari 2003. In het derde jaar (2005) zal een onafhankelijke evaluatie plaatsvinden naar het functioneren en bereik van het project. Op basis hiervan wordt besloten over voortzetting na 2006.

441.

Hoe ziet de regering de voortgang van het project Multiculturele Televisie Nederland. Hoeveel jaar denkt zij de toegewezen subsidie nog te continueren? (pag. 330)

Bij de opzet van Multiculturele Televisie Nederland (MTNL) in 2001 is afgesproken dat MTNL in 2003 geëvalueerd zou worden. Dit wordt thans in gang gezet. Mede op grond van de evaluatie zal in 2004 een beslissing over het vervolg van MTNL worden genomen door de betrokken overheden.

442.

Wat is de status van het overleg met de sector rond het moeizaam op gang komen van de digitalisering van de kabel? (pag. 331)

Het overleg tussen programma-aanbieders en kabelexploitanten, waarbij EZ en OCW toebehoorden, is eind 2002 beëindigd. De voorzitter van het overleg, de heer Jelgersma, heeft een eindrapport geschreven 'Een sector op zoek naar zijn toekomst' dat eind 2002 aan regering en Tweede Kamer is gestuurd. Het eindrapport is 24 september jl. met de vaste kamercommissies van EZ en OCW besproken. Hoewel het overleg destijds niet tot concrete afspraken tussen programma-aanbieders en kabelmaatschappijen heeft geleid, gaat het digitaliseringsproces voort en brengen kabelmaatschappijen steeds meer digitale programmapakketten op de markt.

443.

Welke rol speelt de publieke omroep bij de digitalisering van kabel en ether? Moet er niet, in navolging van televisie en radio, een 'kijk- en luisteraandeel' komen voor de publieke omroep bij de gedigitaliseerde infrastructuur en het aanbieden van nieuwe diensten? (pag. 331)

Digitalisering van de kabel is in eerste instantie een zaak van kabelmaatschappijen. Deze zijn immers eigenaar van de kabelnetten. Digitale diensten van omroepen en andere dienstenaanbieders, waaronder de publieke omroep, kunnen digitalisering wel bevorderen. De publieke omroep heeft haar uitzendproces grotendeel gedigitaliseerd en heeft tevens een budget voor de ontwikkeling van nieuwe digitale diensten.

Voor de ether geldt dat de publieke omroep in januari 2002 digitale frequenties toebedeeld heeft gekregen, evenals het consortium Digitenne. De programma's van de publieke omroep en de andere programma's in het pakket van Digitenne worden op dit momenteel in het noorden van de Randstad uitgezonden en worden van daaruit in de komende tijd over de rest van Nederland "uitgerold." Naar verwachting zal de omschakeling van analoge naar digitale etheruitzendingen van de publieke omroep ook een stimulans betekenen voor digitalisering van de kabel. Ten slotte worden de settop-boxen benodigd voor digitale ontvangst steeds goedkoper en zijn de modellen voor etherontvangst reeds verkrijgbaar in de detailhandel.

Hoe de publieke omroep het kijk- en luisteraandeel van digitale programma's wil meten, is haar eigen verantwoordelijkheid. Digitale technieken maken het meten hiervan overigens technisch een stuk eenvoudiger dan het geval is bij analoge uitzending.

444.

Welke middelen heeft de overheid – die innovatie als speerpunt van haar beleid heeft gemaakt – om het voortouw te nemen in het krijgen van Europa-brede standaarden? Gebruikt ze al die instrumenten? Zo nee, waarom niet? (pag. 331)

De overheid bevordert de totstandkoming van Europa-brede standaarden door overleg te voeren met de betrokken instanties en deze aan te bevelen zich te conformeren aan deze (bij voorkeur open) standaarden. De instanties die niet rechtstreeks onder de verantwoordelijkheid van de overheid vallen zijn echter autonoom in het kiezen van standaarden. Zo is de distributienorm voor digitale radio en televisie wel algemeen aanvaard, maar de norm voor de gebruikersinterface en toegevoegde diensten (nog) niet. De Europese Commissie heeft zich uitgesproken voor de aanvaarding van Europa-brede standaarden voor digitale televisie en derde generatie mobiele telefonie. De Nederlandse overheid heeft bijgedragen aan de besluitvorming rond dit besluit.

445.

Wat is het standpunt van de regering over een extra investering in het kader van elektronische infrastructuur en digitalisering? Zou de opbrengst van 70.3 miljoen euro van de verwachte privatisering van het Nederlandse Omroepproductie Bedrijf (NOB) voor bovenstaande doelen gereserveerd kunnen worden? (pag. 331)

De regering is van mening dat investeringen in het kader van elektronische infrastructuur aan de markt moeten worden overgelaten; de rol van de overheid is vooral gelegen in creëren van gunstige voorwaarden voor digitalisering. Dit standpunt heeft zij onder andere verwoord in het kabinetsstandpunt Breedband (Kamerstukken, 2002-2003, 26643, nr. 38). Het kabinetsstandpunt Breedband is 24 september jl. besproken met de vaste kamercommissies van EZ en OCW.

Nee, dat is niet aan de orde. Het genoemde bedrag van € 70,3 miljoen is ten tijde van het kabinet Lubbers ingeboekt als bezuinigingstaakstelling ten gunste van de algemene middelen.

446.

Als de Nederlandse Omroep Stichting (NOS) de visitatiecommissie samenstelt die zich buigt over de invulling van de taakopdracht, en de NOS daarnaast werkt aan een evaluatie over de uitvoering van de taakopdracht zijn er dan nog onafhankelijke conclusies van de visitatiecommissie te verwachten? Welke instrumenten worden ingezet om onafhankelijkheid te waarborgen? (pag. 334)

Het gegeven dat een instantie – in dit geval de NOS – een opdracht geeft aan een commissie betekent niet dat de opdrachtgever de werkwijze, verslaglegging en inhoud van de adviezen bepaalt. De leden van de commissie zijn onafhankelijk, mede vanuit hun professionele ethiek. Bovendien bevat de mediawet enkele instrumenten om de onafhankelijkheid te waarborgen. Ten eerste moet de commissie zoveel mogelijk worden samengesteld op basis van representativiteit voor het kijk- en luisterpubliek. Ten tweede wordt de minister gehoord bij de samenstelling van de commissie en kan daarbij dus letten op representativiteit en onafhankelijkheid. Ten derde bepaalt de NOS niet volledig de taakopdracht; de minister kan vragen toevoegen aan de taakopdracht. Al deze elementen zijn bij de samenstelling en opdrachtformulering van de visitatiecommissie aan de orde geweest.

De procedure van een periodieke visitatie is ontleend aan de in de Wet op het hoger en wetenschappelijk onderwijs opgenomen regeling voor evaluatie van onderzoek en onderwijs aan deze instellingen.

447.

Is bij de samenstelling van het Innovatieplatform overwogen, om ook een aantal studenten lid te maken van het platform? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waarom zijn er toch geen studenten lid? (pag. 335)

Gekozen is voor vertegenwoordigers van kennisinstellingen en innoverend bedrijfsleven en enkele experts op het terrein van innovatie. Het gaat steeds om mensen met een brede kennis en ervaring op het terrein van innovatie.

448.

Is bij de samenstelling van het Innovatieplatform overwogen, om ook experts uit de hoek van het risicokapitaal (venture capital) lid te maken van het platform? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waarom zijn er toch geen experts uit de hoek van het risicokapitaal lid? (pag. 335)

Bij deze generalistische aanpak zou niet passen dat mensen worden aangezocht op basis van kennis van één enkel aspect van innovatie, zoals durfkapitaal.

449.

Is bij de samenstelling van het Innovatieplatform overwogen, om ook toponderzoekers lid te maken uit die technologiegebieden waar de meeste innovaties zich voordoen, zoals ict, biotechnologie, genomics, nanotechnologie, lucht- en ruimtevaart, medische technologie, microsysteemtechnologie, robotica, duurzame technologie? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waarom zijn er geen toponderzoekers uit deze gebieden lid? (pag. 335)

Zie het antwoord op vraag 448. Een aantal leden van het platform hebben zelf ervaring als toponderzoeker, zowel in de publieke als in de private sector. Daarbij is echter niet gezocht naar specialismen, maar naar generalisten.

450.

Is bij de samenstelling van het Innovatieplatform overwogen, om ook buitenlandse, bijvoorbeeld Amerikaanse, experts op het gebied van de commerciële exploitatie van kennis, lid te maken van het platform? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waarom zijn er toch geen buitenlandse experts lid? (pag. 335)

Voor het antwoord verwijs ik naar wat ik in algemene zin heb opgemerkt in de beantwoording van de voorgaande vragen 448 en 449.

451.

Zijn de bedragen voor de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), de Nederlandse organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO), de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschap (KNAW) en de Koninklijke Bibliotheek (KB), gebaseerd op historische opgebouwde rechten of liggen aan de vastgestelde bedragen duidelijke parameters ten grondslag? Is de efficiencykorting van 4% op de hoger onderwijsinstellingen ook op deze instellingen van toepassing? (pag. 340)

Bij de bedragen ten gunste van de vier genoemde instellingen valt onderscheid te maken tussen enerzijds de aan de wettelijke taken te relateren bedragen (de zogenoemde rijksbijdrage) en anderzijds toekenningen op grond van de kaderregelingen voor onderzoek en wetenschapsbeleid (specifieke projecten, internationale bilaterale samenwerking). In geen van beide gevallen valt te spreken van historisch opgebouwde rechten.

In het geval van de rijksbijdrage, wordt de toekenning gebaseerd op strategische plannen en de uitkomsten van evaluaties.

De aanvragen voor publiek geld op grond van de kaderregelingen voor onderzoek en wetenschapsbeleid worden van geval tot geval gezien op basis van ingediende begrotingen en projectvoorstellen. Op grond van de in de kaderregelingen vervatte uitwerking van wettelijke voorschriften kan er daarbij van enig historisch aspect geen sprake zijn.

De efficiëncytaakstellingen die ook op NWO en TNO van toepassing zijn (zie Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29 200 hoofdstuk VIII, nr. 2, pag. 42-43) hebben een normatief karakter. Het gaat om navolging van de efficiëncymaatregelen bij het rijk.

452.

Biedt de aanwas van vrouwelijke universitaire docenten voldoende reden om het Aspasia-programma door te zetten of raakt de stroom van potentieel geleidelijk opgedroogd? (pag. 343)

Het aantal vrouwelijke studenten en het aantal vrouwelijke aio's is in de afgelopen jaren toegenomen. Wanneer het percentage vrouwen dat na de promotie kiest voor een positie als universitair docent (ud) niet wijzigt, betekent dit dat er ook in de toekomst voldoende vrouwelijke ud's zijn die in aanmerking zouden kunnen komen voor een positie als universitair hoofddocent (uhd). Het aantal vrouwelijke ud's laat weliswaar schommelingen zien in de jaren waarin Aspasia-tranches zijn toegekend, maar blijft stabiel met een aantal van rond de 1100.

453.

Kan de verhoging van de exploitatiesubsidie voor het Biomedical Primate Research Centre (BPRC) worden gespecificeerd, mede gelet op het feit dat het aantal proefdieren afneemt? (pag. 352)

De verhoging van de exploitatiesubsidie staat, hoewel niet geheel los van het aantal proefdieren, eerst en vooral in verband met de noodzakelijk geachte kwaliteitsverbetering bij de huisvesting en verzorging

van de nog aanwezige dieren. Zoals aangegeven in de brief van de minister aan de Tweede Kamer d.d. 18 maart 2002 (Tweede Kamer, vergaderjaar 2002-2003, 28 000 hoofdstuk VIII, nr. 119) gaat het met name om de financiering van de nieuwbouw van nieuwe diervverblijven (circa € 2,2 miljoen per jaar) en het vergroten van het aantal verzorgers.

454.

Op welke termijn is de exacte verdeling over de betrokken beleidsartikelen, in het kader van sectoroverschrijdende middelen, bekend? (pag. 365)

De middelen op het beleidsartikel 'loonbijstelling' worden per jaartranche over de verschillende beleidsterreinen verdeeld. Tijdens de voorjaarsnota 2004 zal OCenW de loonbijstellingstranche 2004 van Financiën ontvangen. Deze middelen worden tijdens de 1e suppletore begroting 2004 aan de beleidsterreinen toegevoegd.

De middelen op het beleidsartikel 'nader te verdelen' betreffen voornamelijk middelen uit de enveloppen Balkenende I en II. Deze middelen zijn bestemd voor het lerarenbeleid. Deze middelen worden grotendeels tijdens de 1e suppletore begroting 2004 aan de beleidsterreinen toegevoegd.

455.

Op welke wijze houdt de Inspectie zicht op besprekingen die plaatsvinden met sponsoren, zonder dat dit uitmondt in daadwerkelijke sponsoring? Hoe ziet de Inspectie toe op beïnvloeding door sponsoren, die niet meteen haar weerslag vindt in de kwaliteit van het onderwijs? Hoe houdt de Inspectie toezicht op overtreding van bepalingen uit sponsorconvenanten die niet zijn verankerd in wetgeving en sponsoring waarbij de tegenprestatie niet expliciet is vastgelegd? (pag. 374, 376)

De inspectie betreft de wijze waarop scholen omgaan met sponsoring in het toezicht op de kwaliteit van het onderwijs. Uitgangspunt daarbij zijn de wettelijke bepalingen met betrekking tot sponsoring, met name die met betrekking tot de informatie naar ouders en leerlingen in schoolplan en schoolgids en de invloed van ouders en leerlingen via de Medezeggenschapsraad. Het beleid dat een bevoegd gezag voert ten aanzien van sponsoring moet zowel in het schoolplan als de schoolgids worden opgenomen. Schoolgids en schoolplan zijn onderworpen aan het instemmingsrecht van de medezeggenschapsraad. Voorts heeft het ouder-/leerlingendeel van de medezeggenschapsraad een instemmingsbevoegdheid ten aanzien van de aanvaarding door een bevoegd gezag van een school van sponsorbijdragen.

Indien de inspectie constateert dat een school zich niet houdt aan de wettelijke bepalingen die in de WPO, de WEC, de WVO en de WMO 1992 zijn vastgelegd, zal zij de school daarop wijzen en de school in staat stellen dit te herstellen. Indien de school weigert zich aan de bepalingen te houden, zal de inspectie mij op de hoogte stellen en bestaat de mogelijkheid de rijksvergoeding geheel of gedeeltelijk in te houden.

Als het gaat om de bepalingen uit het convenant sponsoring, heeft de inspectie wettelijk geen taak om de naleving van die bepalingen in het toezicht te betrekken. Echter wanneer de sponsoring in strijd is met de bepalingen uit het convenant en tot gevolg heeft dat de kwaliteit van het onderwijs negatief wordt beïnvloed, kan de inspectie de school hierop wijzen.

Meer in het algemeen kan de inspectie het bevoegd gezag van een school aanspreken op beslissingen in het kader van sponsoring, indien deze de kwaliteit van het onderwijs negatief beïnvloeden of kunnen beïnvloeden.

De inspectie zal in het Onderwijsverslag aandacht besteden aan haar bevindingen op het gebied van sponsoring.

456.

Waarom is de regering niet bereid motie op stuk 28600 VIII, nr 56 (motie Jan de Vries c.s.) zelfstandig en met spoed uit te voeren? (pag. 473)

Eerder is aangegeven dat de uitvoering van genoemde motie zou worden betrokken bij de uitvoering van de motie Van As (nr. 51) bij de Algemene Financiële Beschouwingen in 2002. Naar aanleiding van de motie Van As is een rapport 'Zicht op subsidies' opgesteld. Dit rapport is besproken in het overleg van de commissie voor de Rijksuitgaven en de vaste commissie voor Financiën met de minister van Financiën op 4 september 2003. Uit dat overleg is geconcludeerd dat in de toekomst per kabinetsperiode, dus eens in de 4 jaar, een subsidieoverzicht wordt opgesteld. De eerste keer zal dat uiterlijk eind 2005 zijn, waardoor er tijd genoeg is het huidige overzicht te reviseren en het nieuwe ruim voor de verkiezingen van 2007 te bespreken. Gegeven het tijdschema wil ik niet wachten op een nieuw subsidieoverzicht voor het integreren van subsidies in de lumpsum. In het kader van het verder terugdringen van administratieve lasten zal ook de uitvoering van de motie Jan de Vries c.s. worden meegenomen.

457.

Kan inzicht worden gegeven in het aantal fte per beleidsinstelling van het departement en de wijze waarop de taakstellingen over de beleidsafdelingen worden verdeeld? Waarom is gekozen voor een loonsom evenredige verdeling van de taakstelling? (pag. 390, 396, 414)

Zie het antwoord op vraag 6.